ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ Δ. Φ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

# ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

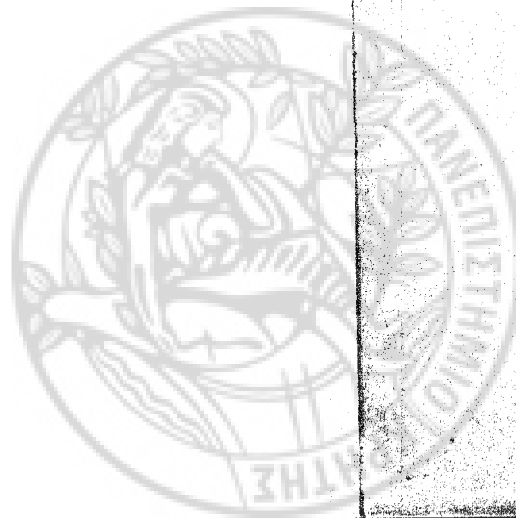
ΤΗΣ

# ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ





ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΝΟΜΙΚΗΣ„ Λ. Χ. ΒΕΡΓΙΑΝΙΤΟΥ
Ὁδὸς Ὀφθαλμιατρείου 5
1903

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ Δ. Φ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

# ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
## ΤΗΣ
# ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

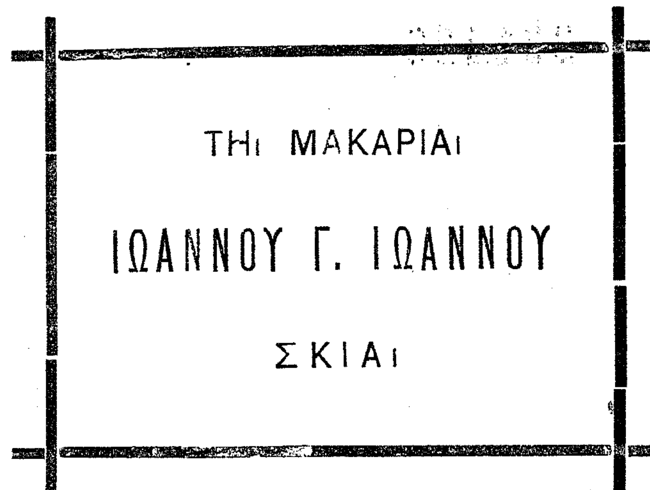
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ






ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΝΟΜΙΚΗΣ,, Α. Χ. ΒΕΡΓΙΑΝΙΤΟΥ
Ὁδὸς Ὀφθαλμιατρείου 5
1903

*Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι πάντα ἐν τῇ σελίδι ταύτῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγράψαντος.*



ΤΗι ΜΑΚΑΡΙΑι

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΣΚΙΑι

# ΠΡΟΛΟΓΟΣ

*Ἡ ἐμφάνισις παντὸς βιβλίου διδακτικοῦ, οὗ ὅμοια ὑπάρχουσιν ἤδη ἱκανὰ ἐκδεδομένα, φρονοῦμεν ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ αἰτιολογῆται διὰ λόγων ἰσχυροτάτων, μάλιστα δὲ σήμερον, ὅτε οἱ συγγραφεῖς διδακτικῶν βιβλίων τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἀκούουσι. Ταῦτα καὶ ὁ ἐσχάτως γενόμενος περὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων θόρυβος θὰ ἀπέτρεπον ἡμᾶς ἀπὸ συγγραφῆς τοιαύτης, ἂν μὴ εἴχομεν φέρει σχεδὸν εἰς πέρας τὴν ἡμετέραν Γραμματικὴν καὶ ἂν μὴ ἐν τῇ συγγραφῇ ταύτης εἴχομεν πολλοὺς μὲν κόπους καταβάλει, πολλὰς δέ, ὡς νομίζομεν, βελτιώσεις ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Λατινικῆς Γραμματικῆς κατορθώσει.*

*Θεμελιώδης ἡμῶν ἀρχὴ πάντοτε ὑπῆρξεν ἡ συγγραφὴ βιβλίου οὐ μόνον ὡς οἷόν τε ἀλαθήτου ἐπιστημονικῶς, ἀλλὰ μάλιστα συμφώνου πρὸς τὰ ἡμέτερα πράγματα. Πανταχοῦ ἐφροντίσαμεν νὰ καταστήσωμεν τὸ ἡμέτερον βιβλίον κατάλληλον δι᾽ Ἕ λ λ η ν α ς μαθητὰς καὶ ἡ φροντὶς ἡμῶν αὕτη εἶναι κατάδηλος ἐν ἑκάστῃ αὐτοῦ σελίδι.*

*Καίτοι δὲ εἴχομεν ὑπ᾽ ὄψιν πολλὰς Λατινικὰς Γραμματικὰς ἔν τε τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ ἐκδεδομένας καὶ ἐν ξέναις, οὐδὲν παρὰ τούτων ἀνεξέταστον παρελάβομεν οὐδ᾽ ἀδιήθητον μετηγγίσαμεν εἰς τὸ ἡμέτερον βιβλίον. Οὕτω παρελίπομεν ἐκ τῶν γενικῶν κανόνων περὶ τοῦ γένους τῶν οὐσιαστικῶν τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων, νήσων καὶ χωρῶν, διότι κατὰ τοῦ τοιούτου κανόνος διαμαρτύρονται πλεῖσται μὲν πόλεις* (Agrigentum, Arpinum, Beneventum. Clusium, Corfinium, Amiternum, Praeneste, Reate, Tarentum. Tibur, Sulmo, Asculum, Arretium, Spoletium. Patavium, Lanuvium, Ariminum, Firmum, Teanum, Salernum, Brundisium, Teate, Nepete, Canusium, Oropus, Orchomenus, Canopus. . . . . . .) *οὐκ ὀλίγαι δὲ χῶραι* (Latium, Samnium, Picenum, Noricum, Pontus, Argi *κλ.).*

*Διδάσκομεν ὅτι τὰ ἐπίθετα λήγουσιν εἰς* (-us -a -um) -er -(e)ra -(e)rum, -ur -ura -urum, -er -(e)ris -(e)re *καὶ οὐχὶ εἰς* -er -a -um, -ur -a -um, -er -is -e, *ὡσεὶ τὰ ἐπίθετα ἐσχηματίζοντο :* mis-er mis-a mis-um, sat-ur sat-a sat-um, ac-er ac-is ac-e ! (*πρβλ.* bon-us bon-a bon-um).

*Διδάσκομεν τὰ συνηθέστατα ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ τῶν φθόγγων πάθη ἀναγκαιότατον τοῦτο νομίζοντες, διότι πολλάκις θὰ συναντήσῃ τοιαῦτα ὁ μαθητὴς ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων καὶ ἀντωνυμιῶν, ἐν τῷ*

*σχηματισμῷ τῶν ῥημάτων καὶ ἐν τῇ παραγωγῇ καὶ συνθέσει.*

*Τὸν κατάλογον τῶν ῥημάτων τῶν σχηματιζόντων ἀνωμάλως τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σουπῖνον, τὸν ὁποῖον αἱ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομέναι γραμματικαὶ ἔτασσον ἀμέσως μετὰ τὰ ὁμαλὰ ῥήματα καὶ τὸν ὁποῖον ὁ διδάσκαλος εὑρίσκετο εἰς δίλημμα, ἂν ἔπρεπε νὰ διδάξῃ καὶ ν' ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς ν' ἀποστηθίσωσιν οὕτω μέγαν ἀριθμὸν ἀνωμάλων ῥημάτων ἢ νὰ παραλίπῃ αὐτόν, —τὸν κατάλογον λέγομεν τοῦτον, ἀντικαταστήσαντες εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ὀλίγους τινὰς κανόνας τοῦ παρεκκλίνοντος σχηματισμοῦ τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπίνου, μετετάξαμεν εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου ὡς παράρτημα καὶ ἐν εἴδει λεξιλογίου κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν μετὰ παραπομπῶν εἰς τὰ οἰκεῖα τῆς Γραμματικῆς μέρη, ὅπως οἱ μαθηταὶ δύνωνται εὐκόλως νὰ εὑρίσκωσι τὸν σχετικὸν κανόνα, ὑφ' ὃν ὑπάγεται ἑκάστου ῥηματικοῦ τύπου ὁ σχηματισμός.*

*Τοὺς κανόνας περὶ τοῦ γένους τῶν τριτοκλίτων ὡρίσαμεν ἀκριβέστερον καὶ μὲ ὀλιγίστας ἐξαιρέσεις, τὰς σημασίας τῶν προθέσεων διδάσκομεν ἐν φράσεσιν, εὐρύνοντες μὲν ὀλίγον τὴν περὶ τούτων διδασκαλίαν, ἀλλὰ σαφῆ τὴν δύναμιν ἑκάστης διορίζοντες.*

*Ἐπειδὴ δὲ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα εἶναι συγγενὴς πρὸς τὴν Ἑλληνικήν, παρηλληλίσαμεν πολλαχοῦ, ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν ὑπερέβαινε τὰ ὅρια διδακτικοῦ βιβλίου, τὰς ὁμοιότητας ἢ διαφορὰς τῶν δύο γλωσσῶν, ἐξ οὗ παραλληλισμοῦ οὐ μόνον τὰ διδασκόμενα μᾶλλον ἐμπεδοῦνται, ἀλλὰ καὶ ὁ μαθητὴς ἐθίζεται εἰς τὴν σύγκρισιν διαφόρων γλωσσῶν, ὅπερ οὐ σμικρὸν κέρδος. Ἔτι δὲ καὶ ὅπου ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἐδανείσθη ἑλληνικοὺς τύπους ἢ σχηματισμοὺς ἢ ἐμιμήθη τοιούτους, ἐδιδάξαμεν πανταχοῦ τοῦτο· οὕτως οὐ μόνον πῶς ἀπέδιδεν ἡ Λατινικὴ γλῶσσα τοὺς ἑλληνικοὺς φθόγγους εἰς τὰς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰλημμένας λέξεις διδάσκομεν, ἀλλὰ καὶ ὅτι αὗται ἐτήρησαν καὶ τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν καὶ τὸ γένος, ὅσαι εἶναι ὀνόματα· ὅτι τὰ πατρωνυμικὰ* Priamides, Asclepiades *κλ., τὰ ἐθνικὰ* Corinthius, Larisæus *κλ., τὰ κτητικὰ* Socraticus. Epicurēus *κλ. εἶναι μεταφράσεις τῶν ἑλληνικῶν Πριαμίδης, Ἀσκληπιάδης — Κορίνθιος, Λαρισαῖος — Σωκρατικός, Ἐπικούρειος, καὶ οὐχὶ παρηγμένα ἐκ τοῦ* Priamus — Corinthus — Socrates *κλ.*

*Πολλῷ πλείονας τῶν ὅσων ἐνταῦθα κατελέξαμεν βελτιώσεις θὰ παρατηρήσωσιν αὐτοὶ οἱ μελετήσοντες καὶ διδάξοντες τὴν ἡμετέραν Γραμματικήν.*

Ἐν Ἀθήναις, Ἀπριλίου λήγοντος 1903.

ΘΕΟΦΑΝΗΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

# ΕΙΣΑΓΩΓΗ

*Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῇ ἄλλων Ἰταλικῶν διαλέκτων (τῆς Ὀμβρικῆς, Ὀσκικῆς κλ.) ἀνήκει εἰς τὴν ὁμάδα τῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν καὶ εἶναι συγγενὴς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν* (1).

*Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ὡμιλεῖτο κατ' ἀρχὰς ἐν μόνῳ τῷ Λατίῳ* (2)*· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ διὰ τῶν νικῶν τῶν Ῥωμαίων μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐπεξετάθη καὶ ἡ γλῶσσα ἡ Λατινικὴ οὐ μόνον ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ καταπνίξασα τὰς λοιπὰς ἐν αὐτῇ διαλέκτους, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Γαλατίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ ἄλλαις ἔτι χώραις. Ἐκ τῆς λαλουμένης δ' ἐν ταῖς χώραις ταύταις δημώδους Λατινικῆς γλώσσης* (lingua Romana rustica) *προῆλθον αἱ ῥωμανικαὶ ἢ νεολατινικαὶ λεγόμεναι γλῶσσαι, Ἰταλική, Γαλλική, Ἱσπανική, Πορτογαλική, ἔτι δὲ καὶ ἡ Ῥουμανική* (3).

*Δευτερεύουσαι νεολατινικαὶ γλῶσσαι εἶναι ἡ Ῥαιτορωμανικὴ (ἡ λαλουμένη ἐν τῇ Ἰταλικῇ καὶ Γαλλικῇ Ἑλβετίᾳ καὶ ἐν μέρει ἐν Τιρόλῳ), ἡ Προβιγκιακὴ (ἐν τῇ νοτιανατολικῇ Γαλ-*

(1) Πολὺ ὅμως συγγενεστέρα πρὸς τὰς Κελτικὰς γλώσσας (δηλ. τὴν ἐγχώριον γλῶσσαν τῶν Σκώτων, τῶν κατοίκων τῆς Οὐαλίας, τῆς Ἰρλανδίας, τῆς μικρᾶς Βρεττανίας κλ.)· καὶ πρὸς τὰς Γερμανικὰς δὲ γλώσσας ἡ Λατινικὴ εἶναι ἐπίσης συγγενής, ἂν μὴ συγγενεστέρα, ὡς εἶναι καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικήν. — Ἡ γνώμη περὶ ὑπάρξεώς ποτε μιᾶς ἀρχαιοτέρας γλώσσης Ἑλληνολατινικῆς, ἐκ τῆς ὁποίας διὰ χωρισμοῦ νὰ προῆλθεν ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Λατινική, σήμερον θεωρεῖται ἐσφαλμένη.

(2) Κυρίως ἡ Λατινικὴ γλῶσσα, οἵαν ἡμεῖς σήμερον τὴν ἐννοοῦμεν, ἐλαλεῖτο ἐν μόνῃ τῇ Ῥώμῃ· ἐν ᾧ ἐν ἄλλαις τοῦ Λατίου πόλεσι (Lanuvium, Praeneste) ἐλαλεῖτο ἄλλη διάλεκτος Λατινικὴ μὲν ἀλλὰ διαφέρουσα τῆς Λατινικῆς τῆς πόλεως Ῥώμης.

(3) Ἡ Ῥουμανικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ γλῶσσα, ἣν αἱ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ περὶ τὸ 100 μ. Χ. ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Δακίᾳ πεμφθεῖσαι ῥωμαϊκαὶ κληρουχίαι (coloniæ) διέδωκαν καὶ ἀνέπτυξαν.

*λίᾳ) καὶ ἡ Καταλανικὴ (ἐν τῇ Καταλανίᾳ, βορειανατολικῇ Ἱσπανίᾳ)* (1).

*Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ δυτικοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους (476 μ. Χ.), καὶ τὴν ἐν τῷ ἀνατολικῷ ῥωμαϊκῷ κράτει ἐπικράτησιν τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν νεολατινικῶν γλωσσῶν, ὡς γλῶσσα τῆς ἐκκλησίας, ὡς γλῶσσα διπλωματικὴ καὶ ὡς γλῶσσα τῶν λογίων.*

*Τὰ γράμματα τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι αὐτὰ τὰ ἑλληνικὰ παραληφθέντα παρὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἀποίκων Ἑλλήνων· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα παρέλαβον οἱ Λατῖνοι εἰς χρόνους παλαιούς, ἔχουσι τὰ γράμματα παρ᾽ αὐτοῖς τὴν σημασίαν, ἣν εἶχον καὶ ἐν τῷ παλαιοτέρῳ ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ: π. χ. τὸ Ε=ĕ (ε) καὶ ē (η)· τὸ Η εἶναι σημεῖον τοῦ δασέος πνεύματος (Ἑλλ. ΗΟ ΠΑΙΣ=ὁ παῖς· Λατ.* HOMERVS *=Ὅμηρος)· τὸ Ο=ŏ (ο) καὶ ō (ω) κλ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα δὲν εἶχε φθόγγους οὓς παρίστων τὰ ἑλληνικὰ δασέα (Θ, Φ, Ψ=χ), ἐχρησιμοποίησαν ταῦτα ὡς ἀριθμητικὰ σημεῖα (ἰδὲ § 57), ὡς δηλ. ἔκαμαν καὶ οἱ Ἕλληνες διὰ τὰ φοινικικὰ κόππα (ϙ) καὶ σαμπῖ (ϡ). Προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας οἱ Λατῖνοι ἐποιήσαντο τροποποιήσεις τινὰς ἐν τῷ παραληφθέντι ἀλφαβήτῳ, ὡς τὴν τοῦ* C—G *καὶ ἄλλας* (2).

(1) Σημειωτέον ὅτι αἱ νεολατινικαὶ γλῶσσαι ἔχουσιν ἀναμεμιγμένα καὶ πολλὰ στοιχεῖα ἐκ τῶν γλωσσῶν, αἵτινες ἐλαλοῦντο ἐν ἑκάστῃ τῶν χωρῶν ἐκείνων πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς Λατινικῆς.

(2) Τὰ αὐτὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησαν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι, παρέλαβον εἶτα καὶ οἱ Γερμανοί, οἱ Κέλται καὶ οἱ Σλαῦοι· οὕτως ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ Εὐρώπη (Γερμανικοὶ λαοί, Κέλται, Σλαῦοι, Λατινικὰ φῦλα, Ἕλληνες) ἔχουσι τὸν αὐτὸν ἀρχικὸν ἀλφάβητον, ἀλλ᾽ ἱκανῶς παρ᾽ ἑκάστοις μεταβεβλημένον.

# ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

## **Λατινικὸς Ἀλφάβητος**

§ 1. Ὁ λατινικὸς ἀλφάβητος ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ἑξῆς 23 γραμμάτων :

| | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| A | a | ἄ | I | i | ἴ | Q | q | κοῦ |
| B | b | (μ)πὲ | (J | j) | (1) | R | r | ἔρ |
| C | c | τσὲ | K | k | κὰ | S | s | ἔς |
| D | d | (ν)τὲ | L | l | ἔλ | T | t | τὲ |
| E | e | ἔ | M | m | ἔμ | U | u | οὔ |
| F | f | ἔφ | N | n | ἔν | (V | v | βὲ) (1) |
| G | g | γκὲ | O | o | ὄ | X | x | ἴξ |
| H | h | (χ)ἄ | P | p | πὲ | Y | y | ὔ ψιλὸν |
| | | | | | | Z | z | ζῆτα |

Τούτων φωνήεντα μὲν εἶναι τὰ ἑξῆς, a, e, i, o, u, y, σύμφωνα δὲ τὰ λοιπά, b, c, d, f, g, (j), k, l, m, n, p, q, r, s, t, (v), x, z.

Τὸ h εἶναι σημεῖον δασέος πνεύματος καὶ οὐχὶ φθόγγου τινὸς δηλωτικόν. Ὅμηρος—Homerus (2).

Τὰ γράμματα λέγονται λατινιστὶ littĕræ, τὰ φωνήεντα (litterae) vocāles καὶ τὰ σύμφωνα (litteræ) consonantes.

Τὰ φωνήεντα a, e, i, o, u, y προφέρονται ὡς τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης α, ε, ι, ο, ου, υ.

(1) Τὰ γράμματα J j καὶ V v ἐπενοήθησαν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις εἰς παράστασιν τῶν συμφωνοειδῶν φθόγγων τῶν συγγενῶν πρὸς τὰ φωνήεντα i καὶ u.

(2) Διὰ τοῦτο τὸ h οὔτε τὴν τροπὴν τοῦ s εἰς r ἐμποδίζει : dis-habeo dishibeo diribeo (ὡς δηλ. καὶ ἐν τῷ dis-emo disimo dirimo), οὔτε τὴν ἔκθλιψιν ἐν τῇ ποιήσει : Quamquam animus meminiss(e) horret luctuque refugit.

Τὸ i ὅταν εἶναι ἐν ἀρχῇ λέξεως καὶ πρὸ φωνήεντος ἢ ἐν μέσῳ λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ἔχει συμφωνοειδῆ προφορὰν (=j) προφερόμενον ὡς τὸ ἑλληνικὸν γ ἐν ταῖς συλλαβαῖς *γε γι* καὶ ἀποτελοῦν μίαν συλλαβὴν μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος: ia-nu-a (θύρα), ma-ior (μείζων) [1].

Τὴν συμφωνοειδῆ ταύτην προφορὰν τηρεῖ τὸ ἐν ἀρχῇ λέξεως καὶ πρὸ φωνήεντος i καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ λέξις συντεθῇ μετ' ἄλλης λέξεως ὡς β' συνθετικὸν μέρος: iu-stus (δίκαιος), in-iu-stus (ἄδικος) [2].

§ 2. Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα εἶχε μακροὺς φθόγγους ā, ē, ī, ō, ū, ȳ καὶ βραχεῖς ă, ĕ, ĭ, ŏ, ŭ, y̆· εἰς παράστασιν καὶ τῶν μακρῶν καὶ τῶν βραχέων φθόγγων εἶχε τὰ αὐτὰ γράμματα a, e, i, o, u, y.

§ 3. **Δίφθογγοι** (diphthongi). Διφθόγγους ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἔχει τὰς ἑξῆς: ae, oe, au (συνήθεις), eu (σπανιωτέραν).

Ἡ ae ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν *αι* καὶ προφέρεται ὡς αὐτή: musae (προφ. μοῦζαι)=μοῦσαι.

Ἡ oe ἀντιστοιχεῖ μὲν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν *οι*, ἀλλὰ παριστᾷ φθόγγον τινὰ μεταξὺ τοῦ ο καὶ τοῦ ε: Boeotia (Βοιωτία) [3].

Ἡ au (ἀντίστ. ἑλλ. *αυ*), eu (ἀντίστ. ἑλλ. *ευ*) προφέρονται οὕτως ὥστε ν' ἀκούωνται μὲν ἀμφότερα τὰ φωνήεντα αὐτῶν, ἀλλὰ ταχέως ἐν μιᾷ συλλαβῇ: (αου, εου): nauta (ναύτης), Europa (Εὐρώπη) [4].

---

(1) Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ἡ ἀντωνυμία i-i, i-is, οἱ τύποι τοῦ ῥήμ. eo (i-i, i-erunt, i-eram, i-ero, i-ens κλ.), τὸ ἐπιφώνημα i-o, τὰ κύρια ὀνόματα I-ulus, I-opas καὶ πᾶσαι αἱ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμέναι λέξεις I-o. i-ambus κλ., ἐν οἷς πᾶσι τὸ i φωνῆεν ὂν ἀποτελεῖ ἰδίαν συλλαβήν.

(2) Περὶ συμφωνοειδοῦς u (v) δὲν κάμνομεν λόγον, διότι ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς βιβλίοις γράφεται τὸ μὲν συμφωνοειδὲς v, τὸ δὲ φωνῆεν u.

(3) Ἡ λατινικὴ δίφθογγος oe ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὸ ῳ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης: κωμῳδία—comoedia, τραγῳδία—tragoedia.

(4) Αἱ δίφθογγοι τῆς λατινικῆς γλώσσης πλησιάζουσι πολὺ πρὸς τὴν προφορὰν τῶν διφθόγγων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς.



Τὸ ae, oe καὶ eu δὲν ἀποτελοῦσι δίφθογγον εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις·

α') εἰς ἐκείνας τὰς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένας λέξεις, αἵτινες οὐδὲ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἔχουσιν ἀντίστοιχον δίφθογγον: a-er (ἀήρ), Pha-etho (Φαέθων), cho-ephoros (χοηφόρος), Simo-enta (Σιμόεντα), Cre-ūsa (Κρέουσα).

β') τὸ ae εἰς τὰς λέξεις a-ēnus, a-eneus, a-enipes, A-enobarbus, αἵτινες καὶ ahēnus, aheneus, ahenipes, Ahenobarbus γράφονται.

γ') τὸ oe ἐν τοῖς συνθέτοις ἐκ τῆς προθέσεως cum (ἐν συνθέσει πρὸ φωνήεντος co- γιγνομένης): co-eo, co-emo, co-erceo.

ΣΗΜ. Ἐν τῇ λέξει coetus (ἐκ τοῦ co-itus) τὸ oe ἀποτελεῖ δίφθογγον.

δ') τὸ eu δὲν ἀποτελεῖ δίφθογγον ἐν τοῖς εἰς e-us καὶ e-um λήγουσιν ὀνόμασιν, ἐν τοῖς ὁποίοις τὸ u ἀνήκει εἰς τὰ πτωτικὰ τέλη τοῦ ὀνόματος: aure-us (χρυσοῦς), horre-um (σιτοβολών) [1].

## Ποσότης συλλαβῶν

§ 4. Διὰ τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι πολὺ ἀναγκαιότερον νὰ γνωρίζωμεν τὴν ποσότητα τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συλλαβῶν, ἰδίᾳ τῆς παραληγούσης, διότι ἐκ τῆς ποσότητος τῆς παραληγούσης, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐξαρτᾶται ὁ τονισμὸς τῶν πολυσυλλάβων λέξεων.

Διὰ τοῦτο δέον νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἑξῆς γενικωτάτους κανόνας περὶ τῆς ποσότητος τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συλλαβῶν

1) Φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ h, μεθ' ὃ ν' ἀκολουθῇ πάλιν φωνῆεν, εἶναι βραχύ [2]: dĕus, filius, contrăho [3].

2) Αἱ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμέναι λέξεις, αἱ μὴ ἐντελῶς ἐκλατινισθεῖσαι, τηροῦσι τὴν αὐτὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν

---

(1) Ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς δ' ὅμως ὀνόμασιν Orpheus, Peleus, Theseus τηρεῖται ἡ ἑλληνικὴ δίφθογγος ευ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ (Orpheu κλ.), οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ αἰτιατικῇ· πρβλ. § 32).

(2) «Vocalis ante vocalem corripitur».

(3) Αἱ ἐξαιρέσεις δηλωθήσονται ἐν τῷ οἰκείῳ ἑκάστη τόπῳ.

καὶ ἐν τῇ λατινικῇ (1)· τονίζονται δ' ὅμως κατὰ τοὺς κανόνας τῆς λατινικῆς γλώσσης (§ 7): Μενέλαος — Menelā'us, Αἰνείας — Aenē'as.

ΣΗΜ. Ἀντὶ τοῦ η τῆς ἑλληνικῆς ἡ λατινικὴ ἔχει ē: Ὅμηρος — Homērus.

Ἀντὶ τοῦ ω ἔχει ō: Κύκλωπες — Cyclō'pes.

Ἀντὶ τοῦ ῳ ἔχει oe ἢ ō: κωμῳδία — comoedia, ᾠδὴ — ἐπῳδὸς (ode — epodos) (2).

Ἀντὶ τῆς διφθόγγου ου ἔχει ū: Θρασύβουλος — Thrasybūlus.

Ἀντὶ τῆς ει ἔχει πρὸ μὲν συμφώνου πάντοτε ī: Ἀριστείδης — Aristīdes· πρὸ δὲ φωνήεντος συνήθως μὲν ē, σπανιώτερον δὲ ī: Μήδεια — Medēa· Δαρεῖος — Darīus (3).

3) Αἱ δίφθογγοι εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ μακραί.

4) Πᾶν φωνῆεν προερχόμενον ἐκ συναιρέσεως δύο ἄλλων φωνηέντων εἶναι μακρόν: (cum-ago coago) cōgo: ἀναγκάζω.

5) Ἐπίσης μακρὸν εἶναι καὶ τὸ φωνῆεν, μεθ' ὃ ἐγένετο ἔκπτωσις συμφώνου πρὸ ἄλλου συμφώνου (ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις): sīdo (ἐκ τοῦ sĭ-sdo) = ἵζω (4).

Αἱ συλλαβαὶ εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἤτοι *βραχεῖαι* (αἱ ἔχουσαι βραχὺ φωνῆεν πρὸ ἁπλοῦ συμφώνου) ἢ *φύσει μακραὶ* (αἱ ἔχουσαι μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον) ἢ *θέσει μακραὶ* (αἱ ἔχουσαι βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων ἢ πρὸ διπλοῦ).

### § 5. **Προφορὰ συμφώνων.**

Τὸ b προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν μπ εἰς τὰς λέξεις *μπίρα*,

---

(1) Ὁ κανὼν οὗτος δὲν ἰσχύει μόνον διὰ τὰς καταλήξεις τῶν ὀνομάτων, ἐκτὸς ἐὰν μείνωσιν αὗται αἱ ἑλληνικαὶ καταλήξεις.

(2) Τὸ ῳ ἀπεδίδετο λατινιστὶ ἐν τῇ κλασσικῇ ἐποχῇ διὰ τοῦ ō: μελῳδία — melodia. Πρότερον δ' ὅμως ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ ἐποχῇ ἀπεδίδετο διὰ τοῦ oe: κωμῳδία — comoedia.

(3) Τὸ ει πρὸ φωνήεντος μέχρι μὲν τοῦ 1ου μ. Χ. αἰῶνος ἀπεδίδετο μόνον διὰ τοῦ ē: Αἰνείας — Aenēas· βραδύτερον δὲ καὶ διὰ τοῦ ī: Δαρεῖος — Darīus.

(4) Ῥίζα sed- (sed-eo, sed-es), καὶ μὲ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμὸν sĭ-sedo: μετὰ ἔκπτωσιν τοῦ e sĭ-sd-o καὶ μετὰ ἔκπτωσιν τοῦ s καὶ ἀναπληρωτικὴν ἔκτασιν τοῦ i. sīdo: πρβλ. ἑλλ. σεδ- (ἕδ-jομαι ἕζομαι) σισέδ-ω: σίσδω: ἵζω.



*μπάμπηες*, μὴ ἀκουομένου δηλονότι παντάπασιν ἐνρίνου φθόγγου μ: barba («μπάρμπας») = πώγων.

Τὸ c προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν κ· cras, cacūmen, cornu, causa, lac.

Πρὸ τῶν φωνηέντων e, i, y καὶ τῶν διφθόγγων ae, eu, oe προφέρεται συνήθως (1) ὡς τσ· Cicero, Cyrus, caelum, ceu, coena.

Τὸ d προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν ντ ἐν τῇ λέξει *ντομάτα*, μὴ ἀκουομένου δηλονότι παντάπασιν ἐνρίνου φθόγγου ν· do (δίδωμι) durus (*ντοῦρος*) = στερεός.

Τὸ f. k, l. m, n. p, r καὶ x προφέρονται ὡς τὰ ἑλληνικὰ φ, κ, λ, μ, ν, π, ρ καὶ ξ· femina, kalendae, pater, axon.

Τὸ g προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν γκ ἐν τῇ λέξει *Γκίκας*, χωρὶς δηλ. νὰ ἀκούηται ἔνρινος φθόγγος ν· genus, lego. Τὸ gu μετὰ ἔνρινον n πρὸ φωνήεντος προφέρεται σχεδὸν ὡς *γκβ* καὶ ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος: lin-gua, ex-stin-guo.

Τὸ q συνοδεύεται πάντοτε ὑπὸ τοῦ φωνήεντος u, μεθ' οὗ προφέρεται σχεδὸν ὡς *κβ* ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος: a-qua (ακουα) = ὕδωρ.

Τὸ s προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν σ· salus (σωτηρία)· εὑρισκόμενον δ' ὅμως ἁπλοῦν μεταξὺ δύο φωνηέντων ἢ διφθόγγων προφέρεται ὡς ζ: musa, Caesar, causae.

ΣΗΜ. Τὸ σύμπλεγμα su ἑπομένου φωνήεντος ἐν πολυσυλλάβοις λέξεσι συνήθως προφέρεται ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος καὶ σχεδὸν ὡς σϐ: sua-deo con-sue-sco

Τὸ t προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν τ· π. χ. totus (ὅλος).

Ἡ συλλαβὴ ti ἐν μέσῳ λέξεως πρὸ φωνήεντος προφέρεται συνήθως (2) ὡς τσι: oratio (λόγος).

Πρέπει δ' ὅμως καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ προφέρηται πάντοτε ὡς τι

---

(1) Λέγομεν *συνήθως*, διότι ἡ γνησία λατινικὴ προφορὰ τοῦ c καὶ πρὸ τοῦ e, i, y, ae, eu, oe εἶναι νὰ προφέρηται ὡς κ. Ὡς κ μάλιστα πρέπει νὰ προφέρηται ἐν ταῖς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμέναις λέξεσι: Macedones, Alcibiades.

(2) Λέγομεν *συνήθως*, διότι καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ γνησία προφορὰ τοῦ t εἶναι νὰ προφέρηται ὡς τ.

α') ὅταν τῆς συλλαβῆς ti προηγῆται s ἢ x ἢ ἕτερον t: quaestio (ζήτησις), mixtio (μῖξις), Attius (κύρ. ὄνομα, ὁ Ἄττιος).

β') εἰςτὰς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένας λέξεις: Boeotia, Miltiades.

γ') ὅταν ἡ συλλαβὴ ti συμπέσῃ πρὸ φωνήεντος ἐν τῇ κλίσει ὀνόματος ἢ ἐν τῷ σχηματισμῷ ῥήματος: mons-montium, lis-litium, peto-petivi-petierunt.

Τὸ v προφέρεται σχεδὸν (1) ὡς τὸ ἑλληνικὸν β: vir, via.

Τὸ z προφέρεται ὀλίγον τραχύτερον τοῦ ἑλληνικοῦ ζ (ὡς τζ): zona.

§ 6. **Διαίρεσις τῶν συμφώνων.** Τὰ σύμφωνα διαιροῦνται εἰς ἄφωνα (mutae) b, c, d, g, k, p, q, t, εἰς ὑγρὰ (liquidae) l, r, εἰς ἔνρινα (nasales) m. n, εἰς συριστικὰ ἢ ἠχηρὰ (sibilantes ἢ spirantes) s, (v), f καὶ εἰς διπλᾶ x καὶ z.

Τὰ ἄφωνα ὑποδιαιροῦνται εἰς οὐρανισκόφωνα (gutturales) c, g, k, q, εἰς χειλόφωνα (labiales) p, b καὶ ὀδοντόφωνα (dentales) d, t.

Τὰ ἑλληνικὰ δασέα θ, φ, χ ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ ἀποδίδονται διὰ τοῦ th, ph, ch, ἅπερ πρέπει νὰ προφέρωνται ὡς t, p, c, μετὰ δασέος παρακολουθοῦντος πνεύματος: Ἀθῆναι — Athēnae, Φιλόχορος—Philochorus.

ΣΗΜ. Συνήθως τὸ ph καὶ ch προφέρονται ὡς φ καὶ χ.

Τὸ δὲ ἀρκτικὸν ῥ τῆς Ἑλληνικῆς ἐν τῇ Λατινικῇ ἀποδίδεται διὰ τοῦ rh, Ῥόδος—Rhodus, καὶ τὰ ἐν μέσῳ λέξεως ρρ διὰ τοῦ rrh: Πύρρος—Pyrrhus.

ΣΗΜ. Οἱ περὶ συλλαβισμοῦ κανόνες τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς τῆς Ἑλληνικῆς.

## Τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων.

§ 7. Ἐπὶ τῶν λέξεων τῆς Λατινικῆς γλώσσης οὐδεὶς τόνος τίθεται. Ὅθεν διὰ νὰ τονίζωμεν ὀρθῶς αὐτὰς πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἑξῆς κανόνας·

---

(1) Λέγομεν *σχεδόν*, διότι ἐν ᾧ τὸ v, οὐδὲν ἄλλο ὂν ἢ αὐτὸ τὸ φωνῆεν u προφερόμενον διὰ τῶν χειλέων συγκλειομένων τόσον πολύ, ὥστε στενὴν ν' ἀφήνωσι διέξοδον εἰς τὸ ἐξερχόμενον πνεῦμα, εἶναι *διχειλικόν*, τὸ νεοελληνικὸν β εἶναι *ὀδοντοχειλικόν*.



α') Λέξις δισύλλαβος δέχεται τὸν κύριον τόνον πάντοτε ἐπὶ τῆς παραληγούσης· páter, púer.

β') Λέξις πολυσύλλαβος δέχεται τὸν κύριον τόνον ἐπὶ τῆς παραληγούσης μέν, ἐὰν αὕτη εἶναι μακρά, φύσει ἢ θέσει: corōna, regīna, puélla, patérnus, compléxus. Ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης δέ, ἐὰν ἡ **παραλήγουσα** εἶναι βραχεῖα· fémĭna, fílĭus.

Ἡ παραλήγουσα θεωρεῖται βραχεῖα ὡς πρὸς τὸν τονισμόν, ὅταν ἔχῃ βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ὧν τὸ πρῶτον νὰ εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρόν: vólŭcres, ténĕbrae, impĭgra, Pérĭcles, rupícăpra (1).

§ 8. *Ἐξαιρέσεις.* 1. Ἐὰν λέξεώς τινος μακροπαραλήκτου (καὶ τονιζομένης ἑπομένως ἐπὶ τῆς παραληγούσης) συνέβη νὰ ἐκπέσῃ ἡ λήγουσα, ὁ τόνος ἔμεινε πάλιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, καίτοι αὕτη τώρα ἔγινε λήγουσα π. χ. addī'c, addū'c (πρότερον addī'ce, addū'ce): nostrā's, Arpinā's (πρότερον nostrā'tis, Arpinā'tis) (2).

2. Εἰς τὰς ἁπλᾶς παραθέσεις (οὐχὶ δηλ. κυρίας συνθέσεις) ὁ τόνος τῆς δευτέρας λέξεως μένει ἀμετάβλητος καὶ ἂν αὕτη εἶναι μονοσύλλαβος ἢ δισύλλαβος μετὰ παραληγούσης βραχείας: calefacio, calefă'cis οὐχὶ caléfăcis· calefī'o, calefī's οὐχὶ ca'lĕfis (3).

§ 9. Ὅταν εἰς τὸ τέλος λέξεώς τινος *προπαροξυτόνου*, ἢ *παροξυτόνου μετὰ ληγούσης μακρᾶς*, προστεθῇ τις τῶν ἑξῆς ἐγκλιτικῶν λέξεων -que (=τέ, καί), -ve (=ἤ), -ne (ἐρωτηματικὸν μόριον), ὁ τόνος τῆς ἐγκλιτικῆς αὐτῆς ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἡ ὁποία τηρεῖ καὶ τὸν ἴδιον αὐτῆς τόνον: ómnia-ómniáque, múltas-múltásque virtutes, ália-áliáve.

Ἐὰν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζηται ἐπὶ τῆς (μακρᾶς) παραληγούσης καὶ ἔχῃ τὴν λήγουσαν βραχεῖαν καὶ μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς ἐγκλιτικῆς λέξεως, ὁ τόνος ταύτης ἀποβάλλεται: músăque, meliō'răve (4).

---

(1) Οἱ ποιηταὶ τὴν τοιαύτην συλλαβὴν ἐν τῷ μέτρῳ λαμβάνουσιν οὐχὶ σπανίως ὡς μακράν.

(2) Πρβλ. καὶ illī'c, istū'c, istī'nc ἐκ τῶν πρότερον illī'ce, istū'ce, istince: Καὶ tantō'n', Pyrrhī'n' ἐκ τῶν tantō'ne, Pyrrhī'ne.

(3) Περὶ τῶν γενικῶν consĭ'li, Vergĭ'li . . . καὶ τῶν κλητικῶν Vergĭ'li . . . ἴδε § 23.

(4) Οἱ τονισμοὶ musă'que, meliorā've εἶναι ἧττον ὀρθοί· κατὰ τὸ ἀρσ.

§ 10. Ἀντὶ τῆς ψιλῆς ᾿ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἡ Λατινικὴ οὐδὲν σημεῖον ἔχει: Ἀλκιβιάδης — Alcibiades· ἀντὶ δὲ τῆς δασείας ῾ ἔχει τὸ h: Ἑλένη—Hélena, ἥρως—heros.

### § 11. Τὰ συνηθέστατα ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ πάθη φθόγγων.

1) Οὐρανισκόφωνον +s γίνεται x: (duc–s) dux (reg–s) rex. Καὶ qu+s gu+s, h+s γίνονται x: coqu–o παρακ. (coqu–si coq–si) coxi: exstingu–o παρακ. (exstingu–si exsting–si) exstinxi· trah–o (trah–si) traxi.

2. Ὀδοντόφωνον πρὸ τοῦ s ἀποβάλλεται: (aetat–s) aetas (lapid–s) lapis· (claud–si) clausi (1).

3. Τὸ g, h, qu, gu πρὸ τοῦ t γίνονται c: (leg–o leg–tum) lectum, (trah–o) tractum, (exstingu–o) exstinc–tum, (coqu–o) coc–tum.

4. Τὸ b πρὸ τοῦ s καὶ πρὸ τοῦ t γίνεται p: (scrib–o) scrip–si scrip–tum.

ΣΗΜ. Ἐν τῷ urb-s trab-s pleb-s caeleb-s κλπ, καίτοι τὸ b πρὸ τοῦ s προεφέρετο ὡς p, ἐγράφετο b διὰ τὰς λοιπὰς πτώσεις.

5. Τὸ n πρὸ χειλοφώνου καὶ πρὸ m γίνεται m: (in–pono) impono, imbuo immineo.

ΣΗΜ Ἐν τῷ can-men (can-o) gen-men (gen-, gigno) τὸ n πρὸ τοῦ m ἐγένετο r: carmen, germen.

6. Τὸ m πρὸ ὀδοντοφώνου καὶ πρὸ οὐρανισκοφώνου γίνεται n: (eum–dem) eundem, (septem–triones) septentriones, (prim–ceps) princeps.

---

utérque καὶ τὸ οὐδ. utru'mque ἐτονίζετο καὶ τὸ θηλ. utră'que· ἐπίσης κατὰ τὸ plerī'que, pleraē'que καὶ τὸ οὐδ. pleră'que.

(1) Τὸ ἀληθές: ὀδοντόφωνον πρὸ τοῦ s ἀφομοιοῦται ed-se (διότι -se εἶναι ἡ κατάληξις τοῦ ἀπαρεμφάτου es-se (τρώγειν)· ἀλλὰ προηγουμένου μακροῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου ἢ συμφώνου, καὶ ἐν τέλει λέξεως ἐκπίπτει τὸ ἕτερον s: (rād-o rād-si rāssi) rāsi, (claud-o claud-sum claussum) clausum, (ard-si arssi) arsi, (lapid-s lapiss) lapis.



7. Ὅταν συμπέσῃ m πρὸ s, ἀναπτύσσεται μεταξὺ αὐτῶν p: (sum–o) (sum–si) sum–p–si.

ΣΗΜ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μεταξὺ τοῦ m καὶ t, ἐὰν τὸ m δὲν γίνῃ n: sum-p-tum.

8. Τὸ s μεταξὺ δύο φωνηέντων γίνεται r: (mus mus–is) muris, (genus genes–is) generis.

ΣΗΜ. Ὅπου ἐμφανίζεται s μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀμετάβλητον, τὸ τοιοῦτον s προῆλθεν ἐξ ἁπλοποιήσεως δύο ss: (caussa) causa, (claussum) clausum (ussus) usus.

9. Ὀδοντόφωνον πρὸ χειλοφώνου ἀφομοιοῦται: (ad–pello) appello, (quid–piam) quippiam.

10. Χειλόφωνον ἢ ὀδοντόφωνον πρὸ οὐρανισκοφώνου ἀφομοιοῦται: (sub–gero) suggero, (ad–cuso) accuso, (ad–gredior) aggredior.

11. Χειλόφωνον ἢ ὀδοντόφωνον ἢ s πρὸ τοῦ f ἀφομοιοῦται: (ob–fero) offero, (ad–ficio) afficio, (dis–facilis dis–ficilis) difficilis.

12. Δύο ὀδοντόφωνα συμπίπτοντα γίνονται δύο ss: pat–i–or παθ. μετοχ. (pat–tus) passus, sed–e–o σουπ. (sed–tum) sessum· προηγουμένου μακροῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου ἢ συμφώνου τὰ δύο ss ἡπλοποιοῦντο εἰς ἕν: ūt–or (ūt–tus ūssus) ūsus, caed–o (caed–tum caessum) caesum, vert–or (vert–tus verssus) versus.

ΣΗΜ. Ἐν τῇ συνθέσει τὰ συμπίπτοντα ὀδοντόφωνα δὲν γίνονται ss: ad-do (ad-tendo) at-tendo.

### Σημεῖα στίξεως.

§ 12. Τὰ ἐν τῇ λατινικῇ ἐν χρήσει σημεῖα στίξεως εἶναι τὰ αὐτὰ σχεδὸν μὲ τὰ ἐν τῇ ἑλληνικῇ· τὰ μόνα διαφέροντα εἶναι τὰ ἑξῆς·

| | |
|---|---|
| Τὸ ἐρωτηματικὸν (signum interrogationis) | ? |
| Τὸ κῶλον (colon) | : |
| Τὸ ἡμίκωλον (punctum et comma) | ; |

Τὸ μὲν κῶλον μεταχειρίζονται ἐν τῇ ὑποδιαιρέσει τῶν περιόδων, τὸ δὲ ἡμίκωλον ἐν τῇ ὑποδιαιρέσει τῶν κώλων· ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει δι' ἀμφότερα ταῦτα ἀντίστοιχον τὴν *ἄνω στιγμήν*.

# ΤΥΠΙΚΟΝ

## ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 13. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ὅσα καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, πλὴν τοῦ ἄρθρου, ὅπερ ἡ λατινικὴ δὲν ἔχει [1].

| | | | |
|---|---|---|---|
| ὄνομα οὐσιαστικόν (nomen substantīvum) | κλιτὰ (declinabilia) | | |
| ὄνομα ἐπίθετον (nomen adiectīvum) | | | |
| ἀριθμητικόν (numerāle) | | | |
| ἀντωνυμία (pronōmen) | | | |
| ῥῆμα (verbum) | | | |
| ἐπίρρημα (adverbium) | ἄκλιτα (indeclinabilia) | ἢ | μόρια (particulæ) |
| πρόθεσις (praepositio) | | | |
| σύνδεσμος (coniunctio) | | | |
| ἐπιφώνημα (interiectio) | | | |

## ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

### Πτωτικά.

§ 14. Παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν [2] εἶναι γένος, ἀριθμός, πτῶσις καὶ κλίσις.

Γένος (genus). Τὰ γένη καὶ ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι τρία: ἀρσενικόν (masculīnum), θηλυκόν (femininum), οὐδέτερον (neutrum).

[1] Ἄρθρον οὐδὲ ἡ Ἑλληνικὴ εἶχε κατ' ἀρχάς· ὕστερον δὲ προῆλθεν ἐκ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (ό, ἡ, τό, Ὁμ.· πρβλ. καὶ ὅ-δε, ἥ-δε, τό-δε) τὸ ἄρθρον ὁ, ἡ, τό.

[2] *Πτωτικὰ* λέγονται τὰ οὐσιαστικά, τὰ ἐπίθετα, τὰ ἀριθμητικὰ καὶ αἱ ἀντωνυμίαι εἰς διάκρισιν ἀπὸ τῶν ῥημάτων.



Τὸ γένος τῶν οὐσιαστικῶν [1] διακρίνεται ἤτοι ἐκ τῆς σημασίας ἢ ἐκ τῆς καταλήξεως [2].

Ἐκ τῆς σημασίας διακρίνονται

α΄) ὡς *Ἀρσενικοῦ γένους:*

Τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν, τῶν λαῶν, τῶν ἀνδρῶν καὶ γενικῶς τῶν ἀρσενικῶν ὄντων: Juppiter (ὁ Ζεύς), Persa (ὁ Πέρσης), Caesar (ὁ Καῖσαρ), aries (ὁ κριός).

Ἀρσενικοῦ γένους εἶναι καθόλου καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν τοῦ ἔτους: Ianuarius, Aprilis, December, καὶ τὰ τῶν ἀνέμων καὶ ποταμῶν: Auster (ὁ Νότος), Sequăna (ὁ Σηκουάνας) [3].

ΣΗΜ. Ὀλίγα μόνον ὀνόματα ποταμῶν εἶναι γένους θηλυκοῦ: Allia (ποταμὸς Ἰταλίας), Matrŏna (ποτ. Γαλλίας) καί τινα ἄλλα σπανιώτερα.

β΄) ὡς *Θηλυκοῦ γένους:*

Τὰ ὀνόματα τῶν θεαινῶν, τῶν γυναικῶν καὶ γενικῶς τῶν θηλυκῶν ὄντων: Juno (ἡ Ἥρα), Ino (ἡ Ἰνώ), Glycerium (ἡ Γλυκέριον), mater (ἡ μήτηρ), capra (ἡ αἴξ).

Θηλυκοῦ γένους εἶναι καθόλου καὶ τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων [4]: popŭlus (ἡ λεύκη), malus (ἡ μηλέα) [5].

ΣΗΜ. Τὰ ὀνόματα τῶν ζῴων εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, οὐδέποτε οὐδετέρου.

*Οὐδετέρου γένους* εἶναι καθόλου:

1) Τὰ ἄκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα δὲν σημαίνουσι πρόσωπον ἢ ἄλλο τι ὅπερ διὰ τὴν σημασίαν νὰ εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ: iota

[1] Περὶ γένους ἐπιθέτων ὅρα § 42.

[2] Περὶ τῆς ἐκ τῆς καταλήξεως διακρίσεως τοῦ γένους ἐροῦμεν ἐν ἑκάστῃ τῶν κλίσεων ἰδίᾳ.

[3] Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν εἶναι κυρίως ἐπίθετα, ἐννοουμένου τοῦ οὐσιαστικοῦ m e n s i s, ὅπερ εἶναι ἀρσενικοῦ γένους: Τὰ ὀνόματα τῶν ἀνέμων καὶ ποταμῶν εἶναι γένους ἀρσενικοῦ, διότι, νομίζομεν, ἡ μυθολογία τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ θεοποιήσει τῶν διαφόρων στοιχείων τῆς φύσεως παρίστα τοὺς διαφόρους ἀνέμους καὶ ποταμοὺς ὡς θεοὺς ἢ ἡμιθέους.

[4] Ἡ ἐξήγησις τούτου εἶναι ὀλίγον δύσκολος· ἴσως διότι τὰ δένδρα ἐθεωρήθησαν **μητέρες** τῶν καρπῶν οὓς παράγουσιν.

[5] Τὸ γένος τῶν πόλεων καὶ χωρῶν τῶν μὲν κυρίως λατινικῶν λέξεων ὁρίζεται ἐκ τῆς καταλήξεως: Roma (θηλ.), Latium (οὐδ.), Praeneste (οὐδ.) κτλ., τῶν δὲ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένων εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ τῶν πρωτοτύπων (§ 15).

longum (ἰῶτα μακρόν)· a correptum (a συνεσταλμένον).

2) Πᾶσα λέξις ὡς πρᾶγμα θεωρουμένη ἢ ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν της ἐξεταζομένη: docere est meum, discere tuum (τὸ μὲν διδάσκειν ἐστὶν ἐμόν, σὸν δὲ τὸ μανθάνειν)· arx monosyllabum est (τὸ arx εἶναι μονοσύλλαβον).

3) Τὰ ὀνόματα τῶν καρπῶν τῶν δένδρων καὶ τὰ τῶν μετάλλων: malum (τὸ μῆλον), pirum (τὸ ἄπιον), arbŭtum (τὸ κόμαρον)· aes (ὁ χαλκός), ferrum (ὁ σίδηρος).

§ 15. Τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένα ὀνόματα τηροῦσι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὸ αὐτὸ γένος: methodus, θηλ. (ἡ μέθοδος), pelagus, οὐδ. (τὸ πέλαγος), Styx, θηλ. (ἡ Στύξ), Lethe, θηλ. (ἡ Λήθη), Aegyptus, θηλ. (ἡ Αἴγυπτος), Pontus, ἀρσ. (ὁ Πόντος), poēma, οὐδ. (τὸ ποίημα), aer, ἀρσ. (ὁ ἀὴρ) κτλ.

§ 16. Τὰ προσηγορικὰ οὐσιαστικὰ τὰ σημαίνοντα πρόσωπα ἢ ζῷα δηλοῦσιν ἑκάτερον τῶν φυσικῶν γενῶν τῶν ὄντων ἃ σημαίνουσι κατὰ τρεῖς τρόπους·

α') δι' ἄλλης λέξεως τὸ ἀρσενικὸν καὶ δι' ἄλλης τὸ θηλυκόν: frater (ἀδελφός), soror (ἀδελφή)· taurus (ταῦρος), vacca (ἀγελάς).

β') διὰ τῆς αὐτῆς μὲν λέξεως, διαφόρου δὲ καταλήξεως (mobilia): leo—leaena (λέων—λέαινα)· rex—regina (βασιλεὺς—βασίλεια) (1).

γ') διὰ τῆς αὐτῆς λέξεως καὶ τῆς αὐτῆς καταλήξεως (*κοινὰ*—communia): civis (ὁ πολίτης—ἡ πολῖτις)· bos (ὁ, ἡ βοῦς)· canis (ὁ, ἡ κύων).

Τὰ πλεῖστα δ' ὅμως, τῶν μικροτέρων ἰδίως ζῴων, ὀνόματα ἀπαντῶσι μόνον εἰς ἓν γένος, τὸ ἀρσενικὸν π. χ. lepus, πάντοτε ἀρσενικόν (ὁ λαγώς), ἢ τὸ θηλυκὸν π. χ. vulpes, πάντοτε θηλυκόν (ἡ ἀλώπηξ). Ταῦτα ὀνομάζονται ἐπίκοινα (epicoena) (2).

---

(1) Ταῦτα ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰ *διγενῆ οὐσιαστικὰ* τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

(2) Ὁ λόγος δι' ὃν ταῦτα ἀπαντῶσιν εἰς ἓν μόνον γένος εἶναι ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ διάκρισις τοῦ γένους εἶναι δυσκολωτέρα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ταῦτα μὴ ὄντα κατοικίδια ζῷα ἢ ὄντα πολὺ μικρὰ δὲν γεννῶσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ ἐνδιαφέρον ἢ τὴν ἀνάγκην νὰ διακρίνῃ τὸ ἀρσενικὸν ἀπὸ τοῦ θηλυκοῦ γένους.



ΣΗΜ. Ὅταν τις θελήσῃ νὰ διακρίνῃ τὸ φυσικὸν γένος, παραλαμβάνει τὸ mas (οὐσ. ἀνήρ) ἢ masculus (ἐπίθ., ἄρρην) καὶ τὸ femina (οὐσ., γυνή): π. χ. lepus mas ἢ masculus (λαγὼς ἀνήρ, ἄρρην), lepus femina (λαγὼς γυνή, θῆλυς), vulpes mas ἢ mascula (ἀλώπηξ ἀνήρ, ἄρρην), vulpes femina (ἀλώπηξ γυνή, θήλεια).

Ἀριθμός (numĕrus). Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο *μόνον*, ἑνικὸς (singulāris) καὶ πληθυντικός (plurālis).

ΣΗΜ. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς περιῆλθεν εἰς ἀχρηστίαν λίαν ἐνωρὶς ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ, λείψανα δὲ αὐτοῦ ἐσώθησαν τὸ duo, ambo καὶ εἴ τι ἄλλο (1).

Πτῶσις (casus). Αἱ πτώσεις εἶναι ἕξ: ὀνομαστικὴ (nominatīvus), γενικὴ (genetīvus), δοτικὴ (datīvus), αἰτιατικὴ (accusatīvus), κλητικὴ (vocatīvus) καὶ ἀφαιρετικὴ (ablatīvus) (2).

Κλίσις (Declinatio). Τὰ ὀνόματα τῆς λατινικῆς γλώσσης κλίνονται κατὰ πέντε κλίσεις· τούτων τὰ πτωτικὰ *τέλη* εἶναι τὰ ἑξῆς:

Numerus Singularis

| | α' | β' (ἀρσ. θηλ.) | β' (οὐδ.) | γ' (ἀρσ. θηλ.) | γ' (οὐδ.) | δ' (ἀρσ. θηλ.) | δ' (οὐδ.) | ε' |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | ă | us | um | — | — | ŭs | ū | ēs |
| Gen. | ae | ī | | ĭs | | ūs | | ĕī |
| Dat. | ae | ō | | ī | | ŭī | ū | ĕī |
| Acc. | ăm | um | | ĕm(im) | — | ŭm | ū | em |
| Voc. | ă | e | um | — | — | ŭs | ū | ēs |
| Abl. | ā | ō | | ĕ (ī) | | ū | | ē |

---

(1) octo (?), viginti (?)

(2) Αἱ πτώσεις ἀρχαιότερον ἦσαν καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὀκτώ: δηλ. ὀνομαστική, γενική, δοτική, αἰτιατική, (κλητική), ἀφαιρετική, *ὀργανικὴ* (instrumentālis) καὶ *τοπικὴ* (locatīvus).

Ἐκ τούτων ἡ ἑλληνικὴ ἀπώλεσε τὰς τρεῖς τελευταίας, συγχωνευθείσας πρὸς τὴν γενικὴν ἢ δοτικήν, ἡ δὲ λατινικὴ τὰς δύο τελευταίας συγχωνευθείσας πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν ἢ δοτικὴν ἢ γενικήν. Ἐπιρρήματά τινα π. χ. λάθρα, χαμαί, noctu, postridie, ruri, penes εἶναι λείψανα τῶν πτώσεων ἐκείνων.

Numerus Pluralis

| | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | ae | ī | ă | ēs | ă (ia) | ūs | uă | ēs |
| Gen. | ārum | ōrum | | ŭm (ium) | | ŭum | | ērum |
| Dat. | īs | īs | | ĭbus | | ĭbus(ŭbus) | | ēbus |
| Acc. | ās | ōs | ă | ēs | ă (ia) | ūs | uă | ēs |
| Voc. | ae | ī | ă | ēs | ă (ia) | ūs | uă | ēs |
| Abl. | is | īs | | ĭbus | | ĭbus (ŭbus) | | ēbus |

§ 17. **Γενικαὶ παρατηρήσεις περὶ τῶν πέντε κλίσεων**

α΄) Ἡ κλητικὴ ἑκατέρου τῶν ἀριθμῶν εἶναι ἡ αὐτὴ τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ· μόνον ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς –us δευτεροκλίτων διαφέρει τῆς ὀνομαστικῆς.

β΄) Ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε τῇ δοτικῇ τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ.

γ΄) Τὰ οὐδέτερα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ἔχουσι τὴν αὐτὴν κατάληξιν διὰ τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἑκατέρου ἀριθμοῦ.

## Πρώτη κλίσις.

§ 18. Τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ λήγοντα ἐν τῇ ἑνικῇ ὀνομαστικῇ εἰς –a καὶ κλινόμενα κατὰ τὸ ἑξῆς παράδειγμα (1):

| | Singularis | Pluralis |
|---|---|---|
| Nom. | mens–a | mens–ae |
| Gen. | mens–ae | mens–arum |
| Dat. | mens–ae | mens–is |
| Acc. | mens–am | mens–as |
| Voc. | mens–a | mens–ae |
| Abl. | mens–a | mens–is |

Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεά), filia (θυγάτηρ) καὶ liberta (ἀπελευθέρα) ἐν τῇ δοτικῇ καὶ ἀφαιρετικῇ τοῦ πληθυντικοῦ, ἵνα μὴ

(1) Τὸ καθαρὸν θέμα τῶν πρωτοκλίτων λήγει εἰς -a: mensa-



συμπίπτωσι πρὸς τὰ ἀρσενικὰ αὐτῶν (deus, filius, libertus), ὅταν εἶναι ἀνάγκη διακρίσεως τῶν γενῶν, λήγουσιν εἰς –abus ἀντὶ –is: π. χ. εἰς τὰς φράσεις deis deabusque: filiis et filiabus: libertis et libertabus (1).

Ἡ γενικὴ τοῦ ἑνικοῦ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτη λατινικῇ γλώσσῃ ἔληγεν εἰς -as (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ: τῆς χώρ-ας)· τὴν κατάληξιν ταύτην ἐπὶ πολὺ διέσωσε τὸ ὄνομα familia, ὅπερ ἐν συντάξει μετὰ τῶν ὀνομάτων pater, mater, filius, filia σχηματίζει γενικὴν familias (ἀλλὰ καὶ familiae οὐχὶ σπανίως): pater familias (ὁ πατὴρ οἰκογενείας), filius familias (ὁ υἱὸς οἰκογενείας, ὁ ἀνήλικος υἱός).

Ἡ γενικὴ τοῦ ἑνικοῦ ἐσχηματίζετο σπανιώτερον καὶ εἰς -āi, οὗ τὸ a καίτοι πρὸ φωνήεντος εἶναι μακρόν: terrā-i, aulā-i (2).

Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ σπανιώτερον (ὀνομάτων ἰδίως ἑλληνικῶν καὶ πολυσυλλάβων λατινικῶν) σχηματίζεται εἰς -um ἀντὶ -arum: drachma—drachmum, amphorum, Aeneadum, caelicola—caelicolum, terrigena—terrigenum (3).

§ 19. Εἰς τὴν α΄ κλίσιν ἀνήκουσι καὶ ὀνόματά τινα, τὰ ὁποῖα ἡ λατινικὴ γλῶσσα παρέλαβεν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μὲ τὰς ἑλληνικὰς καταλήξεις ἔν τισι πτώσεσι τοῦ ἑνικοῦ: π. χ.

| | | |
|---|---|---|
| Aene–AS | Anchīs–ES | Penelop–E |
| Aene–ae | Anchis–ae | Penelop–ES |
| Aene–ae | Anchis–ae | Penelop–ae |
| Aene–AN | Anchis–EN | Penelop–EN |
| Aene–A | Anchis–E | Penelop–E |
| Aene–a | Anchis–a | Penelop–a |

(1) Ἐπειδὴ ἡ ἀρχαιοτάτη κατάληξις τῆς δοτικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἦτο -bus διὰ πάσας σχεδὸν τὰς κλίσεις (μόνον διὰ τὴν β΄ κλίσιν δὲν εἶναι βέβαιον) οἱ τύποι filiabus, deabus, libertabus δυνατὸν νὰ σῴζωσι τὴν ἀρχαιοτάτην ἐκείνην κατάληξιν.

(2) Ἡ κατάληξις i, ἥτις μετὰ τοῦ χαρακτῆρος -a σχηματίζει τὸ τέλος āi, εἶναι κατάληξις τῆς γενικῆς τῆς β΄ κλίσεως, ἐξ ἧς ἐλήφθη καὶ εἰς τὴν α΄ κλίσιν.

(3) Ὁ σχηματισμὸς οὗτος εἶναι εἴτε κατὰ τὰ ἑλληνικά: δραχμῶν — drachmum, Δαρδανιδῶν — Dardanidum, Aeneadum, κατὰ ταῦτα καὶ Troiugena—Troiugenum, εἴτε κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ δευτερόκλιτα, τὰ

Εὕρηνται δ' ὅμως καὶ μὲ τὰς λατινικὰς καταλήξεις ἐσχηματισμέναι αἱ αὐταὶ πτώσεις: Penelopa, Penelopae, Penelopam, Penelopa.

ΣΗΜ. Πολλὰ ὀνόματα κύρια εἰς -ης κλινόμενα ἐν τῇ ἑλλην. γλώσσῃ κατὰ τὴν α' κλίσιν, ἐν τῇ λατινικῇ (εἰς -es) κλίνονται κατὰ τὴν γ', ἐκ συγχύσεως πρὸς ἄλλα εἰς -es: Αἰσχίνης—ου (α')—Aeschĭnes—is (γ')· Ἀλκιβιάδης (α')—Alcibiades (γ')· Μιλτιάδης—ου—Miltiades—is.

Τὰ πατρωνυμικὰ δ' ὅμως ὀνόματα εἰς -ης (τὰ μὴ κύρια) κλίνονται πάντα κανονικῶς κατὰ τὴν α' κλίσιν.

§ 20. Γένος πρωτοκλίτων. Τὰ εἰς -a ὀνόματα τῆς α' κλίσεως εἶναι γένους θηλυκοῦ· ἐξαιροῦνται μόνον ὅσα διὰ τὴν σημασίαν των εἶναι γεν. ἀρσ. καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ποταμῶν (§ 14, α').

ΣΗΜ. Hadria ἡ πόλις (ἡ Ἀδρία) γεν. θηλ., Hadria ἡ θάλασσα (ὁ Ἀδρίας) ἀρσ.

## Δευτέρα Κλίσις

§ 21. Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς -us καὶ οὐδέτερα εἰς -um (1)· κλίνονται δὲ ταῦτα κατὰ τὰ ἑξῆς παραδείγματα:

| | Singularis | | Pluralis | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | equ-us (ἵππος) | don-um (δῶρον) | equ-i | don-a |
| Gen. | equ-i | don-i | equ-orum | don-orum |
| Dat. | equ-o | don-o | equ-is | don-is |
| Acc. | equ-um | don-um | equ-os | don-a |
| Voc. | equ-e | don-um | equ-i | don-a |
| Abl. | equ-o | don-o | equ-is | don-is |

§ 22. Ἀρσενικά τινα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα πρὸ τοῦ τέλους τῆς γενικῆς (i) ἔχουσι r ἀπέβαλον ἐν τῇ ἑνικῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τὸ τέλος (-us, -e) καὶ κλίνονται κατὰ τὸ ἑξῆς παράδειγμα:

---

ὁποῖα, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, κανονικῶς καὶ ἀρχικῶς ἐν τῇ γεν. πληθ. ἔληγον εἰς -um, οὐχὶ εἰς -orum.

(1) Τὸ καθαρὸν θέμα τῶν δευτεροκλίτων λήγει πάντοτε εἰς o: equo—dono—.



| | Singularis | | Pluralis |
|---|---|---|---|
| Nom. | puer | (ὁ παῖς) | puer-i |
| Gen. | puer-i | | puer-orum |
| Dat. | puer-o | | puer-is |
| Acc. | puer-um | | puer-os |
| Voc. | puer | | puer-i |
| Abl. | puer-o | | puer-is |

Κατὰ τὸ puer κλίνεται καὶ τὸ Liber (ὁ Διόνυσος), liberi (πληθ., τὰ τέκνα), gener (γαμβρός), socer (πενθερός), vesper (ἑσπέρα) καὶ εἴτι ἄλλο· ἔτι δὲ καὶ τὸ vir (ἀνήρ), gen. vir-i, dat. vir-o κτλ., καὶ τὰ ἐκ τούτου ὡς β' συνθετικοῦ σύνθετα triumvir (ὁ ἐκ τῶν τριῶν ἀνδρῶν, tres viri), centumvir (ὁ ἐκ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν, centum viri) κτλ.

Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα τύχῃ νὰ ἔχῃ πρὸ τοῦ r σύμφωνον, τότε μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ τέλους (-us, -e) ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ ἀναπτύσσεται μεταξὺ τοῦ r καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ συμφώνου τὸ φωνῆεν e: agr-us (ἀγρός) agr- ager:

| | Singularis | Pluralis |
|---|---|---|
| Nom. | ager | agr-i |
| Gen. | agr-i | agr-orum |
| Dat. | agr-o | agr-is |
| Acc. | agr-um | agr-os |
| Voc. | ager | agr-i |
| Abl. | agr-o | agr-is |

Κατὰ τὸ ager κλίνονται καὶ πλεῖστα ἄλλα ὀνόματα· π.χ. liber (βιβλίον), γεν. libr-i, aper (κάπρος), magister (διδάσκαλος), minister (ὑπηρέτης, ὑπουργός), faber (τεχνίτης) καὶ ἄλλα πολλά.

§ 23. Παρατηρήσεις.

1. Τὰ εἰς -ius, -ium οὐσιαστικὰ ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἑνικοῦ λήγουσιν εἰς -ii (κανονικῶς) καὶ συνηθέστερον (συνῃρημένως) εἰς -ī,

ἀλλὰ τοῦ τόνου διατηρουμένου πάντοτε ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ, καὶ ἐὰν ἡ παραλήγουσα τυγχάνῃ βραχεῖα· Vergĭlius — Vergílii — Vergíli· consĭlium — consílii — consíli (1).

2. Ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς -us κανονικῶς λήγει εἰς -e: dominus—domine· καὶ ἡ τῶν εἰς -ius εἰς -ie· ἀλλὰ τοῦ ὀνόματος filius καὶ τῶν γνησίων λατινικῶν κυρίων ὀνομάτων εἰς -ius ἡ κλητικὴ συνήρεσε τὸ -ie εἰς -ī: filius (filie) fili, Tullius—Tulli, Vergilius—Vergíli (1), Gaius—Gāi, Pompeius—Pompēi:

ΣΗΜ. Τὸ a καὶ e ἐν τῇ κλητικῇ (Gāi, Pompēi) καίτοι πρὸ φωνήεντος εἶναι μακρά.

3. Τὸ deus (θεός) ἔχει κλητικὴν ὁμοίαν τῇ ὀνομαστικῇ, deus· ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ κλίνεται ὧδε· Ὀνομ. dei, dii καὶ di, Γεν. deorum καὶ deûm, Δοτ. deis, diis καὶ dis, Αἰτ deos, Κλητ. dei, dii καὶ di, Ἀφαιρ. deis, diis καὶ dis.

ΣΗΜ. Ὡς ἐν τῷ dii diis συνηρέθη τὸ ii εἰς i οὕτω καὶ ἐν ἄλλοις ὀνόμασιν ἐγένετο συναίρεσις τοῦ ii εἰς i: π. χ. conubiis καὶ conubīs.

4. Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ πολλῶν ὀνομάτων σχηματίζεται εἰς -ûm ἀντὶ -orum, μάλιστα δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν σημαινόντων νομίσματα ἢ μέτρα, ὅταν τὰ ὀνόματα ταῦτα ἔχωσιν ὡς ἐπιθετικοὺς προσδιορισμοὺς ἀριθμητικά: trium nummum (ἀντὶ nummorum) sestertiûm, modiûm, medimnûm· Ἀλλὰ καὶ

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| deûm | ἀντὶ | deorum· | virum | ἀντὶ | virorum |
| liberum | » | liberorum· | socium | » | sociorum |
| Argivom | » | Argivorum· | Achivom | » | Achivorum κλπ. |

ΣΗΜ. Ἡ κατάληξις -ûm, ἀρχαιότερον -ôm (Ἑλλ. -ων, λόγ-ων) εἶναι ἡ ἀρχικὴ καὶ κανονικὴ κατάληξις τῆς γεν πληθ. τῶν δευτεροκλίτων· ἡ -orum εἶναι νεωτέρα, κατ' ἀναλογίαν τῆς τῶν πρωτοκλίτων (-arum).

§ 24. Ἑλληνικὰ ὀνόματα.

Τὰ εἰς -ος καὶ -ον ἑλληνικὰ ὀνόματα τρέπονται λατινιστὶ εἰς -us καὶ -um: Ὅμηρος—Homerus, Ἴλιον—Ilium, tyrannus,

(1) Ὁ λόγος τοῦ τονισμοῦ τούτου εἶναι ἡ πρὸς τὰς λοιπὰς πτώσεις συμφωνία.



antrum. Τὰ εἰς -ρος ὑπερδισύλλαβα, τὰ ἔχοντα πρὸ τοῦ -ρος σύμφωνον, ἀπέβαλον τὸ -us καὶ εὐφωνίας χάριν ἔλαβον e πρὸ τοῦ r: Ἀλέξανδρος (Alexandrus — Alexandr) — Alexander· Antipater, Euander (καὶ Euandrus), Cassander (καὶ Cassandrus), ἀλλὰ Codrus.

Τὰ τῆς ἀττικῆς δευτέρας κλίσεως εἰς -ως ὀνόματα ἐν τῇ λατινικῇ κλίνονται ἤτοι κατὰ τὰ ἑλληνικά: Nom. Androgeos, Gen. Dat. (Abl.) Androgeo, Acc. Androgeon, ἢ λαμβάνουσι τὰ λατινικὰ τέλη: Androgeus, Androgei κτλ.

Κατὰ τὴν β' κλίσιν κλίνονται καί τινα εἰς -εὺς ἑλληνικὰ ὀνόματα μεταφραζόμενα λατινιστὶ εἰς -eus, Gen. -ei, Dat. eo κτλ.: Orpheus, Orphĕi, Orpheo, Orpheum. Ἡ κλητικὴ ὅμως πάντοτε εἶναι εἰς -eu, (ἑλλ.-εῦ): Orpheu.

§ 25. Γένος δευτεροκλίτων. Τὰ μὲν εἰς -us (-er καὶ -ir) εἶναι γενικῶς ἀρσενικά, τὰ δὲ εἰς -um οὐδέτερα.

*Ἐξαιρέσεις.* Ἐκ τῶν εἰς -us θηλυκὰ μὲν εἶναι

α'. Τὸ alvus (κοιλία) humus (γῆ), vannus (λίκνον, λικμός), colus (ἠλακάτη).

β'. Τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων (§ 14, β').

γ'. Τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένα θηλυκὰ εἰς -ος (§ 15).

Οὐδέτερα δὲ τὸ virus (ἰός (1), δηλητήριον), vulgus (2) (ὄχλος) καὶ τὸ pelagus (ἑλλ., πέλαγος § 15).

## Τρίτη Κλίσις

§ 26. Τὰ ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι ἀρσενικά, θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα.

Τὰ μὲν ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ λαμβάνουσι τὰς αὐτὰς καταλήξεις εἰς πάσας τὰς πτώσεις, τὰ δὲ οὐδέτερα διαφέρουσι τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ ἑκατέρου ἀριθμοῦ.

(1) ἰὸς καὶ virus εἶναι ἡ αὐτὴ λέξις: ἀρχ. visos, ἐξ οὗ ἑλλ. Ϝισός — Ϝιός — ἰός, λατ. vīsus — vīrus.

(2) Τὸ vulgus ἔχει αἰτιατ. vulgus (οὐδ.) καὶ vulgum (ἀρσ.).

§ 27. Σχηματισμὸς τῆς ἑνικῆς ὀνομαστικῆς.

1. Ἡ ἑνικὴ ὀνομαστικὴ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν προσλαμβάνει εἰς τὸ θέμα *κανονικῶς* -s: princep-s· (duc-s) dux· (reg-s) rex· op-s· (lapid-s) lapi-s· urb-s· τῶν δὲ οὐδετέρων εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα: aequor (aequor-is)· carmen carmin-is (θέμα carmen-) (1).

ΣΗΜ. Ἐὰν συμπέσῃ τὸ θέμα οὐδετέρου τινὸς νὰ λήγῃ εἰς δύο σύμφωνα· ἐκπίπτει τὸ δεύτερον ἐκ τούτων: θέμ. cord- ὀνομ. cor, γεν. cord-is· θέμ. mell- ὀνομ. mel, γεν. mell-is· θέμ. lact- ὀνομ. lac, γεν. lact-is.

Ἐν ᾧ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ -ς μετὰ τοῦ τ καὶ τὸ ν, ἐὰν τυχὸν ὑπάρχῃ τοιοῦτον πρὸ τοῦ χαρακτῆρος, (ἀγαπήσαντ-ος ἀγαπήσας), ἐν τῇ λατινικῇ ἀποβάλλεται μόνον τὸ t, τὸ δὲ n μένει: mont-is mon-s, amant-is aman-s.

2. Ἐκ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν δὲν λαμβάνουσι -s ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἑνικοῦ τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα -s, ὑγρὸν (l, r) ἢ n (2): θέμ. mus- ὀνομ. mus γεν. mur-is (ἀντὶ mus-is)· θέμ. consul- ὀνομ. consul γεν. consul-is· θεμ. amor- ὀνομ. amor γεν. amor-is· θέμ. pecten- ὀνομ. pecten γεν. pectĭn-is (ἀντὶ pecten-is).

ΣΗΜ. Τῶν ἐχόντων χαρακτῆρα n τινὰ ἀποβάλλουσι καὶ τοῦτον ἐν τῇ ἑν. ὀνομ.: θέμα leon- ὀνομ. leo γεν. leon-is.

3. Ἐν πολλοῖς ὀνόμασιν ἡ μὲν ὀνομαστικὴ (καὶ κλητικὴ) ἔχει e πρὸ τοῦ χαρακτῆρος, αἱ δὲ λοιπαὶ πτώσεις ἀντὶ e ἔχουσιν i: iudex — iudicis, iudici κλ.· miles militis militi militem κλ. (3).

(1) Μόνον ἐν τοῖς οὐδετέροις μονοκαταλήκτων τινῶν ἐπιθέτων παραβαίνεται ὁ κανὼν οὗτος, καθόσον ἐν ἐκείνοις ἡ ὀνομαστικὴ σχηματίζεται ὁμοία τῇ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν: ferens· audax (audac s).

(2) Περὶ τοῦ sanguis sanguinis ἐροῦμεν κατωτέρω.

(3) Κανονικῶς ἔχει ἡ μὲν ὀνομαστικὴ e, αἱ δὲ λοιπαὶ πτώσεις i ἐν τοῖς συνθέτοις remex γεν. remigis—artifex γεν. artificis, opifex, pontifex—particeps, forceps, municeps—praeceps, anceps, ἐν οἷς τὸ a τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ (ago, facio, capio, caput) πρὸ ἁπλοῦ μὲν συμφώνου (remigis, artificis, ancipitis) κανονικῶς τρέπεται εἰς i, πρὸ διπλοῦ δὲ ἢ πρὸ δύο συμφώνων (remex, artifex, particeps, praeceps) εἰς e. Κατὰ ταῦτα δ' ἐκανονίσθησαν καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα, ἄλλα μὲν τὸ e τοῦ θέματος καὶ τῆς ὀνομαστικῆς εἰς i ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι τρέποντα (nomen θέμ.



Ἐν ὀλιγίστοις συμβαίνει τἀνάπαλιν: ὀνομ. cinis, γεν. cineris, δοτ. cineri κτλ.

§ 28. Ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα διακρίνονται τὰ τριτόκλιτα εἰς *συμφωνόληκτα* (b, p—c, g—d, t—l, r—m, n—s) καὶ εἰς *φωνηεντόληκτα* (i, u).

**Α΄. Συμφωνόληκτα**

*α΄. Συμφωνόληκτα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκά.*

a) Χειλοφωνόληκτα (b, p)

| | Singularis | | Pluralis | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | urb-s | princep-s | urb-es | princip-es |
| Gen. | urb-is | princĭp-is | urb-i-um[1] | princip um |
| Dat. | urb-i | princip-i | urb-ibus | princip-ibus |
| Acc. | urb-em | princip-em | urb-es | princip-es |
| Voc. | urb-s | princep-s | urb-es | princip-es |
| Abl. | urb-e | princip-e | urb-ibus | princip-ibus |

urbs (πόλις), princeps (πρῶτος, ἡγεμών).

Ἕτερα ὀνόματα μετὰ χαρακτῆρος χειλοφώνου.

1) μετὰ χαρακτῆρος b.

caelebs (ἤθεος) γεν. caelĭbis
plebs (ὄχλος, πληθύς) γεν. plebis (γεν. πληθ. pleb-i-um)
trabs (δοκός) γεν. trab-is (γεν. πληθ. trab-i-um)

nomen- γεν. nominis), ἄλλα δὲ τὸ i τοῦ θέματος καὶ τῶν πλαγίων πτώσεων εἰς e ἐν τῇ ὀνομ. τρέποντα: com-it-is (cum ire) ὀνομ. comes· iudicis (ius dico) iudex.

(1) Τὸ urbs γεν. πληθ. urb-i-um, stirp-s stirp-i-um καὶ λοιπὰ συμφωνόληκτα ὄντα ἐσχημάτισαν τὴν γενικὴν πληθυντικὴν εἰς -ium, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ φωνηεντόληκτα θέματα εἰς -i: civi-um, parti-um κτλ., ἐν οἷς τὸ i ἀνήκει εἰς τὸ θέμα.

Καὶ τοῦ τέλους -ibus τῆς δοτ. καὶ ἀφαιρ. πληθ. τὸ i ἔχει ληφθῇ ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων θεμάτων εἰς -i: civi-bus· parti-bus διότι κατάληξις τῆς δοτ. καὶ ἀφαιρ. πληθ. εἶναι -bus μόνον.

2) μετὰ χαρακτῆρος p.

stirps (ῥίζα, κορμός) stirp-is γεν. πλ. stirp–i–um
daps (δεῖπνον) dap-is
municeps (ἰσοπολίτης) municĭp-is γ. πλ. municipum καὶ municip-i-um
forceps (πυράγρα) forcĭpis » » forcip-i-um
auceps (θηρευτής) aucup-is.

Κατὰ τὰ χειλοφωνόληκτα κλίνεται καὶ τὸ μοναδικὸν μετὰ χαρακτῆρος m hiems (χειμών) γεν. hiem-is.

ΣΗΜ. Τὰ ἐπίθετα anceps (ἀμφικέφαλος, ἀμφίβολος) καὶ praeceps (προπετὴς) ἔχουσι θέμα ὀδοντοφωνόληκτον : ancipit- καὶ praecipit- (γεν. ancipit-is, praecipit-is)· ὥστε ἡ ὀνομαστικὴ κανονικῶς θὰ ἦτο ancipes καὶ praecipes καὶ τοιαύτη ἦτο κατ' ἀρχάς· ἕνεκα δὲ τοῦ τόνου a'ncipes, praécipes συνετμήθη εἰς τὰ δισύλλαβα anceps, praeceps.

b) Οὐρανισκοφωνόληκτα (c, g).

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | dux | rex | duc-es | reg-es |
| Gen. | duc–is | reg-is | duc-um | reg–um |
| Dat. | duc-i | reg-i | duc–ibus | reg-ibus |
| Acc. | duc-em | reg–em | duc-es | reg–es |
| Voc. | dux | rex | duc–es | reg-es |
| Abl. | duc–e | reg–e | duc–ibus | reg-ibus |

dux (ἡγεμών), rex (βασιλεύς).

Ἕτερα ὀνόματα οὐρανισκοφωνόληκτα.

1) μετὰ χαρακτῆρος c.

(faux) (λάρυγξ) γεν. fauc-is γεν. πληθ. fauc–i–um
radix (ῥίζα) » radīc-is » » radīcum καὶ radic–i–um
arx (ἀκρόπολις) » arc-is » » arc–i–um
falx (δρέπανον) » falc-is » » falc–i–um
merx (ἐμπόρευμα) » merc-is » » merc-i-um

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| pax (εἰρήνη) | » | pac-is | fax (δᾴς) | γεν. | fac-is |
| vox (φωνή) | » | voc-is | Pollux (Πολυδεύκης) | » | Pollūc-is |
| nux (κάρυον) | » | nuc-is | nex (φόνος) | » | nec-is |
| lux (φῶς) | » | luc-is | nutrix (τροφὸς) | » | nutrīc-is |
| crux (σταυρός) | » | cruc-is | iudex (δικαστής) | » | iudĭc-is |



| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| (cervix) (αὐχήν) | » | cervīc is | pulex (ψύλλα) | » | pulĭc-is |
| πληθ cervīces | | | pumex (κίσηρις) | » | pumĭc-is |
| opifex (δημιουργός) | γεν. | opifĭc-is | pollex (ἀντίχειρ) | » | pollĭc-is |
| artifex (τεχνίτης) | » | artifĭc-is | cortex (φλοιὸς) | » | cortĭc-is |
| pontifex (γεφυροποιός) | » | pontifĭc-is | codex (κῶδιξ) | » | codĭc-is |
| culex (κώνωψ) | » | culĭc-is | apex (κορυφή) | » | apĭc-is |
| cimex (κόρις) | » | cimĭc-is | silex (κάχληξ) | » | silĭc-is |

2) μετὰ χαρακτῆρος g:

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| grex (ἀγέλη) | γεν. | greg-is | coniux (σύζυγος) | γεν. | coniŭg-is |
| lex (νόμος | » | leg-is | remex (κωπηλάτης) | » | remig-is |
| frux (καρπός) | » | frug is | | | |

c) Ὀδοντοφωνόληκτα (d, t)

| | Singularis | | Pluralis | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | lapi-s | aeta-s | lapid-es | aetat-es |
| Gen. | lapĭd-is | aetāt-is | lapid-um | aetat-um |
| Dat. | lapid-i | aetat-i | lapid-ibus | aetat-ibus |
| Acc. | lapid-em | aetat-em | lapid-es | aetat-es |
| Voc. | lapi-s | aeta-s | lapid-es | aetat-es |
| Abl. | lapid-e | aetat–e | lapid-ibus | aetat-ibus |

lapis (λίθος), aetas (ἡλικία).

Ἕτερα ὀδοντοφωνόληκτα.

1) μετὰ χαρακτῆρος d:

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| puramis (πυραμὶς) | γεν. | pyramĭd-is | praeses (προστάτης) | γεν. | praesĭd-is |
| tyrannis (τυραννὶς) | » | tyrannĭd-is | praes (ἐγγυητὴς) | » | praed-is |
| cuspis (αἰχμὴ) | » | cuspĭd-is | pecus (κτῆνος) | » | pecŭd-is |
| cassis (περικεφαλαία) | » | cassĭd-is | palus (ἕλος) | » | palūd-is |
| pes (πούς) | » | pĕd-is | custos (φύλαξ) | » | custōd-is |
| heres (κληρονόμος) | » | herēd-is | laus (ἔπαινος) | » | laud-is |
| merces (μισθός) | » | mercēd-is | | | |

fraus (ἀπάτη) γεν. fraud-is γεν. πληθ. fraudum καὶ fraud-i-um

2) μετὰ χαρακτῆρος t:

civĭtas (πολιτεία) γεν. civitāt-is (1) | verĭtas (ἀλήθεια) γεν. veritāt-is

1) Ἡ γεν. πληθ. τῶν εἰς -as γεν. -ātis λήγει συνήθως εἰς -um, σπανιώτερον εἰς -ium : civitatum—civitatium

| | | | |
|---|---|---|---|
| libertas (ἐλευθερία) | γεν. libertāt-is | interpres (ἑρμηνεὺς) | γεν. interprĕt-is |
| piĕtas (εὐσέβεια) | » pietāt-is | aries (κριὸς) | » ariĕt-is |
| virtus (ἀρετὴ) | » virtūt-is | seges (λήιον) | » segĕt-is |
| servĭtus (δουλεία) | » servitūt-is | abies (ἐλάτη) | » abiĕt-is |
| salus (σωτηρία) | » salūt-is | paries (τοῖχος) | » pariĕt-is |
| nepos (ἔγγονος) | » nepōt-is | quies (ἡσυχία) | » quiēt-is |
| sacerdos (ἱερεὺς) | » sacerdōt-is | inquies (ἀνησυχία) | » inquiēt-is |
| dos (προὶξ) | » dot-is | | |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| lis (ἔρις) | γεν. | lit-is | γεν. πλ. | lit-i-um |
| Quiris (Κυρίτης) | » | Quirīt-is | » » | Quirit-i-um |
| Samnis (ὁ Σαμνίτης) | » | Samnīt-is | » » | Samnit-i-um |
| Arpinas (ὁ Ἀρπινάτης) | » | Arpināt-is | » » | Arpinat-i-um |
| nostras (ἡμεδαπὸς) | » | nostrāt-is | » » | nostrat-i-um |
| vestras (ὑμεδαπὸς) | » | vestrāt-is | » » | vestrat-i-um |
| καὶ τὰ πληθυντικὰ μόνον | | | | |
| optimāt-es (οἱ ἄριστοι) | | | » » | optimat-i-um |
| penāt-es (οἱ ἐφέστιοι θεοὶ) | | | » » | penat-i-um |
| mons (ὄρος) | γεν. | mont-is | » » | mont-i-um |
| fons (πηγὴ) | » | font-is | » » | font-i-um |
| pons (γέφυρα) | » | pont-is | » » | pont-i-um |
| mens (ἡ διάνοια) | » | ment-is | » » | ment-i-um |
| dens (ὀδοὺς) | » | dent-is | » » | dent-i-um |
| gens (ἔθνος) | » | gent-is | » » | gent-i-um |
| nox (1) (νὺξ) | » | noct-is | » » | noct-i-um |
| pars (μέρος) | » | part-is | » » | part-i-um |
| ars (τέχνη) | » | art-is | » » | art-i-um |
| mors (θάνατος) | » | mort-is | » » | mort-i-um |
| cohors (τάγμα στρατιωτῶν, κοόρτις) | » | cohort-is | » » | cohort-i-um (2) |

Τὸ parens (γονεύς) γεν. parent-is ἔχει γεν. πληθ. parent-um καὶ parent-i-um.

---

(1) Ἐν τῷ nox—noctis παρατηροῦμεν τὰς αὐτὰς καὶ ἐν τῷ ἑλλην. νὺξ νυκτὸς μεταβολάς:

| | | | |
|---|---|---|---|
| νυκτ-ὸς | νυκτ-ς | νυκ-ς | νύξ |
| noct-is | noct-s | noc-s | nox. |

(2) Τινὰ τῶν ὀνομάτων τούτων (pars, mors, ars, gens, mens ἴσως καὶ ἄλλα) ἦσαν φωνηεντόληκτα μὲ ὀνομαστικὴν par-ti-s, mor-ti-s, gen-ti-s, men-ti-s. παράγωγα ἀφῃρημένα μὲ τὴν παραγωγικὴν κατάληξιν -tis (ἀντιστ. ἑλλην. -σις ἢ -τις)· ἀλλ' ἐκπεσόντος ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ i συνέπεσον πρὸς τὰ ὀδοντόφωνα.



| | | | |
|---|---|---|---|
| miles (στρατιώτης) | milĭt-is | satelles (δορυφόρος) | satellĭt-is |
| eques (ἱππεύς) | equĭt-is | caespes (χορτόπλινθος) | caespĭt-is |
| pedes (πεζός) | pedĭt-is | limes (γραμμή, ὅριον) | limĭt-is |
| hospes (ξένος) | hospĭt-is | gurges (δίνη) | gurgĭt-is |
| comes (ὀπαδός) | comĭt-is | ales (πτηνόν, ὄρνις) | alĭt-is |

d) Ὑγρόληκτα (l, r)

| | Singularis | | Pluralis | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | consul | dolor | consul-es | dolor-es |
| Gen. | consŭl-is | dolōr-is | consul-um | dolor-um |
| Dat. | consul-i | dolor-i | consul-ibus | dolor-ibus |
| Acc. | consul-em | dolor-em | consul-es | dolor-es |
| Voc. | consul | dolor | consul-es | dolor-es |
| Abl. | consul-e | dolor-e | consul-ibus | dolor-ibus |

Consul (ὕπατος), dolor (λύπη).

Ἕτερα ὑγρόληκτα.

| | | | |
|---|---|---|---|
| sol (ἥλιος) | sol-is | amor (ἀγάπη) | amōr-is |
| sal (ἅλς) | sal-is | terror (τρόμος) | terrōr-is |
| exsul (ἐξόριστος) | exsŭl-is | timor (φόβος) | timōr-is |
| pugil (πύκτης) | pugĭl-is | victor (νικητής) | victōr-is |
| | | orator (ῥήτωρ) | oratōr-is |
| agger (πρόχωμα) | aggĕr-is | soror (ἀδελφή) | sorōr-is |
| carcer (φυλακή) | carcĕr-is | uxor (ἡ σύζυγος) | uxōr-is |
| later (πλίνθος) | latĕr-is | color (χρῶμα) | colōr-is (1) |
| mulier (γυνή) | muliĕr-is | labor (κόπος) | labōr-is |
| Caesar (ὁ Καῖσαρ) | Caesăr-is | honor (τιμή) | honōr-is |
| Lar (ὁ Λάρης) | Lăr-is | odor (ὀσμή) | odōr-is |
| γεν. πληθ. Larum καὶ | Larium | καὶ τὸ | |
| par (ὁ ἑταῖρος) | păr-is | arbor (δένδρον) | arbŏr-is |

---

(1) Πολλὰ τῶν ὀνομάτων τούτων (color, honor κἄ.) εἶχον χαρακτῆρα s, ὅστις κατὰ πρῶτον ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν ἐτράπη μεταξὺ δύο φωνηέντων εἰς r (§ 11,8)· κατ' ἀναλογίαν δὲ τῶν λοιπῶν πτώσεων ἐκανονίσθη καὶ ἡ ὀνομαστικὴ εἰς -or ἀντὶ εἰς -os, ὡς ἦτο παλαιότερον: honos κλ. Τὴν ὀνομαστικὴν εἰς -os διετήρησαν πάντοτε τὰ μονοσύλλαβα μόνον: flos, mos, ros.

§ 29. Τινὰ ὀνόματα μετὰ χαρακτῆρος r σχηματίζονται ἐκ διπλοῦ θέματος, ἀσθενεστέρου καὶ ἰσχυροτέρου (*συγκοπτόμενα*), καὶ κλίνονται κατὰ τὸ ἑξῆς παράδειγμα·

| | Singularis | Pluralis |
|---|---|---|
| Nom. | pater | patr–es |
| Gen. | patr–is | patr–um |
| Dat. | patr–i | patr–ibus |
| Acc. | patr–em | patr–es |
| Voc. | pater | patr–es |
| Abl. | patr–e | patr–ibus |

pater (πατήρ)· θέμ. ἰσχυρὸν pater—καὶ ἀσθ. patr—

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ mater (μήτηρ), frater (ἀδελφός), accipiter (ἱέραξ), τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν September, October, November, December, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἑξῆς τέσσαρα: venter (κοιλία), linter (λέμβος), imber (ὄμβρος) ἀφαιρ. imbre καὶ imbri, uter (ἀσκός), ἅτινα ἔχουσι γεν. πληθ. εἰς -ium: ventrium, lintrium, imbrium, utrium.

Τὸ ἐθνικὸν Insuber γεν. Insŭbris ἔχει γεν. πληθ. Insubrium καὶ Insŭbrum.

e) Ἐνρινόληκτα μετὰ χαρακτῆρος n

| | Singularis | | Pluralis | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | pecten | leo | pectin–es | leon–es |
| Gen. | pectĭn–is | leōn–is | pectin–um | leon–um |
| Dat. | pectĭn–i | leon–i | pectin–ibus | leon–ibus |
| Acc. | pectin–em | leon–em | pectin–es | leon–es |
| Voc. | pecten | leo | pectin–es | leon–es |
| Abl. | pectin–e | leon–e | pectin–ibus | leon–ibus |

pecten (κτείς), leo (λέων).

Ἕτερα ὀνόματα μετὰ χαρακτῆρος n.

| | | | |
|---|---|---|---|
| flamen (ὁ ἱερεύς) | flamĭn-is | ren (νεφρός) | rēn-is |
| tubĭcen (ὁ σαλπιγκτής) | tubicĭn-is | συνήθως πληθ. | renes (οἱ νεφροί) |
| tibĭcen (αὐλῳδός) | tibicĭn-is | splēn (σπλήν) | splēn-is καὶ |
| cornicen (κεραταύλης) | cornicĭn-is | lien (σπλήν) | liēn-is |
| fidĭcen (ἀοιδός) | fidicĭn-is | | |



ΣΗΜ. Ἀντὶ lien γεν. liēn-is εὕρηται καὶ liēnis liēnis (ἰσοσύλ.) γεν. πληθ. lienum καὶ lienium.

| | | | |
|---|---|---|---|
| praedo (λεηλάτης) | praedōn-is | oratio (λόγος) | oration-is |
| latro (μισθοφόρος στρατιώτης, ὁ λῃστής) | latrōn-is | natio (ἔθνος) | nation-is |
| | | regio (χώρα) | region-is |
| sermo (διάλογος) | sermōn-is | . . . . | . . . |
| legio (ὁ λεγεών) | legiōn-is | . . . . | . . . |

ΣΗΜ. Τὸ Anio καὶ Nerio (ὀνόματα ποταμῶν) ἔχουσι γενικὴν Aniēnis—Neriēnis, δοτ. Aniēni—Neriēni κλ.

| | Singularis | Pluralis |
|---|---|---|
| Nom. | homo | homin–es |
| Gen. | homĭn–is | homin–um |
| Dat. | homin–i | homin–ibus |
| Acc. | homin–em | homin–es |
| Voc. | homo | homin–es |
| Abl. | homin–e | homin–ibus |

ΣΗΜ. Ἀνωμάλως ἀντὶ homo homōnis (1).

Κατὰ τὸ homo (ἄνθρωπος) κλίνεται καὶ τὸ ordo (τάξις), imago (εἰκών), virgo (παρθένος), cardo (στρόφιγξ τῆς θύρας), magnitudo (μέγεθος), multitudo (πληθύς), Apollo (Ἀπόλλων), turbo (ἀνεμοστρόβιλος) κἄ.

f) Σιγμόληκτα.

Ταῦτα πάντα τρέπουσι τὸν χαρακτῆρα s μεταξὺ δύο φωνηέντων εἰς r (§ 11, 8) mos γεν. mor–is ἀντὶ mos–is.

| | Singularis | Pluralis |
|---|---|---|
| Nom. | mos (ἦθος) | mor–es |
| Gen. | mor–is | mor–um |
| Dat. | mor–i | mor–ibus |
| Acc. | mor–em | mor–es |
| Voc. | mos | mor–es |
| Abl. | mor–e | mor–ibus |

(1) Πρβλ. ἀρχ. hemōnis hemōnem.

Ἕτερα μετὰ χαρακτῆρος s.

| | | |
|---|---|---|
| mus (μῦς) | mur-is | γεν. πληθ. mur-i-um |
| flos (ἄνθος) | flor-is | |
| ros (δρόσος) | ror-is | |
| tellus (γῆ) | tellūr-is | |
| lepus (λαγὼς) | lepŏr-is | |
| mas (ἀνὴρ) | mar-is | γεν. πληθ. mar-i-um |
| Ceres (Δημήτηρ) | Cerĕr-is | |
| Venus (Ἀφροδίτη) | Venĕr-is | |

καὶ τὸ glis (σκίουρος) μὲ γεν. πληθ. glir-i-um·
ἔτι δὲ καὶ τὸ cinis (τέφρα) γεν. cinĕr-is
καὶ τὸ pulvis (κόνις) γεν. pulvĕr-is.

*β'. Συμφωνόληκτα οὐδέτερα.*

Singularis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | aequor | nomen | genus |
| Gen. | aequŏr-is | nomĭn-is | genĕr-is |
| Dat. | aequor-i | nomin-i | gener-i |
| Acc. | aequor | nomen | genus |
| Voc. | aequor | nomen | genus |
| Abl. | aequor-e | nomin-e | gener-e |

Pluralis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | aequor-a | nomin-a | gener-a |
| Gen. | aequor-um | nomin-um | gener-um |
| Dat. | aequor-ibus | nomin-ibus | gener-ibus |
| Acc. | aequor-a | nomin-a | gener-a |
| Voc. | aequor-a | nomin-a | gener-a |
| Abl. | aequor-ibus | nomin-ibus | gener-ibus |

aequor (πέλαγος), nomen (ὄνομα), genus (γένος).

Ἕτερα οὐδέτερα συμφωνόληκτα.

1) μετὰ χαρακτῆρος r:

| | | | |
|---|---|---|---|
| marmor (μάρμαρον) γεν. | marmŏr-is | ebur (ἐλεφάντινον ὀστοῦν) | ebŏr-is |
| (verber) πληθ. | verbĕra (μάστιξ) | femur (μηρὸς) | femŏr-is |
| fulgur (κεραυνὸς) γεν. | fulgŭr-is | robur (ἰσχὺς) | robŏr-is |
| ver (ἔαρ) » | vēr-is | iecur (ἧπαρ) | iecŏr-is καὶ iecinŏr-is |



2) μετὰ ..ρ. .τῆ[illegible] :

| | | | |
|---|---|---|---|
| cognōmen (ἐπωνύμιον) | cognomĭn-is | lumen (φῶς) | lumĭn-is |
| praenōmen (προωνύμιον) | praenomĭnis | flumen (ποταμὸς) | flumĭn-is |
| pronōmen (ἀντωνυμία) | pronomĭn-is | crimen (ἔγκλημα) | crimĭn-is |
| agnōmen (προσωνύμιον) | agnomĭn-is | certamen (ἀγὼν) | certamĭn-is |
| carmen (ποίημα) | carmĭn-is | . . . . . | . . . . |

3) μετὰ χαρακτῆρος s τρεπομένου μεταξὺ δύο φωνηέντων εἰς r:.

| | | | |
|---|---|---|---|
| foedus (συνθήκη) | foedĕr-is | decus (κόσμημα) | decŏr-is |
| funus (νεκρὸς) | funer-is | pecus (τὰ κτήνη, τὰ θρέμματα) | pecŏr-is |
| munus (δῶρον) | muner-is | facinus (ἔργον) | facinŏr-is |
| onus (φορτίον) | oner-is | faenus (τόκος) | faenŏr-is |
| opus (ἔργον) | oper-is | frigus (ψῦχος) | frigŏr-is |
| pondus (βάρος) | ponder-is | | |
| scelus (κακούργημα) | sceler-is | ius (δίκαιον) | iur-is |
| sidus (ἄστρον) | sider-is | ius (ζωμὸς) | iur-is |
| vulnus (τραῦμα) | vulner-is | rus (ἀγρὸς) | rur-is |
| corpus (σῶμα) | corpŏr-is (1) | crus (κνήμη) | crur-is |
| tempus (χρόνος) | tempŏr-is | tus (λιβανωτὸς) | tur-is |
| pectus (στῆθος) | pectŏr-is | | |
| litus (ἀκτὴ) | litŏr-is | os (στόμα) | or-is |
| pignus (ἐνέχυρον) | pignŏr-is | aes (χαλκὸς) | er-is |

Μοναδικὰ εἶναι τὸ caput (κεφαλή), γεν. capit-is (2) καὶ allec (ἡ ἅλμη), γεν. allēc-is.

§ 30. Ὑπάρχουσιν ὀλίγα οὐδέτερα, ὧν τὸ θέμα λήγει εἰς δύο σύμφωνα, ἐξ ὧν τὸ δεύτερον ἐκπίπτει ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἑνικοῦ (§ 27, 1. Σημ.):

(1) Ἀρχαιότερον καὶ ταῦτα ἐσχημάτιζον τὰς πλαγίας πτώσεις εἰς -ĕris -eri κτλ. (πρβλ. faeneris, faeneri, pigneris παρὰ τὸ faenoris—faenori, pignori. τὸ ἐπίρ. temperi κἄ.).

(2) Καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ σύνθετα occiput (τὸ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς μέρος) γεν. occipit-îs καὶ sinciput (τὸ πρόσθεν ἥμισυ τῆς κεφαλῆς μέρος) γεν. sincipit-is.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 1 θέμ. mell- | ὀνομ. mel (μέλι) | γεν. mell-is | πληθ. mell-a | |
| 2 » fell- | » fel (χολή) | » fell-is | » (ἀήθης) | |
| 3 » farr- | » far (ζέα) | » farr-is | » farr-a | |
| 4 » oss- | » os (ὀστοῦν) | » oss-is | » oss-a (γεν. oss-i-um) | |
| 5 » cord- | » cor (καρδία) | » cord-is | » cord-a | |
| 6 » lact- | » lac (γάλα) | » lact-is | (ὁ πληθ. ἄχρηστος) | |

## Β΄. Φωνηεντόληκτα

§ 31. Τὰ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα ἔχουσι χαρακτῆρα i, δύο δὲ μόνον u.

Τὸ θέμα τῶν φωνηεντολήκτων εὑρίσκομεν καθαρὸν ἐν τῇ γενικῇ πληθυντικῇ.

Ἐκ τῶν ἐχόντων χαρακτῆρα i τινὰ τρέπουσι τοῦτον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ εἰς e : nube-s ἀντὶ nubi-s, mare ἀντὶ mari.

Τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα u προσλαμβάνουσι τὰς αὐτὰς καταλήξεις, τὰς ὁποίας καὶ τὰ συμφωνόληκτα, εἰς τὸ θέμα αὐτῶν ἀμετάβλητον: su-s, su-is, su-i κ.τ.λ.

Τὰ ἔχοντα δ' ὅμως χαρακτῆρα -i κανονικῶς διαφέρουσι τῶν συμφωνολήκτων κατὰ τὰ τέλη ἐν τῇ αἰτιατικῇ (-im) καὶ ἀφαιρετικῇ (-i) τοῦ ἑνικοῦ, ἐν τῇ γενικῇ (-ium) καὶ αἰτιατικῇ (-is) τοῦ πληθυντικοῦ, τὰ δὲ οὐδέτερα καὶ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ (-ia) τοῦ πληθυντικοῦ: (vis) vim vi, aedium aedis, maria.

Ἀλλ' ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν ἐτηρήθη καὶ πολλὰ φωνηεντόληκτα ἐκανονίσθησαν κατὰ τὰ συμφωνόληκτα λαβόντα τὰ τέλη τούτων (1) : π. χ. civis αἰτιατικὴ civem, ἀφαιρετικὴ civi καὶ cive· turris αἰτ. turrim καὶ turrem, ἀφαιρ. turri καὶ turre· puppis αἰτ. puppim καὶ puppem.

Καὶ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ συνηθέστερον σχηματίζεται εἰς -es (ὡς ἡ τῶν συμφωνολήκτων) παρὰ εἰς -is.

(1) Ὡς τοὐναντίον πολλὰ συμφωνόληκτα ἐκανονίσθησαν κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα : urbium, merx—mercium (σελ. 29 ὑποσ. 1).



### α΄. Φωνηεντόληκτα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκά

**Singularis**

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | su-s | turri-s | avi-s | nube-s |
| Gen. | su-is | turris | avis | nubis |
| Dat. | su-i | turri | avi | nubi |
| Acc. | su-em | turri-m | avem | nubem |
| Voc. | su-s | turri-s | avi-s | nubes |
| Abl. | su-e | turri | avi ἢ ave | nube |

**Pluralis**

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | su-es | turres | aves | nubes |
| Gen. | su-um | turri-um | avi-um | nubi-um |
| Dat. | su-ibus (sū-bus) | turri-bus | avi-bus | nubi-bus |
| Acc. | su-es | turri-s ἢ turres | avi-s / aves | nubi-s / nubes |
| Voc. | su-es | turres | aves | nubes |
| Abl. | su-ibus (sū-bus) | turri-bus | avi-bus | nubi-bus |

Κατὰ τὸ sus (ὗς) κλίνεται καὶ τὸ grus (γέρανος).

Κατὰ τὸ turris (πύργος) κλίνεται καὶ τὸ tussis (βήξ), amussis (στάθμη), puppis (πρύμνα), ravis (βράγχος), secūris (πέλεκυς), sitis (δίψα), febris (πυρετός), cucŭmis (σικυὸς) (1) καὶ τὰ εἰς -is ἰσοσύλλαβα πόλεων καὶ ποταμῶν ὀνόματα : Neapolis (ἡ Νεάπολις), Hispalis (ἡ Ἵσπαλις, πόλις Ἱσπανίας), Liris (ὁ Λεῖρις), Tiberis (ὁ Τίβερις), Albis (ὁ Ἄλβις).

Κατὰ τὸ avis (πτηνὸν) κλίνεται καὶ τὸ

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| civis (πολίτης) | ἀφαιρετικὴ | cive | καὶ | civi |
| navis (ναῦς) | » | nave | » | navi |
| ignis (πῦρ) | » | igne | » | igni |
| fustis (ῥόπαλον) | » | fuste | » | fusti |
| amnis (ποταμὸς) | » | amne | » | amni |
| collis (λόφος) | » | colle | » | colli |
| anguis (ὄφις) | » | angue | » | angui |
| torquis (στρεπτὸς) | » | torque | » | torqui |
| orbis (κύκλος) | » | orbe | » | orbi |

(1) Τοῦτο σχηματίζει γενικὴν καὶ cucumĕris.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| unguis (ὄνυξ) | ἀφαιρετικὴ | ungue | καὶ | ungui |
| postis (στῦλος, παραστάς) | » | poste | » | posti |
| mensis (μὴν) | γεν. πληθ. | mensium | καὶ | mensum |

aedilis (ἀγορανόμος)
finis (ὅριον)
hostis (πολέμιος)
crinis (κόμη)
follis (ἀσκός)
callis (ἀτραπός)
vectis (μοχλός)
vermis (σκώληξ)
cassis (ἄρκυς)
auris (οὖς)
scrobis (λάκκος)
ovis (πρόβατον)
piscis (ἰχθύς)
classis (στόλος),
funis (σχοινίον)
ensis (ἀμφίστομον εὐθὺ ξίφος)
fascis (δέσμη)
sentis (ἄκανθα)
axis (ἄξων)
torris (δαλός)
canalis (σωλήν)
testis (μάρτυς) κἄ.

ΣΗΜ. 1. Τὸ iuvenis (νέος) καὶ canis (κύων) ἔχουσι πανταχοῦ τὰ τέλη τῶν συμφωνολήκτων: αἰτιατ. iuvenem, ἀφαιρ. iuvene, γεν. πληθ. iuvenum: canis, canem, cane, canum. Ὁμοίως καὶ τὰ κύρια ὀνόματα Iuvenalis—em—e, Laterensis—em—e, Martialis—em—e.

( ΣΗΜ. 2. Τὸ mensis (μήν), volŭcris (πτηνὸν) καὶ panis (ἄρτος ἔχουσι γεν.πληθ. volŭcrum καὶ volucrium,panum καὶ panium [1], mensum καὶ mensium.

Κατὰ τὸ nubes (νεφέλη) κλίνεται καὶ τὸ caedes (φόνος), aedes (ναός), vulpes (ἀλώπηξ), feles (αἴλουρος), rupes (βράχος), palumbes (φάσσα, πέλεια).

ΣΗΜ. Τὸ ambāges (ἑλιγμός), vates (μάντις), strues (σωρός), lsue (λοιμός, κολλητικὴ νόσος) σχηματίζουσι γεν. πληθ. ambāgum, vatum, struum, luum [2].

(1) Τὴν γεν. πληθ. τοῦ panis κατὰ τοὺς γραμματικούς, ὁ μὲν Καῖσαρ ἤθελε panium, ὁ δὲ Verrius Flaccus (γραμματικὸς) panum.

(2) Φωνηεντόληκτα εἶναι καὶ τὸ pars — partis parti-um πρβλ. ῥημ. parti-o(r) καὶ ἐπίρρ. partim (partim αἰτ. παρὰ Λουκρητίῳ), sors sortis sortium ῥημ. sortior· ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα ἐν τῇ ἑν. ὀνομ. καὶ ταῖς λοιπαῖς πτώσεσι (πλὴν τῆς γεν. πληθ.) συνέπεσον πρὸς τὰ συμφωνόληκτα, κατελέχθησαν μετ' ἐκείνων.



*β'. Φωνηεντόληκτα οὐδέτερα*

| | Singularis | | Pluralis | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | mare | animal | maria | animalia |
| Gen. | maris | animālis | marium | animalium |
| Dat. | mari | animali | maribus | animalibus |
| Acc. | mare | animal | maria | animalia |
| Voc. | mare | animal | maria | animalia |
| Abl. | mari | animali | maribus | animalibus |

Κατὰ τὸ mare (θάλασσα) κλίνεται καὶ τὸ rete (δίκτυον), (altāre) πληθ. altaria (ἑστία, βωμός), ovīle (σηκός), suīle (συφεός), monīle (περιδέραιον), conclāve (δωμάτιον, θάλαμος).

Κατὰ τὸ animal (ζῷον) κλίνεται καὶ τὸ vectīgal (φόρος), cervīcal (προσκεφάλαιον), tribūnal (τὸ βῆμα τοῦ ἄρχοντος), toral (τὸ κάλυμμα τῆς κλίνης) κτλ. — τὰ κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἀπαντῶντα ὀνόματα ἑορτῶν: Bacchanalia (τὰ Διονύσια), Saturnalia (Κρόνια), terminalia, Cerealia, Palilia, πρβλ. καὶ suovetaurilia (θυσία χοίρου, προβάτου καὶ ταύρου). — καὶ τὰ εἰς -ar γεν. -āris: pulvīnar (ἡ τῶν θεῶν κλίνη, ἡ ἱερὰ στρωμνή), calcar (κέντρον), exemplar (παράδειγμα), lacūnar (τὸ φάτνωμα), laquear καὶ laqueāre (τὸ ἄνευ κοιλωμάτων, φατνῶν, σανίδωμα, ταβάνι).

ΣΗΜ. α'. Τὸ animal καὶ τὰ κατ' αὐτὸ κλινόμενα ἔληγον καὶ αὐτὰ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ παλαιότερον καὶ κανονικώτερον εἰς -e: animāle, tribunāle, pulvināre (ἐκ τοῦ animāli, tribunāli, pulvināri). Σὺν τῷ χρόνῳ δ' ὅμως ἐξέπεσε τὸ e· πρβλ. laquear καὶ laqueāre [1].

ΣΗΜ. β'. Τὰ εἰς -alia λήγοντα ὀνόματα ἔχουσι γενικὴν πληθυντικὴν καὶ κατὰ τὰ δευτερόκλιτα εἰς -iorum ἀντὶ εἰς -ium: Bacchanaliorum, Saturnaliorum.

## Ἑλληνικὰ ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως.

§ 32. Τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένα ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως ἐν μὲν τῇ ἑνικῇ ὀνομαστικῇ τηροῦσι συνήθως τὸν ἑλληνικὸν τύπον, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς πτώσεσι τὸ μὲν θέμα δανείζονται ἐπίσης ἐκ τῆς ἑλληνικῆς, καταλήξεις δ' ἔχουσι συνήθως λατινικάς, σπανιώτερον δὲ καὶ ἑλληνικάς:

(1) Τινὲς μάλιστα θέλουσι νὰ τονίζωσι τὰς λέξεις ταύτας ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ, ἐν ᾗ ἐτονίζοντο καὶ πρὸ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ e: anima'l(e), laquea'r(e), calca'r(e) κτλ. (§ 8, 1).

| | | |
|---|---|---|
| poēma (ποίημα) | poēmăt is | poēmăt-i |
| chalybs (χάλυψ) | chalyb-is | chalyb-i |
| chlamys (χλαμὺς) | chlamyd-is | chlamyd-i |
| heros (ἥρως) | herō-is (ἥρω-ος) | herō-i |
| Amathus (Ἀμαθοῦς) | Amathunt-is | Amathunt-i |
| Oedipus (Οἰδίπους) | Oedipod-is | Oedipod-i |
| gigas (γίγας) | gigant-is | gigant-i |
| Pallas (ἡ Παλλὰς) | Pallăd-is | Pallad-i |
| Pallas (ὁ Πάλλας) | Pallant-is | Pallant-i |
| Hectōr (Ἕκτωρ) | Hectŏr-is | Hectŏr-i |
| hepar (ἧπαρ) | hepăt-is | hepăt-i |
| nectar (νέκταρ) | nectăr-is | nectăr-i |
| Paean (Παιὰν) | Paeān-is | Paeān-i |
| Siren (Σειρὴν) | Sirēn-is | Sirēn-i |
| Philopoemen (Φιλοποίμην) | Philopoemĕn-is | |
| Salamis (Σαλαμὶς) | Salamīn-is | Salamin-i |
| agōn (ἀγὼν) | agōn-is | agōn-i |
| canon (κανὼν) | canŏn-is | canŏn-i |
| Xenophon (Ξενοφῶν) | Xenophont-is | Xenophont-i |

Τὰ εἰς -ων γεν. -ωνος προσώπων δηλωτικὰ λατινιστὶ σχηματίζονται συνήθως εἰς -o γεν. -ōnis: Plato, -ōnis, Solo, -ōnis. Τὰ λοιπὰ δ' ὅμως ὀνόματα (πόλεων, ὀρέων δηλωτικά) λήγουσιν εἰς -on γεν. -ōnis: Marathon, Babylon, Helicon.

Τὰ εἰς -εὺς λατινιστὶ σχηματίζονται ἤτοι εἰς eus: Ὀρφεὺς—Orpheus: κλινόμενα κατὰ τὴν β' κλίσιν: Gen. Orphe-i, Dat. Orphe-o, Acc. Orphe-um, Abl. Orphe-o· (ἡ κλητ. πάντοτε κατὰ τὴν ἑλλην. Ὀρφεῦ — Orpheu) ἢ σχηματίζονται εἰς -es καὶ κλίνονται ἰσοσυλλάβως κατὰ τὴν γ' κλίσιν: Achilles—Achillis—Achilli—Achillem.

Τὸ ὄνομα *Περσεὺς* (ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας) σχηματίζεται λατινιστὶ ἤτοι Perseus, Persei κτλ. (κατὰ τὸ Orpheus) ἢ Perses, Persæ, Persi, Persen, Abl. Perse (1).

Τὰ εἰς -ις γεν. -εως ἐν τῇ λατινικῇ σχηματίζονται μὲν ἐν τῇ ὀνομ. εἰς -is, ἀλλὰ κλίνονται συνήθως ἰσοσυλλάβως κατὰ τὴν λατινικὴν κλίσιν: basis, Gen. basis (baseos), basim· poesis, poesis, poesi, poesin.

Τὰ εἰς -ις γεν. -ιδος σχηματίζονται λατινιστὶ εἰς -is Gen. idis, Dat. -idi καὶ -i, Acc. -idem ἢ -im ἢ -in, Abl. -i ἢ -ide· Paris, Paridis, Paridi καὶ Pari, Paridem ἢ Parim ἢ Parin, Abl. Pari ἢ Paride.

(1) Οὕτω σχηματίζει τὸ ὄνομα πάντοτε ὁ Κικέρων.



Τὰ εἰς -ω γεν. -ους λατινιστὶ σχηματίζονται εἰς -o Gen. -us κατὰ τὴν ἑλληνικὴν κλίσιν εἰς -o Gen. -ōnis κατὰ τὴν λατινικήν: Διδὼ γεν. Διδοῦς, λατιν. Dido, Gen. Didus, (Dat. Dido), Acc. Dido, (Abl. Dido), καὶ Dido—Didōnis, Didoni, Didonem, Didone.

Τὰ εἰς -ης κύρια ἑλλην. ὀνόματα λατινιστὶ σχηματίζονται εἰς -ēs καὶ κλίνονται ἰσοσυλλάβως κατὰ τὴν γ' κλίσιν: Αἰσχίνης—Aeschines, -is κτλ. Demosthenes, -is. Ἡ αἰτιατικὴ αὐτῶν λήγει εἰς -em ἢ -en (ἑλλην. -ην).

ΣΗΜ. Τῶν εἰς -ης γεν. ου (ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν εἰς -ης γεν. -ους) ἡ γεν. λήγει καὶ εἰς -i: Aristides—is καὶ Aristidi· Demostheni (1).

Τὴν ἑν. αἰτ. ἔχουσιν εἰς -a (κατὰ τὴν ἑλλην. κλίσιν) τὸ aer (aera), aether (æthera), Lacedaemon (—na), Marathona, Salamina: παρὰ ποιηταῖς καὶ πολλὰ ἄλλα: Hectora, Pallada.

Ἡ κλητικὴ συνήθως σχηματίζεται κατὰ τὴν ἑλληνικὴν κλητικήν: Ἄτλας—Ἄτλα=Atlas—Atla: Orpheu (Ὀρφεῦ), Peleu (Πηλεῦ).

Τὰ εἰς -ος οὐδέτερα λατινιστὶ εἰς -os ἔχουσι τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ē: melē (τὰ μέλη), pelagē (τὰ πελάγη).

Ἐν τῇ γεν. πληθ. ἡ ἑλλην. κατάληξις -ων μένει καὶ ἐν τῇ λατινικῇ (ōn) ἐν ἐπιγραφαῖς βιβλίων: Metamorphoseon, epodon, epigrammaton, georgicon (libri).

Ἐν τῇ δοτ. καὶ ἀφαιρ. τοῦ πληθ. τὰ εἰς -ma οὐδέτερα ἔχουσι -matis ἀντὶ matibus: pœmatá, pœmatum pœmatis (κατὰ τὴν β' κλίσιν, καθ' ἣν καὶ τὴν γεν. πληθ. poematōrum ἐνίοτε σχηματίζουσιν).

Ἐν τῇ αἰτ. πληθ. συνήθης εἶναι ἡ κατάληξις -as (ἑλλ. -ας): Cyclōpas· ἀκόμη καὶ εἰς λέξεις μὴ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένας: Allobrogas.

## § 33. Γένος τῶν τριτοκλίτων

### *Α'. Ἀρσενικὰ εἶναι:*

1. Τὰ εἰς -or γεν. -ōris: labor labōris (κόπος).
2. Τὰ εἰς -o γεν. -ōnis: sermo sermōnis (διάλογος)· (τὰ εἰς -io γεν. -iōnis εἶναι θηλυκά: Β', 1).
3. Τὰ εἰς os γεν. -oris: mos moris (ἦθος)· οὐδέτερον μόνον τὸ os oris (στόμα, πρόσωπον).
4. Τὰ εἰς -er γεν. -ris (συγκοπτόμενα): venter γεν. ventris (κοιλία)· uter utris (ἀσκός)· imber imbris (ὄμβρος).

(1) Τὸ -i τοῦτο φαίνεται ὅτι κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ δευτερόκλιτα (Ὅμηρος—Ὁμήρου—Homerus—Homeri) ἐκανονίσθη ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀριστείδου—Aristidi, Αἰσχίνου—Aeschini· κατὰ δὲ τὸ Aeschines Aeschini καὶ Demosthenes Demostheni.

ΣΗΜ. Τὸ linter lintris (λέμβος) εὕρηται συνηθέστερον ὡς θηλυκὸν ἢ ὡς ἀρσενικόν.

5. Τὰ εἰς -is γεν. -ĕris: cinis cineris (τέφρα).

*Β'. Θηλυκὰ εἶναι:*

1. Τὰ εἰς -io γεν. iōnis (ἀφῃρημένα σχεδὸν πάντα): oratio (λόγος)· legio (λεγεών).

ΣΗΜ. Ἀρσενικὰ εἶναι μόνον τὰ συγκεκριμένα scipio (σκῆπτρον), pugio (ἐγχειρίδιον), septentrio (ἄρκτος, τὸ βόρειον μέρος τοῦ ὁρίζοντος), papilio (ἡ ψυχή, πεταλοῦδα), scorpio (ὁ σκορπίος), vespertilio (ἡ νυκτερίς), curculio (ὁ κῖς) καὶ εἴ τι ἄλλο.

2. Τὰ εἰς -do γεν. dĭnis: multitudo multitudinis (πληθύς). Ἀρσενικὸν τὸ ordo (τάξις) καὶ cardo (στρόφιγξ).

ΣΗΜ. Cupīdo (ὁ θεὸς Ἔρως) ἀρσενικὸν διὰ τὴν σημασίαν· cupīdo (ὁ ἔρως, ἡ ἀγάπη) καὶ θηλυκὸν καὶ ἀρσενικόν.

3. Τὰ εἰς -go γεν. -gĭnis: imago (εἰκών). Τὸ margo (κράσπεδον) καὶ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν.

4. Τὰ εἰς -tas γεν. tātis: civitas (πολιτεία), aetas (ἡλικία).

5. Τὰ εἰς -us γεν. -ūtis καὶ -os γεν. ōtis: virtus (ἀρετή), salus (σωτηρία)· dos (προίξ), cos (ἀκόνη).

6. Τὰ εἰς -us γεν. udis: palus palūdis (τέλμα), pecus pecŭdis (κτῆνος), καὶ τὸ laus laudis (ἔπαινος) καὶ fraus fraudis (ἀπάτη).

7. Τὰ εἰς -is γεν. -ĭdis: cuspis (αἰχμή), cassis (περικεφαλαία). Ἀρσενικὸν μόνον τὸ lapis (λίθος).

8. Τὰ εἰς -es γεν. -is (ἰσοσύλλαβα): nubes (νεφέλη), strues (σωρός).

ΣΗΜ. Τὸ vepres (βάτος) ἀρσενικόν, τὸ palumbes (φάσσα) καὶ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν.

9. Τὰ εἰς -es γεν. -etis: seges γεν. segĕtis (λήιον), quies γεν. quiētis (ἡσυχία). Ἔτι δὲ καὶ τὸ merces γεν. mercēdis (μισθός).

10. Τὰ πλεῖστα τῶν εἰς -s ληγόντων καὶ σύμφωνον πρὸ τοῦ s ἐχόντων: mens (διάνοια), ars (τέχνη), hiems (χειμών), urbs (πόλις), glans (βάλανος), daps (δεῖπνον).

ΣΗΜ. Ἀρσενικὰ εἶναι μόνον τὸ pons (γέφυρα), mons (ὄρος), fons (πηγή), dens (ὀδοὺς) καὶ εἴ τι ἄλλο σπανιώτερον.

11. Τὰ πλεῖστα τῶν εἰς -x γεν. -cis ἢ -gis: vox γεν. vocis (φωνή), lex legis (νόμος).

ΣΗΜ. Ἀρσενικὰ εἶναι τὸ calix (κύλιξ), fornix (ἀψὶς) καὶ τὰ πλεῖστα τῶν εἰς -ex γεν. -ĭcis: codex (κῶδιξ), apex (κορυφή)· ἔτι δὲ καὶ τὸ grex γεν. gregis (ἀγέλη).



*Γ'. Οὐδέτερα εἶναι:*

1. Τὰ εἰς -e γεν. -is: mare maris (θάλασσα).

2. Τὰ εἰς -al γεν. -ālis καὶ εἰς -ar γεν. -āris: animal (ζῷον), calcar (κέντρον).

3. Τὰ εἰς -men γεν -mĭnis: carmen (ποίημα).

ΣΗΜ. flamen (φύσημα, πνεῦμα) οὐδέτερον, flamen (ἱερεὺς) διὰ τὴν σημασίαν ἀρσενικόν.

4. Τὰ εἰς -us γεν -ūris: ius (δίκαιον). Ἀρσενικὸν τὸ mus (μῦς) καὶ θηλυκὸν τὸ tellus (ἡ γῆ), πρβλ. Tellus (ἡ θεὰ Γῆ).

5. Τὰ εἰς -or γεν. -ŏris: aequor (πέλαγος)· θηλυκὸν μόνον τὸ arbor (δένδρον).

6. Τὰ εἰς -ur γεν. -ŏris: ebur (ἐλεφάντινον ὀστοῦν).

7. Τὰ εἰς -ur γεν. -ŭris: fulgur (κεραυνός).

ΣΗΜ. Ἀρσενικὰ εἶναι μόνον τὸ furfur (πίτυρον), turtur (τρυγών), vultur (γύψ) (1).

8. Τὰ εἰς -us γεν. -ĕris: genus (γένος).

9. Τὰ εἰς -us γεν -ŏris: corpus (σῶμα). Ἀρσενικὸν μόνον τὸ lepus (λαγώς).

10. Τὰ εἰς -c καὶ t: lac (γάλα)· caput (κεφαλή).

11. Τὰ εἰς -er γεν. -ĕris: cadāver (νεκρός, πτῶμα).

ΣΗΜ. Ἀρσενικὰ εἶναι τὸ agger (πρόχωμα), carcer (φυλακὴ) καὶ later (ὀπτὴ πλίνθος).

## Τετάρτη Κλίσις

§ 34. Ἡ τετάρτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς -us καὶ οὐδέτερα εἰς -u (2).

Παραδείγματα

| | Singularis | | Pluralis | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | fruct-us | corn-u | fruct-us | corn-ua |
| Gen. | fruct-us | corn-us | fruct-uum | corn-uum |
| Dat. | fruct-ui | corn-u | fruct-ĭbus | corn-ĭbus |
| Acc. | fruct-um | corn-u | fruct-us | corn-ua |
| Voc. | fruct-us | corn-u | fruct-us | corn-ua |
| Abl. | fruct-u | corn-u | fruct-ĭbus | corn-ibus |

(1) Περὶ τῶν δύο τελευταίων πρβλ. καὶ § 14, 6', Σημ.

(2) Τὸ καθαρὸν θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως λήγει εἰς -u: fructu—, cornu—

Κατὰ τὸ fructus (καρπὸς) κλίνεται καὶ τὸ senatus (σύγκλητος), vultus (ὄψις), casus (πτῶσις), motus (κίνησις), sensus (αἴσθησις), gradus (βαθμὸς) καὶ πλεῖστα ἄλλα.

Κατὰ τὸ cornu (κέρας), κλίνεται καὶ τὸ genu (γόνυ), veru (ὀβελὸς) καί τινα ἄλλα σπανιώτερα.

Παρατηρήσεις.

1. Ἡ γενικὴ τοῦ ἑνικοῦ ἐνίοτε ἔληγεν εἰς -i κατὰ τὴν β' κλίσιν: senati (ἀντὶ senatus) (1).

2. Ἡ ἑνικὴ δοτικὴ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν λήγει συνήθως μὲν εἰς -ui: fructui, domui (ἀρχαιότερον καὶ τῶν οὐδετέρων: pecui)· ἐνίοτε δ' ὅμως εὕρηται καὶ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν συνῃρημένη εἰς -u (ὡς καὶ τῶν οὐδετέρων κανονικῶς)· sumptu (ἀντὶ sumptui).

3. Τὰ δισύλλαβα τὰ ἔχοντα πρὸ τοῦ τέλους (-us, -u) c, ἔτι δὲ καὶ τὸ tribus (φυλὴ) καὶ artus (μέλος σώματος) σχηματίζουσι τὴν δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ŭbus (ἀντὶ -ĭbus): lacus (λίμνη)—lacubus, pecu (κτῆνος)—pecubus, tribus—tribubus, artus—artubus (2).

Τὸ portus (λιμὴν) ἔχει portubus καὶ portibus· τὸ partus (τοκετὸς) partubus καὶ (σπανιώτερον) partibus· τὸ veru (ὀβελὸς) verubus καὶ veribus.

4. Τὸ domus (οἶκος) ἔχει τὴν ἑνικὴν ἀφαιρετικὴν (domo) καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν (domos) κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν.

§ 35. Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως.

Ἐκ τῶν εἰς -us ἀρσενικὰ εἶναι τὰ πλεῖστα, θηλυκὰ δὲ μόνον τὰ ἑξῆς:

(1) Διὰ τὴν ὁμοιότητα πτώσεών τινων τῆς τετάρτης κλίσεως πρὸς τὰς ἀντιστοίχους τῆς δευτέρας (ὀνομ. senatus -equus, αἰτ. senatum -equum) τὰ ὀνόματα τῆς τετάρτης κλίσεως ὡς σπανιώτερα ἐσχηματίζοντο πολλάκις κατὰ τὰ δευτερόκλιτα: π. χ. ἀφαιρ. ἑν. senato, tumulto, γεν. πληθ. versorum, ἀφαιρ. versis.

(2) Ἡ εἰς -ubus δοτικὴ—ἀφαιρετικὴ εἶναι κανονικωτάτη, τῆς καταλήξεως -bus προστιθεμένης εἰς τὸ εἰς -u λῆγον θέμα: fructu-bus· ἡ εἰς -ibus *ἐκανονίσθη κατὰ τὰ ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως.*



| | |
|---|---|
| domus (οἶκος) | idus (πληθ.) γεν. iduum (αἱ εἰδοί) |
| manus (χείρ) | tribus (φυλή) |
| acus (βελόνη) | porticus (στοά). |

**Πέμπτη Κλίσις**

§ 36. Ἡ πέμπτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα λήγοντα ἐν τῇ ἑν. ὀνομ. εἰς -es καὶ κλινόμενα κατὰ τὰ ἑξῆς παραδείγματα (1):

| | Singularis | | Pluralis | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | di-es | res | di-es | res |
| Gen. | di-ēi | rĕi | di-ērum | rērum |
| Dat. | di-ēi | rĕi | di-ēbus | rēbus |
| Acc. | di-em | rem | di-es | res |
| Voc. | di-es | res | di-es | res |
| Abl. | di-e | re | di-ēbus | rebus |

Κατὰ τὸ dies (ἡμέρα) κλίνεται καὶ τὸ meridies (μεσημβρία), facies (ὄψις, πρόσωπον), effigies (εἰκών), species (εἶδος), acies (αἰχμή, παράταξις), pernicies (ὄλεθρος).

Κατὰ τὸ res (πρᾶγμα) κλίνεται καὶ τὸ fides (πίστις), spes (ἐλπίς).

ΣΗΜ. Ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἑνικοῦ, σπανιώτερον δὲ καὶ ἐν τῇ δοτικῇ, τὸ ei εὕρηται συνῃρημένον εἰς ē ἢ (σπανιώτερον) i: huius die· huius specie· huic die.

Πλήρη τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν σχηματίζουσι μόνον τὸ dies καὶ res. Ἐκ τῶν λοιπῶν τινὰ μὲν (acies, species, facies, effigies, spes) σχηματίζουσι μόνον τὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ δὲν ἀπαντῶσιν ἐν οὐδεμιᾷ πτώσει τοῦ πληθυντικοῦ.

ΣΗΜ. Τὰ εἰς -ies ἐν τοῖς τύποις τῆς γεν. καὶ δοτ. τοῦ ἑνικοῦ παρὰ τὸν κανόνα (§ 4, 1) ἔχουσι τὸ ē μακρόν: diēi, faciēi.

(1) Τὸ καθαρὸν θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς ε' κλίσεως λήγει πάντοτε εἰς -e: die—.

## § 37. Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως.

Τὰ ὀνόματα τῆς πέμπτης κλίσεως εἶναι γένους θηλυκοῦ· μόνον τὸ dies καὶ meridies εἶναι γένους ἀρσενικοῦ.

ΣΗΜ. Τὸ dies ἐν τῇ σημασίᾳ *προθεσμία, ὡρισμένος χρόνος* εἶναι καὶ τοῦτο γένους θηλυκοῦ.

Οὐδέτερα ἡ πέμπτη κλίσις ὡς καὶ ἡ πρώτη δὲν ἔχουσι.

## § 38. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά

1. Juppiter (Ζεύς), Gen. Jovis, Dat. Jovi, Acc. Jovem, Voc. Juppiter, Abl. Jove.

2. senex(1) (γέρων), Gen. senis, Dat. seni, Acc. senem, Voc. senex, Abl. sene. Plur. senes, senum, senibus, senes, senes, senibus.

3. caro (θηλ., κρέας), carnis, carni, carnem, caro, carne. Plur. carnes, carnium, carnibus, carnes, carnes, carnibus.

4. sanguis (ἀρσ., αἷμα), sanguinis, sanguini, sanguinem, sanguis, sanguine. Plur. sanguines, sanguinum, sanguinibus κτλ.

ΣΗΜ. Τὸ sanguis εἶναι τὸ μόνον παράδειγμα ἐκ τῶν ἐχόντων χαρακτῆρα n ὅπερ προσέλαβε -s ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ ἀπέβαλε τὸ n πρὸ τοῦ s: θέμ. sanguin- ὀνομ. sanguin-s sanguis: πρβλ. ἑλλην. δελφίς—δελφῖνος καὶ δελφὶν—δελφῖνος.

5. nix (θηλ., χιών), nivis, nivi, nivem, nix, nive. Plur. nives, nivium, nivibus κτλ (2).

6. as (ἀρσ., τὸ ἀσσάριον, νόμισμα ῥωμαϊκόν), assis, assi, assem, as, asse. Plur. asses, assium, assibus κτλ. Καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔπαθεν ἔκπτωσιν τοῦ δευτέρου ἐκ τῶν διπλῶν συμφώνων εἰς τὰ ὁποῖα ἔληγεν ἡ ὀνομαστική: θέμ. ass- ὀνομ. as (ἀντὶ ass).

---

(1) Οἱ ὁμαλοὶ τύποι τῶν ἄλλων πτώσεων γεν. senicis, δοτ. senici, αἰτ. senicem ἦσαν παλαιότερον ἐν χρήσει (Πλαῦτος).

(2) Ἡ ὀνομ. nix ἐσχηματίσθη εἰς -x, διότι ἀρχαιότερον ὁ χαρακτὴρ ἦτο οὐρανισκόφωνος· πρβλ. ῥημ. ningit (νίφει).



7. bos (βοῦς, γεν. κοινοῦ), bovis, bovi, bovem, bos, bove. Plur. boves, boum (bovum), bobus καὶ bubus κτλ.

8. iter (οὐδ., ὁδός), itineris, itineri, iter, iter, itinere. Plur. itinera, itinerum, itineribus κτλ.

9. iecur (οὐδ., ἧπαρ)· πλὴν τῶν ὁμαλῶν τύπων (iecoris, iecori, iecora κτλ.) ἔχει καὶ γεν. iecinoris, δοτ. iecinori, ἀφαιρ. iecinore, πληθ. iecinora, iecinorum, iecinoribus κτλ.

10. supellex (θηλ., σκεύη, ἔπιπλα), Gen. supellectilis, Dat. supellectili, Acc. supellectilem, Voc. supellex, Abl. supellectili καὶ supellectile. Ὁ πληθ. ἄχρηστος (§ 39, 4).

11. vis (θηλ., βία, δύναμις) ἐλλειπτικόν, ὀν. vis, αἰτ. vim. ἀφ. vi. Πληθ. vires, virium, viribus, vires, vires, viribus (1).

12. femur (οὐδ., μηρός), Gen. femoris κτλ. καὶ συνηθέστερον feminis, femini... Πληθ. femina, feminum, feminibus κτλ.

## § 39. Ἐλλειπτικά (substantīva defectīva).

*Α'. Ἐλλειπτικὰ κατ' ἀριθμόν* (defectīva numero). Τοιαῦτα εἶναι·

1. Τὰ κύρια ὀνόματα, ἅτινα κλίνονται μόνον ἐν ᾧ ἀριθμῷ ἀπαντῶσι: Caesar, Roma, Latium, Athenae.

ΣΗΜ. Τὰ δηλωτικὰ προσώπων κύρια ὀνόματα ἀπαντῶντα ἐν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ σχηματίζουσι καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἐνίοτε, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἤτοι ὅταν δύο ἢ πλείονα πρόσωπα ἔχωσι τὸ αὐτὸ ὄνομα: Catōnes (οἱ δύο Κάτωνες), ἢ ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῶσιν ἄλλα πρόσωπα ἔχοντα ὁμοιότητα πρὸς τὸ διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος δηλούμενον: Hyperidae volunt esse et Lysiae (Ὑπερεῖδαι θέλουσι νὰ εἶναι καὶ Λυσίαι, =ὅμοιοι πρὸς τὸν Ὑπερείδην καὶ Λυσίαν).

2. Τὰ πλεῖστα ὀνόματα τῶν ἑορτῶν, κλινόμενα ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ (pluralia tantum): Bacchanalia (τὰ Διονύσια), Saturnalia (τὰ Κρόνια), Cerealia κτλ.

---

(1) Τὸ ὄνομα vis εἶναι φωνηεντόληκτον ἔχον θέμα vi—: ὥστε ὁ ἑνικὸς vi-s vi-m vi καὶ ἡ ἀρχαϊκὴ πληθυντ. αἰτιατικὴ vis (ἐκ τοῦ vins) εἶναι ὁμαλῶς ἐσχηματισμένα· ὁ δὲ πληθυντικὸς vir-es virium κτλ. εἶναι ἐσχηματισμένος κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ glis (θέμ. glis-) πληθ. glires glirium, ὡσεὶ καὶ τὸ vis εἶχε θέμα vis—, οὐχὶ vi—.

3. Τὰ ἀφῃρημένα οὐσιαστικά (substantīva abstracta), ἀπαντῶντα κανονικῶς ἐν μόνῳ τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ.

(Τὰ ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ ἀπαντῶντα εἶναι ὀλίγιστα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα σπανιώτατα ἀπαντῶσι).

4. Τὰ περιληπτικὰ (subst. collectīva) ἀπαντῶντα ἐν μόνῳ τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ: vulgus (ὄχλος), plebs (πληθύς), suppellex (τὰ σκεύη)..

5. Τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἀπαντῶντα ἐν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ μόνον (singularia tantum): aes χαλκός, ferrum (σίδηρος), argentum (ἄργυρος).

ΣΗΜ. Ἐνίων ἐκ τούτων εὕρηται καὶ πληθυντικός, ἀλλὰ μὲ διάφορον σημασίαν· π.χ. aera (πληθ. τοῦ aes)=τὰ χαλκᾶ σκεύη, ἢ διάφορα εἴδη χαλκοῦ.

6. Πολλὰ ἄλλα ὀνόματα, ἅτινα ἀπαντῶσιν ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ (pluralia tantum):

| | |
|---|---|
| arma armorum (τὰ ὅπλα) | nugae -arum (ἡ ἀστειότης, ἡ φλυαρία) |
| divitiae divitiarum (ὁ πλοῦτος) | manes manium (αἱ σκιαὶ τῶν τεθνεώτων) |
| epulae epularum (τὸ δεῖπνον) | procēres procerum (οἱ ἐπιφανεῖς) |
| nuptiae nuptiarum (ὁ γάμος) | nundĭnae -arum (ἡ τῆς ἀγορᾶς ἡμέρα, ἡ ἡμέρα δηλ. καθ' ἣν ἤρχοντο εἰς τὴν Ῥώμην οἱ τῶν περιχώρων κάτοικοι) |
| angustiae -arum (ἡ στενὴ δίοδος, ἡ στενοχωρία) | fasti fastorum (τὸ ἡμερολόγιον) |
| indutiae -arum (ἡ ἀνοκωχή) | καὶ πολλὰ ἄλλα σπανιώτερα. |
| insidiae -arum (ἡ ἐνέδρα) | |
| moenia moenium (τὰ τείχη) | |
| tenebrae -arum (τὸ σκότος) | |
| exuviae -arum (τὰ σκῦλα) | |
| excubiae -arum (ἡ ἐξωκοιτία, ἡ φρουρά, ἡ φυλακή) | |

Ἄλλα πάλιν ἀπαντῶσι μὲν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἀριθμοῖς, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐν ἑκατέρῳ σημασίαν:

| | | |
|---|---|---|
| aqua (τὸ ὕδωρ) | πληθ. | aquae (τὰ ἰαματικὰ ὕδατα, π. χ. aquae Gratianae: τὰ σήμερον Aix les Bains ὀνομαζόμενα) |
| copia (ἡ πληθύς, ἀφθονία) | πληθ. | copiae -arum (αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις) |
| fortūna (ἡ τύχη) | » | fortunae -arum (τὰ τῆς τύχης ἀγαθά) |
| opĕra (ὁ κόπος, ὁ πόνος) | » | operae (οἱ ἐργάται) |
| auxilium (ἡ βοήθεια) | » | auxilia -orum (τὰ ἐπικουρικὰ στρατεύματα) |
| castrum, συνηθέστερον castellum (τὸ φρούριον) | » | castra -orum (τὸ στρατόπεδον) |
| comitium (ὁ ἐν Ῥώμῃ δημόσιος τόπος πρὸς συνάθροισιν τῶν πολιτῶν εἰς ἐκκλησίαν) | » | comitia -orum (ἡ ἐκκλησία, αὐτὴ τοῦ λαοῦ ἡ πολιτικὴ συνάθροισις) |
| impedimentum (τὸ κώλυμα, τὸ ἐμπόδιον) | » | impedimenta (αἱ ἀποσκευαί) |
| rostrum (τὸ ῥάμφος, τὸ ἔμβολον) | » | rostra -orum (τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Ῥώμης βῆμα) |
| aedes -is (ὁ ναός) | » | aedes -ium (ἡ οἰκία) |

καί τινα ἄλλα.



*Β'. Ἐλλειπτικὰ κατὰ πτώσεις* (defectiva casibus). Τούτων τινὰ ἀπαντῶσιν εἰς μίαν μόνον πτῶσιν, ἄλλα εἰς δύο ἢ καὶ πλείονας:

1. dicis (γεν. ἑν.) ἐν τῇ φράσει dicis causā ἢ dicis gratia (νόμου χάριν, διὰ τὸν τύπον).
2. infitias (αἰτ. πληθ.) ἐν τῇ φράσει infitias ire (ἀρνεῖσθαι).
3. pondo (ἀφαιρ. ἑν.), σημ. (κατὰ) τὸ βάρος: auri quinque (librae) pondo: χρυσοῦ πέντε λίτραι (τὸ βάρος)· corona aurea pondo viginti (librarum) στέφανος χρυσοῦς εἴκοσι λιτρῶν (τὸ βάρος).
5. grates (αἰτ. πλ.) grates agere (εὐχαριστίας ἐκφράζειν).
6. fas (ὅσιον), nefas (ἀνόσιον) μόνον ὀνομ. καὶ αἰτ. ἑνικοῦ[1].
7. instar (αἰτ.ἑν., δίκην, ὡς): instar montis equum di-

[1] Κακῶς διδάσκεται—καὶ ἡμεῖς ἐπλανήθημέν ποτε—ὅτι τὸ fas nefas instar pondo mane εἶναι ἄκλιτα (indeclinabilia), ἐν ᾧ εἶναι ἐλλειπτικά.

vina Palladis arte aedificant: ὡς ὄρος ('σὰν βουνὸ) ἵππον (τὸν δούρειον) τῆς θεᾶς Παλλάδος ὑποθημοσύνῃ κατασκευάζουσιν.

8. nauci (γεν. ἑν.) non nauci facere (habere, putare): μικρᾶς ἀξίας κρίνειν· homo non nauci: ἄνθρωπος μηδεμιᾶς ἀξίας, ἄνθρωπος οὐτιδανός.

9. sponte (ἀφαιρ. ἑν.): mea sponte (ἐμῇ θελήσει), sua sponte (οἰκείᾳ θελήσει).

10. [dicio] (ἡ κυριαρχία) θηλ. γ' κλ. γεν. dicionis, δοτ. dicioni κτλ. Ὁ πληθ. ἄχρηστος.

11. [vix] (1) (μεταβολή) γεν. vicis, δοτ. vici, αἰτ. vicem, ἀφαιρ. vice. Πληθ. vices, vicibus.

12. [frux] (ὁ καρπός), frugis, frugi, frugem, fruge. Πληθ. fruges, frugum, frugibus. homo frugi ἢ homo bonae frugi σημ. ἄνθρωπος καλός, σωστός· (ἀντίθ. homo nequam: ἄνθρωπος οὐτιδανός).

13. [ops] (ἡ βοήθεια), opis, opi, opem, ope. Πληθ. opes (οἱ θησαυροί, ἡ δύναμις), opum, opibus.

14. [prex γεν. precis] (ἡ δέησις), δοτ. preci, αἰτ precem, ἀφ. prece. Πληθ. preces, precum, precibus.

15. [sordes, γεν. sordis] (θηλ. ὁ ῥύπος), αἰτ. sordem, ἀφ. sorde. Πληθ. sordes, sordium (2), sordibus.

16. [verber] (ἡ μάστιξ), γεν. verběris, ἀφαιρ. verbere. Πληθ. verbera (αἱ πληγαί, τὰ κτυπήματα τῆς μάστιγος), verberum, verberibus.

### § 40. Ἄκλιτα (indeclinabilia).

Τοιαῦτα εἶναι ἐκεῖνα, ἅτινα ἀπαντῶντα εἰς ἁπάσας τὰς πτώσεις δὲν μεταβάλλονται ἐν τῇ κλίσει. Εἶναι δὲ ἄκλιτα

1. Τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου; π.χ. littera iota, γεν. litterae iota, δοτ. litterae iota, αἰτ. litteram iota, ἀφ. littera iota.

(1) Ἐσχάτως εἴδομεν ἐν τῷ περιοδικῷ Classical Review, Fevr. 1903 ὅτι ὁ Sonter εὗρε χωρίον, ἐν ᾧ ἀπαντᾷ ὀνομ. ἑν. vices.

(2) Ἡ γεν. πληθ. σχηματίζεται καὶ κατὰ τὴν πέμπτην κλίσιν (sordērum κατὰ τὸ dièrum).



2. Τὰ ξενικὰ ὀνόματα Adam, Aggar (opidum).

### § 41. Substantiva abundantia

Οὕτως ὀνομάζουσιν οἱ Λατῖνοι τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα, ἅτινα ἔχουσι διπλοῦς τύπους: π. χ.

baculum -i καὶ baculus -i (βάκτρον, βακτηρία)
callum -i καὶ callus -i (ὁ τύλος, ὁ κάλλος)
luxuria -ae καὶ luxuries -ēi (ἡ τρυφή)
plebs plebis καὶ plebes -ĕi (ἡ πληθύς)
vomer -ĕris καὶ vomis -ĕris (ἡ ὕννις, τὸ ὑννίον)
paupertas -ātis καὶ pauperies -ēi (ἡ πενία) καί τινα ἄλλα.

Εἰς ταῦτα συναριθμοῦσι καὶ ὅσα ἐκ τῆς αὐτῆς ὀνομαστικῆς ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν ἢ ἐν τῷ πληθυντικῷ ἔχουσι πλὴν τοῦ ὁμαλοῦ τύπου καὶ ἕτερον κατὰ μεταπλασμὸν ἐσχηματισμένον· π. χ. iecur, γεν. iecoris καὶ iecinoris· requies, αἰτ. requiētem καὶ requiem.

Τὸ locus (τόπος) ἔχει πληθ. loci καὶ loca (ἑτερογενές).

Τὸ vas (ἀγγεῖον), γεν. vasis, ἐν μὲν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ἐν δὲ τῷ πληθυντ. κατὰ τὴν β': vasa vasorum, vasis (ἑτερόκλιτον μεταπλαστόν) (1).

ΣΗΜ. Ἐσχηματίσθη καὶ ἐν. ἀριθ. vasum γεν. vasi, ἐκ τοῦ πληθ. vasa vasorum.

## Ἐπίθετα

§ 42. Τὰ ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι Α') τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα, Β') τριγενῆ καὶ δικατάληκτα καὶ Γ') τριγενῆ καὶ μονοκατάληκτα.

(1) Διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῶν οὐδετέρων τῆς τρίτης κλίσεως πρὸς τὰ δευτερόκλιτα, κλίνονται πολλὰ τριτόκλιτα ἐν ταῖς λοιπαῖς πτώσεσι κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, πρβλ. Bacchanalia Bacchanaliorum, vectigalia vectigaliorum, holera holerorum κλπ. Ὁ αὐτὸς λόγος εἶναι καὶ διὰ τὸ requies —requiem κατὰ τὸ dies—diem· sordes—sordem—sordes—sordērum κατὰ τὸ dies—diem—dies—diērum.

Α'. *Τρικατάληκτα.* Ταῦτα λήγουσι

α'. εἰς -us, -a, -um: bonus bona bonum (καλός, -ή, -όν).

ϐ'. εἰς -er, -(ĕ)ra, -(ĕ)rum: miser misera miserum (ἄθλιος, -ία, -ιον)· aeger aegra aegrum (ἄρρωστος, νοσῶν).

γ'. εἰς -ur, -ŭra, -ŭrum· satur satura saturum (πλήρης, -ες).

Τούτων τὸ μὲν ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κλίνεται κατὰ τὴν ϐ' κλίσιν, τὸ δὲ θηλυκὸν κατὰ τὴν α'.

δ'. εἰς -er, -(ĕ)ris, -(ĕ)re: celer celeris celere (ταχύς)· acer acris acre (δριμύς, ὀξύς).

Τούτων καὶ τὰ τρία γένη κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

## Παραδείγματα τῆς κλίσεως τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων

α'. bonus bona bonum.

Singularis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | bonus | bona | bonum |
| Gen. | boni | bonae | boni |
| Dat. | bono | bonae | bono |
| Acc. | bonum | bonam | bonum |
| Voc. | bone | bona | bonum |
| Abl. | bono | bona | bono |

Pluralis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | boni | bonae | bona |
| Gen. | bonorum | bonarum | bonorum |
| Dat. | bonis | bonis | bonis |
| Acc. | bonos | bonas | bona |
| Voc. | boni | bonae | bona |
| Abl. | bonis | bonis | bonis |

Οὕτω κλίνονται πάντα σχεδὸν (πλὴν τῶν ἐν § 43 σημειουμένων) τὰ εἰς -us -a -um ἐπίθετα.



ϐ'. miser misera miserum.

Singularis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | miser | misera | miserum |
| Gen. | miseri | miserae | miseri |
| Dat. | misero | miserae | misero |
| Acc. | miserum | miseram | miserum |
| Voc. | miser | misera | miserum |
| Abl. | misero | misera | misero |

Pluralis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | miseri | miserae | misera |
| Gen. | miserorum | miserarum | miserorum |
| Dat. | miseris | miseris | miseris |
| Acc. | miseros | miseras | misera |
| Voc. | miseri | miserae | misera |
| Abl. | miseris | miseris | miseris |

Κατὰ τὸ miser misera miserum κλίνεται καὶ τὸ liber libera liberum (ἐλεύθερος), asper aspera asperum (τραχύς), tener tenera tenerum (τρυφερός), lacer (ῥακώδης), prosper (εὐτυχής· ὑπάρχει καὶ δοκιμώτερος τύπος αὐτοῦ prosperus), καὶ τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ fero καὶ gero εἰς -fer καὶ -ger: οἷον frugĭfer frugifera frugiferum (καρποφόρος), armĭger armigera armigerum (ὁπλοφόρος).

Κατὰ τὸ miser misera miserum κλίνεται καὶ τὸ μοναδικὸν

γ') satur satura saturum [1].

(1) Ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἀρσενικοῦ τῶν ἐπιθέτων εἰς -er καὶ τοῦ satur ἐξέπεσεν ἡ κατάληξις -us (ἀρχαιότερον -os), ὡς δεικνύουσι τὰ λείψανα prosperus, morigerus (πρβλ. καὶ τὸ οὐσιαστικὸν socerus-socer).

Singularis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | aeger | aegra | aegrum |
| Gen. | aegri | aegrae | aegri |
| Dat. | aegro | aegrae | aegro |
| Acc. | aegrum | aegram | aegrum |
| Voc. | aeger | aegra | aegrum |
| Abl. | aegro | aegra | aegro |

Pluralis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | aegri | aegrae | aegra |
| Gen. | aegrorum | aegrarum | aegrorum |
| Dat. | aegris | aegris | aegris |
| Acc. | aegros | aegras | aegra |
| Voc. | aegri | aegrae | aegra |
| Abl. | aegris | aegris | aegris |

Κατὰ τὸ aeger κλίνονται καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐπίθετα· piger pigra pigrum (νωθρός), impĭger impigra impigrum (ἄοκνος), pulcher, pulchra pulchrum (ὡραῖος), sinister sinistra sinistrum (ἀριστερός), noster nostra nostrum (ἡμέτερος) κτλ. (1)

ΣΗΜ. Τὸ dexter (δεξιὸς) σχηματίζει dextera dexterum καὶ dextra dextrum.

§ 43. Τινὰ ἐπίθετα, ἀντωνυμικὰ τὰ πλείω, εἰς -us, -a, -um καὶ -er, -(ĕ)ra, -(ĕ)rum τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ τῶν τριῶν γενῶν σχηματίζουσιν ἀνωμάλως εἰς -īus, -ī (2): οἷον solus sola solum, γεν. solīus, δοτ. soli, αἰτ. solum solam solum κτλ. ὁμαλῶς.

(1) Ἐν τῷ ἐπιθέτῳ aeger καὶ τοῖς κατ' αὐτὸ κλινομένοις τὸ θέμα ἔχει πρὸ τοῦ r σύμφωνον (aegr-, pigr-...), ἐν δὲ τῇ ἐν. ὀνομ., ἥτις ὤφειλε νὰ εἶναι aegr-us, pigr-us, μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ -us. ἀνεπτύχθη πλησίον τοῦ r τὸ e: aegr- aeger, pigr- piger.

(2) Εὕρηνται δ' ὅμως καὶ οἱ ὁμαλοὶ τύποι: γεν. uni, nulli, ulli, soli, ali (alii), δοτ. toto, nullo, alio, nullae, ullae, solae, alterae, aliae.



ΣΗΜ. α'. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

| | |
|---|---|
| solus a -um (μόνος) | nullus -a -um (οὐδείς) |
| totus -a -um (ὅλος) | altera -era -erum (ὁ ἕτερος) |
| unus -a -um (εἷς) | uter utra utrum (πότερος) |
| ullus -a -um (τίς) | neuter neutra neutrum (οὐδέτερος) |

ΣΗΜ. β'. Τὸ i τῆς καταλήξεως -īus ἐν τῇ γενικῇ εἶναι παρὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 4, 1) μακρόν.

δ'. acer acris acre.

Singularis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | acer | acris | acre |
| Gen. | acris | acris | acris |
| Dat. | acri | acri | acri |
| Acc. | acrem | acrem | acre |
| Voc. | acer | acris | acre |
| Abl. | acri | acri | acri |

Pluralis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | acres | acres | acria |
| Gen. | acrium | acrium | acrium |
| Dat. | acribus | acribus | acribus |
| Acc. | acres | acres | acria |
| Voc | acres | acres | acria |
| Abl. | acribus | acribus | acribus |

Κατὰ τὸ acer acris acre κλίνονται καὶ πάντα τὰ λοιπὰ εἰς -er -ris -re ἐπίθετα· celeber celebris celebre (ἐπιφανής), salūber salūbris salūbre (σωτήριος), campester, campestris campestre (πεδινός), silvester silvestris silvestre (δασώδης), equester equestris equestre (ὁ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱππέων ἀνήκων), pedester pedestris pedestre (πεζός), volŭcer volucris volucre (πτερωτός) κτλ. (1)

(1) Ἀρχικῶς καὶ τὸ acer καὶ τὰ κατ' αὐτὸ κλινόμενα ἦσαν δικατάληκτα ἐπίθετα acris (ἀρσ καὶ θηλ.), ac e (οὐδ.)· silvestris silvestre· putris putre (μυδαλέος, σαπρός), salūbris salubre· μάλιστα τὸ salubris εἶνε συνηθέστρον τοῦ salūber.

Μόνον δὲ τὸ celer celĕris celere ἔχει πανταχοῦ τὸ e ἐκ τοῦ θέματος (celer-): γεν. celeris, δοτ. celeri κτλ. (1)

Β'. *Δικατάληκτα*. Ταῦτα κλίνονται κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν πάντα καὶ λήγουσι

α') εἰς -is (ἀρσ. καὶ θηλ.), -e (οὐδ.): levis leve (κοῦφος-η-ον)

β') εἰς -ior (ἀρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ.): levior levius (κουφότερος -α -ον).

### Παραδείγματα κλίσεως

**Singularis**

| | ἀρσ. θηλ. | οὐδ. | ἀρσ. θηλ. | οὐδ. |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | levis | leve | levior | levius |
| Gen. | levis | | leviōris | |
| Dat. | levi | | leviori | |
| Acc. | levem | leve | leviorem | levius |
| Voc. | levis | leve | levior | levius |
| Abl. | levi | | leviore | |

**Pluralis**

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | leves | levia | leviores | leviora |
| Gen. | levium | | leviorum | |
| Dat. | levibus | | levioribus | |
| Acc. | leves | levia | leviores | leviora |
| Voc. | leves | levia | leviores | leviora |
| Abl. | levibus | | levioribus | |

Γ'. *Μονοκατάληκτα*. Καὶ ταῦτα κλίνονται πάντα κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κατὰ τὰ ἑξῆς παραδείγματα.

---

(1) Τὸ θέμα τοῦ acer καὶ τῶν κατ' αὐτὸ κλινομένων ἔχει σύμφωνον πρὸ τοῦ χαρακτῆρος r· (θέμ. acr-, celebr-, salubr-)· ἐν τῇ ἑνικῇ ὀνομαστικῇ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τῆς καταλήξεως -is ἀνεπτύχθη τὸ e πλησίον τοῦ r· acr acer· πρβλ. agr ager.



**Singularis**

| | ἀρσ. θηλ. | οὐδ. | ἀρσ. θηλ. | οὐδ. |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | felix | | ingens | |
| Gen. | felīcis | | ingentis | |
| Dat. | felīci | | ingenti | |
| Acc. | felīcem | felix | ingentem | ingens |
| Voc. | felix | | ingens | |
| Abl. | felīci | | ingenti | |

**Pluralis**

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Nom. | felīces | felicia | ingentes | ingentia |
| Gen. | felicium | | ingentium | |
| Dat. | felicibus | | ingentibus | |
| Acc. | felīces | felicia | ingentes | ingentia |
| Voc. | felīces | felicia | ingentes | ingentia |
| Abl. | felicibus | | ingentibus | |

| | Singularis | | Pluralis | |
|---|---|---|---|---|
| | ἀρσ. θηλ. | οὐδ. | ἀρσ. θηλ. | οὐδ. |
| Nom. | praeceps | | praecipites | praecipitia |
| Gen. | praecipitis | | praecipitium | |
| Dat. | praecipiti | | praecipitibus | |
| Acc. | praecipitem | praeceps | praecipites | praecipitia |
| Voc. | praeceps | | praecipites | praecipitia |
| Abl. | praecipiti | | praecipitibus | |

Ὁμοίως τῷ felix (εὐτυχής) κλίνονται καὶ πάντα τὰ εἰς -x λήγοντα ἐπίθετα· π. χ. infēlix (δυστυχής), atrox (ἄγριος), ferox (θρασύς), velox (ταχύς), audax (τολμηρός), fugax (φυγάς), καὶ τὰ εἰς -ex γεν. ĭcis πολλαπλασιαστικά: simplex -ĭcis (ἁπλοῦς), duplex (διπλοῦς) κτλ.

Ὁμοίως τῷ ingens (ὑπερμεγέθης) κλίνονται καὶ τὰ λοιπὰ εἰς -ens καὶ -ans, πάντα σχεδὸν μετοχικὰ ἐπίθετα ὄντα· π.χ. recens (πρόσφατος), sapiens (σοφός), prudens (συνετός), elegans (ἔξοχος), amans (ἀγαπῶν), vehemens (σφοδρός) κλ.

Κατὰ τὸ praeceps (προπετής), κλίνονται καὶ τὸ anceps (ἀμφικέφαλος), biceps (δικέφαλος), triceps (τρικέφαλος) κλ.

Μονοκατάληκτα εἶναι καὶ πολλὰ ἄλλα ἐπίθετα: vetus (παλαιὸς) γεν. vetĕris, pauper (πένης) γεν. paupĕris, dives γεν. divĭtis (πλούσιος), vigil vigĭlis (ἄγρυπνος) κτλ.

Σημειωτέον ὅτι ὀλίγα ἐκ τῶν μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων ἀπαντῶσιν εἰς τὸ οὐδέτερον γένος

§ 44. Τὰ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κλινόμενα ἐπίθετα ἐν μὲν τῇ ἑνικῇ ἀφαιρετικῇ καὶ τῶν τριῶν γενῶν λήγουσι κανονικῶς εἰς -i, ἐν τῇ πληθυντικῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ τῶν οὐδετέρων εἰς -ia. καὶ ἐν τῇ πληθυντικῇ γενικῇ καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -ium: acer acri acria acrium, levis levi levia levium, ingens ingenti ingentia ingentium.

Παρὰ τὸν κανόνα τοῦτον σχηματίζονται τὰ ἑξῆς:

α'. Τὰ συγκριτικά· levior leviore leviora leviorum.

*Ἐξαίρεσις.* plures plura plurium (πλείονες), καὶ complūres complura complurium (πάμπολλοι)· σπανίως λέγεται καὶ compluria.

β'. Τὰ ἑξῆς μονοκατάληκτα: vetus (vetere vetera veterum), pauper (paupere, pauperum), dives (divite, divitum), princeps (πρῶτος, ἐπιφανὴς) (principe, principum), particeps (μετέχων, μέτοχος) (participe, participum), sospes (εὖ ἔχων, ἀβλαβὴς) (sospite, sospitum), caelebs (ἄγαμος) (caelibe, caelibum), compos (κύριος) (compŏte, compotum), superstes (ὁ παριστάμενος, ὁ ἐπιζῶν) (superstite, superstitum) καὶ εἴ τι ἄλλο σπανιώτερον.

Ἄλλα τινὰ διφοροῦνται· π. χ. (recens) ἀφαιρ. ἑν. recentī καὶ recente, (vehemens) vehementi καὶ vehemente, γεν. πληθ. recentium καὶ recentum κλ.

γ'. Τὸ memor (μνήμων) immemor (ἀμνήμων) inops (ἐνδεὴς) καὶ supplex (ἱκέτης) ἔχουσι τὴν μὲν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἑνικοῦ εἰς -i (memori, immemori, inopi, supplici), τὴν δὲ πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -um (memorum, inopum).

δ'. Τὰ εἰς -ans καὶ -ens μετοχικὰ ἐπίθετα ὅταν τηρῶσι καθαρὰν τὴν μετοχικὴν αὐτῶν σημασίαν ἢ ὅταν λαμβάνωνται οὐσιαστικῶς ἔχουσι τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἑνικοῦ εἰς -e: Anco regnante Tarquinius Romam commigravit (βασιλεύοντος τοῦ Ἄγκου ὁ Ταρκύνιος εἰς Ῥώμην μετῴκησε)· mors a sapiente liberatio animi a corpore putatur (ὁ θάνατος ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου ὡς ἀπαλλαγὴ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος λογίζεται).



## § 45. Ἀνώμαλα ἐπίθετα.

*Α'. Ἄκλιτα* (indeclinabilia) *καὶ ἐλλειπτικά* (defectiva):

1. nequam διὰ πᾶν γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν: homo nequam, hominis nequam, homines nequam: bestia nequam; mancipia nequam.

2. potis (ἢ pote) ἐλλειπτικὸν καὶ ἄκλιτον, καθότι εἶναι ἐν χρήσει ὡς ὀνομαστικὴ μόνον, ἀλλὰ παντὸς γένους καὶ ἀριθμοῦ

3 Ὁμοίως damnas esto, damnas sunto

ΣΗΜ. Ἄκλιτα εἶναι καὶ τὰ ἀριθμητικὰ ἀπόλυτα ἀπὸ τοῦ quattuor (τέσσαρα) μέχρι τοῦ centum (ἑκατόν)· ἐπίσης καὶ αἱ ἐπιθετικαὶ ἀντωνυμίαι tot (τοσοῦτοι), quot (ὅσοι): quot homines, tot sententiae (ὅσοι οἱ ἄνθρωποι, τόσαι αἱ γνῶμαι).

4. [ceterus] cetera ceterum: ἡ ἑν. ὀνομαστικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ εἶναι ἐντελῶς ἄχρηστος· ἀντ' αὐτῆς γίνεται χρῆσις, ὅταν δεήσῃ, τοῦ ἐπιθέτου reliquus.

5. [sons] sontis κλ. Ἡ ἑν. ὀνομ. ἄχρηστος.

*Β'.* Adiectiva abundantia:

Πολλὰ ἐπίθετα ἔχουσι διπλοῦς τύπους κλινόμενα κατὰ δύο διαφόρους κλίσεις.

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | inermis | -e | καὶ | inermus | -a | -um |
| 2. | exanĭmis | -e | » | exanimus | -a | -um |
| 3. | semianĭmis | -e | » | semianimus | -a | -um |
| 4. | unanĭmis | -e | » | unanimus | -a | -um |
| 5. | inamĭnis | -e | » | inanimus | -a | -um |
| 6. | semisomnis | -e | » | semisomnus | -a | -um |
| 7. | proclīvis | -e | » | proclīvus | -a | -um |
| (Ὁμοίως | acclīvis | -e | » | acclīvus | -a | -um |
| | declīvis | -e | » | declīvus | -a | -um) |
| 8. | imbecillis | -e | » | imbecillus | -a | um |
| 9. | opulens | (-ntis) | » | opulentus | -a-um | κἄ. |

§ 46. Οὐσιαστικά τινα προσηγορικὰ εἶναι ἐν χρήσει καὶ ὡς ἐπίθετα συντασσόμενα ὁμοιοπτώτως πρὸς ἄλλα οὐσιαστικὰ καὶ κλινόμενα ὡς ἐπίθετα: π. χ. exercitus victor (στρατὸς νικῶν, νικηφόρος), urbs victrix (πόλις νικηφόρος), bellum victrix (πόλεμος νικηφόρος).

Singularis

| | ἀρσ. | | θηλ. | | οὐδ. | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | exercitus | victor | urbs | victrix | bellum | victrix |
| Gen. | exercitus | victoris | urbis | victrīcis | belli | victrīcis |
| Dat. | exercitui | victori | urbi | victrici | bello | victrici |
| Acc. | exercitum | victorem | urbem | victrīcem | bellum | victrix |
| Voc. | exercitus | victor | urbs | victrix | bellum | victrix |
| Abl. | exercitu | victore | urbe | victrici | bello | victrīci |

Pluralis

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | exercitus | victores | urbes | victrīces | bella | victricia |
| Gen. | exercituum | victorum | urbium | victricium | bello-rum | victri-cium |
| Dat. | exercitibus | victoribus | urbibus | victricibus | bellis | victricibus |
| Acc. | exercitus | victores | urbes | victrīces | bella | victricia |
| Voc. | exercitus | victores | urbes | victrīces | bella | victricia |
| Abl. | exercitibus | victoribus | urbibus | victricibus | bellis | victricibus |

Ὡς βλέπομεν ἕκαστον γένος κλίνεται διαφόρως κατὰ τὰ ἐπίθετα πρὸς τὰ ὁποῖα συμφωνεῖ ἐν τῇ ἑνικῇ ὀνομαστικῇ ὡς πρὸς τὴν κατάληξιν.

Οὕτω κλίνονται καὶ ἄλλα εἰς -tor -trix ἐπιθετικῶς λαμβανόμενα οὐσιαστικά : ultor deus (θεὸς τιμωρῶν), ultrix Tisiphone (τιμωροῦσα Τισιφόνη), ultrix telum (βέλος τιμωροῦν, ἐκδικητικόν) (1).

Τὰ εἰς -fex λήγοντα σύνθετα ἐκ τοῦ facio ὡς β' συνθετικοῦ κλίνονται ὡς μονοκατάληκτα ἐπίθετα : artifex bos (τεχνικὸς βοῦς, ἄγαλμα), artifex forma (τεχνικὴ μορφή), artifex os (τεχνικὸν στόμα) γεν. artifĭcis (bovis, formae, oris). δοτ artifĭci (bovi, formae, ori) κτλ.

## Συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά.

§ 47. Ὁ θετικὸς βαθμὸς τῶν ἐπιθέτων λέγεται λατινιστὶ gradus positīvus, ὁ συγκριτικὸς gradus comparatīvus καὶ ὁ ὑπερθετικὸς gradus superlatīvus.

§ 48. Ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς τῶν ἐπιθέτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ θετικοῦ διὰ προσλήψεως τῶν καταλήξεων -ior (ἀρσ. καὶ θηλ.) καὶ

(1) Ἄξιος προσοχῆς ἐνταῦθα ὁ κανονισμὸς τοῦ οὐδετέρου κατὰ τὸ θηλυκόν (urbs victrix—bellum victrix· telum ultrix), οὐχὶ κατὰ τὸ ἀρσενικόν.



-ius (οὐδ.) εἰς τὸ θετικὸν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τέλους τῆς ἑνικῆς γενικῆς : clarus (ἔνδοξος), γεν. clar-i συγκρ. clar-ior (ἐνδοξότερος -α), clar-ius (ἐνδοξότερον)· levis (κοῦφος), γεν. lev-is συγκρ. lev-ior (κουφότερος -α), lev-ius (κουφότερον).

§ 49. Ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς σχηματίζεται ἐκ τοῦ θετικοῦ διὰ προσλήψεως τῶν καταλήξεων -issĭmus -issĭma -issĭmum εἰς τὸ θετικὸν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τέλους τῆς ἑνικῆς γενικῆς : clarus γεν. clar-i ὑπερθ. clar-issimus clar-issima clar-issimum (ἐνδοξότατος -η -ον), levis γεν. lev-is ὑπερθ. lev-issimus lev-issima lev-issimum (κουφότατος -η -ον) (1).

*Ἐξαιρέσεις.*

α'. Τὰ εἰς -er ἐπίθετα καὶ τὸ vetus (θέμ. veter-) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ὑπερθετικοῦ προσλαμβάνουσι τὴν κατάληξιν -rĭmus rĭma rĭmum : miser miser-rimus miser-rima miser-rimum (ἀθλιώτατος -η -ον)· pauper pauper-rimus (πενέστατος)· vetus veter-rimus (παλαιότατος).

ΣΗΜ. α'. Τὰ εἰς -er -ra -rum (pulcher—pulchra—pulchrum) καὶ τὰ εἰς -er -ris -re (acer acris acre) σχηματίζουσι τὸ μὲν συγκριτικὸν ἐκ τῆς γενικῆς μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τέλους αὐτῆς (-i, -is), τὸ δὲ ὑπερθετικὸν ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς εἰς -er : π. χ. pulcher (ὡραῖος) συγκρ. pulchr-ior, ἀλλὰ ὑπερθ. pulcher-rimus· acer συγκρ. acr-ior, ἀλλὰ ὑπερθ. acer-rimus. Ἐπίσης καὶ saluber (συνηθέστ salubris) συγκρ. salubrior, ὑπερθ. saluber-rimus.

(1) Ἡ κατάληξις τοῦ μὲν συγκριτικοῦ βαθμοῦ εἶναι ios (ἀρσ.—θηλ.) καὶ ius (οὐδ.)· πρβλ. ἑλλην. βελτ-**ιοσ**-ες (βελτίοες—βελτίους)· ἐν τῷ ἀρσ. καὶ θηλ. τὸ ios ἐγένετο ior κατὰ τὰς λοιπὰς πτώσεις, ἐν αἷς τὸ s μεταξὺ δύο φωνηέντων εἰς -r ἐτράπη : clar-ios γεν. (clar-ios-is) clar-ior-is, δοτ. (clar-ios-i) clar-ior-i κτλ., ὅθεν καὶ ἡ ὀνομ. clar-ior.

Τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ εἶναι α') -ĭmus ἢ -mus : min-imus, sum-mus. β') -simus ἢ -timus (-sumus, -tumus) : (mag-simus) maximus : optimus: πρβλ. (facil-simus) facil-limus· (miser-simus) miser-rimus, (matur-simus) matur-rimus.

Ἐν τῇ καταλήξει is-simus ἡ μὲν -simus εἶναι, ὡς εἴρηται, ἡ κατάληξις τοῦ ὑπερθετικοῦ, τὸ δὲ -is εἶναι βραχυτέρα μορφὴ τῆς καταλήξεως τοῦ συγκριτικοῦ ios (διὰ μέσου τοῦ ies, ὅπερ ἐμφαίνεται ἐν τῷ maiestas) is : πρβλ. mag-is: Ὁμοίως δηλαδὴ ὡς ἔχομεν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ἐλάχ-ισ-τος., κλεπτ ίσ-τατος, ὀψοφαγ-ίσ-τατος

ΣΗΜ. ϐ'. Τὸ dexter (δεξιὸς) ἔχει συγκριτικὸν dexterior, ὑπερθ. dextĭmus· τὸ sinister (ἀριστερός), συγκριτικὸν sinisterior (τὸ ὑπερθετικὸν ἐλλείπει).

ΣΗΜ. γ'. Τὸ matūrus (ὥριμος) ἔχει ὑπερθετικὸν matur-issimus καὶ matur-rĭmus.

ϐ'. Τὰ ἐπίθετα facĭl-is (εὔκολος), diffĭcĭl-is (δύσκολος), simĭl-is (ὅμοιος), dissimĭl-is (ἀνόμοιος), humĭl-is (ταπεινὸς) καὶ gracĭl-is (ῥαδινὸς) σχηματίζουσι τὸ ὑπερθετικὸν διὰ προσλήψεως τῆς καταλήξεως -limus -lima -limum : facil-is facillimus (difficil-limus, simil-limus).

ΣΗΜ. Τὰ λοιπὰ εἰς -ilis ἐπίθετα σχηματίζουσι κανονικῶς: nobilis (εὐγενής, ἐπιφανής), nobilissimus.

γ'. Τὰ εἰς -dĭcus, fĭcus καὶ vŏlus λήγοντα ἐπίθετα, σύνθετα μὲ ϐ' συνθετικὸν μέρος τὸ dico, facio, volo, σχηματίζουσι τὰ συγκριτικά καὶ ὑπερθετικὰ αὐτῶν εἰς -ent-ior, -ent-issimus: benevolus (εὐμενής), benevol-ent-ior benevol-ent-issimus (1).

δ'. Ἐκ τοῦ dives γεν. divĭtis (πλούσιος) σχηματίζεται συγκριτικὸν divitior ὑπερθ. divitissimus καὶ ditior ditissimus (ἐκ βραχυτέρου τύπου τοῦ θετικοῦ : dis γεν. ditis). Ἐκ τοῦ iuvenis (νέος) συγκρ. iuvenior καὶ συνηθέστερον iunior (τὸ ὑπερθ. ἐλλείπει).

§ 50. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὁ συγκριτικὸς καὶ ὑπερθετικὸς βαθμὸς τῶν ἐπιθέτων σχηματίζεται καὶ περιφραστικῶς, διὰ τῶν ἐπιρρημάτων magis (μᾶλλον) καὶ maxime (μάλιστα) μετὰ τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ : dubius (ἀμφίβολος) magis dubius (μᾶλλον ἀμφίβολος, ἀμφιβολώτερος). maxime dubius (μαλιστα ἀμφίβολος, ἀμφιβολώτατος).

---

(1) Τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικὰ τῶν ἐπιθέτων εἰς -dicus καὶ -volus ἔχουσι σχηματισθῆ ἐξ ἀρχαιοτέρων τύπων τοῦ θετικοῦ ληγόντων εἰς -ens: benevol-ens (Πλαῦτος). benevolent-ior benevolent-issimus· malevolens· maledīcens. ὅθεν maledīcentior. Τὰ εἰς -ficus ἐπίθετα (maleficus, beneficus, magnificus κ.τ.ὅμ. ἐσχημάτισαν εἰς -entior -entissimus κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰς -volus -dicus.

Πρβλ. egēnus καὶ egens συγκ. egentior ὑπερθ. egentissimus
providus » providens » providentior » providentissimus



Οὕτω κανονικῶς σχηματίζουσι τὰ παραθετικὰ αὐτῶν ἐκεῖνα ἐκ τῶν ἐπιθέτων εἰς -us, ὅσα πρὸ τοῦ -us ἔχουσι φωνῆεν : dubius, idoneus (ἐπιτήδειος), vacuus (κενός), arduus (ἀνάντης), pius (εὐσεβής).

ΣΗΜ. Τὰ εἰς -quus λήγοντα ἐπίθετα σχηματίζουσι μονολεκτικῶς τὰ παραθετικά των : antiquus (ἀρχαῖος), antiquior, antiquissimus.

## § 51. Ἀνώμαλα συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά

| θετ. | συγκρ. | ὑπερθ. |
|---|---|---|
| bonus (ἀγαθός) | melior (ἀμείνων) | optimus (ἄριστος) |
| malus (κακός) | peior (χείρων) | pessimus (χείριστος) |
| magnus (μέγας) | maior (μείζων) | maximus (μέγιστος) |
| parvus (μικρός, ὀλίγος) | minor (ἐλάσσων, ἥσσων) | minimus (ἐλάχιστος, ὀλίγιστος) |
| πληθ. multi (πολλοί) | plures (πλείονες) | plurimi (πλεῖστοι) |
| nequam (οὐδαμινός) | nequior (οὐδαμινώτερος) | nequissimus (οὐδαμινώτατος) |
| (homo) frugi (1) (χρηστός, ἔντιμος) | frugalior | frugalissimus |

---

Ἐπίθετα ἐλλείποντα κατά τινα βαθμόν.

1) *Ἐλλείποντα κατὰ τὸν θετικὸν βαθμόν :*

| | |
|---|---|
| citerior (ὁ ἐπὶ τάδε) | citimus (ὁ ἐπὶ τάδε ἐγγύτατος) |
| ulterior (ὁ πέραν) | ultimus (ὁ πέραν ἔσχατος) |
| propior (ἐγγύτερος) | proximus (ἐγγύτατος) |
| interior (ἐνδότερος, ἐσώτερος) | intimus (ἐσώτατος) |
| deterior (χείρων) | deterrimus (χείριστος) |
| prior (πρότερος) | primus (πρῶτος) |
| potior (κρείσσων) | potissimus (κράτιστος) |
| ocior (ὠκύτερος) | ocissimus (ὤκιστος) |

---

(1) Τὸ frugi εἶναι δοτ. πτῶσις τοῦ frux (§ 39, Β. 12), τὸ δὲ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθ. ἐσχηματίσθησαν ἐξ ἐπιθέτου τινὸς frugalis, οὗ μόνον τὸ ἐπίρρ. frugaliter ἀπαντᾷ παρὰ Πλαύτῳ.

2) *Ἐλλείποντα κατὰ τὸ συγκριτικόν :*

| | |
|---|---|
| diversus (διάφορος) | diversissimus |
| falsus (ψευδής) | falsissimus |
| inclitus (ὀνομαστός) | inclitissimus |
| meritus (ὁ ἄξιός τινος γενόμενος) | meritissimus |
| novus (νέος, πρόσφατος) | novissimus (ἔσχατος) (1) |
| sacer (ἱερός) | sacerrimus (2) |

Τὸ vetus ἔχει ὑπερθ. veterrimus, συγκριτικὸν δὲ vetustior (ἐκ τοῦ vetustus).

3) *Ἐλλείποντα κατὰ τὸ ὑπερθετικόν :*

| | |
|---|---|
| adulescens (νέος, νεανίας) | adulescentior (νεώτερος, ἐν ἡλικίᾳ νεωτέρᾳ) |
| iuvenis (νέος) | iunior (ἢ iuvenior) (νεώτερος ἐν ἀντιθέσει πρὸς γεροντοτέρους) |
| senex (γέρων) | senior (πρεσβύτερος) |
| alacer (ζωηρός, ἔξυπνος) | alacrior |
| diuturnus (χρόνιος) | diuturnior |
| longinquus (μακρός) | longinquior |
| propinquus (ὁ ἐγγύς, συγγενής) | propinquior |
| opīmus (πιμελής) | opimior καὶ εἴ τι ἄλλο. |

---

§ 52. **Abundantia.** Τέσσαρα ἐπίθετα ἔχουσι διπλοῦν τύπον ἐν τῷ ὑπερθετικῷ βαθμῷ, τὰ ἑξῆς :

| θετ. | συγκρ. | ὑπερθ. |
|---|---|---|
| [exterus] -a, -um (ὁ ἔξω) | exterior (ἐξώτερος) | extrēmus καὶ extĭmus (ἐξώτατος) |
| [inferus] -a -um (ὁ κάτω εὑρισκόμενος) | inferior (ὁ κατωτέρω εὑρισκόμενος) | infĭmus καὶ īmus (ὁ κατωτάτω εὑρισκόμενος) |
| [superus] -a -um (ὁ ἄνω εὑρισκόμενος) | superior (ὁ ἀνωτέρω εὑρισκόμενος) | suprēmus καὶ summus (ὁ ἀνώτατος) |
| [posterus] -a -um (ὁ ἀκολουθῶν ὕστερον) | posterior (μεταγενέστερος) | postrēmus καὶ postŭmus (ὁ ἔσχατος) |

(1) Ὡς συγκριτικὸν τούτου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ συγκριτικὸν τοῦ recens (recentior).

(2) Ὡς συγκριτικὸν τούτου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ συγκριτικὸν τοῦ sanctus (sanctior).



§ 53. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ δὲν σχηματίζουσι πάντα τὰ ἐπίθετα παραθετικοὺς βαθμούς : τὰ σημαίνοντα ὕλην, χρόνον, καταγωγήν, τελείαν ἢ ἀρνητικὴν ἔννοιαν οὔτε ἐν τῇ ἑλληνικῇ οὔτε ἐν τῇ λατινικῇ σχηματίζουσι παραθετικά: π. χ. aureus (χρυσοῦς), vespertīnus (ἑσπερινός), aestīvus (θερινός), romanus (ῥωμαϊκός), omnipŏtens (παντοδύναμος), mortālis (θνητός), immortālis (ἀθάνατος) καὶ πολλὰ ἄλλα.

## Ἀριθμητικά

§ 54. Τὰ ἀριθμητικὰ (numeralia) εἶναι ἐξ εἰδῶν· α') ἀπόλυτα (numeralia cardinalia)· β') τακτικά (num. ordinalia)· γ') διανεμητικά (num. distributīva)· δ') ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα (adverbia numeralia)· ε') πολλαπλασιαστικά (num. multiplicatīva) καὶ ς') ἀναλογικά (num. proportionalia)(1).

| | | Α'. Ἀπόλυτα | Β'. Τακτικά |
|---|---|---|---|
| 1 | I | unus -a -um (εἷς, μία, ἕν) | primus-a-um (πρῶτος) |
| 2 | II | duo -ae -o (δύο) | secundus -a -um ἢ alter-ĕra-ĕrum (δεύτ.) |
| 3 | III | tres, tria (τρεῖς, τρία) | tertius -a -um (τρίτος) |
| 4 | IV | quattuor | quartus |
| 5 | V | quinque | quintus |
| 6 | VI | sex | sextus |
| 7 | VII | septem | septĭmus |
| 8 | VIII | octo | octāvus |
| 9 | IX | novem | nonus |
| 10 | X | dĕcem | decĭmus |
| 11 | XI | undĕcim | undecimus |
| 12 | XII | duodecim | duodecimus |
| 13 | XIII | tredecim | tertius decimus |
| 14 | XIV | quattuordecim | quartus decimus |

(1) Οὐσιαστικὰ ἀριθμητικὰ δὲν εἶχεν οὔτε ἡ ἀρχαία οὔτε ἡ κλασσικὴ λατινικὴ γλῶσσα· ἐσχηματίσθησαν δέ τινα ὑπὸ μεταγενεστέρων: π. χ. trinitas (ἡ τριάς).

| | | | |
|---|---|---|---|
| 15 | XV | quindecim | quintus decimus |
| 16 | XVI | sedecim | sextus decimus |
| 17 | XVII | septendecim | septimus decimus |
| 18 | XVIII | duodeviginti | duodevicesimus |
| 19 | XIX | undeviginti | undevicesimus |
| 20 | XX | viginti | vicesimus |
| 21 | XXI | viginti unus | vicesimus primus |
| 22 | XXII | viginti duo | vecesimus secundus ἢ vicesimus alter |
| 25 | XXV | viginti quinque | vicesimus quintus |
| 28 | XXVIII | duodetriginta | duodetricesimus |
| 29 | XXIX | undetriginta | undetricesimus |
| 30 | XXX | triginta | tricesimus |
| 40 | XXXX (XL) | quadraginta | quadragesimus |
| 50 | L | quinquaginta | quinquagesimus |
| 60 | LX | sexaginta | sexagesimus |
| 70 | LXX | septuaginta | septuagesimus |
| 80 | LXXX | octoginta | octogesimus |
| 90 | LXXXX (XC) | nonaginta | nonagesimus |
| 100 | C | centum | centesimus |
| 101 | CI | centum unus | centesimus primus |
| 102 | CII | centum duo | centesimus secundus ἢ centesimus alter |
| 110 | CX | centum decem | centesimus decimus |
| 120 | CXX | centum viginti | centesimus vicesimus |
| 125 | CXXV | centum viginti quinque | centesimus vicesimus quintus |
| 200 | CC | ducenti–ae–a | ducentesimus |
| 300 | CCC | trecenti–ae–a | trecentesimus |
| 400 | CCCC | quadringenti–ae–a | quadringentesimus |
| 500 | D (IↃ) | quingenti–ae–a | quingentesimus |
| 600 | DC | sescenti–ae–a | sescentesimus |
| 700 | DCC | septingenti–ae–a | septingentesimus |
| 800 | DCCC | octingenti–ae–a | octingentesimus |
| 900 | DCCCC | nongenti–ae–a | nongentesimus |



| | | | |
|---|---|---|---|
| 1000 | M | mille | millesimns |
| 2000 | MM | duo milia | bis millesimus |
| 3000 | MMM | tria milia | ter millesimus |
| 5000 | IↃↃ | quinque milia | quinquies millesimus |
| 10000 | CCIↃↃ | decem milia | decies millesimus |
| 50000 | IↃↃↃ | quinquaginta milia | quinquagies millesimus |
| 100000 | CCCIↃↃↃ | centum milia | centies millesimus |

---

| | Γ'. Διανεμητικά | Δ' Ἐπιρρήματα |
|---|---|---|
| 1 | singŭli-ae-a (ἀνὰ ἕνα) | semel (ἅπαξ) |
| 2 | bini-ae-a (ἀνὰ δύο) κτλ. | bis (δίς) |
| 3 | terni (trini)-ae-a | ter |
| 4 | quaterni | quater |
| 5 | quini | quinquies |
| 6 | seni | sexies |
| 7 | septēni | septies |
| 8 | octōni | octies |
| 9 | novēni | novies |
| 10 | deni | decies |
| 11 | undēni | undecies |
| 12 | duodeni | duodecies |
| 13 | terni deni | ter decies |
| 14 | quaterni deni | quater decies |
| 15 | quini deni | quinquies decies ἢ quindecies |
| 16 | seni deni | sexies decies ἢ sedecies |
| 17 | septeni deni | septies decies |
| 18 | octoni deni ἢ duodevicēni | octies decies ἢ duodevicies |
| 19 | novēni deni ἢ undeviceni | novies decies ἢ undevicies |
| 20 | vicēni | vicies |
| 21 | viceni singuli | vicies semel ἢ semel et vicies |
| 22 | viceni bini | vicies bis ἢ bis et vicies |
| 25 | viceni quini | vicies quinquies ἢ quinq et vicies |
| 28 | duodetricēni | duodetricies |
| 29 | undetricēni | undetricies |
| 30 | tricēni | tricies |
| 40 | quadragēni | quadragies |
| 50 | quinquagēni | quinquagies |
| 60 | sexagēni | sexagies |

| | | |
|---|---|---|
| 70 | septuagēni | septuagies |
| 80 | octogēni | octogies |
| 90 | nonagēni | nonagies |
| 100 | centēni | centies |
| 101 | centeni singuli | centies semel |
| 102 | centeni bini | centies bis |
| 110 | centeni deni | centies decies |
| 120 | centeni viceni | centies vicies |
| 125 | centeni viceni quini | centies vicies quinquies |
| 200 | ducēni | ducenties |
| 300 | trecēni | trecenties |
| 400 | quadringeni | quadringenties |
| 500 | quingeni | quingenties |
| 600 | sesceni | sescenties |
| 700 | septingeni | septingenties |
| 800 | octingeni | octingenties |
| 900 | nongeni | nongenties |
| 1000 | singula milia | milies |
| 2000 | bina milia | bis milies |
| 3000 | terna milia | ter milies |
| 5000 | quina milia | quinquies milies |
| 10000 | dena milia | decies milies |
| 50000 | quinquagena milia | quinquagies milies |
| 100000 | centena milia | centies milies |

| Ε'. Πολλαπλασιαστικά | ϛ'. Ἀναλογικά |
|---|---|
| simplex (ἁπλοῦς) | simplus (ἁπλοῦς) |
| duplex (διπλοῦς) | duplus (διπλάσιος) |
| triplex (τριπλοῦς) | triplus (τριπλάσιος) |
| quadrŭplex (τετραπλοῦς) | quadrŭplus (τετραπλάσιος) |
| quincŭplex (πενταπλοῦς) | ———— |
| septemplex (ἑπταπλοῦς) | ———— |
| ———— | octŭplus (ὀκταπλάσιος) |
| decemplex (δεκαπλοῦς) | ———— |
| centŭplex (ἑκατονταπλοῦς) | ———— |

ΣΗΜ Πλὴν τούτων ἄλλα πολλαπλασιαστικὰ ἢ ἀναλογικὰ δὲν εἶναι εὔχρηστα.



## § 55. Παρατηρήσεις.

*Ἀπόλυτα—Τακτικά*

1. Ἐκ τῶν ἀπολύτων κλίνονται τὸ unus una unum ἐν τῷ ἑνικῷ καὶ πληθυντικῷ, τὸ duo duae duo καὶ tres tria ἐν μόνῳ πληθυντικῷ· ἔτι δὲ καὶ αἱ ἑκατοντάδες ducenti -ae -a, trecenti -ae -a κτλ. ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ ὡς ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα τῆς α' καὶ β' κλίσεως (1).

Τὸ unus una unum, duo duae duo καὶ tres tria κλίνονται ὧδε :

| | Singularis | | | Pluralis | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | unus | una | unum | uni | unae | una |
| Gen. | unīus | unīus | unīus | unōrum | unārum | unōrum |
| Dat. | uni | uni | uni | unis | unis | unis |
| Acc. | unum | unam | unum | unos | unas | una |
| Voc. | une | una | unum | uni | unae | una |
| Abl. | uno | una | uno | unis | unis | unis |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | duo | duae | duo | tres (ἀρσ. θηλ.) | (οὐδ.) | tria |
| Gen. | duōrum | duārum | duōrum | | trium | |
| Dat. | duōbus | duābus | duōbus | | tribus | |
| Acc. | duos (duo) | duas | duo | tres | | tria |
| Abl. | duōbus | duābus | duōbus | | tribus | |

Τὸ unus una unum σχηματίζει πληθυντικὸν ἀριθμόν, α') ὅταν συνάπτηται μετὰ οὐσιαστικῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικὰ μόνον (pluralia tantum) π. χ. unae litterae (μία ἐπιστολή), una castra (ἓν στρατόπεδον)· β') ὅταν σημαίνῃ *μόνος* : uni Suēbi (μόνοι οἱ Σουηβοί) γ') ὅταν σημαίνῃ *ὁ αὐτός, ὁ ἴδιος* : Lacedaemonii septingentos annos unis moribus et legibus numquam mutatis vivunt (οἱ Λακεδαιμόνιοι [ἐπὶ] ἑπτακόσια ἔτη *μὲ τὰ αὐτὰ ἤθη* καὶ μὲ νόμους οὐδέποτε μεταβληθέντας ζῶσι)· δ') ὅταν σημαίνῃ *οἱ μέν*· ἐν τῇ ἀντιθέσει : uni—alteri (οἱ μὲν—οἱ δέ).

(1) Ἐννοεῖται ὅτι τὸ unus, duo, tres κλίνονται καὶ ὅταν ἀποτελῶσι μέρος συνθέτου ἀριθμοῦ, οὗ τὸ ἄλλο σύνθετον δὲν κλίνεται : π. χ. unīus et viginti militum duobus et triginta hominibus· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς duodecim—duodeviginti—duodetriginta κτλ.

2. Τὰ τακτικὰ εἶναι τρικατάληκτα κλινόμενα κατὰ τὴν α' καὶ β' κλίσιν.

3. Οἱ σύνθετοι ἀριθμοὶ ἐκφέρονται, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἤτοι προτασσομένου τοῦ μικροτέρου καὶ ἐπιφερομένου τοῦ μεγαλειτέρου μετὰ τοῦ et (ac ἢ atque=καί), ἢ προτασσομένου τοῦ μεγαλειτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ et (ac ἢ atque) ἢ καὶ ἄνευ αὐτοῦ: unus et viginti ἢ viginti unus· primus et vicesimus ἢ vicesimus primus· centum (et) decem· centesimus vicesimus quintus.

ΣΗΜ. α'. Ἐπὶ πολυσυνθέτων ἀριθμῶν συνήθως προτάσσονται κατὰ σειρὰν οἱ μεγαλείτεροι καὶ ἕπονται οἱ μικρότεροι: quinque milia sescenti tredecim milites (5613 στρατιῶται).

ΣΗΜ. β'. Ἐν τοῖς τακτικοῖς συνθέτοις ἀριθμοῖς ἀντὶ primus et vicesimus κτλ. λέγεται συνηθέστερον unus et vicesimus· unus et sexagesimus· unus et centesimus (οὐχὶ δὲ καὶ vicesimus unus ἀλλὰ πάντοτε vicesimus prīmus κτλ.).

4. Οἱ μετὰ τοῦ 8 καὶ 9 σύνθετοι ἀριθμοὶ (18, 19, 28, 29, 38, 39 κτλ.) ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῆς ἀμέσως ἑπομένης δεκάδος: duodeviginti (δυοῖν δέοντα εἴκοσι, 18)· undetriginta (ἑνὸς δέοντα τριάκοντα, 29)· anno duodeoctogesimo (τῷ ἑβδομηκοστῷ ὀγδόῳ ἔτει).

5. Τὸ mille (χίλιοι, -αι, -α) εἶναι κανονικῶς ἐπίθετον ἄκλιτον, τὸ δὲ milia (χιλιὰς) εἶναι οὐσιαστικὸν ἀπαντῶν ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ (plurale tantum) καὶ κλινόμενον ὡς τὸ οὐδέτερον tria.

ΣΗΜ. Σπανιώτερον λαμβάνεται καὶ τὸ mille ὡς οὐδέτερον οὐσιαστικὸν ἀριθμοῦ ἑνικοῦ ἄκλιτον (1) π. χ. mille hominum (μία χιλιὰς ἀνθρώπων), mille homines (2).

Καὶ τὸ milia εὕρηται σπανιώτερον ὡς ἐπίθετον συνοδεῦον οὐσιαστικὸν τῆς αὐτῆς πτώσεως: sestertiis milibus sexaginta.

---

(1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ λατινικῇ γλώσσῃ ἐκλίνετο καὶ ὁ ἑνικὸς mille, γεν. millis, δοτ. milli, αἰτ. mille, ἀφαι. milli· ἐντεῦθεν καὶ ὁ πληθυντικὸς millia, ὕστερον δὲ mīlia.

(2) Ἡ μία χιλιὰς λέγεται mille· δύο, τρεῖς κτλ. χιλιάδες λέγεται duo, tria milia, οὐδέποτε duo, tria mille· λέγεται δ' ὅμως bis mille, ter mille κτλ. (δὶς χίλιοι, τρὶς χίλιοι κτλ.)· ἀνὰ μίαν χιλιάδα (ἀνὰ χιλίους) λέγεται singula milia· ἐπίσης bina—trina milia (ἀνὰ δύο—τρεῖς χιλιάδας).



*Διανεμητικά — Ἐπιρρήματα*

Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἔχει ὡς βλέπομεν ἰδιαιτέρους μονολεκτικοὺς τύπους ἀριθμητικῶν εἰς δήλωσιν τῆς ἀριθμητικῆς διανομῆς (τὰ *διανεμητικά*), ἐν ᾧ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δηλοῖ τὴν διανομήν, ἤτοι διὰ συνθέσεως τῶν ἀπολύτων μετὰ τῆς προθέσεως *σύν*: *σύνδυο*, *σύντρεις* κτλ., ἢ διὰ τῶν ἀπολύτων πάλιν μετὰ τῆς προθέσεως *ἀνὰ* ἢ *κατὰ*: ἀνὰ τέσσαρας—κατὰ πέντε.

6. Τὰ διανεμητικὰ ἀπαντῶσι συνήθως ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ (1) καὶ κλίνονται ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα κατὰ τὴν α' καὶ β' κλίσιν, μετὰ γεν. πληθ. συνήθως εἰς -um (ἀντὶ -orum καὶ -ārum) πλὴν τοῦ singuli, ὅπερ ἔχει κανονικῶς πάντοτε singulorum singularum.

7. Τὰ διανεμητικὰ εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων, ὅταν συνάπτωνται μετὰ οὐσιαστικοῦ ἀπαντῶντος ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ (plurale tantum): bīnae litterae (δύο ἐπιστολαί).

ΣΗΜ. α' Τὸ singuli-ae-a δὲν εὕρηται μετὰ οὐσιαστικοῦ plurale tantum ἀντὶ ἀπολύτου, ἀλλὰ τίθεται πάντοτε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ uni unae una: unae nuptiae (εἷς γάμος), unae litterae (μία ἐπιστολή).

ΣΗΜ. β'. Ἐκ τῶν διπλῶν τύπων terni καὶ trini τὸν μὲν terni ternae terna μετεχειρίζοντο ὡς κυρίως διανεμητικόν: ternas litteras (ἀνὰ τρία γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου), τὸν δὲ trini trinae trina ἀντὶ τοῦ ἀπολύτου tres tria, μετὰ οὐσιαστικοῦ plurale tantum: trinas litteras (τρεῖς ἐπιστολάς).

Διάκρισις.

unae litterae=μία ἐπιστολή.
binae litterae=δύο ἐπιστολαί.
trinae litterae=τρεῖς ἐπιστολαί.

Τύποι ἀριθμητικῶν συναπτομένων μετὰ οὐσιαστικοῦ plurale tantum.

singulae litterae=ἀνὰ μίαν ἐπιστολήν, ἀνὰ ἓν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου.
binae litterae=δύο ἐπιστολαί, ἀνὰ δύο ἐπιστολάς, ἀνὰ δύο γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου.
duae litterae=δύο γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου.
ternae litterae=ἀνὰ τρεῖς ἐπιστολάς, ἀνὰ τρία γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου.
tres litterae=τρία γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου.

8. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα πλὴν τῶν τεσσάρων πρώτων

---

(1) Τὰ διανεμητικὰ ἐν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ σπανιώτατα ἀπαντῶσι καὶ μόνον παρὰ ποιηταῖς εἴτε ὡς κυρίως διανεμητικὰ εἴτε ἀντὶ τῶν ἀπολύτων.

(semel, bis, ter, quater), τὰ λοιπὰ λήγουσιν εἰς -ies (ἀρχαιότερον καὶ δοκιμώτερον εἰς -iens).

*Πολλαπλασιαστικά — Ἀναλογικά*

9. Τὰ μὲν πολλαπλασιαστικὰ εἶναι μονοκατάληκτα ἐπίθετα τῆς γ' κλίσεως, τὰ δὲ ἀναλογικὰ τρικατάληκτα τῆς α' καὶ β' κλίσεως.

§ 56. Κλασματικοὶ ἀριθμοί.

| | |
|---|---|
| $\frac{1}{2}$ = dimidia pars | $\frac{2}{3}$ = duae (tertiae) partes |
| $\frac{1}{3}$ = tertia pars | $\frac{3}{4}$ = tres (quartae) partes |
| $\frac{1}{4}$ = quarta pars | $\frac{9}{10}$ = novem (decimae) partes |
| $\frac{1}{10}$ = decima pars | $\frac{5}{8}$ = quinque octavae partes |

μικτοί :

$5\frac{3}{5}$ = quinque et tres quintae partes.

Βλέπομεν ὅτι ἀκριβῶς ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὁ μὲν ἀκέραιος καὶ ὁ ἀριθμητὴς δηλοῦται διὰ τῶν ἀπολύτων, ὁ δὲ παρονομαστὴς διὰ τῶν τακτικῶν· ἐὰν δὲ ὁ ἀριθμητὴς εἶναι ἡ μονάς, λέγεται μόνον ὁ παρονομαστὴς μετὰ τοῦ pars: $\frac{1}{10}$ decima pars (ἑλλ. *τὸ δέκατον ἢ τὸ ἓν δέκατον*)· ἐὰν δὲ ὁ παρονομαστὴς εἶναι μείζων τοῦ ἀριθμητοῦ κατὰ μίαν μονάδα μόνον, τότε τίθεται ὁ ἀριθμητὴς μετὰ τοῦ pars καὶ παραλείπεται συνήθως ὁ παρονομαστής : $\frac{3}{4}$ tres partes.

§ 57. Ἀριθμητικὰ σημεῖα.

I=1. V=5. X=10. L=50. C=100. D=500. M=1000(1):

(1) Τινὲς ἐπειράθησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὰ σημεῖα ταῦτα, ἄλλοι ἄλλως. Ταῦτα εἶναι κατὰ συνθήκην εἰλημμένα καὶ δὴ τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν γραμμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, ὅσα οἱ Λατῖνοι παραλαβόντες τὸν ἑλληνικὸν ἀλφάβητον δὲν ἐχρησιμοποίησαν ὡς γράμματα (Φ, Θ, Ψ=χ), διότι



1. Πᾶς μικρότερος ἀριθμὸς (σημεῖον) προσγραφόμενος ἄλλῳ μεγαλειτέρῳ ἢ ἴσος ἴσῳ σημαίνει προσθήκην : VI=(5+1) 6. XV =(10+5) 15. XX=(10+10) 20. LXXV=(50+10+10+5) 75. M.DCCC.XXI= (1000, + 500+100 + 100+100, +10 +10+1) 1821. Γραφόμενος δὲ ὁ μικρότερος ἀμέσως πρὸ τοῦ μεγαλειτέρου σημαίνει ἀφαίρεσιν : IV=(5 - 1) 4. IX=(10 - 1) 9 X.IX=(10, +10 - 1) 19. XL=40 XC.VI = (100 - 10, +5 +1) 96. M.CM.II=(1000, +1000 - 100, +1+1) 1902.

2. Τὸ 500 ἐδηλοῦτο καὶ διὰ τοῦ IƆ ἀρχαϊκώτερον, καὶ τὸ 1000 διὰ τοῦ CIƆ (1) ἕκαστον Ɔ προσγραφόμενον μετὰ τὸ IƆ ἐσήμαινε δεκαπλάσιον ἀριθμόν : IƆ=500 IƆƆ=(500×10) 5000 IƆƆƆ=(500×10×10) 50000 κἑξ.· ὁ ἀριθμὸς IƆ=500, IƆƆ=5000, IƆƆƆ=50000 κλ. διπλασιάζεται, ἂν προταχθῶσι τόσα C, ὅσα εἶναι μετὰ τὴν κάθετον γραμμήν: IƆƆ=5000 CCIƆƆ= 10000, IƆƆƆ=50000 CCCIƆƆƆ=100000.

Διὰ νὰ δηλώσωσι πολλὰς χιλιάδας ἀποφεύγοντες νὰ προσθέτωσι πολλὰ M ἔγραφον μίαν γραμμὴν ἄνωθεν τῶν σημείων ἅπερ ἐδήλουν πόσαι εἶναι αἱ χιλιάδες : $\overline{\text{XXXII}}$=32,000. $\overline{\text{XXV}}$DCC=25,700.

Τρεῖς δὲ γραμμαί, μία ὁριζόντιος ἐπὶ τοῦ ἀριθμητικοῦ σημείου καὶ δύο κάθετοι ἑκατέρωθεν αὐτοῦ, ἐσήμαινον πολλαπλασιασμὸν τοῦ ἐγκλειομένου μεταξὺ τῶν γραμμῶν τούτων ἀριθμητικοῦ σημείου ἐπὶ 100,000 : π. χ. $|\overline{\text{X}}|$ = decies centena milia (10×100000=1,000,000).

## Ἀντωνυμίαι

§ 58. Αἱ ἀντωνυμίαι (pronomina) εἶναι ἓξ εἰδῶν : α') προσωπικαί (pronomina personalia), β') κτητικαί (pron. possessīva), γ') δεικτικαί (pron. demonstratīva), δ') ἀναφορικαί (pron. relatīva), ε') ἐρωτηματικαί (pron. interrogatīva) καί ς') ἀόριστοι (pron. indefinīta).

δὲν εἶχον φθόγγους ὁμοίους πρὸς ἐκείνους οὓς παρίστων τὰ γράμματα ταῦτα ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

(1) Τὸ CIƆ εἶναι τὸ ἑλλην. Φ=1000· D ἢ IƆ (δηλ. τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ Φ)=500· Θ=100, ὕστερον εἰς C ἁπλοποιηθὲν καὶ σχετισθὲν μὲ τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῆς λέξεως centum· Ψ (ὡς δηλ. ἐγράφετο ἀρχικῶς τὸ χῖ)=50, ὕστερον εἰς ⊥ καὶ τελευταῖον εἰς L ἁπλοποιηθέν. Εἰς ταῦτα προσέθεσαν βραδύτερον καὶ τὸ X=10, οὗ τὸ ἄνω ἥμισυ V=5.

α . **Προσωπικαί :**

| | Α' προσ. | Β' προσ. | Γ' προσ. |
| --- | --- | --- | --- |
| | | **Singularis** | |
| Nom. | ego | tu | — |
| Gen. | mei | tui | sui |
| Dat. | mihi (mi) | tibi | sibi |
| Acc. | me | te | se |
| Voc. | — | tu | — |
| Abl. | me | te | se |
| | | **Pluralis** | |
| Nom. | nos | vos | — |
| Gen. | nostri καὶ nostrum | vestri καὶ vestrum | sui |
| Dat. | nobis | vobis | sibi |
| Acc. | nos | vos | se |
| Voc. | — | vos | — |
| Abl. | nobis | vobis | se |

Ἡ τοῦ γ' προσώπου ἀντωνυμία sui sibi se εἶναι ἐν χρήσει μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας, διὸ καὶ ὀνομάζεται pronomen reflexīvum (αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία) καὶ στερεῖται ὀνομαστικῆς (ὡς καὶ αἱ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης αὐτοπαθεῖς).

Εἰς δήλωσιν τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι is, ille. iste κτλ. (1)

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι προσλαμβάνουσιν εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, *πλὴν τοῦ* tu *καὶ τῆς γεν. πληθ. τοῦ α' καὶ β' προσ.*, τὴν συλλαβὴν –met εἰς ἔμφασιν : egomet (ἔγωγε), nosmet, tibimet, semet.

Τὸ tu ἐπιρρώννυται διὰ τοῦ –te : tute (σύγε)· ἢ διὰ τοῦ –te καὶ –met ἅμα : tutemet (ἢ tutimet).

Αἱ αἰτιατικαὶ καὶ ἀφαιρετικαὶ me, te, se, ἐπιρρώννυνται καὶ διὰ διπλασιασμοῦ meme, tete, sese (2).

(1) Πότε λαμβάνεται ἡ is, πότε ἡ ille κλ. διδάσκει τὸ συντακτικόν.

(2) Πολλάκις οὐδεμίαν ἔμφασιν ἔχουσιν οἱ διπλασιασμένοι οὗτοι τύποι.



§ 59. Ἐκ τῶν θεμάτων (me– tu– su– nos– ves–) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν σχηματίζονται αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (pron. possessiva) :

| | | | | |
| --- | --- | --- | --- | --- |
| 1. | me-us | me-a | me-um | (ἐμὸς -ή -όν) |
| 2. | tu-us | tu-a | tu-um | (σὸς σὴ σόν) |
| 3. | su-us | su-a | su-um | (ὁ ἡ τὸ ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς, ἑαυτοῦ, ὁ ἡ τὸ ἑαυτῶν) |
| 4. | nos-ter | nos-tra | nos-trum | (ἡμέτερος -α -ον) |
| 5. | ves-ter | ves-tra | ves-trum | (ὑμέτερος -α -ον) |
| | (vost-er | vostra | vostrum | ἀρχαϊκῶς). |

Πᾶσαι κλίνονται ὡς τὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς α' καὶ β' κλίσεως.

ΣΗΜ. Ἡ γεν. πληθυντ. τοῦ ἀρσεν. εὕρηται ἀρχαϊκῶς καὶ εἰς -ûm ἢ -ôm ἐσχηματισμένη, ἀντὶ orum : maiorum meum, maiorum suom, vostrum familiarium.

Ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τοῦ ἀρσ. meus εἶναι ἤτοι meus (ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ) : meus ocellus, meus oculus, meus animus· ἢ mi : mi fili (1).

Ἡ ὀνομ. πληθ τοῦ ἀρσ. meus εἶναι mei καὶ (mii) mi ἐπίσης καὶ ἡ δοτ. καὶ ἀφαιρ. τοῦ πληθ. καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἶναι meis καὶ (miis) mis.

Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται εἰς ἔμφασιν ἡ συλλαβὴ –met (ὡς καὶ εἰς τὰς προσωπικὰς) ἢ ἡ –pte : meamet facta mihi dicere liceat (τὰ ἐμά γε αὐτοῦ κατορθώματα ἐξέστω μοι λέγειν)· suāpte manu (τῇ ἰδίᾳ ἑαυτοῦ χειρί) (2).

§ 60. Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ noster καὶ voster ἐσχηματίσθησαν τὰ σημαίνοντα τὴν πατρίδα μονοκατάληκτα ἐπίθετα : nostras γεν. nostrātis (ἡμεδαπός) καὶ vestras γεν. vestrātis (ὑμεδαπός), γεν. πληθ. nostratium —vestratium.

Ταῦτα, ὡς καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν cuias? (ποδαπός;) οἱ Λατῖνοι γραμματικοὶ ἐκάλουν nomina patria.

(1) Ἀδόκιμα εἶναι τὸ mi soror, mi mater, mi domina ἀντὶ τῶν δοκίμων mea soror, mea domina κλ. Τὸ δὲ mi homines, mi spectatores εἶναι κανονικόν, συναιρεθὲν ἐκ τοῦ (mii) ἀντὶ τοῦ mei· πρβλ. dei καὶ (dii) di, ei καὶ ii (i), eis καὶ iis is.

(2) Ἡ συλλαβὴ -pte προστίθεται σπανίως καὶ εἰς προσωπικὰς ἀντωνυμίας : (vospte) vopte.

**β΄. Δεικτικαί.**

1. hic haec hoc (ὅδε ἥδε τόδε).

| | Singularis | | | Pluralis | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | hic | haec | hoc | hi | hae | haec |
| Gen. | | huius | | horum | harum | horum |
| Dat. | | huic | | | his | |
| Acc. | hunc | hanc | hoc | hos | has | haec |
| Abl. | hoc | hac | hoc | | his | |

2. ille illa illud.

| | Singularis | | | Pluralis | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | ille | illa | illud | illi | illae | illa |
| Gen. | | illīus (illĭus) | | illorum | illarum | illorum |
| Dat. | | illi | | | illis | |
| Acc. | illum | illam | illud | illos | illas | illa |
| Abl. | illo | illa | illo | | illis | |

ΣΗΜ. α΄. Ἀρχαϊκῶς ἡ ἀντωνυμία ἦτο ollus olle, δοτ. olli (Οὐεργ.). Ὕστερον κατὰ τὰς ἄλλας δεικτικὰς ἀντωνυμίας (is, iste) ἐγένετο ille illa illud.

ΣΗΜ. β΄. Διὰ προσλήψεως τοῦ μορίου -ce εἰς τὴν ille σχηματίζεται ἡ illic illaec illuc, αἰτ. illunc illanc, οὐδέτ. πληθ. illaec.

3. iste ista istud.

| | Singularis | | | Pluralis | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | iste | ista | istud | isti | istae | ista |
| Gen. | | istĭus (istīus) (1) | | istorum | istarum | istorum |
| Dat. | | isti | | | istis | |
| Acc. | istum | istam | istud | istos | istas | ista |
| Abl. | istō | ista | isto | | istis | |

ΣΗΜ Προσλήψει τοῦ μορίου -ce εἰς τὴν ἀντωνυμίαν iste σχηματίζεται ἡ istic istaec istuc (istoc), αἰτ. istunc, istanc, πληθ. οὐδ. istaec.

(1) Ἡ ποσότης istĭus θεωρεῖται ὀρθοτέρα τῆς istīus.



4. is ea id (οὗτος αὕτη τοῦτο).

| | Singularis | Pluralis |
|---|---|---|
| Nom. | is, ea, id | (ei) ii (i), eae, ea |
| Gen. | eius | eorum, earum, eorum |
| Dat. | ei | (eis) iis (is) |
| Acc. | eum, eam, id | eos, eas, ea |
| Abl. | eo, ea, eo | (eis) iis (is) |

5. idem, eădem, idem (ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό).

Singularis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | idem, | eădem, | idem |
| Gen. | | eiusdem | |
| Dat. | | eīdem | |
| Acc. | eundem, | eandem, | idem |
| Abl. | eōdem, | eādem, | eōdem |

Pluralis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | eīdem (iīdem), | eaedem, | eădem |
| Gen. | eorundem, | earundem, | eorundem |
| Dat. | | eisdem (iisdem) καὶ isdem | |
| Acc. | eosdem, | easdem, | eădem |
| Abl. | | eisdem (iisdem) καὶ isdem | |

ΣΗΜ. Ἡ idem eadem idem ἔχει σχηματισθῆ ἐκ τῆς is ea id καὶ τοῦ ἀκλίτου dem.

6. ipse, ipsa, ipsum (αὐτός, -ή, -ό).

| | Singularis | | | Pluralis | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | ipse, | ipsa, | ipsum | ipsi, | ipsae, | ipsa |
| Gen. | | ipsīus | | ipsōrum, | ipsārum, | ipsōrum |
| Dat. | | ipsi | | | ipsis | |
| Acc. | ipsum, | ipsam, | ipsum | ipsos, | ipsas, | ipsa |
| Abl. | ipso, | ipsa, | ipso | | ipsis | |

ΣΗΜ. Ἀρχαϊκοὶ τύποι θηλ. ea-pse ἀφαιρ. ἀρσ eo-pse, οἵτινες δεικνύουσιν ὅτι τὸ -pse ἦτό ποτε ἄκλιτον καὶ ἐκλίνετο μόνον τὸ α' μέρος (is, ea, id). Ὕστερον ἐκλίνετο κατὰ τὴν ille, iste.

7. alter, altĕra, altĕrum (ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον).

Singularis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | alter. | altĕra, | altĕrum |
| Gen. | | alterīus (alterĭus) | |
| Dat. | | altĕri | |
| Acc. | altĕrum, | altĕram, | altĕrum |
| Abl. | altĕro, | altĕra, | altĕro |

Pluralis

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nom. | altĕri, | altĕrae, | altĕra |
| Gen. | alterōrum, | alterārum, | alterōrum |
| Dat. | | alteris | |
| Acc. | alteros, | alteras, | altera |
| Abl. | | alteris | |

8. talis (ἀρσ. θηλ.) tale (οὐδ.) (τοιοῦτος, -αύτη, -οῦτον).

9. tantus, tanta, tantum (τηλικοῦτος, -αύτη, -οῦτον). (Ἐπίθετον τρικατάληκτον).

10. tot (ἄκλιτον) (τοσοῦτοι, -αῦται, -αῦτα).

11. totĭdem (ἄκλιτον) (ἕτεροι, τοσοῦτοι) κτλ.

δ'. **Ἀναφορικαί.**

1. qui, quae, quod (ὅς, ἥ, ὅ).

| | Singularis | Pluralis |
|---|---|---|
| Nom. | qui, quae, quod | qui. quae, quae |
| Gen. | cuius | quorum, quarum, quorum |
| Dat. | cui | quibus (ἢ quis) |
| Acc. | quem, quam, quod | quos, quas, quae |
| Abl. | quo, qua, quo | quibus (ἢ quis) |



Ὡς ἀφαιρετικὴ τοῦ ἑνικοῦ ἦτο ἐν χρήσει καὶ ὁ τύπος qui, κοινὸς καὶ διὰ τὰ τρία γένη.

2. qualis (ἀρσ. θηλ.) quale (οὐδ.) (οἷος). (Ἐπίθετον δικατάληκτον).

3. quantus, -a, -um (ἡλίκος) (Ἐπίθετον τρικατάληκτον).

4. uter, utra, utrum (ὁπότερος). (Ἐπίθετον τρικατάληκτον μετὰ ἐν. γενικῆς utrīus καὶ δοτ. utri § 43).

5. quot (ἄκλιτον) (ὅσοι).

ΣΗΜ. Προστιθεμένου τοῦ μορίου cunque εἰς τὰς ἀνωτέρω ὁριστικὰς ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (pronomina relativa definita) σχηματίζονται αἱ ἑξῆς ἀόριστοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (pron. relativa indefinita), αἵτινες κλίνονται ὡς καὶ αἱ ὁριστικαὶ ἀκλίτου μένοντος τοῦ -cunque.

6. quicunque, quaecunque, quodcunque (ὁστισδήποτε); γεν. cuiuscunque, δοτ. cuicunque κτλ.

7. qualiscunque, qualecunque (οἱοσδήποτε).

8. quantuscunque, quantacunque, quantumcunque (ὁσονδήποτε μέγας).

9. utercunque, utracunque, utrumcunque (ὁποτεροσδήποτε).

10. quotcunque (ὁσοιδήποτε).

Τούτοις προσθετέα καὶ ἡ δι' ἐπαναλήψεως γινομένη

11. quotquot (ὁσοιδήποτε, ὅσοι ὅσοι).

Ἐκ τοῦ θέματος τῆς qui quae quod γίνεται ἡ κτητικὴ ἀναφορική.

12. cuius cuia cuium : cuia res: cuium periculum (1).

ε'. **Ἐρωτηματικαί** (pron. interrogatīva).

1. quis (ἀρσ. θηλ.) quid ? (οὐδ.) (τίς ; τί ;) Οὐσιαστικὴ συνήθως.

| | Singularis | | Pluralis |
|---|---|---|---|
| Nom. | quis | quid | qui, quae, quae |
| Gen. | cuius | | (κτλ. ὡς ἡ ἀναφορική) |
| Dat. | cui (quoi) | | |
| Acc. | quem | quid | |
| Abl. | quo | | |

(1) Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ δὲν ὑπάρχει ἀνάλογος ἀναφορικὴ κτητικὴ ἀντωνυμία, τὸ cuius cuia cuium δέον νὰ ἐξηγῆται διὰ γενικῆς (ἑν. ἢ πληθ.) τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅς. ἥ, ὅ.

Ὡς ἀφαιρετικὴ τοῦ ἑνικοῦ ἀπαντᾷ καὶ ὁ τύπος qui, κοινὸς καὶ διὰ τὰ τρία γένη.

2. qui quae quod? (ποῖος ; ποῖός τις ;)· ἐπιθετικὴ συνήθως: κλίνεται ὡς ἡ ἀναφορικὴ qui quae quod.

3. uter utra utrum? (πότερος;)
4. quantus quanta quantum? (πηλίκος;)
5. qualis, quale ? (ποῖός τις ;)

} Ἑκάστη κλίνεται ὡς ἡ ἀντίστοιχος ἀναφορ.

6. quot ? (πόσοι ;)· ἄκλιτον.

7 quisnam, quidnam ? (τίς δή ;)· κλίνεται μόνον τὸ quis quid, τὸ δὲ nam ἄκλιτον (γεν. cuius-nam, δοτ. cui-nam κλ.).

8. quinam quaenam quodnam ? (ποῖος δή ;). Κλίνεται μόνον τὸ qui quae quod, τὸ nam ἄκλιτον (γεν. cuiusnam).

§ 61. Ἐκ τοῦ θέματος cu- τῆς ἐρωτηματικῆς qui quae quod ἔχει σχηματισθῇ ἡ *κτητικὴ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία* cuius cuia cuium ? cuia vox ? (ποία φωνή ; τίνος φωνή ;)· ἐκ ταύτης δὲ ἡ cuias ? γεν. cuiātis ? (ποδαπός ;).

### ϛ'. Ἀόριστοι.

Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι εἶναι δύο εἰδῶν **οὐσιαστικαὶ** καὶ **ἐπιθετικαί**· καὶ αἱ μὲν πρῶται κλίνονται ὡς ἡ οὐσιαστικὴ ἐρωτηματικὴ quis quid μὲ μικράς τινας παραλλαγάς, αἱ δὲ *ἐπιθετικαὶ* ὡς ἡ ἐπιθετικὴ ἐρωτηματικὴ qui quae quod μὲ μικράς τινας ἐπίσης παραλλαγάς (1).

| Οὐσιαστικαί | Ἐπιθετικαί |
|---|---|
| 1. aliquis aliqua ἢ aliquae aliquid (τίς, τί). Gen. alicūius, Dat. alicŭi. Τοῦ οὐδετέρου ἡ πληθ. ὀν. καὶ αἰτ. εἶναι aliqua. | 1. aliqui aliqua aliquod (τίς, τί). Gen. alicūius Dat. alicui. Τὸ θηλυκὸν καὶ τοῦ οὐδετέρου ἡ πληθ. ὀνομ. καὶ αἰτ. εἶναι aliqua. |
| 2. quis quae ἢ qua quid (τίς τί). Gen. cūius κτλ. Τοῦ οὐδετέρου ἡ πληθ. ὀνομ. καὶ αἰτ. συνηθέστερον qua ἢ quae. | 2 qui qua quod (τίς, τί) Gen. cūius, Dat. cui κτλ. Τὸ θηλυκὸν εἶναι qua καὶ ἡ ὀνομ. καὶ αἰτ. τοῦ οὐδευτέρου συνηθέστερον qua ἢ quae. |

(1) Δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβὴς καὶ διακεκριμένη ἡ χρῆσις τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθετικῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν· περὶ τούτου λόγος ἀκριβέστερος γίνεται ἐν τῷ συντακτικῷ· ἡμεῖς χάριν τῆς κλίσεως διεκρίναμεν εἰς οὐσιαστικὰς καὶ ἐπιθετικὰς ἀορίστους ἀντωνυμίας.



Τῶν ἐφεξῆς ἀντωνυμιῶν κλίνεται μόνον τὸ α' μέρος, quis-, quae-, quid- ἢ qui-, quae-, quod-, μένει δὲ ἄκλιτον τὸ -quam, que, -piam, -dam, -libet, -vis.

| | |
|---|---|
| 3. quisquam quidquam ἢ quicquam (τίς, τί). Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam, Acc. quemquam —quidquam, Abl. quoquam. Ὁ πληθ. ἐλλείπει. | |
| 4. quisque quaeque quidque (ἕκαστος, -η, ον), Gen. cuiusque κλ. | 4. quisque quaeque quodque (ἕκαστος ἑκάστη ἕκαστον). |
| 5. quispiam quaepiam quidpiam (τίς, τί), Gen. cuiuspiam, Dat. cuipiam κτλ. | 5. quispiam quaepiam quodpiam Gen. cuiuspiam κτλ. |
| 6. quivis quaevis quidvis (ὅστις βούλει, ὁστισδήποτε), Gen. cuiusvis, Dat. cuivis κτλ. | 6. quivis quaevis quodvis (ὅστις βούλει, ὁστισδήποτε, ὁστισοῦν). |
| 7. quilibet quaelibet quidlibet (ὁστισδήποτε), Gen. cuiuslibet κτλ· | 7. quilibet quaelibet quodlibet (ὁστισδήποτε). |
| 8. quidam quaedam quiddam (τίς) | 8. quidam quaedam quoddam (τίς). |

Gen. cuiusdam, Dat. cuidam
Acc. quendam, quandam
Plur. Gen. quorundam, quarundam

Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι εἶναι καὶ αἱ ἑξῆς :

1. aliquot (ἄκλιτον πληθυντ., τινές).

2. uterque utraque utrumque (ἑκάτερος, -α, -ον).

3. ullus ulla ullum (ἐπιθετική, τίς). Gen ullīus, Dat. ulli, Acc. ullum ullam ullum κτλ. ὡς ἐπίθετον τῆς α' καὶ β' κλίσεως (§ 43).

4. nullus nulla nullum (ἐπίθ., οὐδείς), Gen. nullīus, Dat. nullī κτλ. ὡς ἡ ullus.

ΣΗΜ. Οὐχὶ σπανίως ἀπαντᾷ τὸ nullus καὶ ὡς οὐσιαστικόν.

5. nemo (οὐσ., οὐδείς), Gen. (ἐλλείπει), Dat. nemini, Acc. neminem, Abl. (ἐλλείπει). Πληθ. (ἐλλείπει). Ἡ γενικὴ καὶ ἀφαιρετικὴ τοῦ ἑνικοῦ καὶ ἅπας ὁ πληθυντικὸς ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ nullus (nullius — nullo — nulli κλ.).

6. nihil (οὐσιαστ. οὐδέτ., οὐδὲν πρᾶγμα), Gen.—Dat. (ἐλλείπουσι), Acc. nihil, Abl. (ἐλλείπει). Πληθ. (ἐλλείπει). Τὰ ἐλ-

λείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ nulla res (γεν. nullīus rei, δοτ. nulli rei, ἀφαιρ. nulla re. Πληθ. nullae res κλ.).

7. ambo ambae ambo (ἄμφω, ἀμφότεροι, -αι -α). πληθυντικὸν μόνον, κλινόμενον κατὰ τὸ ἀριθμητικὸν duo duae duo.

8. alter altĕra alterum (ἕτερος), κλίνεται ὡς ἡ δεικτική.

9. alius alia aliud (ἄλλος)· κλίνεται ὧδε :

| | Singularis | | | Pluralis | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nom. | alius | alia | aliud | alii (ali) | aliae | alia |
| Gen. | | alīus | | aliorum | aliarum | aliorum |
| Dat. | | alii (ali) | | | aliis (alis) | |
| Acc. | alium | aliam | aliud | alios | alias | alia |
| Abl. | alio | alia | alio | | aliis (alis) | |

§ 62. Ἡ κατάληξις -īus τῆς γενικῆς τοῦ ἑνικοῦ τῶν ἀντωνυμιῶν ille iste ipse alter uter ullus nullus καὶ alius παρὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 4, 1) ἔχει συνήθως τὸ i, καίτοι πρὸ φωνήεντος, μακρόν.

## Αὐτοπάθεια καὶ ἀλληλοπάθεια.

§ 63. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει οὔτε ἰδιαιτέρας αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίας οὔτε μονολεκτικὰς ἀλληλοπαθεῖς· ἵνα δηλώσῃ δὲ τὴν αὐτοπάθειαν παρελάμβανε τὰς πλαγίας πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (τοῦ γ' προσώπου μάλιστα ἀποκλειστικῶς ἐπὶ αὐτοπαθείας μόνον) : laudo me : ἐπαινῶ *ἐμαυτόν*· laudate vos : ἐπαινεῖτε *ὑμᾶς αὐτούς*· oblitus sum mei: ἐπελαθόμην *ἐμαυτοῦ*· se interfecit : *ἑαυτὸν διεχρήσατο*

ΣΗΜ. Ἐμφάσεως χάριν προσετίθετο καὶ ἡ ἀντωνυμία ipse κατὰ τὴν αὐτὴν πτῶσιν πρὸς τὴν προσωπικὴν ἀντωνυμίαν : me ipsum irrideo.

Τὴν δὲ ἀλληλοπάθειαν ἐδήλου πολλαχῶς· α') διὰ τοῦ alter alterum ἢ uterque alterum (ἐπὶ δύο ἀτόμων) ἢ alteri alteros (ἐπὶ δύο μερίδων) β') διὰ τοῦ alius alium (ἐπὶ πολλῶν ἀτόμων) ἢ alii alios (ἐπὶ πολλῶν μερίδων)· γ') διὰ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μετὰ τῆς προθέσεως inter : inter nos, inter vos, inter se (καὶ inter eos, inter ipsos ἢ inter se ipsos) (1).

Μετεχειρίζοντο ἐνίοτε καὶ τὴν αὐτὴν λέξιν κατ' ὀνομαστικὴν (ὡς ὑποκείμενον) καὶ κατ' αἰτιατικὴν ἢ ἄλλην πλαγίαν πτῶσιν (ὡς ἀντικείμενον) : manus manum lavat

(1) Ἀντὶ τοῦ inter se, inter ipsos, inter eos ἐλέγετο καὶ invīcem ἁπλῶς ἢ invicem se ἢ invicem inter se.



## Ῥήματα

Παρεπόμενα. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰ παρεπόμενα τῶν ῥημάτων εἶναι *διάθεσις, φωνή, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον* καὶ *συζυγία*.

α'. *Διάθεσις*. Αἱ διαθέσεις (genera verbi) εἶναι, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τέσσαρες· ἐνεργητικὴ (genus actīvum), παθητικὴ (genus passīvum), μέση (genus medium) καὶ οὐδετέρα (genus neutrum) : amo (ἀγαπῶ), amor (ἀγαπῶμαι), lavor (λούομαι), dormio (καθεύδω).

ΣΗΜ. Ἡ μέση διάθεσις ἐκφράζεται συνηθέστερον περιφραστικῶς, διὰ τῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων καὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν : lavo me : λούομαι (λούω ἐμαυτόν).

Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα εἶναι ἤτοι μεταβατικὰ (verba actīva transitīva) : amo patrem (ἀγαπῶ τὸν πατέρα), ἢ ἀμετάβατα (verba activa intransitīva) : curro (τρέχω).

β'. *Φωνή*. Αἱ φωναὶ (formae) εἶναι δύο, ἡ ἐνεργητικὴ (forma actīva) εἰς -o : amo, καὶ ἡ παθητικὴ (forma passīva) εἰς -or : amor.

ΣΗΜ. α'. Ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ καὶ ἡ ἐνεργητικὴ διάθεσις κανονικῶς συμπίπτουσιν, ὡς καὶ ἡ παθητικὴ φωνὴ καὶ ἡ παθητικὴ διάθεσις : amo (ἐνεργ. φων., ἐνεργ. διαθ.), amor (παθ. φων., παθ. διαθ.)· ἀλλὰ δὲν εἶναι σπάνια καὶ ῥήματα, ἅτινα εἶναι φωνῆς μὲν παθητικῆς, διαθέσεως δ' ἐνεργητικῆς : hortor (παραινῶ)· blandior (κολακεύω).

ΣΗΜ. β'. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι ἤτοι ἐνεργητικῆς φωνῆς (dormio: καθεύδω) ἢ παθητικῆς (morior : θνήσκω).

γ'. *Ἔγκλισις*. Αἱ ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ὁριστικὴ (indicatīvus), ὑποτακτικὴ (coniunctīvus) καὶ προστακτικὴ (imperatīvus).

Ὡς δὲ τὰ ῥήματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, οὕτω καὶ τὰ τῆς λατινικῆς ἔχουσι καὶ ὀνοματικοὺς τύπους, τοὺς ἑξῆς·

a) τὸ ἀπαρέμφατον (infinitīvus), b) τὴν μετοχὴν ((participium), c) τὸ σουπῖνον ἢ ὕπτιον (supinum), d) τὸ γερούνδιον (gerundium) καὶ e) τὸ γερουνδῖβον (gerundīvum).

ΣΗΜ. Τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ σουπῖνον καὶ τὸ γερούνδιον εἶναι οὐσιαστικά, ἡ μετοχὴ καὶ τὸ γερουνδῖβον ἐπίθετα.

Ἡ ὁριστικὴ τῆς λατινικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ὁρι-

στικὴν τῆς ἑλληνικῆς· ἡ ὑποτακτικὴ ἀντιστοιχεῖ ὁτὲ μὲν πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν ὁτὲ δὲ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἑλληνικῆς· ἡ προστακτικὴ πρὸς τὴν προστακτικὴν τῆς ἑλληνικῆς.

Τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης: docēre (διδάσκειν) docens (διδάσκων), doctus (δεδιδαγμένος).

Τὸ σουπῖνον ἔχει δύο τύπους, αἰτιατικὴν εἰς -um καὶ ἀφαιρετικὴν (1) εἰς -u· ἡ μὲν αἰτιατικὴ σημαίνει σκοπὸν καὶ τίθεται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων π. χ. eo auditum: ἔρχομαι ἀκουσόμενος (διὰ νὰ ἀκούσω), ἡ δὲ ἀφαιρετικὴ σημαίνει ἀναφοράν π. χ. Nestor erat homo iucundissimus auditu : ὁ Νέστωρ ἦτο ἄνθρωπος εὐαρεστότατος νὰ τὸν ἀκούῃ τις (κατὰ τὸ ἀκούειν αὐτοῦ ὁμιλοῦντος).

Τὸ γερούνδιον ἔχει μόνον πλαγίας πτώσεις (γενικήν, δοτικήν, αἰτιατικήν, ἀφαιρετικήν), αἵτινες εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἀπαρεμφάτου (μετὰ τοῦ ἄρθρου): vis dicendi (ἡ δύναμις τοῦ λέγειν)· locus oportunissimus ad pugnandum (τόπος καταλληλότατος πρὸς τὸ ἀγωνίζεσθαι).

Τὸ γερουνδῖβον λήγει εἰς -ndus -nda -ndum καὶ εἶναι ἐπίθετον τριγενὲς καὶ τρικατάληκτον μὲ διάθεσιν παθητικὴν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ εἰς -τέος -τέα -τέον ῥηματικὰ ἐπίθετα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης : delenda est Karthago : καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδὼν (ἡ Καρχηδὼν πρέπει νὰ καταστραφῇ)· legendi sunt libri : ἀναγνωστέα (δεῖ ἀναγνωσθῆναι) τὰ βιβλία.

Κατὰ τὴν διάθεσιν οἱ ὀνοματικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος χωρίζονται ὧδε·

(1) Ἐπειδὴ ὁ δεύτερος τύπος τοῦ σουπίνου ἀπαντᾷ καὶ εἰς -ui (lepida memoratui) δέχονταί τινες ὅτι τὸ εἰς -u σουπῖνον εἶναι δοτική, καὶ οὐχὶ ἀφαιρετική.



| *Ἐνεργητικῆς διαθέσεως* | *Παθητικῆς διαθέσεως* |
| --- | --- |
| Ἀπαρέμφ. ἐνεστ. εἰς -re<br>» παρακ. » -isse<br>» μέλλ. » -urum esse | Ἀπαρέμφ. ἐνεστ. εἰς -ri<br>(τῆς γ' συζυγίας εἰς -i)<br>» παρακ. εἰς -um esse<br>» μέλλ. » -um iri |
| Σουπῖνον εἰς -um. -u | |
| Γερούνδιον εἰς -ndi, -ndo,<br>-ndum, -ndo | Γερουνδῖβον εἰς -ndus -nda<br>-ndum |
| Μετοχὴ ἐνεστ. εἰς -ns<br>» μέλλ. » -urus | Μετοχὴ παρακ. εἰς -us (1) |

δ'. *Χρόνος*. Οἱ χρόνοι (tempora) εἶναι ἕξ· ἐνεστὼς (præsens), παρατατικὸς (imperfectum), μέλλων (futūrum), παρακείμενος (perfectum), ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum) καὶ τετελεσμένος μέλλων (futurum exactum).

ΣΗΜ. Τὰ ὀνόματα praesens, imperfectum, futurum κτλ. εἶναι ἐπίθετα μετοχικὰ γένους οὐδετέρου συμφωνοῦντα πρὸς τὸ ἐννοούμενον οὐσιαστικὸν tempus.

Ὁ παρακείμενος τῆς λατινικῆς γλώσσης τελεῖ καὶ τὰ τοῦ παρακειμένου τῆς ἑλληνικῆς, ὅτε καλεῖται πρὸς διάκρισιν perfectum praesens ἢ perfectum logicum, καὶ τὰ τοῦ ***ἀορίστου*** τῆς ἑλληνικῆς, ὅτε καλεῖται perfectum historicum· amāvi σημαίνει καὶ *ἠγάπηκα* καὶ *ἠγάπησα*.

ε'. *Ἀριθμός*. Οἱ ἀριθμοὶ (numeri) εἶναι δύο, ἑνικὸς (singularis) καὶ πληθυντικός (pluralis).

ς'. *Πρόσωπον*. Τὰ πρόσωπα (persōnae) εἶναι τρία· πρῶτον (prima persōna), δεύτερον (secunda persōna) καὶ τρίτον (tertia persōna).

ζ'. *Συζυγία*. Αἱ συζυγίαι (coniugatiōnes) εἶναι τέσσαεςρ διακρινόμεναι ἐκ τοῦ χαρακτῆρος· τῆς μὲν πρώτης συζυγίας ὁ χαρακτὴρ εἶναι ā, τῆς β' ē, τῆς γ' σύμφωνον ἢ u, καὶ τῆς δ' ī.

ΣΗΜ. Εὐκολώτερον ἀναγνωρίζομεν τὴν συζυγίαν καθ' ἣν κλίνεται ῥῆμά

(1) Περὶ τῆς ἐνεργητικῆς διαθέσεως τῶν τύπων τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων θὰ εἴπωμεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

τι ἐκ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὅπερ ὅταν εἶναι τῆς α' συζυγίας λήγει εἰς -āre[1], ὅταν τῆς β' εἰς -ēre, ὅταν τῆς γ' εἰς -ĕre. καὶ ὅταν τῆς δ' εἰς -īre.

## § 65. Σχηματισμὸς τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος esse (εἶναι).

| | I. Indicativus | II. Coniunctivus |
|---|---|---|
| | **Praesens** | |
| Sing. | sum=εἰμὶ | sim |
| | es=εἶ | sis |
| | est=ἐστὶ κτλ. | sit |
| Plur. | sumus | simus |
| | estis | sitis |
| | sunt | sint |
| | **Imperfectum** | |
| Sing. | eram | essem |
| | eras | esses |
| | erat | esset |
| Plur. | erāmus | essēmus |
| | erātis | essētis |
| | erant | essent |
| | **Futurum** | |
| Sing. | ero [2] | futūrus sim |
| | eris | -a sis |
| | erit | -um sit |
| Plur. | erĭmus | futūri simus |
| | erĭtis | -ae sitis |
| | erunt | -a sint |

(1) Περὶ τοῦ dăre ἐροῦμεν κατωτέρω.

(2) Ὁ μέλ. ero (ἐκ τοῦ esō πρβλ. ἐλλ. (ἔσ-ω ἔω) ὦ) εἶναι τύπος ἐνεστ. ὑποτ. Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ δειχθήσεται ὁ μέλλων τῆς ὁριστικῆς ἔχει τοὺς τύπους τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὑποτακτικῆς διὰ τὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων χρόνων συγγένειαν.



| | | |
|---|---|---|
| | **Perfectum** | |
| Sing. | fui | fuĕrim |
| | fuisti | fuĕris |
| | fuit | fuĕrit |
| Plur. | fuĭmus | fuerĭmus |
| | fuistis | fuerĭtis |
| | fuērunt (fuēre) | fuerint |
| | **Plusquamperfectum** | |
| Sing. | fuĕram | fuissem |
| | fuĕras | fuisses |
| | fuĕrat | fuisset |
| Plur. | fuerāmus | fuissēmus |
| | fuerātis | fuissētis |
| | fuĕrant | fuissent |
| | **Futurum exactum** | |
| Sing. | fuĕro | Ἐλλείπει |
| | fuĕris | |
| | fuĕrit | |
| Plur. | fuerĭmus | |
| | fuerĭtis | |
| | fuerint | |

### III. Imperativus

Sing. 2. es καὶ esto — Plur. 2. este καὶ estōte
3. esto — 3. sunto

### IV. Infinitivus

Praesens: esse.
Perfectum: fuisse.
Futurum: futūrum, -am, -um esse ἢ fore· futuros, -as, -a esse ἢ fore.

### V. Participium

Futurum: futūrus -a -um.

Παρατηρήσεις.

α'. Τὸ sum εἶναι ρῆμα ἀνώμαλον· εἶναι ἐνεργητικῆς φωνῆς καὶ στερεῖται σουπίνου καὶ γερουνδίου.

β'. Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος (sens) εἶναι εὔχρηστος μόνον ἐν τοῖς συνθέτοις: ab-sens (ἀπών), prae-sens (παρών).

γ'. Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἀντὶ essem esses esset essent εἶναι οὐχὶ σπανίως καὶ forem fores foret forent.

δ'. Ὁ μέλλων ἐν τῇ ἀπαρεμφάτῳ ἀντὶ futurum futuram futurum esse κλ. λέγεται καὶ fore μόνον.

ε'. Ὁ ἐνεστὼς τῆς ὑποτακτικῆς ἀρχαιότερον ἐσχηματίζετο ὧδε· siem sies siet sīmus sītis sient. Πλὴν τούτου ἐσχηματίσθη ἐνεστὼς τῆς ὑποτακτικῆς καὶ ἐκ τῆς ρίζης fu– (ἐξ ἧς καὶ ὁ παρακ. fui κλ.): fuam fuas fuat fuant.

## Σχηματισμὸς τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν

§ 66. Ὁ σχηματισμὸς τῶν ρημάτων ἔχει ὡς βάσιν τὸ *ρηματικὸν θέμα* καθόλου, ἰδίᾳ δὲ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρακειμένου τῆς ὁριστικῆς καὶ τὸ τοῦ σουπίνου, οἵτινες διὰ τοῦτο ὀνομάζονται *ἀρχικοὶ τύποι* τοῦ ρήματος.

Ἡ γνῶσις τῶν *ἀρχικῶν τύπων* ἑκάστου ρήματος εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν λοιπῶν χρόνων.

§ 67. Οἱ ἀρχικοὶ τύποι τῶν ρημάτων σχηματίζονται ἐκ τοῦ ρηματικοῦ θέματος ὧδε·

1. Ὁ ἐνεστὼς τῆς ὁριστικῆς σχηματίζεται προσλαμβανομένης εἰς τὸ ρηματικὸν θέμα τῆς χρονικῆς καταλήξεως -o· (ama-o) amo· dele-o· leg-o· audi-o (1).

2. Ὁ παρακείμενος τῆς ὁριστικῆς τῶν μὲν φωνηεντολήκτων ρημάτων σχηματίζεται προσλαμβανομένης τῆς χρονικῆς καταλήξεως -vi εἰς τὸ ρηματικὸν θέμα: ama-vi· dele-vi· audi-vi· (minu-vi) minu-i· τῶν δὲ συμφωνολήκτων προσλαμβανομένης τῆς καταλήξεως -i καὶ ἐκτεινομένου τοῦ ριζικοῦ φωνήεντος εἰς μακρόν: (lĕg-o) lēg-i.

(1) Καὶ ἐν τοῖς ὁμαλοῖς τούτοις ἐνεστῶσιν ἐνυπάρχει τὸ πρόσφυμα -jo, -je (α', β' καὶ δ' συζ.) ἢ -o, -e (γ' συζ.)· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πρόσφυμα τοῦτο δὲν φαίνεται, ἐκρίναμεν ἄσκοπον διὰ διδακτικὸν βιβλίον ν' ἀνασκαλεύσωμεν τὰ τοῦ τοιούτου προσφύματος, ἐν ᾧ περὶ τῶν ἄλλων προσφυμάτων θὰ κάμωμεν λόγον κατωτέρω (§ 79).



3. Τὸ σουπῖνον σχηματίζεται προσλαμβανομένης τῆς καταλήξεως -tum εἰς τὸ ρηματικὸν θέμα: ama-tum· dele-tum· (leg-tum) lectum· audi-tum.

| | Α' συζ. | Β' συζ. | Γ' συζ. | Δ' συζ. |
|---|---|---|---|---|
| | amo | deleo | lego | audio |
| ρημ. θεμ. | ama- | dele- | leg- | audi- |
| ἐνεστ. ὁριστ. | (ama-o)amo | dele-o | leg-o | audi-o |
| παρακ. ὁριστ. | amav-i | delev-i | lēg-i | audiv-i |
| σουπῖνον | amat-um | delet-um | lect-um | audit-um (1) |

ΣΗΜ. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεστῶτος συμπίπτει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς τὸ ρηματικὸν θέμα.

### § 68. Τύποι σχηματιζόμενοι ἐξ ἑκάστου τῶν τριῶν ἀρχικῶν τύπων.

I. Μονολεκτικῶς σχηματιζόμενοι τύποι.

*Α'. Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστικῆς.*

| | α' Συζ. | β' Συζ | γ' Συζ. | δ' Συζ. |
|---|---|---|---|---|
| θεμ. | amā- | delē- | leg- | audī- |

a) τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς

1. Ὁ παρατατικὸς τῆς ὁριστικῆς μὲ κατάληξιν -bam· ama-bam dele-bam leg-ē-bam(2) audi-ē-bam(3)

(1) Εὐκολίας χάριν ἐχωρίσαμεν διὰ παύλας τὸ θέμα ἑκάστου ἀρχικοῦ τύπου, ὅπερ χρησιμεύει ὡς βάσις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐξ αὐτοῦ παραγομένων ἄλλων τύπων τοῦ ρήματος.

(2) Ὅταν προστίθεται κατάληξις ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένη εἰς τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν ρημάτων τῆς γ' συζυγίας, τότε εὐφωνίας χάριν μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῆς καταλήξεως παρεντίθεται ĕ: ὅπου δὲ ἀντὶ ĕ εὕρηται ē, τοῦτο ἐγένετο κατ' ἀναλογίαν τῆς α' καὶ β' συζυγίας (amā-bam, delē-bam: οὕτω καὶ leg-ēbam ἀντὶ leg-ĕ-bam). Ὁμοίως ἔλαβε καὶ ἡ προστακτικὴ ĕ.

(3) Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν γ' συζυγίαν προσλαμβάνει καὶ ἡ δ' συ-

2. Ὁ μέλλων τῆς ὁριστικῆς μὲ κατάληξιν -bo (α' καὶ β' συζ.) ἢ -am (γ' καὶ δ' συζ.)·

ama-bo dele-bo leg-am[1] audi-am[1]

3. Ὁ ἐνεστὼς τῆς ὑποτακτικῆς μὲ κατάληξιν -iem (α' συζ.) ἢ -am (β', γ' καὶ δ' συζ.)·

(ama-iem) dele-am leg-am audi-am
amem

4. Ὁ παρατατικὸς τῆς ὑποτακτικῆς μὲ κατάληξιν -rem·

ama-rem dele-rem leg-ĕ-rem audi-rem

5. Ἡ προστακτικὴ (αὐτὸ τὸ θέμα)·

ama dele leg-e audi

6. Ἡ ἀπαρέμφατος τοῦ ἐνεστῶτος μὲ κατάληξιν -re [2]·

ama-re dele-re leg-ĕ-re audi-re

7. Τὸ γερούνδιον μὲ κατάληξιν -ndi, (-ndo, -ndum)·

ama-ndi dele-ndi leg-e-ndi audi-e-ndi

8. Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος μὲ κατάληξιν -ns·

ama-ns dele-ns leg-e-ns audi-e-ns

b) Τῆς παθητικῆς φωνῆς

9. Ἡ προστακτικὴ μὲ κατάληξιν -re·

ama-re dele-re leg-ĕ-re audi-re

ζυγία εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὁριστικῆς, εἰς τὸ γερούνδιον, εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τὸ γερουνδῖβον e (ē ἐν τῷ παρατατικῷ). Οὐχ ἧττον εὕρηνται καὶ κανονικοὶ τύποι τῆς δ' συζυγίας εἰς -bam : audi-bam, sci-bam, largi-bar.

(1) Καὶ διὰ τῆς γ' καὶ δ' συζυγίας τὰ ῥήματα ἡ χρονικὴ κατάληξις τοῦ μέλλοντος ἦτο -bo: πρβλ. i-bo τοῦ eo καὶ τοὺς ἀρχαϊκοὺς audi-bo, sci-bo, servī-bo, aggredi-bor, ἔτι δὲ καὶ exsug-ē-bo, dic-ē-bo. Ἡ κατάληξις -am τοῦ α' ἑν. προσ. ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὑποτακτικῆς, ὅστις κατ' ἔννοιαν εἶναι συγγενὴς πρὸς τὸν μέλλοντα τῆς ὁριστικῆς· αἱ καταλήξεις τῶν λοιπῶν προσώπων (-es, -et κτλ.) εἶναι ἐπίσης ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς εἰλημμέναι, ἐκ τῶν τῆς α' συζυγίας ῥημάτων (ames amet amēmus amētis ament) :

(2) Ἡ κατάληξις τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι -se (ed-se, esse=τρώγειν· es-se=εἶναι· vel-se velle=βούλεσθαι κλ.)· μεταξὺ δύο φωνηέντων τὸ s ἔγινε r: (ama-se) amare.



10. Ἡ ἀπαρέμφατος τοῦ ἐνεστῶτος μὲ κατάληξιν -ri (α', β' καὶ δ' συζ.) ἢ -i (γ' συζ.)·

ama-ri dele-ri leg-i audi-ri

11. Τὸ γερουνδῖβον μὲ κατάληξιν -ndus, (-nda, -ndum)·

ama-ndus dele-ndus leg-e-ndus audi-e-ndus

12. Ὁ ἐνεστώς, παρατατικὸς καὶ μέλλων τῆς ὁριστικῆς καὶ ὁ ἐνεστὼς καὶ παρατατικὸς τῆς ὑποτακτικῆς (διὰ μέσου τῶν ἀντιστοίχων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς): amo—amor, amabam—amabar, amabo—amabor, amem—amer, amarem—amarer.

### *Β'. Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ παρακειμένου τῆς ὁριστικῆς.*

θέμ. amāv- delēv- lēg- audīv-

1. Ὁ ὑπερσυντέλικος τῆς ὁριστικῆς μὲ κατάληξιν -ĕram·

amav-eram delev-eram leg-eram audiv-eram

2. Ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὁριστικῆς μὲ κατάληξιν -ĕro·

amav-ero delev-ero leg-ero audiv-ero

3. Ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς μὲ κατάληξιν -ĕrim·

amav-erim delev-erim leg-erim audiv-erim

4. Ὁ ὑπερσυντέλικος τῆς ὑποτακτικῆς μὲ κατάληξιν -issem·

amav-issem delev-issem leg-issem audiv-issem

5. Ὁ παρακείμενος τῆς ἀπαρεμφάτου μὲ κατάληξιν -isse·

amav-isse delev-isse leg-isse audiv-isse

### *Γ'. Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου.*

θέμ. amāt- delēt- lect- audīt-

1. Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος μὲ κατάληξιν -ūrus, (-ūra, -ūrum)·

amat-urus delet-urus lect-urus audit-urus

2. Ἡ μετοχὴ τοῦ (παθητικοῦ) παρακειμένου μὲ κατάληξιν -us, -a, -um·

amat-us delet-us lect-us audit-us

## II. Περιφραστικῶς σχηματιζόμενοι τύποι

a) Τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς.

1. *Ὁ μέλλων τῆς ὑποτακτικῆς:* ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς τῆς μετοχῆς τοῦ μέλλοντος ἑκάστου ῥήματος καὶ τοῦ sim sis sit κτλ. (ὑποτ. ἐνεστ. τοῦ sum):

| | | | |
|---|---|---|---|
| amatūr-us | -a | -um | sim sis sit... |
| deletur-us | -a | -um | |
| lectūr-us | -a | -um | |
| auditūr-us | -a | -um | |

2. *Ὁ μέλλων τῆς ἀπαρεμφάτου:* ἐκ τῆς αἰτιατικῆς τῆς μετοχῆς τοῦ μέλλοντος ἑκάστου ῥήματος καὶ τοῦ esse :

| | | | |
|---|---|---|---|
| amatur-um | -am | -um | esse |
| deletur-um | -am | -um | |
| lectur-um | -am | -um | |
| auditur-um | -am | -um | |

ΣΗΜ. Κυρίως οἱ δύο οὗτοι περιφραστικοὶ μέλλοντες ἀνήκουσιν εἰς τὴν περιφραστικὴν συζυγίαν, περὶ τῆς ὁποίας θὰ εἴπωμεν κατωτέρω.

b) Τῆς παθητικῆς φωνῆς.

1. *Ὁ παρακείμενος τῆς ὁριστικῆς :* ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς τῆς παθητικῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου ἑκάστου ῥήματος καὶ τοῦ sum es est κτλ.

| | | | |
|---|---|---|---|
| amāt-us | -a | -um | sum es est... |
| delēt-us | -a | -um | |
| lect-us | -a | -um | |
| audīt-us | -a | -um | |

2. *Ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς :* ἐκ τῆς αὐτῆς μετοχῆς καὶ τοῦ sim sis sit...:

| | | | |
|---|---|---|---|
| amat-us | -a | -um | sim sis sit... |
| delet-us | -a | -um | |
| lect-us | -a | -um | |
| audit-us | -a | -um | |

3. *Ὁ ὑπερσυντέλικος τῆς ὁριστικῆς :* ἐκ τῆς αὐτῆς μετοχῆς καὶ τοῦ eram eras erat...:



| | | | |
|---|---|---|---|
| amat-us | -a | -um | eram eras erat... |
| delet-us | -a | -um | |
| lect-us | -a | -um | |
| audit-us | -a | -um | |

4. *Ὁ ὑπερσυντέλικος τῆς ὑποτακτικῆς :* ἐκ τῆς αὐτῆς μετοχῆς καὶ τοῦ essem esses esset...:

| | | | |
|---|---|---|---|
| amat-us | -a | -um | essem esses esset... |
| delet-us | -a | -um | |
| lect-us | -a | -um | |
| audit-us | -a | -um | |

5. *Ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὁριστικῆς :* ἐκ τῆς αὐτῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ero eris erit...:

| | | | |
|---|---|---|---|
| amat-us | -a | -um | ero eris erit... |
| delet-us | -a | -um | |
| lect-us | -a | -um | |
| audit-us | -a | -um | |

6. *Ὁ παρακείμενος τῆς ἀπαρεμφάτου:* ἐκ τῆς αἰτιατικῆς τῆς αὐτῆς μετοχῆς καὶ τοῦ esse :

| | | | |
|---|---|---|---|
| amat-um | -am | -um | esse |
| delet-um | -am | -um | |
| lect-um | -am | -um | |
| audīt-um | -am | -um | |

7. *Ὁ μέλλων τῆς ἀπαρεμφάτου :* ἐκ τοῦ σουπίνου (εἰς -um) καὶ τοῦ iri :

| | | | |
|---|---|---|---|
| amat-um | ~~-am -um~~ | | iri |
| delet-um | ~~-am -um~~ | | |
| lect-um | ~~-am -um~~ | | |
| audit-um | ~~-am -um~~ | | |

ΣΗΜ. Διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ forem fores foret... σχηματίζεται ὁ τετελ. μέλλ. τῆς ὑποτακτικῆς : amatus forem, deletus forem κτλ.· διὰ δὲ τῆς αἰτιατικῆς τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ fore σχηματίζεται ἡ ἀπαρέμφατος τοῦ τετελ. μέλλοντος: amatum fore, deletum fore κτλ.

Τὸ ῥῆμα esse ὡς χρησιμεῦον πρὸς σχηματισμὸν τῶν περιφραστικῶν τύπων τῶν ῥημάτων ὀνομάζεται βοηθητικόν (verbum auxiliare).

Ὁ παθητικὸς μέλλων ἐν τῇ ἀπαρεμφάτῳ (amātum iri, delētum iri κτλ.) εἶναι περιπεφρασμένος ἐκ τοῦ σουπίνου ἑκάστου ῥήματος καὶ ἐκ τοῦ iri, ὅπερ εἶναι παθ. ἀπαρέμφ. ἐνεστῶτος τοῦ ἀνωμάλου ῥήματος eo (πορεύομαι).

Ἐν τοῖς περιφραστικῶς σχηματιζομένοις χρόνοις (πλὴν μόνου τοῦ παθ. μέλλ. τῆς ἀπαρεμφ.) τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν, ἡ δὲ μετοχὴ συμφωνεῖ πρὸς τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν : oratio scripta est a Cicerone (ὁ λόγος ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος)· libri lecti sunt a patre (τὰ βιβλία ἀνεγνώσθησαν ὑπὸ τοῦ πατρός).

## § 69. Παραδείγματα τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν.

### Α΄. Ἐνεργητικὴ φωνή

### I. Indicativus

Praesens

| | | | |
|---|---|---|---|
| amo | dele-o | leg-o | audi-o |
| ama-s | dele-s | leg-i--s | audi-s |
| ama-t | dele-t | leg-i-t | audi-t |
| amā-mus | delē-mus | leg-ĭ-mus | audī-mus |
| amā-tis | delē-tis | leg-ĭ-tis | audī-tis |
| amā-nt. | dele-nt. | leg-u-nt. | audi-u-nt. |

Imperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amā-bam | delē-bam | leg-ēbam | audi-ēbam |
| ama-bas | dele-bas | leg-ebas | audi-ebas |
| ama-bat | dele-bat | leg-ebat | audi-ebat |
| ama-bāmus | dele-bāmus | leg-ebāmus | audi-ebāmus |
| ama-bātis | dele-bātis | leg-ebātis | audi-ebātis |
| amā-bant. | delē-bant. | leg-ēbant. | audi-ēbant. |

Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amā-bo | delē-bo | leg-am | audi-am |
| ama-bis | dele-bis | leg-es | audi-es |
| ama-bit | dele-bit | leg-et | audi-et |
| ama-bĭmus | dele-bĭmus | leg-ēmus | audi-ēmus |
| ama-bĭtis | dele-bĭtis | leg-ētis | audi-ētis |
| ama-bunt. | dele-bunt. | leg-ent. | audi-ent. |



Perfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amāv-i | delēv-i | lēg-i | audīv-i |
| amav-isti | delev-isti | leg-isti | audiv-isti |
| amāv-it | delev-it | leg-it | audiv-it |
| amav-ĭmus | delev-ĭmus | leg-ĭmus | audiv-ĭmus |
| amav-istis | delev-istis | leg-istis | audiv-istis |
| amav-ērunt | delev-ērunt | leg-ērunt | audiv-ērunt |
| (amav-ēre). | (delev-ēre). | (leg-ēre). | (audiv-ēre). |

Plusquamperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amav-ĕram | delev-ĕram | leg-ĕram | audiv-ĕram |
| amav-eras | delev-eras | leg-eras | audiv-eras |
| amav-erat | delev-erat | leg-erat | audiv-erat |
| amav-erāmus | delev-erāmus | leg-erāmus | audiv-erāmus |
| amav-erātis | delev-erātis | leg-erātis | audiv-erātis |
| amav-ĕrant | delev-ĕrant. | leg-ĕrant. | audiv-ĕrant. |

Futurum exactum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amav-ĕro | delev-ĕro | leg-ĕro | audiv-ĕro |
| amav-ĕris | delev-ĕris | leg-ĕris | audiv-ĕris |
| amav-ĕrit | delev-ĕrit | leg-ĕrit | audiv-ĕrit |
| amav-erĭmus | delev-erĭmus | leg-erĭmus | audiv-erĭmus |
| amav-erĭtis | delev-erĭtis | leg-erĭtis | audiv-erĭtis |
| amav-ĕrint. | delev-ĕrint. | leg-ĕrint. | audiv-ĕrint. |

### II. Coniunctivus

Praesens

| | | | |
|---|---|---|---|
| am-em | dele-am | leg-am | audi-am |
| am-es | dele-as | leg-as | audi-as |
| am-et | dele-at | leg-at | audi-at |
| am-ēmus | dele-āmus | leg-āmus | audi-āmus |
| am-ētis | dele-ātis | leg-ātis | audi-ātis |
| am-ent. | dele-ant. | leg-ant. | audi-ant. |

Imperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amā-rem | delē-rem | leg-ĕ-rem | audī-rem |
| amā-res | delē-res | leg-ĕ-res | audī-res |
| amā-ret | delē-ret | leg-ĕ-ret | audī-ret |
| ama-rēmus | dele-rēmus | leg-e-rēmus | audi-rēmus |
| ama-rētis | dele-rētis | leg-e-rētis | audi-rētis |
| amā-rent. | delē-rent. | leg-ĕ-rent. | audī-rent. |

Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amatūrus-a -um sim sis, sit | deletūrus-a -um sim, sis, sit | lectūrus-a -um sim, sis, sit | auditūrus-a -um sim, sis, sit |
| amatūri-ae -a simus, sitis sint. | deletūri-ae -a simus, sitis sint. | lectūri-ae-a simus, sitis, sint. | auditūri-ae-a simus, sitis, sint. |

Perfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amav-ĕrim | delev-ĕrim | leg-ĕrim | audiv-ĕrim |
| amav-ĕris | delev-ĕris | leg-ĕris | audiv-ĕris |
| amav-ĕrit | delev-ĕrit | leg-ĕrit | audiv-ĕrit |
| amav-erĭmus | delev-erĭmus | leg-erĭmus | audiv-erĭmus |
| amav-erĭtis | delev-erĭtis | leg-erĭtis | audiv-erĭtis |
| amav-ĕrint. | delev-ĕrint. | leg-ĕrint. | audiv-ĕrint. |

Plusquamperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amav-issem | delev-issem | leg-issem | audiv-issem |
| amav-isses | delev-isses | leg-isses | audiv-isses |
| amav-isset | delev-isset | leg-isset | audiv-isset |
| amav-issēmus | delev-issēmus | leg-issēmus | audiv-issēmus |
| amav-issētis | delev-issētis | leg-issētis | audiv-issētis |
| amav-issent. | delev-issent. | leg-issent. | audiv-issent. |

III. Imperativus

| | | | |
|---|---|---|---|
| Sing. 2. ama καὶ amā-to | dele καὶ delē-to | leg-e καὶ leg-ĭ-to | audi καὶ audī-to |
| 3. amā-to | delē-to | leg-ĭ-to | audī-to |
| Pl. 2. amā-te καὶ ama-tōte | delē-te καὶ dele-tōte | leg-ĭ-te καὶ leg-i-tōte | audī-te καὶ audi-tōte |
| 3. ama-nto | dele-nto | leg-u-nto. | audi-u-nto. |

IV. Infinitivus

Praesens

| | | | |
|---|---|---|---|
| amā-re | delē-re | leg-ĕ-re | audī-re |

Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amatūrum -am -um esse | deletūrum -am -um esse | lectūrum -am -um esse | auditūrum -am -um esse |
| amatūros -as -a esse. | deletūros -as -a esse. | lectūros -as -a esse. | auditūros -as -a esse. |



Perfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amav-isse. | delev-isse. | leg-isse. | audiv-isse. |

V. Gerundium

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Gen. | ama-ndi | dele-ndi | leg-e-ndi | audi-e-ndi |
| Dat. | ama-ndo | dele-ndo | leg-e-ndo | audi-e-ndo |
| Acc. | ama-ndum | dele-ndum | leg-e-ndum | audi-e-ndum |
| Abl. | ama-ndo | dele-ndo. | leg-e-ndo. | audi-e-ndo. |

VI. Supinum

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Acc. | amāt-um | delēt-um | lect-um | audīt-um |
| Abl. | amāt-u | delēt-u. | lect-u. | audīt-u. |

VII. Participium

Praesens

| | | | |
|---|---|---|---|
| ama-ns | dele-ns | leg-e-ns | audi-e-ns |

Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amat-ūrus -ura -urum. | delet-ūrus -ura -urum. | lect-ūrus -ura -urum. | audit-ūrus -ura -urum. |

---

**B΄. Παθητικὴ φωνή**

I. Indicativus

Praesens

| | | | |
|---|---|---|---|
| amor | dele-or | leg-or | audi-or |
| amā-ris | delē-ris | leg-ĕ-ris | audī-ris |
| amā-tur | delē-tur | leg-ĭ-tur | audī-tur |
| amā-mur | delē-mur | leg-ĭ-mur | audī-mur |
| ama-mĭni | dele-mĭni | leg-i-mĭni | audi-mĭni |
| ama-ntur. | delē-ntur. | leg-u-ntur. | audi-u-ntur. |

Imperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amā-bar | delē-bar | leg-ē-bar | audi-ē-bar |
| ama-bāris | dele-bāris | leg-e-bāris | audi-e-bāris |
| ama-bātur | dele-bātur | leg-e-bātur | audi-e-bātur |
| ama-bāmur | dele-bāmur | leg-e-bāmur | audi-e-bāmur |
| ama-bamĭni | dele-bamĭni | leg-e-bamĭni | audi-e-bamĭni |
| ama-bantur. | dele-bantur. | leg-e-bantur. | audi-e-bantur. |

### Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amā-bor | delē-bor | leg-ar | audi-ar |
| ama-bĕris | dele-bĕris | leg-ēris | audi-ēris |
| ama-bĭtur | dele-bĭtur | leg-ētur | audi-ētur |
| ama-bĭmur | dele-bĭmur | leg-ēmur | audi-ēmur |
| ama-bimĭni | dele-bimini | leg-emini | audi-emini |
| ama-buntur. | dele buntur. | leg-entur. | audi-entur. |

### Perfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amātus-a-um | delētūs-a-um | lectus-a-um | audītus-a-um |
| sum, es, est | sum, es, est | sum, es, est | sum, es, est |
| amāti-ae-a | delēti-ae-a | lecti-ae-a | audīti-ae-a |
| sumus, estis, | sumus, estis, | sumus, estis, | sumus, estis, |
| sunt. | sunt. | sunt. | sunt. |

### Plusquamperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amatus-a-um | delētus-a-um | lectus-a-um | audītus-a-um |
| eram, eras, erat | eram, eras, erat | eram, eras, erat | eram, eras, erat |
| amāti-ae-a | delēti-ae-a | lecti-ae-a | audīti-ae-a |
| erāmus,erātis | erāmus,erātis | erāmus,erātis | erāmus erātis |
| erant. | erant. | erant. | erant. |

### Futurum exactum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amātus-a-um | delētus-a-um | lectus-a-um | audītus-a-um |
| ero, eris, erit | ero, eris, erit | ero, eris, erit | ero, eris, erit |
| amāti-ae-a | delēti-ae-a | lecti-ae-a | audīti-ae-a |
| erĭmus, erĭtis | erĭmus, erĭtis | erĭmus, erĭtis | erĭmus, erĭtis |
| erunt. | erunt. | erunt. | erunt. |

## II. Coniunctivus

### Praesens

| | | | |
|---|---|---|---|
| am-er | dele-ar | leg-ar | audi-ar |
| am-ēris | dele-āris | leg-āris | audi-āris |
| am-ētur | dele-ātur | leg-ātur | audi-ātur |
| am-ēmur | dele-āmur | leg-āmur | audi-āmur |
| am-emĭni | dele-amĭni | leg-amĭni | audi-amĭni |
| am-entur. | dele-antur. | leg-antur. | audi-antur. |



### Imperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amā-rer | delē-rer | leg-ĕ-rer | audī-rer |
| ama-rēris | dele-rēris | leg-e-rēris | audi-rēris |
| ama-rētur | dele-rētur | leg-e-rētur | audi-rētur |
| ama-rēmur | dele-rēmur | leg-e-rēmur | audi-rēmur |
| ama-rēmĭni | dele-remĭni | leg-e-remĭni | audi-remĭni |
| ama-rentur. | dele-rentur. | leg-e-rentur. | audi-rentur. |

### Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amatus-a-um | deletus-a-um | lectus-a-um | auditus-a-um |
| sim, sis, sit | sim, sis, sit | sim, sis, sit | sim, sis, sit |
| amati-ae-a | delēti-ae-a | lecti-ae-a | auditi-ae-a |
| simus, sitis, | simus, sitis, | simus, sitis, | simus, sitis, |
| sint. | sint. | sint. | sint. |

### Plusquamperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amatus-a-um | delētus-a-um | lectus-a-um | auditus-a-um |
| essem,esses,esset | essem,esses,esset | essem,esses,esset | essem,esses,esset |
| amati-ae-a | delēti-ae-a | lecti-ae-a | auditi-ae-a |
| essēmus, | essēmus, | essēmus, | essēmus, |
| essētis,essent. | essētis,essent. | essētis,essent. | essētis,essent. |

## III. Imperativus

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 2: | amā-re καὶ | delē-re καὶ | leg-ĕ-re καὶ | audī-re καὶ |
| | amā-tor | delē-tor | leg-ĭ-tor | audī-tor |
| 3: | amā-tor | delē-tor | leg-ĭ-tor | audī-tor |
| 2: | ama-mĭni | dele-mĭni | leg-i-mĭni | audi-mĭni |
| 3: | ama-ntor. | dele-ntor. | leg-u-ntor. | audi-u-ntor. |

## IV. Infinitivus

### Praesens

| | | | |
|---|---|---|---|
| amā-ri | delē-ri | leg-i | audī-ri |

### Perfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amātum-am | delētum-am | lectum-am | audītum-am |
| -um esse | -um esse | -um esse | -um esse |
| amātos-as-a | delētos-as-a | lectos-as-a | audītos-as-a |
| esse. | esse. | esse. | esse. |

### Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| amātum iri. | delētum iri. | lectum iri. | audītum iri. |

### V. Participium

**Perfectum**

| | | | |
|---|---|---|---|
| amāt-us, -a -um. | delēt-us, -a -um. | lect-us,-a -um. | audit-us, -a -um. |

### VI. Gerundivum

| | | | |
|---|---|---|---|
| ama-ndus | dele-ndus | leg-e-ndus | audi-e-ndus |
| ama-nda | dele-nda | leg-e-nda | audi-e-nda |
| ama-ndum. | dele-ndum. | leg-e-ndum. | audi-e-ndum. |

---

## Ῥήματα ἀποθετικά

§ 70 Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουσι ῥήματα ἀποθετικά (deponentia), δηλ. ῥήματα ἀπαντῶντα ἐν μόνῃ τῇ παθητικῇ φωνῇ μετὰ διαθέσεως ὅμως ἐνεργητικῆς ἢ καὶ οὐδετέρας (1). Κλίνονται δὲ ταῦτα κατὰ τὰ ἑξῆς παραδείγματα :

| | | | |
|---|---|---|---|
| Α' hortor παραινῶ. | Β' vere-or αἰδοῦμαι. | Γ' sequ or ἕπομαι. | Δ' blandi-or κολακεύω. |

### I. Indicativus

**Praesens**

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortor | vere-or | sequ-or | blandi-or |
| hortā-ris | verē-ris | sequ-ĕ-ris | blandī-ris |
| hortā-tur | verē-tur | sequ-ĭ-tur | blandī-tur |
| hortā-mur | verē-mur | sequ-ĭ-mur | blandī-mur |
| horta-mĭni | vere-mĭni | sequ-i-mĭni | blandi-mĭni |
| horta-ntur. | vere-ntur. | sequ-u-ntur. | blandi-u-ntur. |

**Imperfectum**

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortā-bar | verē-bar | sequ-ēbar | blandi-ēbar |
| horta-bāris | vere-bāris | sequ-ebāris | blandi-ebāris |
| horta-bātur | vere-bātur | sequ-ebātur | blandi-ebātur |
| horta-bāmur | vere-bāmur | sequ-ebāmur | blandi-ebāmur |
| horta-bamĭni | vere-bamĭni | sequ-ebamĭni | blandi-ebamĭni |
| horta-bantur | vere-bantur | sequ-ebantur. | blandi-ebantur |

(1) Μόνον τὸ γερουνδῖβον ἔχει παθητικὴν διάθεσιν πάντοτε· ἡ δὲ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου ἔχει ὁτὲ μὲν ἐνεργητικήν, ὁτὲ δὲ παθητικήν.



**Futurum**

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortā-bor | verē-bor | sequ-ar | blandi-ar |
| horta-bĕris | vere-bĕris | sequ-ēris | blandi-ēris |
| horta-bĭtur | vere-bĭtur | sequ-ētur | blandi-ētur |
| horta-bĭmur | vere-bĭmur | sequ-ēmur | blandi-ēmur |
| horta-bimĭni | vere-bimĭni | sequ-emĭni | blandi-emĭni |
| horta-buntur | vere-buntur. | sequ-entur. | blandi-entur. |

**Perfectum**

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortātus-a-um | verĭtus-a-um | secūtus-a-um | blandītus-a-um |
| sum, es, est | sum, es, est | sum, es, est | sum, es, est |
| hortāti-ae-a | verĭti-ae-a | secūti-ae-a | blandīti-ae-a |
| sumus, estis, sunt | sumus, estis, sunt. | sumus, estis, sunt. | sumus, estis, sunt. |

**Plusquamperfectum**

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortātus-a-um | verĭtus-a-um | secūtus-a-um | blandītus-a-um |
| eram,eras,erat | eram,eras,erat | eram,eras,erat | eram,eras, erat |
| hortāti-ae-a | verĭti-ae-a | secūti-ae-a | blandīti-ae-a |
| erāmus, erātis erant. | erāmus, erātis erant. | erāmus, erātis erant. | erāmus, erātis, erant. |

**Futurum exactum**

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortatus-a-um | verĭtus-a-um | secūtus-a-um | blandītus-a-um |
| ero, eris, erit | ero, eris, erit | ero, eris, erit | ero, eris, erit |
| hortāti-ae-a | verĭti-ae a | secūti-ae-a | blandīti-ae-a |
| erĭmus, erĭtis, erunt. | erĭmus, erĭtis, erunt. | erĭmus, erĭtis, erunt. | erĭmus, erĭtis, erunt. |

### II. Coniunctivus

**Praesens**

| | | | |
|---|---|---|---|
| hort-er | vere-ar | sequ-ar | blandi-ar |
| hort-ēris | vere-āris | sequ-āris | blandi-āris |
| hort-ētur | vere-ātur | sequ-ātur | blandi-ātur |
| hort-ēmur | vere-āmur | sequ-āmur | blandi-āmur |
| hort-emĭni | vere-amĭni | sequ-amĭni | blandi-amĭni |
| hort-entur. | vere-antur. | sequ-antur. | blandi-antur. |

### Imperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortā-rer | verē-rer | sequ-ĕ-rer | blandī-rer |
| horta-rēris | vere-rēris | sequ-e-rēris | blandi-rēris |
| horta-rētur | vere-rētur | sequ-e-rētur | blandi-rētur |
| horta-rēmur | vere-rēmur | sequ-e-rēmur | blandi-rēmur |
| horta-remĭni | vere-remĭni | sequ-e-remĭni | blandi-remĭni |
| horta-rentur. | vere-rentur. | sequ-e-rentur. | blandi-rentur. |

### Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortatūrus-a-um | veritūrus-a-um | secutūrus-a-um | blanditūrus-a-um |
| sim, sis, sit | sim, sis, sit | sim, sis, sit | sim, sis, sit |
| hortatūri-ae-a | veritūri-ae-a | secutūri-ae-a | blanditūri-ae-a |
| simus, sitis, sint | simus, sitis, sint | simus, sitis, sint | simus, sitis, sint |

### Perfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortātus-a-um | verĭtus-a-um | secūtus-a-um | blandītus-a-um |
| sim, sis, sit | sim, sis, sit | sim, sis, sit | sim, sis, sit |
| hortāti-ae-a | verĭti-ae-a | secūti-ae-a | blandīti-ae-a |
| simus, sitis, sint | simus, sitis, sint | simus, sitis, sint | simus, sitis, sint |

### Plusquamperfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortātus-a-um | verĭtus-a-um | secūtus-a-um | blandītus-a-um |
| essem, esses, esset | essem, esses, esset | essem, esses, esset | essem, esses, esset |
| hortāti-ae-a | verĭti-ae-a | secūti-ae-a | blandīti-ae-a |
| essemus, essetis | essemus, essetis, | essemus, essetis, | essemus, essetis |
| essent. | essent. | essent. | essent. |

## III. Imperativus

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Sing. 2. | hortā-re καὶ | verē-re καὶ | sequ-ĕ-re | blandī-re καὶ |
| | hortā-tor | verē-tor | sequ-ĭ-tor | blandī-tor |
| 3. | hortā-tor | verē-tor | sequ-ĭ-tor | blandī-tor |
| Plur. 2. | horta-mĭni | vere-mĭni | sequ-i-mĭni | blandi-mĭni |
| 3. | horta-ntor. | vere-ntor. | sequ-u-ntor. | blandi-u-ntor |

## IV. Infinitivus

### Praesens

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortā-ri | verē-ri | sequ-i | blandī-ri |



### Perfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortātum | verĭtum | secūtum | blandītum |
| -am-um esse | -am-um esse | -am-um esse | -am-um esse |
| hortātos | verĭtos | secūtos | blandītos |
| -as-a esse | -as-a esse. | -as-a esse. | -as-a esse. |

### Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortatūrum | veritūrum | secutūrum | blanditūrum |
| -am-um esse | -am-um esse | -am-um esse | -am-um esse |
| hortatūros | veritūros | secutūros | blanditūros |
| -as-a esse. | -as-a esse. | -as-a esse. | -as-a esse. |

## V. Supinum

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortāt-um | verĭt-um | secūt-um | blandīt-um |
| hortāt-u. | verĭt-u. | secūt-u. | blandīt-u. |

## VI. Gerundium

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Gen. | horta-ndi | vere-ndi | sequ-e-ndi | blandi-e-ndi |
| Dat. | horta-ndo | vere-ndo | sequ-e-ndo | blandi-e-ndo |
| Acc. | horta-ndum | vere-ndum | sequ-e-ndum | blandi-endum |
| Abl. | horta-ndo. | vere-ndo. | sequ-e-ndo. | blandi-e-ndo. |

## VII. Gerundivum

| | | | |
|---|---|---|---|
| horta-ndus | vere-ndus | sequ-e-ndus | blandi-e-ndus |
| -nda-ndum. | -nda-ndum. | -nda-ndum. | -nda-ndum. |

## VIII. Participium

### Praesens

| | | | |
|---|---|---|---|
| horta-ns | vere-ns | sequ-e-ns | blandi-e-ns |

### Perfectum

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortātus-a-um | verĭtus-a-um | secūtus-a-um | blandītus-a-um |

### Futurum

| | | | |
|---|---|---|---|
| hortatūrus-a-um | veritūrus-a-um | secutūrus-a-um | blanditūrus-a-um |

§ 71. Παρατήρησις. Πλὴν τῶν τύπων τῆς παθητικῆς φωνῆς τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα ἔχουσι καὶ ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπῖνον, τὸ γερούνδιον καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ μέλλοντος. Δὲν ἔχουσι δ' ὅμως ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ἀπαρεμφάτου.

§ 72. Ἡμιαποθετικά. Ὑπάρχουσι ὀλίγα τινὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τινὲς μὲν χρόνοι εἶναι ἐνεργητικῆς φωνῆς, οἱ δὲ ἄλλοι παθητικῆς· ταῦτα ὀνομάζονται *ἡμιαποθετικὰ* (semideponentia) καὶ εἶναι τὰ ἑξῆς :

| | | |
|---|---|---|
| 1. audeo | ausus sum | audēre (τολμῶ) |
| 2. gaudeo | gavīsus sum | gaudēre (χαίρω) |
| 3. soleo | solitus sum | solēre (εἴωθα) |
| 4. confīdo | confīsus sum | confidĕre (πέποιθα) |
| 5. diffīdo | diffīsus sum | diffidĕre (δυσπιστῶ) (1) |

Τῶν πέντε τούτων πάντες μὲν οἱ ἄλλοι χρόνοι εἶναι ἐνεργητικῆς φωνῆς, ὁ δὲ παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καὶ τετελεσμένος μέλλων παθητικῆς.

| | | |
|---|---|---|
| 6. devertor παρακ. | deverti ἀπαρεμφ. | deverti (καταλύω ἐν τῷ οἴκῳ τινός). |
| 7. revertor » | reverti » | reverti (ἐπιστρέφω) |
| 8. assentior » | assensi (2) » | assentiri (συναινῶ) |

Τούτων τῶν τριῶν τοὐναντίον, ὁ παρακείμενος καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενοι τύποι εἶναι ἐνεργητικῆς φωνῆς, πάντες δ' οἱ λοιποὶ παθητικῆς.

§ 73. Ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου—πλὴν τοῦ τῶν ἀποθετικῶν ἢ ἡμιαποθετικῶν—εἶναι διαθέσεως παθητικῆς: amatus (ὁ ἠγαπημένος, ὁ ἀγαπηθεὶς ἢ καὶ ὁ ἀγαπώμενος). lectus (ὁ ἀναγνωσθείς, ὁ ἀνεγνωσμένος ἢ καὶ ὁ ἀναγιγνωσκόμενος).

Ὑπάρχουσι δ' ὅμως καὶ ὀλίγαι τινὲς μετοχαὶ παθητικοῦ παρα-

(1) Τὰ ἀπρόσωπα semideponentia ἴδε ἐν τῷ προσηρτημένῳ ἐν τέλει πίνακι.

(2) Ἀρχαιότερον καὶ ὁ ἐνεστὼς καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι ἦσαν ἐπίσης ἐνεργητικῆς φωνῆς.



κειμένου ἐνεργητικῶν ῥημάτων, αἵτινες ἔχουσιν ἐνεργητικὴν σημασίαν :

coenatus=δειπνήσας ἢ δεδειπνηκὼς τοῦ ῥ. coeno (δειπνῶ)·
πρβλ. incoenatus=ὁ μὴ δειπνήσας.
pransus =ἀριστήσας ἢ ἠριστηκὼς » » prandeo (ἀριστῶ)
πρβλ. impransus=ὁ μὴ ἀριστήσας, ἀνάριστος.
iuratus =ὀμόσας ἢ ὀμωμοκὼς » » iuro (ὄμνυμι)
ὅθεν καὶ iniuratus=ὁ μὴ ὀμόσας, ἀνώμοτος, καὶ coniuratus=ὁ συνομόσας, ὁ συνωμότης.

Πρβλ. καὶ potus (1)=ὁ πιὼν ἢ πεπωκὼς (ἀλλὰ καὶ ὁ ποθεὶς ἢ πεπομένος)· tacitus=ὁ σιωπηθεὶς ἢ σιωπώμενος καὶ ὁ *σιωπῶν*.

## Περιφραστικὴ συζυγία

§ 74. Πλὴν τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, ἐν αἷς εἴδομεν μεμονωμένους τινὰς τύπους σχηματιζομένους περιφραστικῶς, ὑπάρχει καὶ συζυγία τις, ἧς πάντες οἱ τύποι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους σχηματίζονται περιφραστικῶς, καὶ ἥτις διὰ τοῦτο καλεῖται περιφραστικὴ συζυγία (coniugatio periphrastica).

Ἡ μὲν ἐνεργητικὴ περιφραστικὴ συζυγία σχηματίζεται διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ μέλλοντος (εἰς -ūrus) ἑκάστου ῥήματος καὶ τῶν διαφόρων τύπων τοῦ sum, ἡ δὲ παθητικὴ περιφραστικὴ συζυγία σχηματίζεται διὰ τοῦ γερουνδίβου ἑκάστου ῥήματος καὶ τῶν αὐτῶν τύπων τοῦ sum ὧδε :

### Α΄. Ἐνεργητικὴ περιφραστικὴ συζυγία

| I. Indicativus | | II. Coniunctivus | |
|---|---|---|---|
| Praesens | | | |
| amaturus -a -um | sum | amaturus -a -um | sim |
| deleturus -a -um | es | deleturus -a -um | sis |
| lecturus -a -um | est. | lecturus -a -um | sit |
| auditurus -a -um | | auditurus -a -um | |

(1) Ἡ μετοχὴ αὕτη εἶναι οὐχὶ τοῦ poto (ὅπερ ἔχει μετοχὴν potātus), ἀλλὰ ἄλλου ἀχρήστου ῥιζικοῦ ῥήματος ἐκ ῥίζης po-.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| amaturi | -ae -a | sumus | amaturi | -ae -a | simus |
| deleturi | -ae -a | estis | deleturi | -ae -a | sitis |
| lecturi | -ae -a | sunt. | lecturi | -ae -a | sint. |
| audituri | -ae -a | | audituri | -ae -a | |

Imperfectum

amaturus eram eras erat κτλ. — amaturus essem κτλ.

Futurum

amaturus ero eris κτλ. — (ἐλλείπει)

Perfectum

amaturus fui... — amaturus fuerim...

Plusquamperfectum

amaturus fueram... — amaturus fuissem...

Futurum exactum

amaturus fuero... — (ἐλλείπει)

III. Imperativus

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| amatūrus | es | ἤ | esto. | esto. |
| amaturi | este | ἤ | estote, | sunto. |

IV. Infinitivus

Praesens — Perfectum

amaturum esse. — amaturum fuisse.

---

Β'. Παθητικὴ περιφραστικὴ συζυγία

I. Indicativus — II. Coniunctivus

Praesens

amandus sum... — amandus sim...

Imperfectum

amandus eram... — amandus essem...



Futurum

amandus ero... — (ἐλλείπει)

Perfectum

amandus fui... — amandus fuerim...

Plusquamperfectum

amandus fueram... — amandus fuissem...

Futurum exactum

amandus fuero... — (ἐλλείπει)

III. Imperativus

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| amandus | es | ἤ | esto, | esto |
| amandi | este | ἤ | estote | sunto. |

IV. Infinitivus

Praesens — Perfectum

amandum esse. — amandum fuisse.

Καὶ ἐν τῇ περιφραστικῇ συζυγίᾳ τὸ μὲν βοηθητικὸν ῥῆμα συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν, ἡ δὲ μετοχὴ (εἰς -urus) ἢ τὸ γερουνδῖβον (εἰς -ndus) κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· disciputi audituri sunt me legentem orationem Ciceronianam: οἱ μαθηταὶ μέλλουσι νὰ ἀκούσωσιν ἐμὲ ἀναγιγνώσκοντα λόγον Κικερώνειον (τοῦ Κικέρωνος): matres venerandae sunt a filiis.

## § 75. Γενικαὶ παρατηρήσεις περὶ τῶν τεσσάρων ὁμαλῶν συζυγιῶν.

1. Ἐν τοῖς εἰς -āvi, -ēvi, -īvi παρακειμένοις καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν παραγομένοις χρόνοις (ὑπερσυντελίκῳ καὶ τετελ. μέλλοντι), ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν -vi- ἢ -ve- ἀκολουθῇ ἑτέρα συλλαβὴ ἀρ-

χομένη ἀπὸ s ἢ r, συχνότατα ἐκπίπτει τὸ v, τὰ δὲ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ μένοντα φωνήεντα συναιροῦνται εἰς ἓν φωνῆεν μακρόν· μόνον τὰ φωνήεντα i–e δὲν συναιροῦνται· τὰ δὲ i–i δύνανται νὰ μένωσιν ἀσυναίρετα ἢ καὶ νὰ συναιρῶνται εἰς ī:

| | | | |
|---|---|---|---|
| amavi | amavisti | (ama-i-sti) | amāsti |
| | amavērunt | (ama-erunt) | amārunt |
| | probavero | (proba-ero) | probāro |
| delēvi | delevistis | (dele-istis) | delēstis |
| | deleveram | (dele-eram) | delēram |
| audivi | audivisti | audiisti | audisti |
| | audivisse | audiisse | audisse |
| | audiverunt | audi-erunt | |
| | audiveram | audieram | |

ΣΗΜ. Τὸ v ἐκπίπτει ἐνίοτε καὶ ἐν τοῖς εἰς -īvi καὶ -īvit τύποις, ἀλλ' οὐδέποτε γίνεται ἐν τούτοις συναίρεσις· ivi καὶ ii, audīvit καὶ audiit(1).

Τὸ v τῆς καταλήξεως τοῦ παρακειμένου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ παραγομένων χρόνων ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσιν ἀποβάλλουσι καὶ τὰ ῥήματα nosco (cognosco...), (moveo) commoveo... καὶ adiŭvo, καὶ συναιροῦσι τὰ ἑκατέρωθεν τοῦ v μένοντα φωνήεντα:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| novi | novisti | καὶ | nosti | (cognosti) |
| | noveram | » | nōram | (cognōram) |
| | novisse | » | nosse | (cognosse) |
| com-mōvi | commoverunt | » | | commōrunt |
| | commovisse | » | | commosse |
| adiūvi | adiuvero | » | adiuero ἢ | adiūro. |

ΣΗΜ. Περὶ τῶν συγκεκομμένων τύπων τῶν εἰς -si καὶ εἰς -xi παρακειμένων ἐροῦμεν κατωτέρω (§ 86, 3 σημ.).

2. Τὸ γ' πληθ. πρόσωπον τοῦ ἐνεργ. παρακειμένου τῆς ὁριστικῆς (εἰς -ērunt) λήγει οὐχὶ σπανίως καὶ εἰς -ēre: amavērunt καὶ amavēre, scripsērunt καὶ scripsēre.

3. Ἐν τῇ παθ. φωνῇ τὸ β' ἑν. πρόσωπον (εἰς -ris) τοῦ παρατατικοῦ καὶ μέλλοντος τῆς ὁριστικῆς καὶ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς λήγει καὶ εἰς -re: amabāris καὶ

(1) Μόνον παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ποιηταῖς εὕρηνται τύποι redī (ἀντὶ redii), petit (ἀντὶ petiit) κἄ.



amabāre· amabĕris καὶ amabĕre· amēris καὶ amere· amarēris καὶ amarēre.

ΣΗΜ. Τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστικῆς τὸ β' ἑν. πρόσ. σπανιώτατα λήγει εἰς -re καὶ σχεδὸν μόνον ῥημάτων τῆς α' συζυγίας: hortāris καὶ hortāre, arbitrāris καὶ arbitrāre.

§ 76. Ἔκ τινων ῥημάτων σχηματίζεται διὰ προσλήψεως εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τῆς καταλήξεως -bundus -bunda -bundum νέον μετοχικὸν ἐπίθετον μὲ σημασίαν μετοχῆς ἐνεστῶτος: cunctor —cunctari cuncta-bundus (μέλλων, ὀκνῶν)· deliberor—deliberabundus (βουλευόμενος)· morior — moribundus (θνήσκων).

## Ἀρχαϊκοὶ ῥηματικοὶ τύποι

§ 77. Πλήν τινων τῶν συνήθων τύπων τῶν ῥημάτων ἀπαντῶσί που καί που καὶ ἄλλοι τινὲς τύποι σῳζόμενοι ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας λατινικῆς γλώσσης. Τοιοῦτοι εἶναι:

1. Τὰ εἰς -ier ἀπαρέμφατα τοῦ παθητικοῦ ἐνεστῶτος: dicier (λέγεσθαι), amarier (ἀγαπᾶσθαι) κτλ. (ὕστερον dici, amari), mercarier, accingier, mollirier (ὕστερον mercari, accingi, molliri).

2. Οἱ εἰς -ībam -ībar παρατατικοὶ τῶν ῥημάτων τῆς δ' συζυγίας: lenībam, audībam, largībar (ὕστερον leniēbam, audiēbam, largiēbar) (1).

3. Οἱ εἰς -ībo -ībor μέλλοντες τῶν ῥημάτων τῆς δ' συζυγίας καὶ εἰς -ēbo ἢ -ībo (-ībor) τῶν τῆς γ' συζυγίας: scibo, largibor (ὕστερον sciam, largiar), adgredībor, exsugēbo, red-dĭbo (ὕστερον adgrediar, exsugam, red-dam) (2).

4. Αἱ εἰς -im ὑποτακτικαὶ τοῦ ἐνεστῶτος: edim (ὕστερον edam, τοῦ ῥ. edo=ἐσθίω), du-im (τοῦ duo, ἑτέρας μορφῆς τοῦ (da-o) do=δίδωμι) καὶ perduim.

ΣΗΜ. Οἱ τύποι οὗτοι διετηρήθησαν ἐν εὐχαῖς ἢ ἐν ἀραῖς: di tibi duint (οἱ θεοί σοι δοῖεν), di te male perduint (οἱ θεοί σε κακῶς ἀπολέσειαν), credu-im...

Λείψανα τῆς τοιαύτης εἰς -im ὑποτακτικῆς εἶναι οἱ τύποι sim sis sit κτλ. τοῦ sum, velim, nolim, malim τῶν ῥημάτων volo (βούλομαι), nolo (οὐ βούλομαι), mālo (προτιμῶ) καὶ ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς (εἰς -im).

5. Ἡ εἰς -mĭno προστακτικὴ (β' καὶ γ' ἑν. προσ.) τῆς παθητικῆς

(1) Βλ. σελ. 91 ὑποσ. 3.
(2) Βλ. σελ. 92 ὑποσ. 1.

φωνῆς (σχεδὸν μόνον ἀποθετικῶν ῥημάτων): progred-i-mĭno, arbitramino κἄ.

6. Οἱ εἰς -sso -so (xo) τετελ. μέλλοντες τῆς ὁριστικῆς καὶ -ssim, -sim (xim) παρακείμενοι τῆς ὑποτακτικῆς: leva-sso (=leva-bo), prohibe-sso (=prohibe-bo), cap-so (=capi-am), faxo (=faciam), leva-ssim (=leva-verim), habe-ssim (=habu-erim), faxim (=fecerim), ausim ausis ausit.

7. Τὰ εἰς -undus γερουνδῖβα καὶ εἰς -undi γερούνδια τῆς γ' καὶ δ' συζυγίας (ὕστερον εἰς -endus, -endi): dicundus: iuri dicundo, colundus, capiundus, agundus, opprimundus, potiundus: decemviri legibus scribundis.

## Ἀνώμαλα ῥήματα

§ 78. Τὰ ἀνώμαλα ῥήματα ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι δύο εἰδῶν·

Α') ἀνώμαλα κατὰ τὸν ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων μόνον (ἐνεστῶτος, παρακειμένου καὶ σουπίνου).

Β') ἀνώμαλα οὐ μόνον κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐκ τῶν ἀρχικῶν κανονικῶς παραγομένων χρόνων ἢ καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων προσώπων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου (κυρίως ἀνώμαλα).

### Α'. Ἀνώμαλα ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων μόνον (1).

#### a) *Ἀνώμαλος σχηματισμὸς τοῦ ἐνεστῶτος.*

§ 79. Πολλὰ ῥήματα, ἔχοντα ῥηματικὸν θέμα αὐτὴν τὴν ῥίζαν, εἰς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστικῆς (καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ παραγομένων χρόνων) προσλαμβάνουσιν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα καὶ προσφύματά τινα, a, e, i, n, t, sc, ἢ λαμβάνουσιν ἐνεστωτικὴν ἀναδίπλωσιν (2).

---

(1) Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ παρὰ τὴν συνήθειαν τῶν γραμματικῶν ἐπειράθημεν νὰ ταξινομήσωμεν τὰ ἀνώμαλα ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων ῥήματα καὶ νὰ δώσωμεν γενικοὺς κανόνας τοῦ σχηματισμοῦ τούτου ἢ καὶ νὰ ἐξηγήσωμεν αὐτόν, ὅπου ἦτο ἡμῖν δυνατόν. *Κατάλογον τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων* προσηρτήσαμεν ἐν τέλει τῆς γραμματικῆς ἡμῶν μετὰ παραπομπῶν εἰς τὰ οἰκεῖα μέρη αὐτῆς.

(2) Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐνεστώτων τῶν σχηματιζομένων διὰ προσ-



1. Τὸ πρόσφυμα a ἔχουσι πολλῶν ῥημάτων τῆς α' συζυγίας οἱ ἐνεστῶτες:

ῥημ. θέμ. sec- ἐνεστ. ὁριστ. (sec-a-o) seco
παρακ. sec-ui
σουπ. sec-tum

Πρβλ. neco, crepo, cubo, frico κἄ.

2. Τὸ πρόσφυμα e ἔχουσι πολλῶν ῥημάτων τῆς β' συζυγίας οἱ ἐνεστῶτες:

ῥημ. θέμ. lug- ἐνεστ. ὁριστ. lug-e-o
σουπ. (lug-tum) luctum

Πρβλ. luc-e-o, ard-e-o, haer-e-o, rid-e-o, man-e-o κτλ.

3. Τὸ πρόσφυμα i λαμβάνουσι πολλῶν ῥημάτων τῆς γ' καὶ δ' συζυγίας οἱ ἐνεστῶτες:

ῥημ. θέμ. fug- ἐνεστ. fug-i-o
παρακ. fūg-i
ῥημ. θέμ. aper- ἐνεστ. aper-i-o
παρακ. aper-ui
σουπ. aper-tum

Πρβλ. fac-i-o, cap-i-o, fod-i-o, iac-io κλ.
oper-i-o, re-per-i-o, ven-i-o, sal-i-o, or-i-or κτλ.

4. Τὸ πρόσφυμα n ἔχουσι πολλῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας οἱ ἐνεστῶτες, ἄλλοι μὲν μετὰ τὸν χαρακτῆρα, ἄλλοι δὲ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος:

ῥημ. θέμ. si- ἐνεστ. si-n-o
παρακ. si-vi
σουπ. si-tum

Πρβλ. lĭ-n-o, cer-n-o, ster-n-o, sper-n-o, tem-n-o, (fal-n-o) fallo, (pel-n-o) pello)

---

φύματος ἀνάγονται σχεδὸν πάντων—πλὴν ὀλιγίστων τινῶν—τῶν ῥημάτων οἱ ἐνεστῶτες· ἀλλ' ἡμεῖς θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰ ῥήματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστικῆς ἔχουσι φανερῶς τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταβεβλημένον.

Λέγομεν δὲ πρόσφυμα a, e, i, καίτοι ἔπρεπε νὰ λέγωμεν προσφ. ajo, ejo, ijo, ἀλλὰ διότι μόνον a, e, i φαίνεται, προτιμῶμεν τὸ ὁμαλώτερον τοῦ ἀληθεστέρου.

ῥημ. θέμ. frag— ἐνεστ. fra-n-g-o
σουπ. (frag-tum) frac-tum

Πρβλ. pa-n-go, ta-n-go, li-n-quo, (ru-n-po) rumpo...

5. Τὸ πρόσφυμα t ἔχουσι πολλῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας οἱ ἐνεστῶτες :

ῥημ. θέμ. pec— ἐνεστ. pec-t-o
παρακ. (pec-si) pexi
σουπ. (pec-sum) pexum

Πβλ. plec-t-o, nec-t-o, flec-t-o...

6. Τὸ πρόσφυμα -sc- ἔχουσι τὰ *ἐναρκτικὰ* ῥήματα (verba incohatīva ἢ inchoatīva) τῆς γ' συζυγίας: ῥημ. θέμα pa-, (παρακ. pa-vi), ἐνεστ. ὁριστ. pa-sc-o (ποιμαίνω, βόσκω πρόβατα)· ῥημ. θέμα na- (na-tus), ἐνεστ. ὁριστ. na-sc-or (γεννῶμαι) κἄ. (1)

7. Ἐνεστωτικὴν ἀναδίπλωσιν (δηλ. ἐπανάληψιν τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ ῥηματ. θέματος μετὰ i) ἔχουσι πολλὰ ῥήματα τῆς γ' συζυγίας : gi-gn-o (ῥηματ. θέμ. gen- ἀντὶ gi-gen-o· πρβλ. ῥίζ. γεν- ἐνεστ. γι-γεν-ο-μαι γί-γν-ο-μαι), si-st-o κἄ.

§ 80. Ἔν τισι ῥήμασι τὰ προσφύματα ταῦτα τοῦ ἐνεστῶτος καὶ ἡ ἀναδίπλωσις αὐτοῦ μένουσι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀρχικοῖς τύποις τοῦ ῥήματος, εἴτε ἀμφοτέροις (ἑπομένως εἰς ὅλους τοὺς τύπους τοῦ ῥήματος), εἴτε μόνον ἐν τῷ ἑτέρῳ ἐκ τούτων (καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ παραγομένοις τύποις) :

iungo iunxi iunctum (iungĕre : ζευγνύναι) ῥίζ. iug- (2)
bibo bibi bibitum (bibere : πίνειν) (3)
fingo παρακ. finxi ἀλλὰ σουπ. fictum. ῥίζ. fig-
pingo » pinxi » » pictum » pig-
pungo σουπ. punctum ἀλλὰ παρακ. pupugi » pug-

(1) Τὸ ῥῆμα mi-sc-e-o miscui mixtum miscēre (μιγνύναι), τὸ μόνον ῥῆμα τῆς β' συζυγίας μετὰ προσφύματος -sc-, εἶναι παρηγμένον ἐξ ἀχρήστου ἐπιθέτου miscus ὅπερ ἐγένετο ἐκ τοῦ ῥήμ. misco miscĕre· τοῦτο δὲ τὸ misco ἐκ ῥίζ. mig- μετὰ προσφ. -sc- (mig-sc-o mi-sc-o) κανονικῶς τῆς γ' συζυγίας. Πρβλ. ἑλλ. *μίσγω* ἐκ τοῦ *μιγ-σκ-ω*.

(2) Τὴν ῥίζαν ταύτην ἀνευρίσκομεν ἐν τῷ iugum, coniux coniug-is.

(3) Τὸ bibo ἐγένετο ἐκ ῥίζης po-, ὅθεν τὸ potus : bibo ἀντὶ pipo (pibo, ἰνδ. pibāmi)



Ἐν ὀλίγοις ῥήμασιν ἀπαντῶσιν ὁμοῦ καὶ δύο προσφύματα ἢ πρόσφυμα καὶ ἐνεστωτικὴ ἀναδίπλωσις ἅμα : π. χ. ῥίζ. nac- μετοχὴ nac-tus, ἐνεστ. na-n-c-i-scor: ῥίζ. dec- (πρβλ. doc-e-o) ἐνεστ. (di-dec-sc-o di-dc-sco) disco. Ταῦτα πάντα ἔχουσι πρόσφυμα -sco.

### b) *Ἀνώμαλος σχηματισμὸς τοῦ παρακειμένου.*

§ 81. Ὁ παρακείμενος κανονικῶς σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος προσλαμβανομένης εἰς τοῦτο τῆς καταλήξεως -vi ἢ -i (§ 67, 2). (1)

Ἀλλὰ πλὴν τοῦ ἁπλοῦ καὶ συνήθους τούτου τρόπου ὁ παρακείμενος σχηματίζεται καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους τρόπους, τοὺς ἑξῆς :

1. δι' ἀναδιπλασιασμοῦ.

***α') ἀναδιπλασιασμὸς τῶν ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων ῥημάτων.*** Ὁ ἀναδιπλασιασμὸς τῶν ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων ῥημάτων συνίσταται εἰς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μεθ' ἑνὸς e: pendo pe-pendi· cano (cé-cani) ce-cini· pario (pé-pari) pe-peri.

§ 82. Ἐν τοῖς ἀπὸ st-, sp- καὶ sc- ἀρχομένοις ῥήμασιν ἐπαναλαμβάνονται ἀμφότερα τὰ σύμφωνα ἐν τῷ ἀναδιπλασιασμῷ, ἀλλὰ διὰ τὸ δυσπρόφερτον τῶν συμφώνων st sp sc ἐν δυσὶ κατὰ σειρὰν συλλαβαῖς ἐξέπεσε τὸ s τῆς δευτέρας συλλαβῆς : sto (ste-sti) steti· spondeo (spe-spondi) spe-pondi (ἀρχ. λατ.).

§ 83. Ἕνεκα τοῦ τονισμοῦ τῆς πρώτης συλλαβῆς (cé-cadi, té-teni, pé-pari) τὸ φωνῆεν τῆς δευτέρας συλλαβῆς ἐτράπη εἰς ἀσθενέστερον φωνῆεν· τὸ a εἰς e ἢ i (2), τὸ e εἰς i : pe-peri, ce-cidi, tetini.

ΣΗΜ. Πρβλ. καὶ caedo (cé-cae-di cécīdi) ὕστερον cecī'di· διότι πάλαι ποτὲ ἐτονίζετο πάντοτε ἡ πρώτη συλλαβή, οἱαδήποτε ἦτο ἡ ποσότης τῆς παραληγούσης καὶ ὁσαιδήποτε αἱ συλλαβαὶ τῆς λέξεως.

§ 84. Τὸ e τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἐτράπη λίαν ἐνωρὶς εἰς τὸ φωνῆεν τῆς ἑπομένης συλλαβῆς, ἐὰν αὕτη ἐτήρει τὸ φωνῆεν τοῦ ῥηματικοῦ θέματος : mordeo (me-mordi) momordi· spondeo (spe-pondi) spopondi· pu-n-go (pe-pugi) pupugi· curro (ce-curri) cu-curri· scido (sce-cidi) sci-cidi· posco (pe-posci) poposci.

(1) Ἐθεωρήσαμεν ὡς ὁμαλὸν σχηματισμὸν τοῦ παρακειμένου τὸν διὰ προσθήκης τῆς καταλήξεως -vi ἢ -i, διότι ὁ σχηματισμὸς οὗτος καὶ ἁπλούστερος καὶ συνηθέστερος εἶναι· ἀνωμάλους δὲ ἐθεωρήσαμεν πάντας τοὺς λοιποὺς σχηματισμοὺς ὡς ἀηθεστέρους καὶ πολυπλόκους· οὐχ ἧττον ὁ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ σχηματισμὸς τοῦ παρακειμένου εἶναι ὁ κανονικώτατος ἐκ πάντων.

(2) Τὸ a κανονικῶς γίνεται e πρὸ δύο συμφώνων ἢ πρὸ r, i δὲ εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν.

§ 85. Ὁ ἀναδιπλασιασμὸς δὲν γίνεται ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον : spondeo spo-pondi ἀλλὰ re-spondeo re-spondi. Μόνον τὸ do, sto, disco καὶ posco λαμβάνουσι καὶ ἐν συνθέσει τὸν ἀναδιπλασιασμόν : circum-do circum-de-di· deposco de-po-posci· circum-sto circum-stĕ-ti· ad-disco ad-di-dici.

Τὸ curro ἐν συνθέσει ὁτὲ μὲν λαμβάνει ἀναδιπλασιασμόν, ὁτὲ δὲ οὐχί : ad-curro ad-curri ἢ ad-cu-curri· ἀλλὰ μόνον oc-curro oc-curri, re-curro re-curri, suc-curro suc-curri(1).

Ἐξ ἀναλογίας πρὸς τὰ σύνθετα ἐσχηματίσθησαν καὶ ἐξ ἁπλῶν ῥημάτων παρακείμενοι ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ : tollo παρακ. tetuli (ἀρχαϊκὸς καὶ κανονικὸς) καὶ tuli (κατὰ τὸ rettuli, contuli, intuli κλ.).

*β') ἀναδιπλασιασμὸς τῶν ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένων ῥημάτων.* Τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα ῥήματα λαμβάνουσιν ὡς ἀναδιπλασιασμὸν ἁπλοῦν e, ὅπερ μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος συναιρεῖται εἰς ἓν φωνῆεν μακρόν : ĕdo (ἐσθίω) παρακ. (e-edi) ēdi.

2. δι' ἐκτάσεως τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος. Τὸν τοιοῦτον σχηματισμὸν τοῦ παρακειμένου κανονικῶς μὲν λαμβάνουσι τὰ ῥήματα τῆς γ' συζυγίας τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα σύμφωνον (lĕg-o παρακ. lēg-i). Πλὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλα ῥήματα σχηματίζουσιν οὕτω τὸν παρακείμενόν των.

| | | |
|---|---|---|
| vĭd-e-o | παρακ. | vīdi |
| vĕn-i-o | » | vēni |
| mŏv-e-o | » | mōvi |
| lăv-o | » | lāvi (2) |

(1) Ἡ αἰτία τῆς μὴ ἀναδιπλώσεως τοῦ παρακειμένου ἐν τοῖς συνθέτοις ἢ μᾶλλον τῆς ἐξασθενήσεως τῆς συλλαβῆς τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ μέχρι ἐντελοῦς ἐξαφανίσεως αὐτῆς εἶναι ὁ τονισμὸς ἐν τῇ πρώτῃ συλλαβῇ π. χ. re-pello παρακ. répepuli rép(e)puli reppuli· rétetuli rét(e)tuli réttuli. Ἐὰν δὲ παρατηροῦμέν τινα ῥήματα καὶ σύνθετα ἀναδιπλούμενα, τούτου αἰτία εἶναι ἡ τῶν ἁπλῶν ἐπὶ τὰ σύνθετα ἐπίδρασις (κατὰ τὸ disco didici καὶ τὸ addisco addidici).

(2) Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγομεν πάντα τὰ ἐμφαίνοντα ἐν τῷ παρακειμένῳ τὸ φωνῆεν τῆς ῥίζης μακρόν, καίτοι ἄλλα ἄλλην τὴν αἰτίαν ἔχουσι.



Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ ἐκεῖνα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζουσιν ἐν τῷ θέματι τοῦ παρακειμένου ē, ἐν ᾧ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχει φωνῆεν ă : π. χ. făcio—fēci, iacio—iēci, frango—frēgi κλ. (1) πρβλ. καὶ capio—cēpi, ago—ēgi.

§ 86. Οἱ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ ἢ δι' ἐκτάσεως τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος σχηματιζόμενοι παρακείμενοι λαμβάνουσι χρονικὴν κατάληξιν πάντοτε -i, οἱασδήποτε συζυγίας καὶ ἂν εἶναι τὸ ῥῆμα.

3. διὰ προσλήψεως τῆς συλλαβῆς -si εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα : dic-o (dic-si) dixi· luc-e-o (ῥημ. θέμα luc- luc-si) luxi· acced-o (acced-si) accĕssi· vinc-i-o (ῥημ. θέμα vinc- vinc-si) vinxi· scrib-o (scrib-si) scrip-si (2).

Ἐνταῦθα σημειωτέον ὅτι ἄφωνον μεταξὺ ὑγροῦ (l ἢ r) καὶ s συνηθέστατα (3) ἐκπίπτει: mulgeo—(mulg-si) mulsi, spargeo—(sparg-si) sparsi, farcio—(farc-si) farsi, torqueo—(torq-si) torsi.

ΣΗΜ. Οἱ εἰς -si, -ssi, -xi λήγοντες παρακείμενοι συγκόπτουσιν ἐνίοτε τὸ i τῆς συλλαβῆς ταύτης, ὅταν ἀκολουθῇ ἑτέρα συλλαβὴ ἀρχομένη ἀπὸ s, καὶ ἁπλοποιοῦσι τὰ συμπίπτοντα σύμφωνα :

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| scripsisti | καὶ | scripsti | traxisse | καὶ | traxe |
| dixisti | » | dixti | accessistis | » | accestis |

4. διὰ προσλήψεως τῆς συλλαβῆς -ui εἰς τὸ (συμφωνόληκτον) ῥηματικὸν θέμα :

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| seco | ῥηματ. θέμα | sec- | παρακ. | sec-ui |
| mon-e-o | » | » mon- | » | mon-ui |
| col-o | » | » col- | » | col-ui |
| aper-i-o | » | » aper- | » | aper-ui (4) |

(1) Ταῦτα ἔχουσι δύο θέματα, ἰσχυρόν, ἐξ οὗ σχηματίζεται ὁ παρακείμενος, καὶ ἀσθενές, ἐξ οὗ ὁ ἐνεστώς.

(2) Ἡ κατάληξις -si ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν κατάληξιν -σα τοῦ ἐνεργ. ἀορ. α' τῆς ἑλλην. γλώσσης : dixi (ἐκ τοῦ dic-si=ἔδειξα, ἐκ τοῦ ἔδεικ-σα)· clep-si=ἔκλεψα (ἔκλεπ-σα).

(3) Κανονικῶς πάντοτε ἐκπίπτει· ἐν οἷς δὲ τύποις (carpsi, sculpsi) φαίνεται ὅτι δὲν ἐξέπεσεν, ἐν τούτοις εἶναι ὑστερογενές, δηλ. κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐνεστῶτος (carpo, sculpo) τὸ p ἐπανῆλθε καὶ ἐν τῷ παρακειμένῳ (car-p-si, scul-p-si).

(4) Ἡ κατάληξις -ui εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν -vi· μετὰ φωνῆεν -vi : ama-vi, audi-vi, μετὰ σύμφωνον -ui : mon-ui.

§ 87. Κατὰ τὰ εἰς -io ῥήματα, ἅτινα κανονικῶς σχηματίζουσι τὸν παρακείμενον εἰς -īvi, προσλήψει τῆς καταλήξεως -vi, ἐσχημάτισαν τὸν παρακείμενόν των εἰς -īvi καὶ ῥήματα μὴ εἰς -io λήγοντα : peto pet-īvi, quaero (quaeso)—quaesīvi, arcesso—arcessīvi, lacesso—lacessīvi (1).

§ 88. Ἐν τῷ παρακειμένῳ nexui (τοῦ ῥήμ. necto ῥίζ. nec-) καὶ τοῖς συνθέτοις αὐτοῦ (conexui, annexui) ἔχουσι προσληφθῆ ἀμφότεραι αἱ καταλήξεις -si καὶ -ui καὶ συγχωνευθῆ εἰς μίαν (-sui)· πρβλ. καὶ pecto pexi καὶ pexui, plecto—plexui, meto—messui κἄ (2).

§ 89. Ἐνίων ῥημάτων ὁ παρακείμενος ἔχει πλείονας τοῦ ἑνὸς σχηματισμούς :

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| π. χ. | parc-o | παρακ. | peperci | καὶ | parsi |
| | pango | » | pepigi, pēgi | » | panxi |
| | crepo | » | crepavi | » | crepui |
| | adolesco | » | adolevi | » | adolui |
| | amicio | » | amicui | » | amixi |

| | | | |
|---|---|---|---|
| πρβλ. καὶ | emo | » | ēmi |
| ἀλλὰ | sūmo (sub-emo) | » | sumpsi |
| | prōmo (pro-emo) | » | prompsi |
| | dēmo (de-emo) | » | dempsi |
| | lego | παρακ. | lēgi |
| ἀλλὰ | intel-lĕgo | » | intel-lēxi |
| | neg-līgo (nec-lĕgo) | » | neglexi |
| | elicio (ex-lacio) | παρακ. | elicui |
| ἀλλὰ | allicio (ad-lacio) | » | allexi |
| | pellicio (per-lacio) | » | pellexi κἄ. |

c) *Ἀνώμαλος σχηματισμὸς τοῦ σουπίνου.*

§ 90. Ἡ κανονικὴ κατάληξις τοῦ σουπίνου εἶναι -tum (§ 67, 3) : ama-tum, par-tum, cap-tum.

(1) Ταῦτα ἐκανονίσθησαν κατὰ τὸ συγγενὲς ῥῆμα cupio—cupīvi, οὗ ἐν τῇ παλαιοτέρᾳ γλώσσῃ πάντες οἱ τύποι ἐσχηματίζοντο κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀπαρ. cupīre, ὑποτ. παρατ. cupīret).

(2) Τὸ necto—nexui κατὰ τὸ συνώνυμον texo—texui.



Ἀλλ' ἐὰν τὸ ῥῆμα ἔχῃ χαρακτῆρα ὀδοντόφωνον, τότε ἐκ τοῦ ὀδοντοφώνου χαρακτῆρος καὶ ἐκ τοῦ t τῆς καταλήξεως (-tum) προκύπτουσι ss (§ 11, 12) καὶ τὸ σουπῖνον φαίνεται νὰ σχηματίζηται εἰς -sum: concut-i-o σουπ. (concut-tum) concus-sum.

Τὰ δύο ss μετὰ προηγούμενον σύμφωνον, μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον ἁπλοποιοῦνται εἰς ἓν s (§ 11, 12) :

| | | | |
|---|---|---|---|
| ard-e-o | σουπ. | (ard-tum ars-sum) | arsum |
| rīd-e-o | » | (rid-tum ris-sum) | rīsum |
| claudo | » | (claud-tum claus-sum) | clausum |

Κατ' ἀναλογίαν δὲ τῶν σουπίνων τούτων εἰς -sum ἐσχηματίσθησαν καὶ ἐξ ἄλλων ῥημάτων, μετὰ χαρακτῆρος οὐχὶ ὀδοντοφώνου, σουπῖνα εἰς -sum : π. χ.

| | | | |
|---|---|---|---|
| terg-e-o | ter-sum | | |
| mulc-e-o | mul-sum | | |
| fal-l-o | fal-sum, | cur-r-o | cur-sum |
| man-e-o | man-sum | | |
| haer-e-o | (haes-sum) haesum | | |

Ἰδίᾳ εἰς -sum σχηματίζουσι τὸ σουπῖνον τὰ ῥήματα (οὐχὶ δ' ὅμως πάντα) τὰ καὶ τὸν παρακείμενον εἰς -si σχηματίζοντα.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ παρακειμένου ἐπὶ τὸ σουπῖνον δείκνυται καὶ ἐν τῷ

| | | | |
|---|---|---|---|
| | fig-o | fixi | fixum |
| | fluo | fluxi | fluxum |
| | pec-t-o | pexi | pexum... |

§ 91. Ὅταν ὁ παρακείμενος λήγῃ εἰς -īvi, τὸ σουπῖνον λήγει εἰς -ītum :

| | | | |
|---|---|---|---|
| pet-o | pet-īvi | pet-ītum | petĕre |
| cup-i-o | cup-īvi | cup-ītum | cupĕre |
| tero | tr-īvi | tr-ītum | ter-ĕre κλ. |

§ 92. Ὅταν ὁ παρακείμενος λήγῃ εἰς -ui, τὸ σουπῖνον λήγει εἰς -ĭtum :

| | | | |
|---|---|---|---|
| sono | sonui | sonĭtum | sonāre |
| moneo | monui | monĭtum | monēre |
| alo | alui | alĭtum (altum) | alĕre |

§ 93. Τὰ εἰς -atum σουπῖνα τῆς α′ συζυγίας
τὰ εἰς -etum » » β′ »
τὰ εἰς -utum » » γ′ »
καὶ τὰ εἰς -itum » » δ′ »
ἔχουσι τὴν παραλήγουσαν μακράν: amātum, delētum, minūtum, audītum.

Ἐξαιροῦνται ἔχοντα βραχεῖαν τὴν παραλήγουσαν
τῆς α′ συζυγίας τὸ dătum (τοῦ do=δίδωμι)
τῆς γ′ » τὸ rŭtum (τοῦ ruo=κρημνίζω)
τῆς δ′ » τὸ ĭtum (τοῦ ἀνωμάλου eo=εἶμι) (1)

ΣΗΜ. Τὸ ῥῆμα do ἔχει τὸν χαρακτῆρα βραχὺν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους (πλὴν τοῦ dās καὶ dā): dămus—dăbam—dărem, dăbo καὶ σύνθ. circu'mdămus, circu'mdăbam, circu'mdărem κλ.

## Ἐναρκτικὰ ῥήματα (εἰς -sco ἢ -scor)

§ 94. Τὰ ἐναρκτικὰ ῥήματα εἰς -sco ἢ ἀποθετικὰ -scor κλίνονται πάντα κατὰ τὴν γ′ συζυγίαν.

Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τοῦ παρακειμένου καὶ σουπίνου τῶν ἐναρκτικῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς·

α′. Ὅσα μὲν εἶναι παρηγμένα ἐκ ῥημάτων, ταῦτα σχηματίζουσι τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σουπῖνον ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐξ οὗ παρήχθησαν ῥήματος (δηλ. ἔχουσι τὸν αὐτὸν παρακείμενον καὶ τὸ αὐτὸ σουπῖνον πρὸς τὰ ἐξ ὧν παρήχθησαν):

invetera-sco inveterā-vi inveterā-tum invetera-scere
(invetero—avi—atum—are)
condole-sco condolui condolĭtum condolescere(1)
(doleo dolui dolēre)
exarde-sco exar-si exar-sum exarde-scere
(ardeo arsi arsum ardēre)
concupi-sco concupīvi concupītum concupi-scere
(cupio cupīvi cupītum cupĕre)

(1) Περὶ τοῦ cieo cīvi cĭtum ciēre καὶ cio cīre (accio accīvi accĭtum accīre, excĭtus—excītus, incĭtus, concĭtus—concītus κλ.) πρβλ. τὸν ἐν τέλει πίνακα.



reviv-i-sco revixi revictum revivi-scere
(vivo vixi victum vivĕre)
obdormi-sco obdormīvi obdormītum obdormi-scere
(dormio dormīvi dormītum dormīre)
sci-sco scīvi scītum scī-scere
(scio scīvi scītum scīre)

β′. Ὅσα δὲ εἶναι παρηγμένα ἐξ ὀνομάτων, ταῦτα πάντα σχηματίζουσι μόνον παρακείμενον (ἄνευ σουπίνου) καὶ δὴ πάντοτε εἰς -ui:

| | | | |
|---|---|---|---|
| obduresco | (durus) | obdurui | obdurescĕre |
| maturesco | (matūrus) | maturui | maturescere |
| obmutesco | (mutus) | obmutui | obmutescere κτλ. |

Ἄλλα στεροῦνται καὶ παρακειμένου:

| | | | |
|---|---|---|---|
| ditesco | ditescere | pinguesco | pinguescere |
| ingravesco | ingravescere | repuerasco | repuerascere κλ |

Ὀλίγα μόνον ἐναρκτικὰ τηροῦσι τὸ πρόσφυμα τοῦ ἐνεστῶτος -sc- καὶ ἐν τῷ παρακειμένῳ:

| | | |
|---|---|---|
| compesco | compescui | compescere |
| posco | poposci | poscere |

ΣΗΜ. Ἐν τῷ pa-sc-o pa-vi pa-s-tum pascĕre (πρβλ. pa-sc-or pa-s-tus sum pasci) τὸ σουπῖνον ἐτήρησε τὸ s μόνον τοῦ προσφύματος -sc- (2).

## Σχηματισμὸς τῶν εἰς -io ῥημάτων τῆς γ′ συζυγίας (3)

§ 95. Τὰ ἔχοντα ἐν τῷ ἐνεστῶτι τὸ πρόσφυμα i ῥήματα τῆς γ′ συζυγίας (§ 79, 3) ἀποβάλλουσι τοῦτο πρὸ ἄλλου i, πρὸ τελικοῦ e καὶ πρὸ -ĕr κλινόμενα κατὰ τὸ ἑξῆς παράδειγμα:

(1) Περὶ τοῦ perdolisco, delitisco, conticisco ἅπερ ἔχουσι πρὸς τὰ ἁπλᾶ doleo, lateo, taceo ὡς τὸ εὑρ-ίσκω πρὸς τὸ θέμα εὑρε- (εὑρήσω κλ) ἐροῦμεν ἀλλαχοῦ.

(2) Ἀντὶ δηλ. τοῦ πλήρους pa-sc-tum ἐκπεσόντος τοῦ c (πρβλ. quinc-tus quintus) ἔμεινε pa-stum.

(3) Τὰ εἰς -io ταῦτα ῥήματα τῆς γ′ συζυγίας ἐκλίνοντο ἀρχικῶς ὡς καὶ τὰ λοιπὰ εἰς -io κατὰ τὴν δ′ συζυγίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἔν τισι τύποις (căpĭs—căpĭt κἄ. σύμπτωσιν πρὸς τὰ ῥήματα τῆς γ′συζυγίας (lĕgis—lĕgit) προσηρμόσθησαν τῷ ὅλῳ τύπῳ τῆς γ′ συζυγίας.

| **Ἐνεργητικόν** | **Παθητικόν** |
|---|---|
| INDICATIVUS | |
| Praesens | |
| cap-io | cap i-or |
| cap-is (ἀντὶ cap-i-is) | cap-ĕris (ἀντὶ capiĕris) |
| cap-it (ἀντὶ cap-i-it) | cap-ĭtur |
| cap-ĭmus | cap-ĭmur |
| cap-ĭtis | cap-ĭmini |
| cap-i-unt | cap-i-untur |
| Imperfectum | |
| cap-i-ēbam | cap-i-ēbar |
| cap-i-ebas | cap-i-ebāris |
| cap-i-ebat κτλ. | cap-i-ebatur κτλ. |
| Futurum | |
| cap-i-am | cap-i-ar |
| cap-i-es | cap-i-ēris |
| cap-i-et... | cap-i-etur... |
| CONIUNCTIVUS | |
| Praesens | |
| cap-i-am | cap-i-ar |
| cap-i-as | cap-i-āris |
| cap-i-at... | cap-i-ātur... |
| Imperfectum | |
| cap-ĕrem (ἀντὶ capiĕrem) | cap-ĕrer (ἀντὶ capiĕrer) |
| cap-ĕres | cap-ĕrēris |
| cap-ĕret... | cap-ĕrētur... |
| IMPERATIVUS | |
| cap-e (ἀντὶ capi-e) | cap-ĕre |
| cap-ĭto | cap-ĭtor |
| cap-ĭto | cap-ĭtor |
| cap-ĭte | cap-imini |
| cap-itŏte | cap-i-untor |
| cap-i-unto | |
| INFINITIVUS | |
| cap-ĕre | cap-i |

(Τὰ λοιπὰ ὁμαλῶς)



§ 96. Τοῦ ῥήματος facio τὸ β' ἑν. πρόσωπον τῆς προστακτικῆς εἶναι fac ἀντὶ face. Ἐπίσης καὶ τῶν ῥημάτων dico, duco καὶ fero τὸ αὐτὸ πρόσωπον τῆς προστακτικῆς εἶναι dic, duc, fer (ἀντὶ dic-e, duc-e, fer-e (1). Πρβλ. καὶ τὰ σύνθετα educ, effer, confer, refer, calefac (2).

ΣΗΜ. Τὰ σύνθετα τοῦ facio, τὰ μεταβάλλοντα τὸ a εἰς i (conficio, efficio κτλ.) ἔχουσι τὴν προστακτικὴν κανονικήν: confic-e, effice(3) κτλ.

### Β'. Κυρίως ἀνώμαλα

1. sum fui esse (εἶναι). Τὴν κλίσιν τούτου εἴδομεν ἐν σελ. 88.
2. possum potui posse (δύνασθαι). Τοῦτο εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot (βραχυτέρας μορφῆς τοῦ ἐπιθέτου potis(4) ἢ pote=δυνατὸς) καὶ τοῦ sum, οὗ ἀκολουθεῖ τὸν σχηματισμὸν καὶ στερεῖται, ὡς καὶ ἐκεῖνο, σουπίνου καὶ γερουνδίου:

I. INDICATIVUS

Praesens

| | | |
|---|---|---|
| pos-sum | pot-es | pot-est |
| pos-sŭmus | pot-estis | pos-sunt |

Imperfectum

| | | |
|---|---|---|
| pot-eram | pot-eras | pot-erat |
| pot-eramus | pot-eratis | pot-erant |

Futurum

| | | |
|---|---|---|
| pot-ero | pot-eris | pot-erit |
| pot-erimus | pot-eritis | pot-erunt |

(1) Οἱ πλήρεις τύποι face, dice, duce, fere ἦσαν ἐν χρήσει ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ λατινικῇ γλώσσῃ.

(2) Ἐσχηματίσθη καὶ τοῦ ῥήματος ingero ἡ προστακτικὴ inger· κατά τινας καὶ τὸ μόριον em οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ προστακτικὴ τοῦ emo, ἀντὶ eme δηλ.

(3) Πρβλ. καὶ edīce (Οὐεργ. κἄ.).

(4) Ἐλέχθη καὶ κεχωρισμένως: potis sum, pote est. Καὶ τὸ potis καὶ τὸ pote ἑκάτερον παντὸς γένους καὶ ἀριθμοῦ. Ἐνίοτε παρελείπετο καὶ τὸ sum καὶ ἐλέγετο ἁπλῶς potis pote.

### Perfectum

| | | |
|---|---|---|
| pot-ui | pot-uisti | pot-uit |
| pot-uimus | pot-uistis | pot-uērunt (pot-uēre) |

### Plusquamperfectum

| | | |
|---|---|---|
| pot-ueram | pot-ueras | pot-uerat |
| pot-uerāmus | pot-uerātis | pot-uerant |

### Futurum exactum

| | | |
|---|---|---|
| pot-uero | pot-ueris | pot-uerit |
| pot-uerimus | pot-ueritis | pot-uerint |

## II. Coniunctivus

### Praesens

| | | |
|---|---|---|
| pos-sim | pos-sis | pos-sit (1) |
| pos-sīmus | pos-sītis | pos-sint |

### Imperfectum

| | | |
|---|---|---|
| pos-sem | pos-ses | pos-set (2) |
| pos-sēmus | pos-sētis | pos-sent |

### Perfectum

| | | |
|---|---|---|
| pot-uerim | pot-ueris | pot-uerit |
| pot-uerĭmus | pot-ueritis | pot-uerint |

### Plusquamperfectum

| | | |
|---|---|---|
| pot-uissem | pot-uisses | pot-uisset |
| pot-uissēmus | pot-uissētis | pot-uissent |

---

(1) Καὶ τούτου ὑπάρχουσιν ἀρχαϊκοὶ τύποι pos-siem, pos-sies, pos-siet, pos-sient (πρβλ. siem, sies, siet κτλ. § 65, ε').

(2) Ἀντὶ τῶν ἀρχαϊκῶν: pot-essem pot-esses, pot-esset, ἀπαρ. pot-esse. Καὶ ἄλλοι ἀκόμη ἀρχαϊκοὶ τύποι ἀπαντῶσι: Παραχ. ἀπαρ. potisse, Ὑπερσ. ὑποτ. potissem κἄλ., Παθ. potestur (ἐνεστ. ὁριστ. γ' ἐν. πρόσ.), poteratur (γ' ἐν. παρατ. ὁριστ.).



## III. Imperativus

(Ἐλλείπει)

## IV. Infinitivus

Praesens: posse    Perfectum: pot-uisse

## V. Participium

Praesens: potens, ἀλλ' ἐν χρήσει ὡς ἐπίθετον μόνον (=δυνατός).

3. ĕdo, ēdi, ēsum, ĕdere (ἐσθίω. Σύνθετα comĕdo, exĕdo, perĕdo).

Τὸ ῥῆμα τοῦτο ἔν τισι χρόνοις πλὴν τῶν ὁμαλῶν τύπων του ἔχει καὶ βραχυτέρους ἀνωμάλους:

## I. Indicativus

### Praesens

| | | |
|---|---|---|
| edo | edis καὶ ēs | edit καὶ ēst |
| edĭmus | editis καὶ ēstis | edunt |

## II. Coniunctivus

### Imperfectum

| | | |
|---|---|---|
| ederem καὶ ēssem | ederes καὶ ēsses | ederet καὶ ēsset |
| ederemus » ēssemus | ederetis » ēssetis | ederent » ēssent |

## III. Imperativus

| | |
|---|---|
| ede καὶ ēs | edĭto καὶ ēsto |
| edĭte » ēste | editōte » ēstote |

## Infinitivus

Praesens: edere καὶ ēsse

Ἐκ τῶν παθητικῶν τύπων (γ' ἐν. ἐνεστ. ὁριστ.) editur καὶ ēstur καὶ (γ' ἐν. παρατ. ὑποτακτ.) ederetur καὶ ēssetur.

ΣΗΜ. Παρατηρητέον ὅτι πανταχοῦ οἱ συγκεκομμένοι τύποι ἔχουσι τὸ e μακρόν, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἀντιστοίχοις ὁμοίοις τύποις τοῦ sum (ĕs, ĕst, ĕstis, ĕssem κτλ. ĕs—ĕsto—ĕste, ĕstōte ĕsse) εἶναι βραχύ.

4. fero, tuli, latum, ferre (ἀντὶ ferĕre) τῆς γ' συζυγίας (φέρω).

Τὸ ῥῆμα τοῦτο παρουσιάζει δύο εἰδῶν ἀνωμαλίας· α') ὅτι σχηματίζει ἐξ ἄλλης ῥίζης τὸν ἐνεστῶτα καὶ ἐξ ἄλλης τὸν παρακείμενον καὶ σουπῖνον (1) καὶ β') ὅτι ἐν τοῖς ἐκ τῆς ῥίζης fer- σχηματιζομένοις τύποις συγκόπτει τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ ĕ, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ r, καὶ τὸ ĭ, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ s ἢ t:

**Ενεργητικόν** **Παθητικόν**

I. Indicativus

Praesens

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| fero | fers | fert | feror | ferris | fertur |
| ferĭmus | fertis | ferunt | ferimur | ferimini | feruntur |

Imperfectum

ferēbam, ferēbas... ferēbar, ferebāris...

Futurum

feram, feres, feret... ferar, ferēris...

II. Coniunctivus

Praesens

feram, feras, ferat... ferar, ferāris...

Imperfectum

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| ferrem | ferres | ferret | ferrer | ferrēris | ferrētur |
| ferrēmus | ferrētis | ferrent | ferremur | ferremini | ferrentur |

III. Imperativus

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| fer καὶ ferto, | ferto | | ferre καὶ fertor, | fertor | |
| ferte » fertōte | ferunto | | ferimini | feruntor | |

IV. Infinitivus

Praesens

ferre ferri

(1) Ἐκ τῶν ὀλιγίστων τῆς λατινικῆς γλώσσης· ἄλλα εἶναι τὸ sum fui, τὸ fio factus sum καὶ τὸ volo vis...



ΣΗΜ. α'. Τὸ παθητικὸν ἀπαρέμφατον ferri (ἀντὶ fer-i) ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ (ferere) ferre.

ΣΗΜ. β'. Οἱ λοιποὶ τύποι (γερούνδιον, γερουνδῖβον, μετοχή) κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν. Ἐπίσης ὁ παρακ. tuli, τὸ σουπῖνον καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν παραγόμενοι χρόνοι.

5. volo, volui, (ἄνευ σουπίνου) velle (βούλομαι).

6. nōlo (=non volo) nolui (ἄνευ σουπίνου) nolle (οὐ βούλομαι).

7. mālo (=magis volo) malui (ἄνευ σουπίνου) malle (μᾶλλον βούλομαι, προτιμῶ).

I. Indicativus

Praesens

| | | |
|---|---|---|
| volo | nōlo (non volo) | mālo(2) (nagis volo) |
| vis | non vis (1) | māvis |
| vult (volt) | non vult (1) | māvult (mavolt) |
| volŭmus | nolŭmus (non volumus) | malŭmus |
| vultis (voltis) | non vultis(1) (non voltis) | mavultis (mavoltis) |
| volunt | nolunt (non volunt) | malunt |

Imperfectum

| | | |
|---|---|---|
| volēbam | nolēbam | malēbam |
| volēbas | nolēbas | malēbas |
| volēbat... | nolēbat... | malēbat... |

Futurum

| | | |
|---|---|---|
| volam | nolam | malam |
| voles | noles | males |
| volet... | nolet.. | malet... |

Perfectum

| | | |
|---|---|---|
| volui | nolui | malui |
| voluisti | noluisti | maluisti |
| voluit... | noluit... | maluit... |

(1) Ἀρχαιότερον nevis, nevolt, nevoltis.

(2) Ἀρχαιότερον mavolo, mavolunt, mavolet, mavelim, mavellem. Οἱ τύποι οὗτοι προῆλθον ἐκ συνθέσεως τοῦ mage (=magis) καὶ volo.

Plusquamperfectum

| | | |
|---|---|---|
| volueram... | nolueram... | malueram... |

Futurum exactum

| | | |
|---|---|---|
| voluero... | noluero... | maluero... |

II. Coniunctivus

Praesens

| | | |
|---|---|---|
| velim | nolim | malim |
| velis | nolis | malis |
| velit | nolit | malit |
| velīmus | nolīmus | malīmus |
| velītis | nolītis | malītis |
| velint | nolint | malint |

Imperfectum

| | | |
|---|---|---|
| vellem | nollem | mallem |
| velles | nolles | malles |
| vellet | nollet | mallet |
| vellēmus | nollēmus | mallēmus |
| vellētis | nollētis | mallētis |
| vellent | nollent | mallent |

Futurum

('Ελλείπει)

Perfectum

| | | |
|---|---|---|
| voluerim... | noluerim... | maluerim... |

Plusquamperfectum

| | | |
|---|---|---|
| voluissem... | noluissem... | maluissem... |

III. Imperativus

| | | |
|---|---|---|
| ('Ελλείπει) | noli καὶ nolīto | ('Ελλείπει) |
| | nolīto | |
| | nolīte καὶ nolitōte | |
| | nolunto | |



IV. Infinitivus

| | | |
|---|---|---|
| velle | nolle | malle |

Perfectum

| | | |
|---|---|---|
| voluisse | noluisse | maluisse |

V. Participium

| | | |
|---|---|---|
| volens | nolens | ('Ελλείπει) |

Αἱ μετοχαὶ volens καὶ nolens δὲν εἶναι λίαν εὔχρηστοι, λέγεται δὲ συνήθως ἀντὶ μὲν τοῦ volens τὸ cupiens, ἀντὶ δὲ τοῦ nolens τὸ invītus (ἄκων).

Παρενθετικῶς ἀντὶ si vis (εἰ βούλει) λέγεται sis, ἀντὶ si vultis (εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis. Ἔτι δὲ ἀντὶ τοῦ visne ? λέγεται vin ? (θέλεις ;)

8. eo (īvi καὶ) ii ĭtum īre=εἶμι. Ἡ ἀνωμαλία τούτου εἶναι ὅτι ἔχει δύο μορφὰς τῆς ῥίζης, πρὸ μὲν τῶν φωνηέντων a, o, u ἔχει e–, εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν ἔχει i. Κατὰ τἆλλα κλίνεται ὁμαλῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, μὲ παρατατ. καὶ μέλλοντα ὁριστικῆς: ībam, ībo καὶ σουπ. ĭtum.

Indicativus

Praesens: eo is it; īmus, ītis, eunt.
Imperfectum: ībam ības ībat, ībāmus ībātis ībant.
Futurum: ībo ībis ībit, ibĭmus ibĭtis ibunt (2).
Perfectum: ii iisti iit, iimus iistis iērunt καὶ iēre.
Plusquamperfectum: iĕram ieras ierat...
Futurum exactum: iĕro ieris ierit...

Coniunctivus

Praesens: eam eas eat, eāmus eatis eant.

(1) Ἔχομεν δηλ. καὶ ἐν τῷ eo ὡς καὶ ἐν τῷ ἑλλ. εἶμι δύο θέματα, ἰσχυρὸν ei καὶ ἀσθενὲς i (ἑλλ. εἶ-μι, ἴ-μεν): ei-o ei-am ei-ont, ἐξ ὧν προῆλθον τὸ e-o eam (e-ont) e-unt.

(2) Εὕρηται καὶ μέλ. ex–iet (ex eam, exies exiet) καὶ red–ies ἀντὶ exībit, redībis.

Imperfectum: irem ires iret, irēmus irētis irent.
Futurum: itūrus -a -um sim sis sit...
Perfectum: iĕrim ieris ierit...
Plusquamperf.: iissem (issem) iisses iisset...

IMPERATIVUS

i καὶ īto, īto; īte καὶ itōte, eunto

INFINITIVUS

Praesens: īre. Perfectum: iisse (isse).
Futurum: iturum -am -um esse.

PARTICIPIUM

Praes.: iens γεν. euntis. Futur.: iturus -a -um.
GERUNDIVUM: eundi, eundo, eundum, eundo.
SUPINUM: ĭtum, ĭtu.

Ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς εὐχρηστοῦσι τὸ ἀπαρέμφατον iri καὶ τὸ γ' ἑνικὸν πρόσωπον ἑκάστου χρόνου: ἐνεστ. itur, παρατ. ibatur, μέλ. ibitur, παρακ. itum est κλ., πάντα ἀπροσώπως.

Τινὰ τῶν συνθέτων τοῦ eo, ὅσα λαμβάνουσιν ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν σχηματίζουσι πλῆρες τὸ παθητικόν.

Οὕτω τοῦ adeo (προσβάλλω) παθ. adeor (προσβάλλομαι) adiris adītur, adimur adimini adeuntur, παρατ. adībar adibāris..., μέλλ. adibor adiberis adibitur...

Τὸ ambio, καίτοι σύνθετον τοῦ eo (ἀντὶ ambeo), κλίνεται κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, οὐδεμίαν ἀνωμαλίαν τοῦ eo ἔχον:

ambio ambīvi ambītum ambīre:

Ἐνεστ. ambio ambis ambit, ambīmus ambītis ambiunt.
Παρατ. ambiēbam ambiebas ambiebat...
Μέλλ. ambiam ambies ambiet... κτλ.

Ὁμοίως πρὸς τὸ eo κλίνονται καὶ τὰ οὐχὶ εἰς πάντας τοὺς τύπους παρὰ τοῖς δοκίμοις εὔχρηστα queo καὶ nequeo (=non queo, οὐ δύναμαι). Οἱ συνηθέστεροι τούτων τύποι εἶναι οἱ ἑξῆς:



INDICATIVUS

Praesens: queo — quimus — queunt.
nequeo, nequis nequit, nequīmus nequītis nequeunt.
Imperfectum: (quībam) σπάνιος.
nequībam nequibas nequibat...
Futurum: (quībo—nequībo) σπάνιοι.
Perfectum: quīvi quivisti quivit...
nequīvi nequivisti nequīvit...
Plusquamperf. quiveram quiveras quiverat...
nequiveram nequiveras nequiverat...
Fut. exactum. quivĕro quiveris quiverit...
nequivero nequiveris nequiverit...

CONIUNCTIVUS

Praesens: queam queas queat...
nequeam nequeas nequeat...
Imperfectum: (quirem) σπάνιος.
nequīrem nequīres nequīret...
Perfectum: quiverim quiveris quiverit...
nequiverim nequiveris nequiverit...
Plusquamperf. quivissem quivisses quivisset...
nequi(vi)ssem nequisses nequisset...

INFINITIVUS

Praesens: (quire, nequire) σπάνιοι.
Perfectum: quivisse nequivisse.

PARTICIPIUM

Praesens: (quiens) σπάνιος. nequiens

Ἡ *προστακτική*, τὸ *σουπῖνον* καὶ τὸ *γερούνδιον* ἐλλείπουσι.

Ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς ἀπαντᾷ μόνον τὸ nequītur (γ' ἑν. ἐνεστῶτος ὁριστικῆς). Ἀρχαϊκὰ δὲ ὅλως εἶναι

| | |
|---|---|
| quītur | queatur |
| queuntur | queantur |
| quitus sum | |

Εἶναι δὲ οἱ τύποι τοῦ παθητικοῦ εὔχρηστοι μόνον μετὰ παθητικῶν ἀπαρεμφάτων: nequitur comprimi (οὐ δύναται καταπιεσθῆναι)· nosci non quita est (γνωσθῆναι οὐκ ἠδυνήθη).

9. fīo, factus sum, fieri: γίγνομαι, συμβαίνω, ποιοῦμαι (ὡς παθητικὸν τοῦ facio: ποιῶ).

Τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸν μὲν παρακείμενον καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ παραγομένους σχηματίζει κανονικῶς διὰ τῆς παθητικῆς μετοχῆς τοῦ facio (factus) καὶ τοῦ sum..., τοὺς δὲ ἄλλους τύπους σχηματίζει ὧδε (κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, πλὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς):

INDICATIVUS

Praesens: fīo fis fit, fimus (fītis) fiunt.
Imperfectum: fīēbam fiebas fiebat...
Futurum: fīam fies fiet...

CONIUNCTIVUS

Praesens: fīam fias fiat...
Imperfectum: fĭĕrem fĭĕres fĭĕret...
IMPERATIVUS: fi; fīte.
INFINITIVUS. Praesens: fĭĕri (1)
GERUNDIVUM: faciendus -a -um

Τὸ fīo ἔχει τὸ ῥιζικὸν i μακρὸν (καὶ πρὸ φωνήεντος, παρὰ τὸν κανόνα § 4, 1) εἰς ὅλους τοὺς τύπους πλὴν ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν fi ἀκολουθῇ er: fĭ-eri fĭ-erem...

Σύνθετοι τύποι τούτου ἀπαντῶσι μόνον οἷδε:

confit, confīent, confīat, confieret.
defit, defīunt, defīat.

(1) Διὰ τὴν διάθεσιν, ἀντὶ τοῦ παλαιοτέρου καὶ κανονικωτέρου fiere.



## Ῥήματα ἐλλιπῆ (verba defectiva)

§ 97. *Ἐλλιπῆ* ῥήματα ὀνομάζονται τὰ ἀπαντῶντα ἐν ὀλίγοις τισὶ μόνον τύποις, καὶ εἶναι τὰ ἑξῆς: (1)

1. aio (λέγω) (2).

| | | | |
|---|---|---|---|
| INDICAT. Praes. | aio | ais | ait |
| | — | — | aiunt. |
| Imperf. | aiēbam | aiebas | aiebat |
| | aiebāmus | aiebātis | aiebant. |
| καὶ ἀρχαϊκῶς | aībam | aības | aibat... |
| Perfect. | — | — | ait. |
| CONIUNCT. Praes. | — | aias | aiat. |
| | — | — | aiant. |
| IMPERATIVUS. | (ai) | | |
| PARTICIP. Praes. | | aiens | |

2. inquam (λέγω).

| | | | |
|---|---|---|---|
| INDICAT. Praes. | inquam | inquis | inquit |
| | inquĭmus | inquitis | inquiunt. |
| Imperf. | — | — | inquiēbat. |
| Futur. | — | inquies | inquiet. |
| Perfect. | (inquii) | inquisti | inquit |
| | (inquimus) | — | — |
| IMPERAT. | (inque) | (inquito) | |
| PARTICIP. | inquiens | | |

ΣΗΜ. Πάντες οἱ τύποι οὗτοι τοῦ inquam ἀπαντῶσι μόνον παρενθετικῶς.

3. quaeso (παρακαλῶ)..

| | | | |
|---|---|---|---|
| INDICAT. Praes. | quaeso | — | — |
| | quaesumus | — | — |

(1) Καὶ πολλῶν ἄλλων ῥημάτων, περὶ ὧν ἤδη ἐγένετο λόγος, μάλιστα δὲ τοῦ queo καὶ nequeo, δὲν ἀπαντῶσι πάντες οἱ τύποι, εἶναι λοιπὸν καὶ ἐκεῖνα ἐλλιπῆ· ἀλλ' ἐπεκράτησε νὰ λέγωνται ἐλλιπῆ μόνον τὰ ἐν ὀλίγοις τισὶ τύποις ἀπαντῶντα.

(2) Οἱ μὴ σημειούμενοι μηδὲ δι' ἀποσιωπητικῶν... ὑποσημαινόμενοι τύποι εἶναι ἄχρηστοι· οἱ ἐν παρενθέσεσιν εἶναι ποιητικοί.

ΣΗΜ. Καὶ τὸ quaeso—quaesumus συνήθως ἀπαντῶσι παρενθετικῶς, καὶ δὴ μετὰ προστακτικήν, ὅπως μετριάσωσι τὸ ἐπιτακτικὸν καὶ τραχὺ τῆς ἐγκλίσεως ταύτης (1).

4. (for) fatus sum fari (φημί).

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| INDICAT. | Praes. | — | — | fatur |
| | | — | — | fantur |
| | Imperf. | fabar | — | — |
| | | — | — | fabantur |
| | Futur. | fabor | faběris | fabĭtur |
| | | fabĭmur | fabimini | fabuntur |
| | Perfect. | fatus -a -um | sum | es est... |
| | Plusquamp. | fatus | eram | eras... |
| CONIUNCT. | Imperf. | μόνον τὸ σύνθετον praefārer... | | |
| | Perfect. | fatus | sim | sis sit... |
| | Pluspuamp. | fatus | essem... | |
| IMPERATIVUS. | | fare | | |
| INFINITIVUS. | | fari (farier) | | |
| SUPINUM. | | fatu | | |
| PARTICIPIUM. | | fans | | |
| GERUNDIUM. | | fando | | |
| GERUNDIVUM. | | fandus -a -um | | |

5. Αἱ ἑξῆς προστακτικαὶ καὶ τὰ ἀπαρέμφατα:

α'. apage (ἄπαγε).

β'. salve (χαῖρε) salvēto; salvēte; *ἀπαρέμφ.* salvēre. Εὕρηται καὶ salveo (ἔχω καλῶς) καὶ μέλ. salvēbis.

γ'. vale (χαῖρε) valeto; valēte; *ἀπαρ.* valere.

δ'. ave ἢ (ὀρθότερον) have (χαῖρε)· avēto; avēte, *ἀπαρ.* avēre.

ε'. age (ἴθι, ἐμπρός), agite.

ς'. ceto (δός, εἰπέ), καὶ πληθ. cette.

6. Τὸ forem fores foret forent (παρατατικὸς ὑποτ. τοῦ sum παρὰ τὸ essem) καὶ fore (μέλλ. ἀπαρεμφάτου τοῦ sum παρὰ τὸ futurum esse. Πρβλ. σελ. 90 παρατηρ.).

(1) Ἀπαντῶσι δ' ὅμως καὶ οὐχὶ παρενθετικῶς· π. χ. quaeso ut bonam partem excipias hoc (Κικερ.).



7. Οἱ ἑξῆς ὁμαλοὶ παρακείμενοι μετὰ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων (ὑπερσ. καὶ τετελ. μέλλ.).

| | | 1. memini (μέμνημαι) | 2. odi (μισῶ) | 3 coepi (ἠρξάμην) |
|---|---|---|---|---|
| INDICAT. | Perfect. | memini, meministi.. | odi, odisti... | coepi, coepisti... |
| | Plusq. | memineram... | oderam... | coeperam... |
| | Futur II | meminero... | odero... | coepero... |
| CONIUNCT. | Perf. | meminerim... | oderim... | coeperim |
| | Plusq. | meminissem .. | odissem.. | coepissem |
| IMPERAT. | Perfect. | memento-mementote | | |
| INFINIT. | Perfect. | meminisse | odisse | coepisse |

Παρατηρήσεις.

α'. Οἱ παρακείμενοι memini καὶ odi ἔχουσι σημασίαν ἐνεστῶτος· κατ' ἀκολουθίαν καὶ οἱ ὑπερσυντέλικοι (memineram, oderam) ἔχουσι σημασίαν παρατατικοῦ καὶ οἱ τετελ. μέλλ. (meminero, odero) ἁπλοῦ μέλλοντος.

β'. Τὸ odi καὶ coepi σχηματίζουσι καὶ μέλλοντα ἁπλοῦν τῆς μετοχῆς osurus, coepturus, καὶ τῆς ἀπαρεμφ. osurum esse, coepturum esse

γ'. Ἀντὶ odi oderam odero λέγεται καὶ περιφραστικῶς osus sum, osus eram, osus ero (ἀκόμη δὲ καὶ osus fui, osus fueram, osus fuero) μὲ διάθεσιν ἐνεργητικὴν osus (exosus, perosus) sum=μισῶ.

δ'. Ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου coeptus μετὰ τοῦ sum, eram κλ. τίθεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam κλ., ὅταν τὸ ἐκ τοῦ coepi ἐξαρτώμενον ἀπαρέμφατον εἶναι παθητικόν (κατὰ τὸν τύπον καὶ τὴν διάθεσιν): domus aedificari coepta est=ὁ οἶκος ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι.

ε'. Ὡς ἐνεστώς, παρατατικὸς καὶ μέλλων ἁπλοῦς τοῦ coepi χρησιμεύει τὸ incipio, incipiebam, incipiam.

## Ἀπρόσωπα ῥήματα

§ 98. Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα (verba impersonalia) ἀπαντῶσιν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, μόνον ἐν τῷ γ' ἑν. προσώπῳ ἑκάστου χρόνου· π. χ. τοῦ ῥ. oportēre. Ἐνεστ. ὁριστ. oportet (χρή, δεῖ), παρατ. oportēbat, μέλ. oportēbit, παρακ. oportuit, ὑπερσ. oportuerat, τετελ. μέλ. oportuerit. Ὑποτ. ἐνεστ.

oporteat, παρατ. oportēret, παρακ. oportuerit, ὑπερσ. oportuisset· ἀπαρ. oportēre, παρακ. oportuisse.

Ἡ προστακτικὴ τῶν ἀπροσώπων δὲν εἶναι εὔχρηστος· μόνον τὸ liceto ἀπαντᾷ ἐν νόμοις. Ἀντὶ δὲ τῆς προστακτικῆς, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς, ποιοῦνται χρῆσιν τῆς ὑποτακτικῆς : misereat te pauperum (οἴκτιρε τοὺς πτωχούς).

---

## ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

### Ἐπιρρήματα

§ 99. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι ἤτοι πρωτότυπα (adverbia primitīva), ἢ παράγωγα (adverbia derivāta).

1. Τὰ πρωτότυπα εἶναι ὀλίγα : haud ἢ hau(t) (οὐ), satis ἢ sat (ἅλις), cras (αὔριον), vix (μόλις), iam (ἤδη), mox (μετ' ὀλίγον).

2. Τὰ παράγωγα ἐπιρρήματα παράγονται ἐξ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων, ἀριθμητικῶν, ἀντωνυμιῶν καὶ ῥημάτων, καὶ καταλήγουσι

α'. εἰς -ē : rectē (ὀρθῶς), aegre (χαλεπῶς), miserrime (ἀθλιώτατα)· τὸ malĕ (ἐκ τοῦ malus) καὶ benĕ (ἐκ τοῦ benus—bonus) ἔχουσι τὸ e βραχύ.

β'. » -ō : falso (ψευδῶς), crebro (συνεχῶς), tutissimo (ἀσφαλέστατα)· τὸ citŏ (ταχέως) ἔχει τὸ o βραχύ.

γ'. » -ter : acriter (δριμέως), celeriter (ταχέως), aliter (ἄλλως).

δ'. » -ĭtus : antiquitus (ἀρχαιόθεν), caelitus (οὐρανόθεν).

ε'. » -im ἢ -tim (-ātim) : sensim (ἀκροθιγῶς), tributim (κατὰ φυλάς), centuriatim (κατὰ λόχους), gregatim (κατ' ἀγέλας).

ϛ'. » -is : magis (μᾶλλον), nimis (ἄγαν).

ζ'. » -ies (ἐξ ἀριθμητικῶν μόνον) : decies (δεκάκις).

Ἐξ ἀντωνυμιῶν μόνον :

η'. » -bi : ibi (ἐνταῦθα), alibi (ἄλλοθι), ubi (ποῦ, ὅπου).

θ'. » -nde : inde (ἐντεῦθεν), unde (πόθεν, ὅθεν).



ι'. » -im ἢ -inc : olim (ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἀπὸ παλαιοῦ) (1), hinc (ἐνθένδε).

ια'. » -ic : hic (ἐνθάδε), illic (ἐκεῖ).

ιβ'. » -uc : huc (ἐνθάδε), istuc (αὐτόσε), illuc (ἐκεῖσε).

ιγ'. » -ndo : aliquando (ποτέ), quandoque (ἐνίοτε).

ιδ'. » -o : eo, quo, alio, ultro, intro κλ.

Μεμονωμένα εἶναι τὸ ita (οὕτω), tam (τόσον), tum (τότε).

§ 100. Ὑπάρχουσι καὶ ἐπιρρήματά τινα, ἅτινα εἶναι ἀπηρχαιωμέναι πτώσεις: partim (αἰτ. τοῦ pars), vicem (αἰτ. τοῦ vicis ?), secus (αἰτ. τοῦ secus οὐδ.) (2).

§ 101. Ἄλλα πάλιν εἶναι ἀποκεκρυσταλλωμέναι συντάξεις : ex templo ἢ extemplo (παρευθύς), in cassum ἢ incassum (μάτην), in vicem ἢ invīcem (ἐναλλάξ, ἀμοιβαίως), magno opere ἢ magnopere (μεγάλως), in primis ἢ imprimis (ἐν πρώτοις, μάλιστα), fors sit an ἢ forsitan (ἴσως), dum daxat ἢ dumtaxat (μόνον).

Πρβλ. καὶ (ob viam) obviam, (de novo denovo) denuo, (ho(c) die) hodie, quotannis, quotidie, prīdie, scilicet, videlicet κλ.

#### *Σύγκρισις ἐπιρρημάτων*

§ 102. Ὡς τὰ ἐπίθετα σχηματίζουσι συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν βαθμόν, οὕτω καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν παραγόμενα ἐπιρρήματα :

| | | |
|---|---|---|
| recte (ὀρθῶς) | rectius (ὀρθότερον) | rectissime (ὀρθότατα) |
| bene (καλῶς) | melius (κρεῖττον) | optime (ἄριστα) |
| male (κακῶς) | peius (χεῖρον) | pessime (χείριστα) |

Ἔτι δὲ καὶ τὰ μὴ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα :

| | | |
|---|---|---|
| diu (πολὺν χρόνον) | diutius (πλείονα χρόνον, μακρότερον) | diutissime (πλεῖστον χρόνον) |
| prope (ἐγγύς) | propius (ἐγγύτερον) | proxime (ἐγγύτατα) |

---

(1) Ἐκ ῥίζης ol-, ἐξ ἧς ἡ ἀντωνυμία (ol-le) ille· πρβλ. σελ. 78 σημ. α'.

(2) Καὶ τὰ εἰς -ē καὶ -ō (ἀρχαιότερον -ēd, -ōd) εἶναι ἀρχαῖαι ἀφαιρετικαί. Τὰ εἰς -im, -tim ἀρχαῖαι αἰτιατικαί : statim, passim, gradatim κτλ.

| | | |
|---|---|---|
| saepe (πολλάκις[1]) | saepius (πλεονάκις) | saepissime (πλειστάκις) |
| temperi | temperius | |
| sat | satius | |
| secus | setius ἢ sequius | |

Καὶ τὰ ἐλλιπῆ :

| Θετ. | Συγκρ. | Ὑπερθ. |
|---|---|---|
| — | prius (πρότερον) | primo (πρῶτον) |
| — | potius (μᾶλλον) | potissime (μάλιστα) |
| — | deterius (χεῖρον) | deterrime (χείριστα) |
| merito (ἀξίως) | — | meritissimo (μάλιστα ἀξίως) |
| nuper (ἄρτι) | — | nuperrime (μόλις πρὸ μικροῦ) |

Καὶ διὰ περιφράσεως, διὰ τοῦ magis — maxime :

| Θετ. | Συγκρ. | Ὑπερθ. |
|---|---|---|
| saepe | magis saepe | maxime saepe |

## **Προθέσεις** (praepositiones)

§ 103. Αἱ προθέσεις τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι πολλαὶ καὶ συντάσσονται τινὲς μὲν *αἰτιατικῇ*, ἄλλαι *ἀφαιρετικῇ* καὶ ὀλίγισται ὁτὲ μὲν *αἰτιατικῇ*, ὁτὲ δὲ *ἀφαιρετικῇ*.

### Α΄. Προθέσεις αἰτιατικῇ συντασσόμεναι

ante (portas) : πρὸ τῶν πυλῶν.
apud (Caesarem) : παρὰ τῷ Καίσαρι.
ad (Caesarem) : πρὸς τὸν Καίσαρα.
adversus (urbem) : ἀντικρὺ τῆς πόλεως.
adversus (hostes) : κατὰ τῶν πολεμίων (ἐχθρ.).
adversus (deos) : πρὸς τοὺς θεούς (φιλ.).
circum / circa } (castra) : περὶ τὸ στρατόπεδον.
citra / cis } (Rubicōnem) : ἐπὶ τάδε τοῦ Ῥουβίκωνος (ποταμοῦ).
Ἀντίθ. ultra (Rubiconem) : πέραν τοῦ Ῥουβίκωνος (ποταμοῦ).
contra (Italiam) : ἀντικρὺ τῆς Ἰταλίας.

(1) Καὶ τὸ saepe ἔχει παραχθῆ ἐξ ἀχρήστου τινὸς ἐπιθέτου saepis.



contra (rem publicam) : κατὰ τῆς πολιτείας.
erga (deos) : πρὸς τοὺς θεούς.
erga (malos malus) : πρὸς τοὺς κακοὺς κακός.
extra (urbem) : ἔξω τῆς πόλεως.
intra (muros) : ἔσω, ἐντὸς τῶν τειχῶν.
inter (omnes) : μεταξὺ πάντων.
infra (lunam) : ὑπὸ τὴν σελήνην, (ὑποκάτω).
iuxta (murum) : ἐγγὺς τοῦ τείχους.
ob (oculos) (συνων. ante oculos) : πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν.
ob (eam rem) : διὰ τοῦτο.
penes (praetorem): ἐπὶ τῷ πραίτωρι (εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πραίτ.).
praeter (urbem) : παρὰ τὴν πολιν.
praeter (te) : πλὴν σοῦ.
praeter (ceteros) : ὑπὲρ τοὺς λοιπούς.
praeter (spem) : παρ᾽ ἐλπίδα.
praeter (modum) : ὑπὲρ τὸ μέτρον.
post (tergum) : ὄπισθεν.
post (cenam) : μετὰ τὸ δεῖπνον.
post (hominum memoriam) : ἐφ᾽ ὅσον (ἀφ᾽ ὅτου) οἱ ἄνθρωποι ἐνθυμοῦνται.
prope (urbem) : ἐγγὺς τῆς πόλεως.
propter (Siciliam) : ἐγγὺς τῆς Σικελίας.
propter (me) : ἕνεκα ἐμοῦ.
per (medios hostes ire) : διὰ μέσων (ἢ διὰ μέσου) τῶν πολεμίων ἰέναι.
per (manus tradere): ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα παραδιδόναι (διαβιβάζειν).
per (urbem) : ἀνὰ τὴν πόλιν.
per (idem tempus) : κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον.
per (fraudem) : δι᾽ ἀπάτης, μὲ ἀπάτην.
per (deos iurare) : ὀμνύναι εἰς θεούς.
per (aetatem) : ἕνεκα τῆς ἡλικίας.
secundum (flumen ire) : κατὰ τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ ἰέναι (ἐκ τῶν πηγῶν πρὸς τὰς ἐκβολάς).
contra (flumen ire) : κατὰ (ἀντιθέτως) τοῦ ῥοῦ τοῦ ποταμοῦ ἰέναι (ἐκ τῶν ἐκβολῶν πρὸς τὰς πηγάς).

secundum (comitia) : μετὰ τὴν ἐκκλησίαν.
secundum (naturam) : κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως (ἀντίθ. contra naturam).
supra (lunam omnia aeterna sunt): ὑπὲρ τὴν σελήνην (ὑπεράνω) τὰ πάντα αἰώνιά εἰσι.
versus (πρός) : domum versus abiit : ἀπῆλθεν ἐπ' οἴκου.

Τὸ versus εἶναι κυρίως παθητικὴ μετοχὴ τοῦ vertor καὶ σημαίνει *ἐστραμμένος*· in Italiam versus navigo : πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐστραμμένος (τὴν διεύθυνσιν ἔχων) πλέω· ἀλλ' ἡ ἔννοια αὕτη τοῦ versus ἐπισκοτίζεται καὶ τὸ in Italiam versus navigare σημαίνει ἁπλῶς: εἰς Ἰταλίαν πλεῖν.

ultra (Rubiconem) : πέραν τοῦ Ῥουβίκωνος.
ultra (vires) : ὑπὲρ τὸ μέτρον, συνων. praeter modum.
trans (Rhenum) : πέραν τοῦ Ῥήνου.
trans (mare) : πέραν τῆς θαλάσσης, ὑπὲρ τὴν θάλασσαν.

### Β'. Προθέσεις ἀφαιρετικῇ συντασσόμεναι

a ἢ ab ἢ abs :

ab (urbe fugit) : ἐκ τῆς πόλεως ἔφυγε.
ab (urbe condita): ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης (urbs κατ' ἐξοχὴν ἡ Ρ.).
ab (aliquo sto) : εἰμὶ μὲ τὴν πολιτικὴν μερίδα τινός.
a (cena dormitare) : εὐθὺς μετὰ τὸ δεῖπνον κατακλίνεσθαι.
a (doctrīna mediocriter instructus) : ὡς πρὸς μάθησιν (παίδευσιν) μετρίως παρεσκευασμένος.

ΣΗΜ. a λέγεται μόνον πρὸ συμφώνου, ab καὶ πρὸ συμφώνου καὶ πρὸ φωνήεντος (δὲν λέγεται δ' ὅμως ab te), abs μόνον μετὰ τοῦ te (abs te) καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c καὶ t: π. χ. abs-cedo, abs-tŭli.

cum (Poenis populus Romanus bellum gerebat): πρὸς (μὲ) τοὺς Καρχηδονίους ὁ Ῥωμ. λαὸς ἐπολέμει.

Ἡ πρόθ. cum συντασσομένη τῇ ἀφαιρετικῇ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (me, te, se, nobis, vobis) ἐπιτάσσεται προσαρτωμένη εἰς τὴν ἀντωνυμίαν οὕτως ὥστε νὰ φαίνηται ὡς μία λέξις : mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum· τὸ αὐτὸ συμβαίνει συνήθως καὶ ὅταν συντάσσεται τῇ ἀφαιρετικῇ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας : quocum, quacum, quibuscum.



de (provincia decedere) : ἐκ τῆς διοικήσεως ἀπιέναι.
de (vita cedere): ἐκ τοῦ (παρόντος) βίου ἀποδημεῖν (ἀποθνήσκειν).
(homo) de (plebe) : ἄνθρωπος ἐκ τῆς πληθύος.
de (sententia mea) : κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην.
de (industria aliquid facere) : ἀπὸ σκοποῦ ποιεῖν τι.
de (improviso) : ἀπρονοήτως.
de (aliqua re dicere) : λέγειν περί τινος.
de (die, de nocte, de tertia vigilia aliquid facere) : ὅτε ἀκόμη εἶναι ἡμέρα (νύξ, τρίτη νυκτοφυλακὴ) ποιεῖν τι.
coram (amico) : ἐνώπιον τοῦ φίλου.

ex καὶ e :

ex (regno pellere) : ἐκ τῆς βασιλείας ἐκβάλλειν.
ex (illo die) : ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας.
ex (capite laborare) : ἀλγεῖν (κατὰ) τὴν κεφαλήν.
e (re publica) : πρὸς ὄφελος τῆς πολιτείας.
ex (tempore dicere) : ἐξ ὑπογυίου λέγειν.

ΣΗΜ. ex πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου, e μόνον πρὸ συμφώνου.

sine (ulla spe) : ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐλπίδος.
pro (castris aciem instruere) : πρὸ τοῦ στρατοπέδου τὸν στρατὸν τάττειν.
pro (rostris dicere) : ἀπὸ τοῦ βήματος λέγειν.
(dulce est) pro (patria mori): ἡδὺ τὸ ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν.
(unus Cato est) pro (centum milibus) : μόνος ὁ Κάτων ἀξίζει διὰ ἑκατὸν χιλιάδας.
pro (beneficiis reddere gratiam) : διὰ τὰς εὐεργεσίας ἀποδιδόναι χάριν.
pro (tempore) : κατὰ τὰς περιστάσεις.
pro (mea parte) : ἐν τῷ ἐμῷ μέρει (σειρᾷ, τάξει).
prae (se ferre) : προφέρειν πρὸ ἑαυτοῦ εἰς ὄψιν (τῶν ἄλλων).
(omnia humana) prae (divitiis spernere): πάντα τἀνθρώπινα ἀπέναντι (ἐνώπιον) τοῦ πλούτου παρορᾶν).
prae (se omnes contemnere): ἐνώπιον ἑαυτοῦ (ἐν συγκρίσει πρὸς ἑαυτὸν) πάντας τοὺς ἄλλους περιφρονεῖν.

### Γ΄. Προθέσεις συντασσόμεναι ότὲ μὲν αἰτιατικῇ, ὁτὲ δὲ ἀφαιρετικῇ.

Συνήθως αἰτιατικῇ συντασσόμεναι δηλοῦσι κίνησιν, ἀφαιρετικῇ δὲ στάσιν.

1. sub : α΄. *μετ' αἰτιατικῆς :*

sub (iugum mittere) : ὑπὸ τὸν ζυγὸν πέμπειν.
sub (murum succedere) : ὑπὸ τὸ τεῖχος ὑποχωρεῖν.
sub (lucem) : μικρὸν πρὸ τοῦ φωτὸς (τῆς ἡμέρας), πρὶν φέξῃ.
sub (occasum solis) : μικρὸν πρὸ ἡλίου δυσμῶν.

β΄. *μετ' ἀφαιρετικῆς :*

sub (monte considere) : ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους καθέζεσθαι (στρατοπεδεύειν).

2. super : α΄. *μετ' αἰτιατικῆς :*

super (Sunium navigans) : ὑπὲρ τὸ Σούνιον πλέων (ὅταν τις πλέων περάσῃ τὸ Σούνιον).

β΄. *μετ' ἀφαιρετικῆς :*

(ensis) super (cervice pendet) : μάχαιρα ὑπὲρ τὸν τράχηλον κρέμαται.
super (aliqua re scribere) : περί τινος γράφειν (συνων. de aliqua re scribere).

3. in : α΄. *μετ' αἰτιατικῆς :*

in (Graeciam proficisci) : εἰς Ἑλλάδα ἀπιέναι.
in (posterum diem invitare aliquem): εἰς (διὰ) τὴν ἐπομένην ἡμέραν προσκαλεῖν τινα.
in (dies) : ὁσημέραι.
(odium) in (malos cives) : μῖσος κατὰ τῶν κακῶν πολιτῶν.
(amor) in (patriam) : ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα.

β΄. *μετ' ἀφαιρετικῆς :*

in (urbe habito) : ἐν τῇ πόλει οἰκῶ.
in (flumine pontem facere) : ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν ποιεῖν.
in (consulatu): ἐν τῇ ὑπατείᾳ (ἢ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπατείας).
(quantum) in (me est) : ὅσον ἐν ἐμοί ἐστι (ὅσον δύναμαι).



in (oculis civium esse) : πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν πολιτῶν εἶναι.

4. tenus :

(Tauro) tenus : μέχρι τοῦ Ταύρου.
(Tanain) tenus : μέχρι τοῦ Τανάϊδος.

ΣΗΜ. Τοῦτο εὕρηται καὶ μετὰ γεν. συντεταγμένον ὡς καταχρ. πρόθεσις.

Πολλαὶ προθέσεις ἐπιτάσσονται τῇ πτώσει ᾗ συντάσσονται, μάλιστα δὲ ἂν αὕτη εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία· συνηθεστάτη δὲ εἶναι ἡ παρεμβολὴ τῆς προθέσεως μεταξὺ τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τοῦ ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ του, ἂν ἔχῃ τοιοῦτον : saxa inter et alia loca periculosa (ἀντὶ inter saxa)· quam ob rem· qua de causa· quibus de rebus.

### Καταχρηστικαὶ προθέσεις

§ 104. Ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ πτώσεις τινὲς οὐσιαστικῶν μετὰ γενικῆς συντασσόμεναι ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως τῆς τοιαύτης συντάξεως καταντῶσι προθέσεις : π.χ.

1. causā (ἀφαιρ. τοῦ causa)· consulis causa : ἕνεκα ἢ χάριν τοῦ ὑπάτου.
2. gratiā (ὁμοίως ἀφαιρ. τοῦ gratia): χάριν : Ciceronis gratia : χάριν τοῦ Κικέρωνος.
3. virtutis ergo: ἀρετῆς ἕνεκα. honoris ergo: τιμῆς χάριν.
4. instar : δίκην. instar montis: ὄρους δίκην (ὡσὰν βουνό).
5. tenus: urbium Corcyrae tenus : μέχρι τῶν πόλεων τῆς Κερκύρας.
6. fini ἢ fine (ἀφαιρ. τοῦ finis) : fine genūs vestem succinta : μέχρι τοῦ γόνατος τὴν ἐσθῆτα ἀνεζωσμένη.

§ 105. Ἀχώριστα μόρια (praepositiones inseparabiles) ὀνομάζονται μόριά τινα, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶσι μόνον ἐν συνθέσει, οὐδέποτε δὲ καθ' ἑαυτὰ ὡς χωρισταὶ λέξεις. Ταῦτα δὲ εἶναι :

1. ambi- (ἑλλ. ἀμφί), amb- (πρὸ φωνήεντος), am- (πρὸ τοῦ p) καὶ an- (πρὸ τοῦ c, f, q) : ambi-farius (ambi-for) ἀμφίλογος· amb-ĕdo (περι-τρώγω)· am-plector (περι-βάλλω, ἐναγκαλίζομαι)· an-cilla (ὑποκορ. τοῦ an-cula ἀντὶ ambi-cula

ἢ ambi-cola) [1] ἡ θεράπαινα· an-fractus (περικαμπή)· an-quiro (ἀναζητῶ) [2]· an-ceps γεν. an-cipitis (ambi-caput) ἀμφικέφαλος.

2. dis-[3] δια-: dis-cerno (δια-κρίνω), dis-cedo (χωρῶ εἰς *διάφορον* μέρος, ἀποχωρίζομαι. Ἐν τοῖς ἐπιθέτοις dis-par (ἄν-ισος), dis-similis (ἀν-όμοιος) κτλ. ἔχει ἀρνητικὴν δύναμιν. Ἐν τῷ dis-pereo (ἀπόλλυμαι τελέως), dis-cupio (σφόδρα ἐπιθυμῶ) καὶ ἄλλοις ἔχει ἐπιτακτικὴν δύναμιν.

Τὸ s τοῦ dis- πρὸ τοῦ b, d, g, l, m, n, r, v καὶ πρὸ τοῦ s+συμφ. ἀποβάλλεται: di-bālo (δυσφημῶ), di-dūco (διασπῶ, διαλύω), di-gĕro (διασκεδάννυμι), di-lacĕro (δια-σπαράττω), di-mitto (δια-πέμπω), di-numero (δι-αριθμῶ, δια-λογίζω), di-rumpo (δια-ρ-ρήγνυμι), di-vello (δια-σπῶ, δια-σχίζω), di-scindo (δια-σχίζω), di-spicio (δι-ορῶ, δια-σκοπῶ), di-sto (δι-ίσταμαι, δι-έστηκα, δι-έχω).

Πρὸ τοῦ j ἢ μένει: dis-jicio (δια-ρ-ρίπτω), ἀνθ' οὗ γράφεται μὲν di-sicio ἀλλὰ προφέρεται disjicio· ἢ ἀποβάλλεται: di-judico (δια-γιγνώσκω).

Πρὸ τοῦ f τρέπεται εἰς f (ἀφομοιοῦται): dif-ficilis (dis-facilis). Μεταξὺ δύο φωνηέντων εὑρισκόμενον γίνεται r (§ 11, 8) dir-imo ἀντὶ dis-imo (ἐκ τοῦ dis-emo)· dir-ibeo ἀντὶ dis-hibeo (ἐκ τοῦ dis- καὶ habeo· διότι τὸ h ἁπλοῦν πνεῦμα ὂν ἐξασθενοῦται μέχρι τελείας ἀποσιωπήσεώς του [4].

3. por- (προ-): por-rigo (προ-τείνω), por-tendo (προ-λέγω, προσημαίνω).

4. re- ἢ red- *ἀπο-, ὀπίσω, πάλιν*: re-mitto (πέμπω ὀπίσω), red-eo (ἐπανέρχομαι), red-do (ἀπο-δίδωμι).

(1) Ἑλλ. ἀμφί-πολος.

(2) Τινὲς δὲν δέχονται τὴν ἐτυμολογίαν ταύτην τοῦ an quīro, ἀναζητοῦντες ἄλλην (ana-quaero : ἀνα-ζητῶ).

(3) Τὸ dis- τοῦτο εἶναι διάφορος μορφὴ τῆς ῥίζης dwo- dwi- ἐξ ἧς καὶ τὸ ἀριθμητικὸν duo καὶ bis, πρβλ. ἑλλ. δFὶς—δὶς ἐν συνθέσει δι-.

(4) Πρβλ. haveo—aveo : humidus—umidus, καὶ τὴν συναίρεσιν : prae-hibeo εἰς praebeo, ne-hemo εἰς nēmo, vehemens εἰς vēmens, ἥτις ὑποσημαίνει ὅτι τὸ h ἤτοι ἀσθενέστατα ὡς ἁπλοῦν πνεῦμα — ψιλὸν πλέον, οὐχὶ δασὺ—ἢ οὐδόλως ἠκούετο.



5. se ἢ (πρὸ φωνήεντος) sed : χωρίς, ἄνευ : se-iungo=χωρίζω, διαζεύγνυμι· se-curus (se cura): ἄνευ φροντίδων.

Ἀχώριστα εἶναι καὶ τὰ ἀρνητικὰ in- (ἑλλ. α- ἢ αν-), ne- καὶ ve-: in-utilis (ἀν-ωφελής), ne-queo (οὐ δύναμαι), ne-fas (ἀν-όσιον)· ve-sanus in-sanus (ἀ-νόητος, ἄ-φρων)· ve-cors (ἄφρων, φρενοβλαβής).

Ὅταν τὸ ve- συντεθῇ μετὰ ἐπιθέτου ἔχοντος *κακὴν* σημασίαν, τότε τὸ ve- δὲν *ἀρνεῖται ἀλλ' ἐπιτείνει* τὴν σημασίαν τοῦ ἐπιθέτου: ve-pallidus =valde pallidus, σφόδρα ὠχρός [1]

## Σύνδεσμοι (coniunctiones)

§ 106. Οἱ σύνδεσμοι εἶναι πολλῶν εἰδῶν, ἤτοι·

1. Συμπλεκτικοί (coniunctiones copulatīvae): et.-que, quoque, ac ἢ atque, etiam (καί); nec ἢ neque (οὐδέ); neque—neque, ἢ nec—nec (οὔτε—οὔτε); cum—tum (καὶ ... καί).

2. Διαζευκτικοί (con. disiunctīvae): aut, vel, —ve (ἤ); sive ἢ seu (εἴτε) sive—sive ἢ seu—seu (εἴτε—εἴτε).

3. Ἀντιθετικοί (con. adversatīvae): sed, verum (ἀλλά); autem (δέ, δ' ὅμως), verum tamen (ἀλλ' ὅμως), vero (δ' ὅμως), at (ἀλλά, δ' αὖ); atqui (ἀλλὰ μήν).

4. Χρονικοί (con. temporāles): quom (quum) ἢ cum, quando, ubi, dum (ὅτε); donec, dum, quoad, quamdiu, quatenus (ἐφ' ὅσον, ἕως, ἕως νά), quoties (ὁπότε), quandoquidem (ὁπότε δή); postquam (ἀφοῦ); antequam, priusquam (πρίν); simulac ἢ simulatque (εὐθὺς ὡς).

5. Αἰτιολογικοί (con. causāles): nam (διότι), namque (καὶ γάρ), enim (γάρ); etenim (καὶ γάρ), quod (διότι), quia quoniam (ἐπειδή); quom (quum) ἢ cum (ἐπειδή).

(1) Ἀνάλογον πρὸς τὸ ve- εἶναι καὶ τὸ ἐπίρρημα male, ὅπερ μετὰ μὲν τῶν καλὴν σημασίαν ἐχόντων ἐπιθέτων συντασσόμενον ἔχει ἀρνητικὴν δύναμιν: male sanus=insanus, vesanus, male fidus=infīdus· μετὰ δὲ τῶν κακὴν σημασίαν ἐχόντων ἐπιθέτων συντασσόμενον ἐπιτείνει ταύτην: male pallidus=vepallidus· male dicax=ἄγαν λάλος.

6. Ὑποθετικοί (con. condicionāles) : si (εἰ, ἐάν); sin (εἰ δέ, ἐὰν δέ): si non, nisi ἢ ni (εἰ μή); si quidem (εἰ δή); si modo, dum ἢ dummodo ἢ modo (εἰ μόνον); dummodo ne, modo ne, dum ne (ἐὰν μόνον μή)

7. Τελικοί (con. fināles) : ut (ἵνα), quo (ὅπως), quin (ἵνα, ἵνα μή), quomĭnus (ἵνα μή), quī non (ὥστε μή, ἵνα μή).

8. Συλλογιστικοί (con. conclusīvae) : ităque, proīnde (ὅθεν); igitur (οὖν, τοίνυν), ergo (ὅθεν, οὖν).

9. Συμπερασματικοί (con. consecutīvae) : ut (ὥστε), quin (ὥστε μή).

10. Εἰδικοί (con. declaratīvae) : quod (ὅτι), quin (ὅτι), ut (ὅτι).

11. Ἐναντιωματικοί (con. concessīvae): etsi, etsiamsi, tametsi, quamquam, quamvis, licet (=εἰ καί); ut (καὶ εἰ); ne (καὶ εἰ μή), cum (quum) (εἰ καί).

12. Συγκριτικοὶ ἢ παραβολικοί (con. comparatīvae) : ut ἢ uti, velŭti ἢ velut, sicut ἢ sicuti, tamquam, quomodo (ὡς), quemadmodum (ὡς, ὃν τρόπον).

Ἔτι δὲ καὶ οἱ συγκριτικοὶ—ὑποθετικοί : quasi, quasi vero, tamquamsi, velut si, ut si, proinde quasi, proinde ac si (ὡς εἰ) κτλ.

### **Ἐπιφωνήματα** (Interiectiones)

§ 107. Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι ἄναρθροί τινες φωναὶ (οὐχὶ κυρίως λέξεις) (1), αἵτινες ἐκφεύγουσιν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν σφοδρόν τι πάθος (χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, βδελυγμοῦ, φόβου κλ.) καταλαμβάνῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, μὴ ἐπιτρέπον ν' ἀρθρώσῃ λέξιν : (a, ah, o, oh, heu, pfui, st...).

Μετὰ τῶν ἐπιφωνημάτων εὑρηνται καὶ θεῶν ὀνόματα — καὶ ταῦτα οὐχὶ σπανίως συντετμημένα — εἰς μίαν μετ' ἐκείνων λέξιν συντεθειμένα : ecastor, edepol· ἀλλὰ καὶ μόνα ὀνόματα θεῶν (ἄνευ δηλ. ἐπιφωνημάτων) λαμβάνονται ἐπιφωνηματικῶς : pol, hercle κλ.

(1) Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οὐχὶ πάντοτε τελείως παριστανόμεναι διὰ τῶν γραμμάτων.



## ΠΑΡΑΓΩΓΗ

§ 108. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς γραμματικῆς διδάσκει πῶς ἐκ ῥίζης τινὸς ἢ θέματος διὰ προσλήψεως *παραγωγικῶν* καταλήξεων σχηματίζονται αἱ *παράγωγοι λέξεις* (verba derivāta).

§ 109. Αἱ ἀμέσως ἐκ τῆς ῥίζης διὰ προσλήψεως μόνον τῶν ὀνοματικῶν (ἐὰν εἶναι ὀνόματα) ἢ τῶν ῥηματικῶν (ἐὰν εἶναι ῥήματα) καταλήξεων (οὐχὶ δὲ καὶ *παραγωγικῶν* καταλήξεων) σχηματιζόμεναι λέξεις ὀνομάζονται *πρωτότυποι* (verba primitīva) : π. χ. ἐκ ῥίζ. reg- τὸ ὄνομα (reg-s) rex· ἐκ ῥίζ. i- ἡ ἀντωνυμία i-s· ἐκ ῥίζ. es- τὸ ῥῆμα es-se· ἐκ ῥίζ. dă- τὸ dă-re.

§ 110. Καὶ ἐκ *παραγώγων* λέξεων δύνανται νὰ σχηματισθῶσι νέαι *παράγωγοι*, προσλαμβανομένης εἰς τὸ θέμα ἐκείνων νέας παραγωγικῆς καταλήξεως.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| π. χ. Ῥίζ. os- | πρωτότ. λέξ. os (τὸ στόμα) γεν. or-is. | | | |
| 1η παράγωγος | or-a-re | (λέγειν) | θέμ. | ora– |
| 2α παράγωγος | ora-tor | (ῥήτωρ) | θέμ. | orator– |
| 3η παράγωγος | orator-ius (ῥητορικός) κλ. | | | |

ΣΗΜ. Ἐν τοῖς ἑξῆς γενήσεται λόγος μόνον περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν *παραγώγων* λέξεων, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ τῶν *πρωτοτύπων*, τὰς δὲ παραγωγικὰς καταλήξεις θὰ δηλῶμεν πάντοτε συνημμένας μετὰ τῶν ὀνοματικῶν ἢ ῥηματικῶν καταλήξεων πρὸς ἀποφυγὴν μακρολογίας.

### I. **Παράγωγα οὐσιαστικά** (substantīva derivāta).

§ 111. *Οὐσιαστικὰ* παράγονται α') ἐκ ῥημάτων, β') ἐξ ἐπιθέτων, γ') ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν.

ΣΗΜ. Τὰ ἐκ ῥημάτων παραγόμενα οὐσιαστικὰ λέγονται substantīva verbalia, τὰ δὲ ἐξ ὀνομάτων (ἐπιθέτων ἢ οὐσιαστικῶν) substantīva denominatīva.

#### α'. Οὐσιαστικὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων.

1. *Ἀφῃρημένα* δηλοῦντα ἐνέργειαν ἢ κατάστασιν :

εἰς } -tio (leg-o) lec-tio (ἀνάγνωσις)
» } -sio (lud-o) (lud-tio) lu-sio (τὸ παίζειν).

εἰς -tus (rog-o) roga-tus (ἡ παράκλησις)
» -sus (rid-eo) (rid-tus) risus (ὁ γέλως).
εἰς -tūra (scrib-o) scrip-tūra (ἡ γραφή)
» -sura (rad-o) (rad-tura) rasūra (ἡ λύσις).

Εἰς -tio, -tus, -tura σχηματίζονται τὰ ἀφῃρημένα ἐκείνων τῶν ῥημάτων, ὧν τὸ σουπῖνον λήγει εἰς -tum: εἰς -sio -sus -sura, ὧν τὸ σουπῖνον λήγει εἰς -sum:

εἰς -or (amo) am-or (ἀγάπη)
» -ium (odi) od-ium (μῖσος)
» -ēla (queror) quer-ēla (ἡ μέμψις)
» -imonia (queror) querimonia:
» -īgo (orior) orīgo (ἡ ἀρχή, καταγωγή)
» -īdo (cupio) cupīdo (ὁ πόθος.

2. *Συγκεκριμένα* δηλοῦντα τὸ δρῶν πρόσωπον:

1) εἰς -tor (ὅταν τὸ σουπῖνον τοῦ ἐξ οὗ παράγεται ῥήματος λήγῃ εἰς -tum) ἢ -sor (ὅταν τὸ σουπῖνον λήγῃ εἰς -sum):

ama-tor (ἐρῶν) cur-sor (δρομεύς).

ΣΗΜ. Ἐκ τῶν εἰς -tor σχηματίζονται θηλυκὰ εἰς -trix: victor (νικητής), victrix (νικήτρια).

3. *Συγκεκριμένα* δηλοῦντα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος, τὸ μέσον ἢ τὸ ὄργανον δι' οὗ γίνεται ἡ ὑπὸ τῆς ῥίζης δηλουμένη ἐνέργεια, ἢ καὶ τὸν τόπον ἔνθα συμβαίνει ἡ ἐνέργεια αὕτη:

εἰς -men (volv-o) volu-men (τὸ περιειλημένον, ὁ τόμος): (can-o) (can-men) car-mem (ᾆσμα, ποίημα): (medic-o) medica-men (τὸ φάρμακον).
» -mentum (orno) ornamentum (τὸ κόσμημα)
» -ŭlum (iac-io) iac-ŭlum (τὸ δόρυ)
» -bŭlum (pa-sco) pa-bŭlum (ἡ νομή, βοσκή)
ἢ -bŭla (fā-ri) fa-bula (ὁ μῦθος)
» -cŭlum (cub-o) cub-i-culum (ὁ κοιτών)
» -crum (ambula-re) ambula-crum (ὁ τόπος ἔνθα γίνεται περίπατος)
» -trum (ara-re) ara-trum (τὸ ἄρο-τρον)
» -brum (fla-re) fla-brum
ἢ -bra (late-o) latĕ-bra (ἡ κρύπτη)



β'. Οὐσιαστικὰ ἐξ ἐπιθέτων: Ταῦτα εἶναι πάντα ἀφῃρημένα θηλυκὰ καὶ λήγουσιν εἰς -ia, -tia ἢ -ties, -tas, -tūdo, -ēdo, -monia:

| | |
|---|---|
| insan-us | insan-ia (μανία) |
| mal-us | mal-i-tia (κακότης) |
| segni-s | segni-ties (νωθρότης) |
| levi-s | levi-tas (κουφότης) |
| bon-us | bon-i-tas (χρηστότης) |
| forti-s | forti-tudo (ἰσχύς) |
| magn-us | magn-i-tudo (μέγεθος) |
| dulci-s | dulc-ēdo |
| gravi-s | grav-ēdo |
| acer acri-s | acri-monia |
| sanct-us | sanct-i-monia |

Πρὸ τῶν ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων παραγωγικῶν καταλήξεων, ἐὰν τὸ ἐπίθετον πρὸ τοῦ πτωτικοῦ τέλους ἔχῃ σύμφωνον, παρεμβάλλεται εὐφωνίας χάριν ĭ: magn-i-tudo, bon-i-tas, mal-i-tia (1).

Ἐὰν τὸ σύμφωνον τοῦτο εἶναι r, τότε σχηματίζονται καὶ μετὰ i καὶ ἄνευ αὐτοῦ: liber liber-tas, pauper pauper-tas· ἀλλὰ asper asper-i-tas, prosper prosper-i-tas. Πάντοτε δὲ μετὰ i ὅταν πρὸ τοῦ r ὑπάρχῃ ἕτερον σύμφωνον: celeber θέμ. celebr- celebr-i-tas, integer integr-i-tas. Καὶ ἐκ τοῦ facili-s facul-tas καὶ ἐκ τοῦ difficili-s difficul-tas.

Ἐκ τῶν εἰς -ius ἐπιθέτων σχηματίζονται ἀφῃρημένα θηλυκὰ εἰς -iĕtas: socius societas, pius pietas, varius varietas.

Ἐκ τῶν εἰς -stus ληγόντων ἐπιθέτων σχηματίζοντα ἀφῃρημένα οὐσιαστικὰ λήγοντα εἰς -stas: honest-us (2) honest-as (ἡ τιμή), venust-us venust-as (ἡ χάρις). Καὶ ἐκ τοῦ consuetus consuet-ūdo, sollicitus sollicit-ūdo. Ἐκ τοῦ salvus (σῶς) salus salūtis (σωτηρία).

---

(1) Ἐνταῦθα ἐπέδρασε καὶ ἡ ἀναλογία πρὸς τὰ ἄλλα: levi-tas, segnitia, forti-tudo

(2) Ἐν τούτοις ἐπέδρασε τὸ t τῆς καταλήξεως tus καὶ δὲν ἐλήφθη ὁλόκληρος ἡ παραγωγικὴ κατάληξις -tas -tudo, ἀλλὰ μόνον τὸ as -καὶ -udo.

γ'. Οὐσιαστικὰ ἐξ οὐσιαστικῶν :

1. εἰς -arium οὐδέτερα σημαίνοντα τὸν τόπον, ἐν ᾧ εὑρίσκονται πολλὰ ὄντα ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα δηλοῖ τὸ οὐσιαστικόν, ἐξ οὗ τὸ εἰς -arium παράγεται : columba (περιστερά), columbarium (περιστερεών), arma (ὅπλα). arm-arium (κυρ. ὁπλοθήκη, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀποθήκη, ταμεῖον).

2. εἰς -ētum οὐδέτερα· ἡ κατάληξις αὕτη προστίθεται εἰς θέματα ὀνομάτων σημαινόντων δένδρα, καὶ σημαίνει τὸν τόπον ὅπου ὑπάρχουσι πολλὰ τοιαῦτα δένδρα : querc-us (δρῦς), querc-ētum (δρυμός)· olīva (ἐλαία), olivētum (ἐλαιών).

3. εἰς -īle οὐδέτερα· ἡ κατάληξις αὕτη προστίθεται εἰς θέματα ὀνομάτων σημαινόντων ζῷα, καὶ δηλοῖ τὸν τόπον ἐν ᾧ τὰ ζῷα ταῦτα αὐλίζονται: ovis (πρόβατον), ovīle (σηκός, μανδρί)· bos (βοῦς), bovīle (βουστάσιον).

4. εἰς -īna θηλυκά· ἡ κατάληξις αὕτη προστίθεται εἰς ὀνόματα προσηγορικὰ προσώπων καὶ σημαίνει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ προσώπου ἢ τὸν τόπον ἐν ᾧ γίνεται τὸ ἔργον τοῦ προσώπου : medĭcus (ἰατρός), medicīna (ἡ ἰατρική)· tonsor (ὁ κουρεύς), tonstrīna (τὸ κουρεῖον).

5. εἰς -ium οὐδέτερα· καὶ ἡ κατάληξις αὕτη προστίθεται εἰς ὀνόματα προσηγορικὰ προσωπικά, καὶ σημαίνει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ προσώπου ἢ καὶ τὸ σύνολον τῶν προσώπων ἐκείνων, ἅτινα σημαίνονται διὰ τοῦ ὀνόματος ἐξ οὗ παράγεται τὸ εἰς -ium οὐσιαστικόν : sacerdos (ἱερεύς), sacerdotium (ἡ ἱερωσύνη), collega (ὁ ἑταῖρος), collegium (τὸ σύνολον τῶν ἑταίρων).

6. Τὰ ὑποκοριστικά (deminutīva). Ταῦτα λήγουσιν εἰς -lus (ἀρσενικά), -la (θηλυκά), -lum (οὐδέτερα) καὶ τηροῦσι σχεδὸν πάντοτε τὸ γένος τοῦ ἐξ οὗ παράγονται :

Ἡ κατάληξις -lus, -la, -lum προστίθεται εἰς τὸ θέμα ἤτοι ἀμέσως : lapis, θέμ. lapid- ὑποκορ. (lapid-lus) lapillus : ἢ παρεμβαλλομένου συνδετικοῦ φωνήεντος u : rex, θέμ. reg- ὑποκορ. reg-ŭ-lus· aetas. θέμ. aetat- ὑποκορ. aetat-u-la· vox θέμ. voc- ὑποκορ. voc-ŭ-la· capit- ὑποκορ. capit-u-lum.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως σχηματίζονται ὑποκοριστικὰ ἀντικαθισταμένης τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως (-la) ἀντ



τοῦ τέλους τῆς ὀνομαστικῆς -a : aqu-a ὑποκορ. aqu-u-la· cen-a cen-u-la.

Ἐὰν πρὸ τοῦ τέλους τῆς ὀνομαστικῆς -a τὸ ὄνομα ἔχῃ φωνῆεν i ἢ e τότε παρεμβάλλεται πρὸ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως -la οὐχὶ u (ὡς ἐν τῷ aqu-a aqu-u-la), ἀλλὰ -o- : fili-a ὑποκορ. fili-o-la· glori-a ὑποκορ. glori-o-la· line-a line-o-la.

Ἐὰν τὸ ὄνομα ἔχῃ r πρὸ τοῦ τέλους τῆς ὀνομαστικῆς, ἡ ὑποκοριστικὴ κατάληξις -la προστίθεται ἀμέσως ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος εἰς τὴν ὀνομαστικὴν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τέλους a· τὸ δὲ πρὸ αὐτοῦ r ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ l τῆς καταλήξεως (-la) : puer-a ὑποκορ. puer-la puel-la.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἐνίοτε καὶ ὅταν τὸ ὄνομα πρὸ τοῦ τέλους -a ἔχῃ n : coron-a ὑποκορ. (coron-la) corol-la· catēn-a ὑποκ. (caten-la) catel-la.

ΣΗΜ. Κατὰ τὰ ὑποκοριστικὰ puella, corolla, catella ἐσχηματίσθησαν καὶ ἐκ τῶν ὀνομάτων pagĭna, lamĭna, tabŭla, libra ὑποκοριστικὰ pagella, lamella, tabella libella.

Τὸ ὑποκορ. τοῦ capra εἶναι capella, τοῦ umbra umbrella, τοῦ fenestra fenestella, τοῦ amphora ampulla.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς δευτέρας κλίσεως σχηματίζονται ὑποκοριστικὰ προσλαμβανομένης τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως -lus -lum εἰς τὴν ὀνομαστικὴν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς καταλήξεως -s -m :

| | |
|---|---|
| servu-s | servu-lus |
| hortu-s | hortu-lus |
| oppidu-m | oppidu-lum |
| scutu-m | scutu-lum (1) |

Ἐὰν πρὸ τοῦ -us -um ἔχῃ τὸ ὄνομα φωνῆεν (i, e), τότε ἡ κατάληξις -lus -lum προστίθεται εἰς τὸ *καθαρὸν θέμα* (τὸ εἰς -o λῆγον): filius θέμ. filio- ὑποκορ filio-lus· alveus θέμ. alveo- ὑποκορ. alveo-lus· otium θέμ. otio- ὑποκορ. otio-lum.

Ἐκ τῶν ἀρσενικῶν τῆς δευτέρας κλίσεως τῶν ἀποβαλλόντων τὸ τέλος -us ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ ληγόντων εἰς -er σχηματίζονται ὑποκοριστικὰ προσλαμβανομένης τῆς καταλήξεως -lus ἀμέσως εἰς τὴν ὀνομαστικήν, καὶ τότε τὸ τελικὸν r τῆς ὀνομαστικῆς ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ l τῆς καταλήξεως -lus (1) : ager ὑποκορ. (ager-lus)

(1) Τὸ ἀληθές· ἡ κατάληξις -lus -lum προστίθεται πάντοτε εἰς τὸ θέμα

agel-lus· puer (puer-lus) puel-lus liber libel-lus· cul-ter cultel-lus.

Κατὰ τὰ ὑποκοριστικὰ agellus, puellus, libellus, cultellus ἐσχηματίσθησαν καὶ ἐκ τῶν ὀνομάτων asĭnus, ocŭlus, popŭlus, labrum, lucrum (castrum), sacrum, vinum τὰ ὑποκοριστικὰ asellus, ocellus, popellus, labellum, lucellum, sacellum, castellum, villum.

Ἐκ τοῦ pulvīnus σχηματίζεται ὑποκοριστικὸν (pulvin-lus) pulvil-lus· ἐκ τοῦ signum, tignum, pugnus, baculum, —sigillum, tigillum, pugillus, bacillum.

Ἐξ ὀνομάτων τῆς τρίτης, τετάρτης καὶ πέμπτης κλίσεως σχηματίζονται συνήθως ὑποκοριστικὰ μὲ παραγωγικὴν κατάληξιν -cŭlus, -cŭla, -cŭlum.

Ἡ κατάληξις αὕτη προστίθεται ἤτοι εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἀμετάβλητον :

| | | | |
|---|---|---|---|
| frater | frater-culus | flos | flos-culus |
| mus | mus-culus | lepus | lepus-culus |
| mater | mater-cula | uxor | uxor-cula |
| soror | soror-cula | | |
| cor | cor-culum | corpus | corpus-culum |
| os (στόμα) | os-culum | | |
| opus | opus-culum | vas | vas-culum |
| arbor (ἀρχαιότ. arbos) | | arbuscula | |

ἢ εἰς τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος, ἄνευ οὐδενὸς συνδετικοῦ φωνήεντος, ἐὰν τὸ θέμα λήγῃ εἰς φωνῆεν, ἢ μετὰ συνδετικοῦ φωνήεντος i ἐὰν τὸ θέμα λήγῃ εἰς σύμφωνον :

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| ignis | θέμ. | igni- | ὑποκορ. | igni-culus |
| piscis | » | pisci- | » | pisci-culus |
| apis | » | api- | » | api-cula |

---

τὸ εἰς -o λῆγον, ὡς καὶ ἐν τῷ filio-lus, alveo-lus κλ., λοιπὸν servo-lus horto lus, oppido-lum, ὕστερον servulus hortu-lus, oppidulum· (agro-lus, agr-lus ager-lus) agellus ἐν τούτοις δηλ. γίνεται συγκοπὴ τοῦ χαρακτῆρος -o- καὶ ἐκ τοῦ φωνηεντικοῦ r ἀναπτύσσεται -er, οὗ τὸ r ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ l τῆς καταλήξεως -lus.



| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| navis | θέμ. | navi- | ὑποκορ. | navi-cula |
| pars | » | parti- | » | parti-cula |
| rete | » | reti- | » | reti-culum |
| pons | » | pont- | » | pont-i-culus |
| anas | » | anat- | » | amat-i-cula |
| os (ὀστοῦν) | » | oss- | » | oss-i-culum |
| mel | » | mell- | » | mell-i-culum |
| dies | » | diē- | » | diē-cula |
| spes | » | spe- | » | spe-cula |

Ἐν τοῖς ἐξ ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως σχηματιζομένοις ὑποκοριστικοῖς ὁ χαρακτὴρ -u τοῦ θέματος ἐξασθενεῖ εἰς -i :

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| versus | θέμ. | versu- | ὑποκορ. | vers-i-culus |
| currus | » | curru- | » | curr-i-culum (οὐδ.) |
| anus | » | anu- | » | an-i-cula |
| cornu | » | cornu- | » | corn-i-culum |

Ἐκ τοῦ anguis γεν. anguis σχηματίζεται ὑποκορ. anguilla, ἐκ τοῦ codex γεν. codicis (codiculus?) codicillus.

Ἐκ τῶν εἰς -o γεν. -ōnis ἢ -ĭnis τριτοκλίτων σχηματίζονται ὑποκοριστικὰ εἰς -uncŭlus -uncŭla: sermo sermunculus, homo homunculus, ratio ratiuncula, quaestio quaesti-uncula· ἔτι δὲ καὶ caro (γεν. carnis) caruncula.

ΣΗΜ. Ἐκ τοῦ homo σχηματίζονται καὶ homullus καὶ homuncio ὑποκοριστικά.

Κατὰ ταῦτα καὶ ἐκ τοῦ avus ὑποκορ. avunculus, fur furunculus, rana ranunculus.

Σπανιωτέρα ὑποκοριστικὴ κατάληξις εἶναι ἡ -leus, equus (ecus) eculeus, acus aculeus, hinnus hinnuleus.

Οὐχὶ σπανίως σχηματίζονται ἐξ ὑποκοριστικῶν νέα ὑποκοριστικά :

| | 1ον ὑποκορ. | 2ον ὑποκορ. | 3ον ὑποκορ. |
|---|---|---|---|
| (puera) | puella | puell-u-la | |
| auris | auri-cula | auri-cilla | |
| (ancola) | | ancilla | ancillula |
| cista | cistŭla | cistella | cistellula |

ΣΗΜ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὸ oculus—ocellus, ἀλλὰ τὸ πρωτότυπον τοῦ oculus δὲν ἐσώθη.

7. Πατρωνυμικά (patronymica). Ὅσα πατρωνυμικὰ ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα παρέλαβεν ἤδη ἐσχηματισμένα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης μὲ τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ᾰ'δης—ădes, ῐ'δης—īdes, είδης—īdes καὶ θηλυκὰ ὶς—is, ας—as, ιώνη—iōne): Θεστιάδης—Thestiădes, Πριαμίδης — Priamĭdes, Ἀτρείδης—Atrīdes, Νηρηὶς—Nerēis, Θεστιὰς—Thestias, Ἀκρισιώνη—Acrisione.

ΣΗΜ. Σπανιώτατα ἐσχημάτιζον οἱ Ῥωμαῖοι, ἀλλὰ καὶ πάλιν Ἕλληνας μιμούμενοι, πατρωνυμικὰ ἐκ γνησίων λατινικῶν ὀνομάτων: Romulus—Romulides· Iliades (ὁ υἱὸς τῆς Ilia, Ῥέας Σιλβίας) = ὁ Ῥωμύλος καὶ πληθ. Iliadae οἱ υἱοὶ τῆς Ilia, ὁ Ῥωμύλος καὶ ὁ Ῥῶμος· Scipio Scipiades, πληθ. Scipiadae· Neptunus—Neptunine.

## II. **Παράγωγα ἐπίθετα** (adiectīva derivāta)

§ 112. Ἐπίθετα παράγονται α') ἐκ ῥημάτων, β') ἐξ οὐσιαστικῶν, γ') ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων καὶ δ') ἐξ ἐπιρρημάτων.

α'. Ἐπίθετα παράγωγα ἐκ ῥημάτων (adiectīva verbalia). Ταῦτα λαμβάνουσι τὰς ἑξῆς καταλήξεις:

1. τὴν -ĭdus (ἐξ ἀμεταβάτων ῥημάτων εἰς -eo) σημαίνουσαν ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ῥήματος ἢ πλησμονήν: (valeo) valĭdus (ἰσχυρός), (madeo) madidus (μυδαλέος, ὑγρός), (caleo) calidus (θερμός), (ἑλλ. -ρός —λός—λέος κτλ.).

2. τὴν -ĭlis ἢ -bĭlis ἐχούσας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παθητικὴν διάθεσιν καὶ σημαινούσας τὸν δυνάμενον ἢ ἐπιτήδειον ἢ εὐχερῆ νὰ πάθῃ ὅ,τι σημαίνει ἡ ῥίζα τοῦ ῥήματος (ἑλλ. -ιμος): (doceo) doc-ĭlis (εὐδίδακτος, εὐμαθής), (facio) fac-ĭlis (εὐποίητος, εὔκολος), (moveo) mōbĭlis ἀντὶ mŏvibĭlis (εὐκίνητος).

3. τὴν -ax ἔχουσαν ἐνεργητικὴν διάθεσιν καὶ σημαίνουσαν πλησμονήν: (audeo) audax (τολμηρός), (fallo) fallax (ἀπατηλός), (loquor) loquax (ὁ πάνυ πολλὰ λέγων).

4. τὴν -ŭlus (ἐξ ἀμεταβάτων ῥημάτων) σημαίνουσαν κλίσιν πρὸς τὸ ποιεῖν ὅ,τι ἡ ῥίζα τοῦ ῥήματος σημαίνει: (queror) querŭlus (ὁ μεμψίμοιρος), (credo) credŭlus (ὁ εὔπιστος, ταχυπειθής), (garrio) garrulus (ὁ λάλος).

5. τὴν -bundus ἢ -cundus ἐχούσας ἐνεργητικὴν διάθεσιν



καὶ σημαινούσας ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος ἀλλ' ἔν τινι μείζονι βαθμῷ: (miror) mirabundus (ὁ πάνυ θαυμάζων), (irascor) ira-cundus (ὁ πάνυ ὀργιζόμενος, ὁ ὀργίλος). (vereor) verecundus (ὁ αἰσχυντηλός, αἰδήμων), (ἰδὲ καὶ § 76).

6. τὴν -īcus σημαίνουσαν ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος· (amo) amīcus (ὁ ἀγαπῶν, ὁ φίλος), (pudet) pudīcus (ὁ αἰδούμενος)

ΣΗΜ. Εἰς -īcus ἐπίθετα σχηματίζονται καὶ ἐξ ἐπιρρημάτων: (ante) antīcus, (post) postīcus.

β'. Ἐπίθετα παράγωγα ἐξ οὐσιαστικῶν (adiect. nominalia)

a) *Ἐκ προσηγορικῶν.* Ταῦτα λαμβάνουσι τὰς ἑξῆς καταλήξεις·

1. τὴν -eus ἢ -nus προστιθεμένας εἰς ὀνόματα σημαίνοντα ὕλην· τὰ οὕτω σχηματιζόμενα ἐπίθετα σημαίνουσιν ὅτι πρᾶγμά τι κατεσκεύασται ἐκ τῆς ὕλης ἐκείνης (ἑλλ. -εος -οῦς, -ινος): (aur-um=χρυσός) aur-eus=ἐκ χρυσοῦ, χρυσοῦς· (lapis =λίθος) lapideus=λίθινος· (lin-um=τὸ λίνον) lineus (λινοῦς)· (lan-a=ἔριον) lan-eus=ἐρεοῦς· (ilex γεν. ilic-is =πρῖνος) (ilic-nus) ilig-nus=πρίνινος· (salix γεν. salĭc-is=ἰτέα) (salic-nus) salig-nus=ἰτέινος· (ebur=ἐλεφάντινον ὀστοῦν) ebur-nus=ἐξ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ.

Τινὰ ἐπίθετα ἔχουσιν ἀμφοτέρας τὰς καταλήξεις -nus καὶ -eus συνημμένας εἰς -neus: ilig-neus, ebur-neus. salig-neus πρβλ. καὶ (aes=χαλκός) ahenus καὶ aheneus (χαλκοῦς).

ΣΗΜ. Ἐκ τοῦ olea (ἐλαία) σχηματίζεται oleaginus καὶ oleagineus (ἐλάινος, ἐξ ἐλαίας).

2. τὴν -ius, -ĭcus, -icius [1], -īlis, -ālis, -āris, -ānus, -īnus, -īvus, -ensis, -estis, -arius, -ber ἢ -bris, -stris ἢ -estris, αἵτινες σημαίνουσι τὸν ἀνήκοντα ἢ τὸν ἔ-

---

(1) Καὶ ἡ κατάληξις αὕτη, ὡς καὶ ἡ -neus, εἶναι συγχώνευσις τῆς -ĭcus καὶ -ius

χοντα σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, ἐξ οὗ τὸ ἐπίθετον παράγεται (ἑλλ. –ιος, -ινός, -(ι)κός) : (rex) reg-ius (βασιλικός)· (civis) civ–ĭcus καὶ civ–īlis (ὁ τοὺς πολίτας ἀποβλέπων, ὁ τοῖς πολίταις ἀνήκων)· (tribunus plebis) tribunicius (δημαρχικός)· (navis) nav–ālis (ναυτικός)· (familia) familiāris (οἰκεῖος, τῆς οἰκογενείας)· (urbs) urb–ānus (ἀστικός, τοῦ ἄστεως, τῆς πόλεως Ῥώμης)· (equus) equ-īnus (ἵππειος)· (aestas γεν. aestatis=τὸ θέρος) aestīvus (ἀντὶ aestatīvus) = θερινός· (forum = ἀγορὰ) for–ensis (ἀγοραῖος)· (caelum) cael–estis (οὐράνιος)· (grex) greg–arius (ἀγελαῖος)· (funus) fune–bris (1), (mulier) mulie–bris (γυναικεῖος)· (pedes) pede–stris (πεζός).

ΣΗΜ. Ἀντὶ τῆς καταλήξεως -ĭcus τινὰ ἐπίθετα ἔχουσι -tĭcus : (aqua) aqua-ticus· (rus) rus-tĭcus· (via) via-ticus.

3. τὴν –osus, –olentus ἢ -ulentus σημαινούσας πλησμονήν : (periculum) pericul–osus (κινδυνώδης)· (vinum) vin–olentus (ὁ πολὺν οἶνον πίνων, μέθυσος)· (fraus) fraud–ulentus (ἀπατηλός).
4. τὴν –ātus, –ītus, –ūtus τὰ διὰ τούτων τῶν καταλήξεων σχηματιζόμενα ἐπίθετα σημαίνουσι τὸν ἔχοντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου δηλούμενον : (barba) barbātus (ὁ ἔχων πώγωνα)· (auris) aurītus (ὁ ἔχων ὦτα)· (cornu) cornūtus (ὁ ἔχων κέρα).

b) *Ἐκ κυρίων ὀνομάτων.—α') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων δηλούντων πρόσωπα* : Ἐκ τοιούτων ὀνομάτων παράγονται ἐπίθετα μὲ τὴν κατάληξιν -nus (–ānus, -īnus, iānus) σημαίνοντα τὸν ἀνήκοντα εἰς τὴν πολιτικὴν μερίδα τινὸς ἢ καὶ καθόλου τὸν ἀνήκοντα εἴς τινα : (Sulla) Sullanus· (Claudius) Claudianus· (Verres) Verrīnus· (Caesar) Caesarianus· clasis Pompeiāna).

(1) Ἡ κατάληξις ἐν τούτοις εἶναι μόνον -ris· ὥστε : funus γεν. funesis (ὕστερον funeris) καὶ -ris ἡ παραγωγικὴ κατάληξις funes-ris· sr ἐν μέσῳ λέξεως φθογγολογικῶς γίνεται br : funes-ris—funebris· ὁμοίως mulies-ris—muliebris (mulies ἀρχαϊκώτ. ἀντὶ mulier).



ΣΗΜ. Τὰ ἐπίθετα Epicurēus, Pythagorēus, Socratĭcus εἶναι μεταφράσεις τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων Ἐπικούρειος, Πυθαγόρειος, Σωκρατικός.

*β'. Ἐκ κυρίων ὀνομάτων δηλούντων πόλιν, τόπον, χώραν* : Ἐκ τοιούτων ὀνομάτων παράγονται ἐπίθετα μὲ τὰς καταλήξεις –nus (-ānus, -īnus), -ensis, -ās (γεν. -ātis), -is (γεν. -ītis), αἵτινες σημαίνουσι τὸν κάτοικον τῆς πόλεως ἢ χώρας (ἐθνικὰ) ἢ καθόλου τὸν ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ κυρ. ὀνόματος δηλούμενον: (Latium) Latīnus, (Roma) Romānus, (Ameria) Amerīnus, (Tusculum) Tusculānus, (Cannae) Cannensis, (pugna Cannensis), (Arpīnum) Arpīnas, (Samnium) Samnis. Πρβλ. καὶ (Allia) Alliensis, pugna Alliensis, dies Alliensis (ἡ ἐπέτειος τῆς παρὰ τὸν Ἀλλίαν ποταμὸν ἥττης τῶν Ῥωμαίων).

ΣΗΜ. Τὰ ἐθνικὰ Corinthius, Larissaeus, Salaminius, Nemeaeus εἶναι μεταφράσεις τῶν ἑλληνικῶν Κορίνθιος, Λαρισσαῖος, Σαλαμίνιος, Νεμεαῖος.

*γ'. Ἐξ ὀνομάτων λαῶν* παράγονται ἐπίθετα εἰς –ĭcus σημαίνοντα τὸν ἀνήκοντα εἰς τοὺς λαοὺς ἐκείνους : (Galli) Gallĭcus· (Britanni) Britannicus.

§ 113. Ἐκ πολλῶν ὀνομάτων λαῶν ἔχουσι σχηματισθῇ ὀνόματα χωρῶν, ἐν ταῖς ὁποίαις οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι κατῴκησαν : Galli—Gallia· Hispāni –Hispania· Britanni—Britannia. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων τῶν χωρῶν ἐσχηματίσθησαν ὕστερον ἐπίθετα (μὲ καταλήξεις -ĭcus, -iensis καὶ ἄλλας) σημαίνοντα διαφόρους σχέσεις πρὸς τὴν χώραν· π. χ. Britanni—Britannia—Britannicus: legati Hispanienses=οἱ εἰς τὴν Ἱσπανίαν στελλόμενοι πρέσβεις τῶν Ῥωμαίων· bellum Hispaniense=ὁ πόλεμος ὃν ἐπολέμησεν ἐν Ἱσπανίᾳ ὁ Καῖσαρ κατὰ τῶν υἱῶν καὶ στρατηγῶν τοῦ Πομπηΐου· exercitus Hispaniensis=ὁ ἐν Ἱσπανίᾳ στρατὸς τῶν Ῥωμαίων· legiones Gallicanae=οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Γαλατίᾳ ῥωμαϊκοὶ λεγεῶνες.

## γ'. Ἐπίθετα παράγωγα ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων.

Τὰ τοιαῦτα εἶναι *ὑποκοριστικὰ* σχηματιζόμενα μὲ τὴν κατάληξιν –lus (–ulus, –olus) ἢ –culus : (miser, miser-lus) misellus· (bonus, ἀρχαιότ. benus—ben-lus) bel-lus· (parvus) parvulus· (aureus) aure-olus· (levis) levi-culus· (melior

θέμ. melios-) melius-culus· (pauper) pauper-culus (1).

δ'. Ἐπίθετα παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων:

α') ἐκ τοπικῶν ἐπιρρημάτων μὲ κατάληξιν -īcus : (post) postīcus (ὁ ὄπισθεν εὑρισκόμενος)· (ante) antīcus (ὁ πρόσθεν εὑρισκόμενος)· ἐκ τοῦ αὐτοῦ ante εἶναι καὶ τὸ antī-quus ἀλλὰ μὲ χρονικὴν σημασίαν (ὁ ἐν τῷ πρόσθεν ποτὲ χρόνῳ, ὁ παλαιός, ἀρχαῖος).

β') ἐκ χρονικῶν ἐπιρρημάτων μὲ κατάληξιν -tĭnus καὶ -rnus: (cras) cras-tĭnus· (diu) diutĭnus· (hodie) hodie-rnus· (noctu) noctu-rnus.

Πρβλ. καὶ (repente) repentīnus· (clam) clandestīnus· (intus) intestīnus· (vesperi) vespertīnus· (mane?) matutīnus (ἢ ἐκ τοῦ Matūta?=θεὰ τῆς πρωΐας, Ἠώς).

### III. **Παράγωγα ῥήματα** (verba derivata)

§ 114. Ῥήματα παράγονται α') ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων) καὶ β') ἐξ ἄλλων ῥημάτων.

α') Ῥήματα παράγωγα ἐξ ὀνομάτων (verva denominatīva). Ταῦτα εἶναι :

1. Τῆς πρώτης συζυγίας μὲ διάθεσιν συνήθως ἐνεργητικὴν μεταβατικήν : (forma) formare (πλάττειν)· (bellum) bellare (πολεμεῖν)· (liber) liberare (ἐλευθεροῦν)· (levis) levare (κουφίζειν)· (laus) laudare (ἐπαινεῖν)· (laetus) laetari (εὔθυμον εἶναι)· (durus) durare (σκληρὸν ποιεῖν).

2. Τῆς δευτέρας συζυγίας μὲ διάθεσιν ἀμετάβατον : (flos) florēre (ἀνθεῖν)· (lux) lucēre (φέγγειν)· (flavus) flavere (ξανθὸν εἶναι).

3. Τῆς τετάρτης συζυγίας μὲ διάθεσιν ἄλλα μὲν μεταβατικήν, ἄλλα δὲ ἀμετάβατον : (lenis) lenire (πραΰνειν)· (sitis) sitire

(1) Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα τὸν ὑποκορισμὸν τῶν ἐπιθέτων συνήθως ἐδήλου διὰ συνθέσεως αὐτῶν μετὰ τῆς προθέσεως ὑπό· π. χ. ὑπομέλας, ὑπόκωφος, ὑπόθερμος· ἐν ὀλίγοις δὲ μόνον ἐγένετο ὑποκορισμὸς διὰ τῆς καταλήξεως -λος ἢ -υλός : δριμὺς—δριμύλος, ἡδὺς—ἡδύλος, παχὺς—παχυλός· ἡ δὲ δημώδης σημερινὴ σχηματίζει ὑποκοριστικὰ εἰς -ούτσικος ἢ -οῦλλις, θηλ. -οῦλλα : καλούτσικος, εὐμορφοῦλλις, νοστιμοῦλλα.



(διψῆν)· (finis) finire (ὁρίζειν)· (saevus) saevire (ἀγριαίνειν).

4. Τῆς τρίτης συζυγίας (ἐναρκτικά : inchoatīva) : (puer) puer-asco puerascĕre· (maturus) matur-esco· (mitis) mitesco· (vesper) vesperasco.

β'. Ῥήματα παράγωγα ἐξ ἄλλων ῥημάτων (verba verbalia). Τὰ τοιαῦτα εἶναι·

1. *Θαμιστικὰ* (frequentatīva) ἢ *ἐπιτατικὰ* (intensīva)· ταῦτα σημαίνοντα συχνὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος ἢ ἐπίτασιν αὐτῆς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου καὶ εἶναι πάντα τῆς α' συζυγίας : (curr-o σουπ. curs-um) θαμισ. curs-o curs-are· (trah-o tract-um) tract-o tract-are· (cano cant-um) canto cant-are· (eo it-um) ito it-are.

Ὅταν τὸ σουπῖνον λήγῃ εἰς -ātum τὰ θαμιστικὰ ῥήματα σχηματίζονται διὰ μεταβολῆς τοῦ -atum εἰς -ĭtare : (clamo clamātum) clam-ĭtare· (rogo rog-ātum) rog-ĭtare· (minor minatus) minĭtari. Ἀλλὰ καὶ (no navi natum) nato—natare· (ago) agitāre· (haereo haes-um) haes-itare.

Ἀπὸ θαμιστικῶν τινων ἢ ἐπιτατικῶν σχηματίζονται νέα τοιαῦτα: ἐκ τοῦ dictare τὸ dictitare, ἐκ τοῦ cursare τὸ cursitare κτλ.

2. *Ἐναρκτικὰ* (inchoatīva)· ταῦτα σχηματίζονται προσλήψει εἰς μὲν τὰ φωνηεντόληκτα θέματα (τῆς α', β' καὶ δ' συζυγίας) τῆς καταλήξεως -sco, εἰς δὲ τὰ συμφωνόληκτα (τῆς γ' συζυγίας) τῆς καταλήξεως -i-sco: Σημαίνουσιν ἀρχομένην τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῥήματος ἐξ οὗ παράγονται καὶ εἶναι πάντα τῆς γ' συζυγίας :

| | | |
|---|---|---|
| (laba-re) | laba-sco | laba-scĕre |
| (flore-o) | flore-sco | florescĕre |
| (ingĕmo) | ingem-i-sco | ingemiscere |
| (obdormi-o) | obdormi-sco | obdormiscĕre. |

3. *Ἐφετικὰ* (desideratīva)· ταῦτα σχηματίζονται εἰς -urio ἐκ τοῦ σουπίνου, μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῆς καταλήξεως -um : σχηματίζονται πάντα κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν καὶ σημαίνουσιν ἔφεσιν, ἐπιθυμίαν τοῦ ποιεῖν ὅ,τι τὸ πρωτότυπον ῥῆμα σημαίνει :

| | | |
|---|---|---|
| (edo | es-um) | es-urio |
| (pario | part-um) | part-urio. |

4. *Ὑποκοριστικά* (deminutīva)· ταῦτα ὀλίγιστα ὄντα σχηματίζονται (ὁτὲ μὲν ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὁτὲ δὲ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου) εἰς -illo -illare (τῆς α' συζυγίας) καὶ δηλοῦσι τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐξ οὗ παράγονται *ἀσθενεστέραν* : conscrībo conscribillo· (cano cant-um) cant-illo ἢ cantīlo (ὑπᾴδω, μινυρίζω) (¹).

ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 115. Διὰ *συνθέσεως* ἤτοι συγχωνεύσεως δύο λέξεων (ἢ τοῦ θέματος αὐτῶν) εἰς ἓν παράγονται νέαι λέξεις, *σύνθετοι* (verba composita).

§ 116. Αἱ συντιθέμεναι λέξεις εἶναι

1. Πρόθεσις
   - μετὰ ῥήματος : per-mitto.
   - μετὰ ἐπιθέτου : per-magnus.
   - μετὰ οὐσιαστικοῦ : inter-rex.
   - μετὰ ἐπιρρήματος : per-saepe.
2. Ἐπίθετον μετὰ οὐσιαστικοῦ :
   (magnus—animus) magn-animus.
3. Ἀριθμητικόν, ἀπόλυτον μετὰ οὐσιαστικοῦ :
   (tres - anni) tri—ennium.
   τακτικὸν μετὰ ῥήματος: (primus—capio) princeps
4. Οὐσιαστικὸν μετὰ ῥήματος : (aedes-facio) aedificare.
5. Ἀχώριστον μόριον
   - μετὰ οὐσιαστικοῦ : (se-cura) secūrus a-mens.
   - μετὰ ἐπιθέτου : im-probus, dis-similis.
   - μετὰ ῥήματος : dis-cedere, se-cernere.

ΣΗΜ. Εὑρηνται καὶ ἕτεραί τινες σπανιώτεραι συνθέσεις, αἵτινες δὲν ὑπάγονται εἰς τὰς ἀνωτέρω : π. χ. suovetaurilia (sus-ovis-taurus)=θυσία χοίρου, προβάτου καὶ ταύρου (ὁμοῦ πάντων).

§ 117. Ἑκάστης συνθέτου λέξεως τὴν κυρίαν ἔννοιαν ἔχει τὸ δεύτερον συνθετικὸν μέρος, τὸ δὲ πρῶτον προσδιορίζει τὴν ἔννοιαν τοῦ δευτέρου : male-dīco=κακῶς λέγω· signifer=ὁ φέρων τὴν σημαίαν· inter-rex=ὁ μεσοβασιλεύς· praeclārus=ὑπερένδοξος.

(1) Καὶ τῶν ῥημάτων τὸν ὑποκορισμὸν ἐσήμαινεν ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα διὰ συνθέσεως αὐτῶν μετὰ τῆς προθέσεως ὑπό : π. χ. ὁμηρ. ὑποδδείσας— ὑποδειμαίνω· ὑποβαρβαρίζω· ὑποσκάζω· ὑποφώσκω.



§ 118. Ἡ σύνθετος λέξις ἤτοι μένει τὸ αὐτὸ μέρος λόγου, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ δεύτερον συνθετικὸν αὐτῆς: (mitto) per-mitto, (rex) interrex, (magnus) permagnus· ἢ γίγνεται ἄλλο μέρος λόγου: (animus, οὐσ.) magn-animus (ἐπίθετον), (fero) frugi-fer (ἐπίθετον), (cūra) secūrus, (Rhenum) transrhenanus.

§ 119. Καίτοι αἱ συντιθέμεναι λέξεις εἶναι δύο μόνον, ἡ ἔννοια αὐτῶν περιλαμβάνει ἐνίοτε πλείονας (ἐλλιπὴς σύνθεσις) : π. χ. aequinoctium (aequus-nox)=(illud anni tempus,quo) noctes sunt aequae cum diebus· πρβλ. ἑλλ. *ἰσημερία*.

§ 120. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω *κυρίων συνθέσεων* ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τινὲς *καταχρηστικαὶ συνθέσεις* λεγόμεναι, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ παραθέσεις ἁπλαῖ δύο λέξεων δυναμένων καὶ χωριστὰ νὰ γράφωνται: (res publica) respublica, (in primis) imprimis, (hoc die) hodie, (magno opere) magnopere, (decem viri) decemviri), ὅθεν καὶ ἑνικ. ὀνομ. decemvir (εἷς ἕκαστος τῶν δέκα ἀνδρῶν)· (pro consule) proconsule (ἀφαιρ. ἑν.), ὅθεν ἡ ὀνομ. proconsul = ὁ ἀντὶ ὑπάτου στελλόμενος, ἀνθύπατος. Ὁμοίως (pro praetore) propraetore—propraetor (ius iurandum) iusiurandum: (senatus consultum) senatusconsultum. Πρβλ. καὶ male-dīco : manu-mitto : male-facio : benefacio : venum-dăre ; pessum-ire : satis-facere κἄλ.

§ 121. **Μεταβολαὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν.**

Κατὰ τὴν σύνθεσιν πλὴν τῶν μεταβολῶν, ἃς πάσχει τὸ τελευταῖον σύμφωνον τοῦ α' συνθετικοῦ μέρους πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ β' συνθετικοῦ: (sub-pono) sup-pono, (in-ludo) illudo, (ad-finis) af-finis (§ 11) καὶ τῶν ὁμοίων (¹), συμβαίνουσι καὶ ἄλλαι τινὲς μεταβολαί, αἱ ἑξῆς·

1. Ἡ πρόθ. cum ὡς α' συνθετικὸν μέρος λαμβάνει τὴν μορφὴν com- (con-) ἢ (πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ h) co- : commoveo, con-tendo, co-eo, co-hibeo.

(1) Πρβλ. καὶ ὅσα παρετηρήσαμεν περὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων ἐν § 105.

2. Τὸ φωνῆεν ἢ ἡ δίφθογγος τῆς πρώτης συλλαβῆς τοῦ β΄ συνθετικοῦ ἐν πολλαῖς λέξεσι πάσχει *ἐξασθένησιν* (1), τ. ἔ. τρέπεται εἰς ἀσθενέστερον φωνῆεν : οὕτω

Τὸ a τρέπεται εἰς i ἢ e :

facio factum — conficio confectum
caput — occĭput arceo — coerceo
gradior — ingredior.

Τὸ e εἰς i: emo (dis-emo dis-imo) dirimo

Τὸ ae εἰς ī : quaero — conquīro· caedo — occīdo.

Τὸ au εἰς ū : claudo — inclūdo (2). (3)

§ 122. Ὅταν τὸ α΄ συνθετικὸν εἶναι κλιτὸν μέρος λόγου,

(1) Ἡ ἐξασθένησις αὕτη ἐγένετο ἐν ἀρχαιοτάτῃ τῆς λατ. γλώσσης περιόδῳ, ὅτε *πᾶσαι αἱ* λατινικαὶ λέξεις, ἁπλαῖ καὶ σύνθετοι, ὁσασδήποτε συλλαβὰς καὶ ἂν εἶχον καὶ οἱαδήποτε ἦτο ἡ ποσότης τῆς παραληγούσης ἢ ἄλλης τινὸς συλλαβῆς, ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς πρώτης συλλαβῆς : co'nfacio, i'ngradior, u'nodecim, qui'nquedecim. Ἕνεκα λοιπὸν τοῦ τονισμοῦ τῆς πρώτης συλλαβῆς ἡ μετ' αὐτὴν συλλαβὴ προεφέρετο λίαν ἀσθενῶς καὶ οὐ μόνον τὸ φωνῆεν αὐτῆς μετεβάλλετο εἰς ἄλλο (ἀσθενέστερον): conficio, ingredior, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς ἐξεθλίβετο, ὡς ἐν τῷ u'n(o)decim: qui'n(que)decim, (pri'miceps—pri'mceps) princeps. Ὁμοία ἔκθλιψις ἐγένετο καὶ βραδύτερον παρὰ τὴν τονουμένην συλλαβήν, εἴτε μετ' αὐτὴν εἴτε καὶ πρὸ αὐτῆς : ca'lidus—caldus, (va'lidus)—valde, (discipulus—discipuli'na) disciplī'na, (manipulus — manipulāris) maniplaris, (tonsor — tonsorīna) tonstrīna.

(2) Ἐν τῷ audio — oboedio ἔχομεν φαινομένην ἐξαίρεσιν· διότι τὸ oboedio ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς παλαιοτάτης μορφῆς τοῦ ἁπλοῦ, avis-dio.

Ἐν τῷ (plaudo)—explōdo ἔχομεν ἐπικράτησιν τῆς δημώδους προφορᾶς τῆς διφθόγγου au (=o) : πρβλ. Claudius—Clodius.

(3) Ἐθεωρήσαμεν περιττὸν νὰ μνημονεύσωμεν τὰ ῥήματα, ὧν τὸ φωνῆεν δὲν μεταβάλλεται κατὰ τὴν σύνθεσιν· διότι τοιαῦτα εἶναι ἱκανῶς πολλὰ— καὶ οὐχὶ μόνον τὰ ἐν ταῖς γραμματικαῖς συνήθως μνημονευόμενα : π. χ. nego — pernego, aro — peraro, caleo — percalesco, lavo — perlavo, placeo — perplaceo ἀλλὰ displicet, cano — occĭno ἀλλὰ praecano, neco—enico ἢ enĕco καὶ πολλὰ ἄλλα.—Καθόλου λέγομεν ὅτι ἐν ταῖς μεταγενεστέραις συνθέσεσι — δηλ. ταῖς γενομέναις μετὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ τονισμοῦ τῆς πρώτης συλλαβῆς — δὲν ἐξησθενεῖ τὸ φωνῆεν· ἐν αἷς δὲ μεταγενεστέραις συνθέσεσιν ἀναφαίνεται ἐξασθένησις, αὕτη εἶναι κατὰ τὰς παλαιοτέρας.



παραλαμβάνεται τὸ *ἀμετάβλητον* ἐν τῇ κλίσει μόνον μέρος αὐτοῦ (δηλ. τὸ ἀπομένον μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν πτωτικῶν τελῶν) : magn-animus· ἐὰν δὲ τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἄρχηται ἀπὸ συμφώνου, ἡ σύνθεσις γίνεται παρεντιθεμένου συνδετικοῦ φωνήεντος i : sign-i-fer, arm-i-ger, agr-i-cola, miser-i-cors, aequ-i-noctium, lect-i-sternium.

---

# ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

## I. Τὸ Ῥωμαϊκὸν Ἡμερολόγιον

Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐχρονολόγουν κατὰ ἔτη, μῆνας καὶ ἡμέρας· καὶ τὸ μὲν ἔτος ὥριζον εἴτε μόνον κατὰ τοὺς ὑπάτους ἑκάστου ἔτους (1) εἴτε ἀριθμοῦντες τὰ ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἔτη (753 π. Χ.) ἀλλὰ μνημονεύοντες ἅμα καὶ τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους.

1) Orgetorix fecit coniurationem M. Messala et M. Pisone consulibus.

2) Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus bellum cum rege Philippo initum est.

Τὸ ἔτος ἤρχιζεν ἀρχαιότερον ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μηνός, δηλ. ἀπὸ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔαρος.

Οἱ μῆνες ἦσαν οἱ ἑξῆς :

1. Martius (ὀνομαζόμενος οὕτω πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Mars, ὅστις ἦν ὁ μυθολογούμενος πατὴρ τοῦ Ῥωμύλου καὶ ὁ τὰ μάλιστα τιμώμενος θεὸς τῶν Ῥωμαίων).
2. Aprīlis
3. Maius
4. Junius

(2–4:) Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν τούτων συνδέονται πρὸς τὴν ἄνοιξιν, βλάστησιν καὶ σκλήρυνσιν, *ψῆσιν* τῶν φυτῶν (2).

(1) Ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι κατὰ τοὺς (ἐπωνύμους) ἄρχοντας καὶ οἱ Σπαρτιᾶται κατὰ τοὺς (ἐπωνύμους) ἐφόρους καὶ οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τὰς ἱερείας τῆς Ἥρας.

(2) Πρβλ. ἀνάλογα τὰ κοινὰ νεοελληνικά : Θεριστὴς (ὁ Ἰούνιος), Ἀλωνάρις (ὁ Ἰούλιος), Τρυγητὴς (ὁ Σεπτέμβριος).

5. Quinctilis (δηλ. πέμπτος μήν). Ἀπὸ τοῦ Γ. Ἰουλίου Καίσαρος πρὸς τιμὴν τούτου μετωνομάσθη Julius.
6. Sextilis (ἕκτος). Ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου πρὸς τιμὴν τούτου μετωνομάσθη Augustus).
7. September (ἕβδομος).
8. Octōber (ὄγδοος).
9. November (ἔνατος).
10. December (δέκατος).
11. Januarius (ἐκ τοῦ θεοῦ Janus ὀνομασθείς).
12. Februarius (=μὴν *καθαρτήριος* ἐκ τοῦ ῥήμ. februo=καθαίρω διὰ θυσιῶν κλ., αἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους).

ΣΗΜ. Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν εἶναι ἐπίθετα καὶ ἐννοεῖται τὸ οὐσιαστικὸν mensis.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 150 περίπου π. Χ. τὸ ἔτος ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ὅτε καὶ οἱ ἄρχοντες (ὕπατοι κλ. ἀνελάμβανον τὴν ἀρχήν.— Ἐν τούτοις αἱ ὀνομασίαι τῶν μηνῶν ἔμειναν αἱ αὐταί, καίτοι ἐκεῖνοι δὲν κατεῖχον πλέον τὴν σειράν, ἥτις διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἐδηλοῦτο.

Διὰ τῆς τροποποιήσεως ἣν ἔκαμεν ὁ Γ. Ἰούλιος Καῖσαρ (ἐξ οὗ ἔκτοτε ὠνομάσθη *Ἰουλιανὸν* ἡμερολόγιον) τὸ σύνηθες Ῥωμαϊκὸν ἔτος ἀπετελεῖτο ἐκ 365 ἡμερῶν, ἕκαστον δὲ τέταρτον ἔτος ἐκ 366. Τὸ ἐκ 366 ἡμερῶν ἀποτελούμενον ἔτος ὠνομάζετο annus bis sextus (ὅθεν τὸ ἡμέτερον *ἔτος δίσεκτον* ἢ *βίσεκτον*)· ὠνομάσθη δὲ οὕτως, διότι ἡ ἐπὶ πλέον ἡμέρα δὲν προσετίθετο μετὰ τὴν 28 Φεβρουαρίου, ὥστε ὁ μὴν οὗτος νὰ ἔχῃ καὶ 29ην ἡμέραν, ὡς παρ' ἡμῖν συμβαίνει, ἀλλὰ προσετίθετο μεταξὺ τῆς 24 καὶ 25 καὶ ἐλογίζετο ὡς 24 τοῦ Φεβρουαρίου *δίς*· ἤτοι κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν Λατίνων dies bis sextus ante Kalendas Martias.

Τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν ὥριζον οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἴδιον τρόπον. Εἶχον δηλονότι ἑκάστου μηνὸς τρεῖς ἡμέρας ὡρισμένας, τὴν 1ην, τὴν 5ην καὶ τὴν 13ην. Ἡ μὲν πρώτη ἐκαλεῖτο Kalendae (Καλάνδαι), ἡ πέμπτη Nōnae (Νῶναι) καὶ ἡ δεκάτη τρίτη Idus (Εἰδοί). (1)

Τοῦ Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου αἱ μὲν Νῶναι ἦσαν ἡ 7η, αἱ δὲ Εἰδοὶ ἡ 15η.

(1) Ὁ ὁρισμὸς τῶν ἡμερῶν τούτων συνεδέετο πρὸς τὰς φάσεις τῆς σελήνης: δηλ. Kalendae εἶναι τῆς νέας σελήνης ἡ ἡμέρα, Idus εἶναι ἡ τῆς πανσελήνου· (Nonae εἶναι ἡ ἐνάτη πρὸ τῶν Εἰδῶν ἡμέρα).



Ὅταν ἤθελον νὰ δηλώσωσιν ὅτι γεγονός τι ἐγένετο ταῖς ἡμέραις ταύταις (Καλάνδαις, Νώναις, Εἰδοῖς) παρελάμβανον τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ὀνόματος (Calendis, Nonis, Idibus) μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ μηνὸς ὡς ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ : Caesar interfectus est Idibus Martiis.

Ὅταν δὲ ἤθελον νὰ δηλώσωσιν ὅτι γεγονός τι συνέβη τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν, Νωνῶν, Εἰδῶν, ἔλεγον pridie Kalendas, pridie Nonas, pridie Idus (ἢ pridie Kalendarum, pridie Nonarum, pridie Iduum) : π. χ. Catilina pridie Kalendas Januarias Lepido et Tullo consulibus stetit in comitio cum telo.

ΣΗΜ Καὶ ἡ ὑστεραία τῶν Καλανδῶν, Νωνῶν, Εἰδῶν ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ postridie Kalendas (Kalendarum), postridie Nonas, postridie Idus: π χ. postridie Nonas Martias=τῇ 8ῃ Μαρτίου.

Αἱ λοιπαὶ ἡμέραι τοῦ μηνὸς ὡρίζοντο διὰ *τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ* ὑπολογιζομένης τῆς τάξεως αὐτῶν πάντοτε *πρὸς τὰ ὀπίσω* (1) ἀπὸ τῆς *προσεχοῦς ὡρισμένης* ἡμέρας (Kalendarum, Nonarum, Iduum), ἀλλὰ συνυπολογιζομένης καὶ ταύτης εἰς τὴν ἀρίθμησιν.

Οὕτως ὅταν ἤθελον νὰ δηλώσωσιν ὅτι γεγονός τι ἐγένετο τῇ 10 Ἰανουαρίου, ἔλεγον ante diem IV Idus Januarias, ἢ συντόμως quarto Idus Januarias (IV Id. Jan.)· διότι αἱ Εἰδοὶ τοῦ Ἰανουαρίου ἦσαν ἡ 13 αὐτοῦ, ἡ δὲ 10η τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι ἡ 4η ἡμέρα πρὸ τῶν Εἰδῶν, καθόσον ὡς εἴρηται συνυπελογίζετο καὶ αὐτὴ ἡ τῶν Εἰδῶν ἡμέρα $\left(\frac{13\eta,}{1}\ \frac{12\eta,}{2}\ \frac{11\eta,}{3}\ \frac{10\eta}{4}\right)$

ΣΗΜ. Ἡ φράσις ante diem IV (quartum) Idus Januarias εἶναι σόλοικος, ἀντὶ die IV (quarto) ante Idus Januarias : τῇ 4ῃ πρὸ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι δ' ὅμως ἡ μόνη σχεδὸν ἐν χρήσει καίτοι σόλοικος. Κατὰ ταύτην λέγεται συνήθως καὶ pridie Kalendas Januarias ἀντὶ τοῦ σπανιωτέρου, πλὴν ὀρθοτέρου pridie Kalendarum Januariarum.

Μᾶλλον σόλοικοι εἶναι αἱ φράσεις (Comitia Bibulus distulit) in ante diem quintum decimum Kalendas Novembres ἀντὶ in diem quintum

(1) Ὅπως συνέβαινε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις διὰ τὴν τρίτην δεκάδα ἑκάστου μηνός.

decimum ante Kal. Nov. Supplicatio indicta est ex ante diem quintum Idus Octobres ἀντὶ ex die quinto ante Idus Octobres (Corcyrae fuimus usque) ad ante diem XVI Kalendas Decembres ἀντὶ ad diem XVI ante Kal. Dec.—Πρβλ. καὶ Nos in Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Maias.

Ἵνα εὐκόλως εὑρίσκῃ τις ἐκ δεδομένης ῥωμαϊκῆς χρονολογίας τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχον, ἢ τἀνάπαλιν ἔκ τινος ἡμετέρας χρονολογίας τὴν ῥωμαϊκήν, ἐχέτω ὑπ' ὄψιν του τοὺς ἑξῆς δύο πρακτικοὺς κανόνας:

1. Δεδομένης λατινικῆς χρονολογίας ἄλλης παρὰ τὰς Καλάνδας, Νώνας, Εἰδούς, καὶ τὴν προτεραίαν τούτων pridie Kalendas, pridie Nonas, pridie Idus, *ἐὰν μὲν εἶναι* ante Nonas ἢ ante Idus, προσθέτομεν εἰς τὴν ἡμέραν τῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν μίαν μονάδα, καὶ εἶτα ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν αἵτινες εἶναι ante Nonas ἢ ante Idus: ἡ διαφορὰ θὰ δεικνύῃ τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχον χρονολογίαν:

π. χ. ante diem III Nonas Novembres=3 Νοεμβρίου
(Nonae=5+1=6—3=3)
ante diem VII Idus Maias=9η Μαΐου
(Idus Maiae=15+1=16—7=9)

ἐὰν δὲ εἶναι ante Kalendas, προσθέτομεν εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ *προηγουμένου μηνὸς* δύο μονάδας, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν αἵτινες εἶναι ante Kalendas· ἡ διαφορὰ δεικνύει τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχον χρονολογίαν:

π. χ. ante diem XIV Kalendas Januarias=τῇ 19 Δεκ.
(Ὁ προηγούμενος τοῦ Ἰανουαρίου μήν, ὁ Δεκέμβριος, ἔχει ἡμέρας 31+2=33—14=19 Δεκεμβρίου).
ante diem VIII Kalendas Martias (=22 Φεβρ.).

2. Δεδομένης χρονολογίας ἡμετέρας ἄλλης παρὰ τὴν 1ην (=Kalendae), 5ην ἢ 7ην (=Nonae) καὶ 13ην ἢ 15ην (=Idus) καὶ τὴν προτεραίαν τούτων (=pridie Kalendas, pridie Nonas, pridie Idus), παρατηροῦμεν ποία *ὡρισμένη* ἡμέρα ἐπακολουθεῖ (εἶναι προσεχής) τῇ καθ' ἡμᾶς χρονολογίᾳ· καὶ ἂν μὲν ἀκολουθοῦν αἱ Νῶναι ἢ αἱ Εἰδοί, προσθέτομεν εἰς τὰς Νώνας ἢ τὰς Εἰδοὺς μίαν μονάδα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὴν καθ' ἡμᾶς χρονολογίαν: ἡ διαφορὰ θὰ δεικνύῃ ποία ἡμέρα ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ χρονολογίᾳ θὰ εἶναι ante Nonas ἢ ante Idus:



π. χ. ἡ 8η Ἰανουαρίου = ante diem VI Idus Januarias (μετὰ τὴν 8ην Ἰανουαρίου ἀκολουθοῦν αἱ Idus Januariae ἤτοι ἡ 13 αὐτοῦ: ὅθεν 13+1=14—8=6).

Ἐὰν δὲ ἀκολουθοῦν αἱ Kalendae τοῦ ἑπομένου μηνός, τότε εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, ὅστις δηλοῦται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς χρονολογίᾳ, προσθέτομεν δύο μονάδας· εἶτα ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὴν καθ' ἡμᾶς χρονολογίαν, καὶ ἡ διαφορὰ δεικνύει ποία ἡμέρα ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ χρονολογίᾳ θὰ εἶναι ante Kalendas (τοῦ ἑπομένου παντοτε μηνός): π. χ. ἡ 25 Μαρτίου=ante diem VIII Kalendas Apriles· διότι ὁ Μάρτιος ἔχει ἡμέρας 31+2=33—25=8.

Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον καὶ εἶδός τι ἑβδομάδος, ἀσχέτου ὅμως πρὸς τὸν μῆνα (ὡς καὶ παρ' ἡμῖν)· δηλ. ἐν Ῥώμῃ ἐγίνετο καθ' ἑκάστην ἐνάτην ἡμέραν (ὡς αὐτοὶ ὑπελόγιζον: † I I I I I I I †) ἀγορά· κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς ἀγορᾶς, ἥτις ἐκαλεῖτο nundinae (ἐκ τοῦ novem dies) συνέρρεεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς διατρίβων ἐργατικὸς λαὸς διὰ νὰ πωλήσωσι τὰ προϊόντα των, νὰ ἀγοράσωσιν εἴ τινος εἶχον ἀνάγκην καὶ καθόλου νὰ κανονίσωσι τὰς ἐργασίας των.

Αἱ nundinae αὗται ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δι' ὑποθέσεις τῆς πολιτείας· ἐπ' εὐκαιρίᾳ δηλ. τῆς συναθροίσεως ταύτης εἰς τὴν Ῥώμην ἁπάντων τῶν πολιτῶν, διὰ νὰ λάβωσιν οὗτοι ἐν καιρῷ γνῶσιν, οἱ ἄρχοντες, ὅταν ἤθελον νὰ καλέσωσι τὸν λαὸν εἰς ἐκκλησίαν, ὤφειλον νὰ ὁρίζωσι τὴν ἡμέραν τῆς ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς, tres nundinas ἢ trinundinum πρότερον, τ. ἔ. 17 τοὐλάχιστον [1] ἡμέρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκλησίας· αἱ 17 ἡμέραι ὑπολογίζονται ὧδε·

(1) Λέγομεν *τοὐλάχιστον*, διότι ἐὰν μὲν ἡ ἐκκλησία ὡρίζετο τῇ ἀμέσως μετὰ τὴν τρίτην ἀγορὰν ἡμέρᾳ, τότε ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς προκηρύξεως (τῶν πρώτων nundinarum) μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκλησίας ἐμεσολάβουν 17 ἡμέραι· ἀλλ' ἡ ἐκκλησία ἠδύνατο νὰ γίνῃ καὶ τῇ τρίτῃ καὶ τῇ τετάρτῃ καὶ ἄλλῃ ἐφεξῆς ἀπὸ τῆς τρίτης ἀγορᾶς ἡμέρᾳ· τότε δὲ αἱ μεσολαβοῦσαι ἡμέραι

| | | | | | | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| † | I | I | I | I | I | I | I | † | I | I | I | I | I | I | I | †[1] |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | | | | | | | | |
| | | | | | | | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 |

Ἑκάστη δηλ. ἡμέρα ἀγορᾶς (nundinae) λογίζεται δίς, ὡς τελευταία τῆς προηγουμένης ἑβδομάδος καὶ ὡς πρώτη τῆς ἐπομένης.

Αἱ μεταξὺ δύο nundinae ἑπτὰ ἡμέραι ἀπετέλουν τὸ internundinum.

ἦσαν πλείονες 18, 19,......, ἀλλ' οὐχὶ πλείονες τῶν 24· διότι μετὰ τὴν 24 ἠκολούθει πάλιν ἡμέρα ἀγορᾶς (nundinae), αἱ δὲ nundinae δὲν ἦσαν κατάλληλοι ἡμέραι εἰς ἐκκλησίαν.

(1) Διὰ † σημειοῦνται αἱ nundinae.

## II. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

### A

ab-ol-e-o § 79,2 abolē-vi ab-ol-ĭtum (ὡς ἐκ παρακ. abol-ui § 92) abolēre (ἀφανίζω)· ῥίζ. ol- ἑλλ. ὄλ-λυμι.

ab-ole-sc-o § 79,6. § 94 abole-vi abolescĕre (ἀφανίζομαι)· ἐναρκτ. τοῦ aboleo.

ac-cend-o (ad-cand-o, cand-e-o) § 121, 2 ac-cendi § 85 (ac-cend-tum ac-cens-sum) § 11, 12 ac-censum accendĕre (ἀνάπτω)· ῥίζ cand-, cand-ĭdus, cand-or, ἑλλ. ξανθ-ός (?)

ac-cerso· ἰδὲ arcesso.

ac-ci-o ac-cī-vi ac-cī-tum ac-cīre (προσκαλῶ)· ἰδὲ cio καὶ cieo.

ac-e-o § 79, 2. ac-ui σελ. 117, 4. acēre (ὀξινός εἰμι, ὀξίζω)· ῥίζ. ac- ac-er ac-ies.

ace-sc-o § 79,6. § 94 ac-ui acescĕre (γίνομαι ὀξινός, ὀξίζομαι)· ἐναρκτ. τοῦ aceo.

acu-o (acu-vi) acu-i acū-tum acuĕre (ὀξύνω)· ῥίζ. ac-, ῥηματ. θέμ. acu-, συγγ. acus (βελόνη). Σύνθ. ex-acuo, prae-acuo ..

adipiscor (ad-apiscor § 121, 2) adeptus sum, adipisci (κατορθῶ)· ἰδὲ apiscor.

ad-ol-e-sc-o ad-ole-vi ad-ul-tum adolescĕre (αὐξάνομαι)· ῥίζ. ol-, διαφορος μορφὴ τῆς al- (alo=αὐξάνω, τρέφω).

ag-o ēg-i σελ. 116 117 ac-tum agĕre (ἄγ-ω)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -ĭgo -ēgi -actum -ĭgere (π. χ. sub-ĭgo sub-ēgi sub-actum sub-igere) § 121,2 Μόνον ἐν τῷ per-ago καὶ circumago φυλάττεται τὸ a § 121,2 ὑποσημ. 3.

aio § 97,1.

alg-e-o § 79,2 (alg-si) al-si σελ. 117, 3 algēre (ῥιγῶ).

alge-sc-o § 79,6. al-si § 94 algescere (ψύχομαι)· ἐναρκτ. τοῦ algeo.

al-lic-io (ad-lacio § 121,2) al-lexi al-lectum allicere (ἐφέλκω)· ἰδὲ § 89.

al-o al ui (σελ. 117,4) al-tum ἢ al-ĭtum § 92, alĕre (αὐξάνω, τρέφω).
ambio ambīvi ambītum ambīre (περιπορεύομαι)· ἰδὲ σελ 130.
amicio (ambi-iacio?) [amicui καὶ amixi § 89] amictum amicīre (περιβάλλω).
am-plec-tor (ambi-plector § 105,1) amplexus sum amplecti (περιβάλλω)· ἰδὲ plecto.
ang-o (ang-si, σελ. 117.3) anxi anctum angĕre (ἄ γ χ ω).
a-per-i o (§ 79,3) a-per-ui (σελ. 117,4) a-per-tum aperīre (ἀνοίγω) ἰδὲ operio.
ap-i-sc-or ap-tus sum ap-i-sci (ἐπιτυγχάνω)· ῥίζ. ap-· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -ipiscor -eptus sum -ipisci (§ 121,2)· πρβλ. ad-ipiscor.
arc-e-o (§ 79,2) arc-ui (σελ. 117,4) arcēre (εἴργω, ἀρκέω)· ῥίζ. arc- (arx arc-is. arc-a, Orcus?)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -erceo -ercui -ercĭtum § 92, -ercēre § 121, 2, co-erceo, κτλ.
ar-cess-o (ad-cesso) ar-cess-īvi ar-cess-ītum § 87 arcessĕre (μεταπέμπομαι)· πρβλ. καὶ ac-cerso.
ard-e-o (ardus) § 79,2 (ard-si ars-si) arsi σελ. 117, 3· (ard-tum ars-sum § 11.12) arsum ardēre (καίομαι).
arde-sc-o § 79, 6 arsi § 94 ardescere (καίομαι) ἐναρκτ. τοῦ ardeo.
argu-o (argu-vi) argui argū-tum arguere (ἐλέγχω).
aud-e-o (§ 79,2) (aud-tus aus-sus) ausus sum (§ 11,12) audēre (τολμῶ) § 72. Ἀρχαϊκ. παρακ. ausi, CONIUNCT. ausim.
aug-e-o § 79.2 (aug-si σελ.117.3) auxi auc-tum aug-ēre (αὐξάνω)· ἡ ῥίζ. aug- ἑλλ. αὔξ-ω.

## B

bi-bo § 79,7. σελ. 114, bibi bibĭtum bibĕre· ῥίζ. po- ὁ ἐνεστ (pi-po pi-bo) bi-bo, παρακ. bi-bi (ἀντὶ bebi? § 84), bibĭtum § 80.

## C

cad-o ce-cid-i σελ. 115,1,α', § 83 (cad-tum, cassum ἀρχαϊκῶς) cāsum § 11,12 cadĕre (πίπτω). Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cĭdo § 121,2 -cĭdi § 85 -cāsum -cidĕre (oc-cĭdo, incĭdo κλ.).



caed-o ce-cīd-i σελ. 115.1,α', § 83 σημ. (caed-tum, caes-sum ἀρχαϊκῶς) caesum § 11.12 caedĕre (κόπτω). Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cīdo § 121.2 -cīdi § 85 -cīsum (ἀρχ. -cīssum) -cidĕre (oc-cīdo. con-cīdo κλ.).
cal-e-o (calus) § 79.2 cal-ui σελ. 117,4 calēre (θερμός εἰμι).
cale-sc-o σελ. 114,6 καὶ cal ui § 94 calescĕre (θερμὸς γίγνομαι).
call-e-o § 79,2 call-ui σελ. 117,4 callēre (τετύλωμαι).
cand-e-o § 79,2 cand-ui σελ.117.4 candēre (λευκός εἰμι).
cande-sc-o σελ. 114.6 καὶ § 94 cand-ui candescĕre (λευκὸς γίγνομαι).
can-e-o (canus) § 79,2 can-ui σελ. 117.4 canēre (πολιός εἰμι).
cane-sc-o σελ. 114,6 καὶ § 94 canui canescĕre (πολιὸς γίγνομαι).
can-o ce-cĭn-i σελ. 115,1,α', § 83 can-tum canĕre (ᾄδω). Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cĭno § 121, 2 -cin-ui σελ. 117,4 (-cen-tum?) -cinĕre ἢ εἰς -cano -cecini ἢ -cini § 85 -cantum -canĕre § 121,2 ὑποσημ. 3.
cap-e-sso (ῥίζ. cap- cap-i-o) capessī-vi capess-ītum § 87 capessĕre (ἁρπάζω, μετὰ σπουδῆς λαμβάνω τι).
cap-i o § 79, 3 cēp-i σελ. 116—117 cap-tum capĕre (λαμβάνω). Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cipio § 121,2 -cēpi -ceptum § 121.2 -cipĕre (accipio, occipio, incipio κλ.)· μόνον ante-capio ante-cēpi ante-captum ante-capĕre § 121,2 ὑποσ. 3.
car-e-o § 79,2 car-ui σελ. 117,4 (car-itum) § 92 carēre (οὐκ ἔχω)· ῥίζ. car- (ἑλλ. καρ-ῆναι?).
carp-o carp-si σελ. 117,3 carp-tum carpĕre (δρέπω· ῥίζ. carp- (ἑλλ. καρπ-ός?). Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cerpo § 121,2 -cerpsi -cerptum -cerpere (dis-cerpo, de-cerpo, excerpo κλ.).
cav-e-o (cavus) § 79,2 cāv-i σελ. 116,2 cau-tum (cavi-tum) cavēre (φυλάττομαι)· ῥίζ. cav- ἑλλ. κοϜ-εῖν (κοεῖν θυοσκόος).
cēd-o (ced-si) σελ. 117,3 cĕs-si (ced-tum) cĕs-sum § 11, 12 cedĕre (χωρῶ, ὑποχωρῶ).
cens-e-o § 79,2 cens-ui σελ. 117,4 cen-sum (cens-ĭtum) § 92 censēre (τιμῶμαι).
cer-n-o (§ 79,4) crē-vi crē-tum cernĕre (κρίνω)· ῥίζ. crei- crē- crĭ- (ἑλλ. κρί-ν-ω) (cr-) cer-.

ci-e-o (§ 79,2) cī-vi cĭ-tum ciēre (κινῶ)
ci-o cī-vi cĭ-tum(?) cīre } ῥίζ. ci- ἑλλ. κι-νέ-ω.

Τὸ σουπῖνον καὶ ἡ παθ. μετοχὴ ἔχουσι τὴν παραλήγουσαν ὁτὲ μὲν βραχεῖαν, ὁτὲ δὲ μακράν (cĭ-tum cĭ-tus: per-cĭtus: excĭtus ἢ excītus· concĭtus ἢ concītus· incĭtus· ἀλλὰ πάντοτε accītum accītus.

cing-o (cing si) σελ. 117,3 cinxi cinc-tum § 11.3 cingĕre (ζώννυμι).

cio ἰδὲ cieo.

clar-e-o (clarus) § 79,2 clar-ui σελ 117,4 clarēre (φανερός εἰμι).

claresco (ἐναρκτ. τοῦ clareo· § 94).

claud-o (claud-si σελ. 117,3) clausi § 11,12 (claud-tum claus-sum) clausum § 11,12 claudĕre (κλῄω)· ῥίζ. clav-, clāvis (κληΐς—κλείς)· τὰ σύνθετα λήγουσιν εἰς -clūdo -clūsi -clūsum -clūdĕre (con-clūdo, excludo...)· ἐκ τῶν συνθέτων λέγεται ἐνίοτε καὶ τὸ ἁπλοῦν clūdo ἀντὶ claudo.

clep-o clep-si σελ. 117,3 clep-tum clep-ĕre (κλέπ-τ-ω).

co-al-e sc-o co-al-ui co-al-ĭtum co-alescĕre (συναυξάνομαι. Σύνθ. ἐκ τῆς προθ. cum § 121,1 καὶ [*alesco] ἐναρκτ. τοῦ al-o, ὃ ἰδέ).

cōgo co-ēgi co-actum cogĕre (συνάγω· σύνθ. ἐκ τοῦ cumago coăgo coĭgo cōgo)· ἰδὲ ago.

col-o col-ui σελ. 117,4 cul-tum colĕre (θεραπεύω).

com-min-i-scor com-mentus sum comminisci (ἐπινοῶ)· ῥίζ. men-, ἣν καὶ ἐν τῷ me-min-i εὑρίσκομεν.

com-o com-p-si σελ. 117,3 καὶ § 11,7 com-p-tum § 11.7 σημ. comĕre. Καίτοι εἶναι σύνθ. ἐκ τῆς cum καὶ emo (coemo coĭmo cōmo), τὸν παρακ. σχηματίζει διαφόρως ἢ τὸ emo § 89· πρβλ. καὶ prōmo, sumo, demo.

com-pello com-pŭli § 85 com-pulsum compellĕre (συνωθῶ)· ἰδὲ pello.

com-per-i-o § 79,3 com-pĕr-i § 85 com-per-tum comperīre (καταμανθάνω) καὶ ὡς ἀποθ. comperior compertus sum comperīri. Ῥίζ. per- ἑλλ. (περ-jα) πεῖρα· πρβλ. reperio, experior, opperior.

com-pesco compescui compescere (συνέχω, συνείργω)· § 94, σελ. 121· σύνθετον καὶ ἐναρκτικόν· ἡ ῥίζα καὶ ἡ ἐτυμολογία οὐ βεβαία.



com-plector complexus sum complecti (περιπλέκομαι)· ἰδὲ plecto.

com-pingo (cum pango) § 121,2 com-pēgi compactum compingĕre (συμπήγνυμι, συνάπτω)· ἰδὲ pango.

con-clūdo· ἰδὲ claudo.

con-cupi-sco § 94 α' concupīvi concupītum concupiscĕre (ἐφίεμαι)· ἰδὲ cupio.

con-do con-dĭdi condĭtum condĕre (κτίζω)· ἰδὲ do.

con-fiteor § 121, 2 con-fessus sum confitēri (ὁμολογῶ)· ἰδὲ fateor.

con-icio ἢ coicio (cum καὶ iacio) § 121,2, coniēci coniectum conicĕre (συμβάλλω)· ἰδὲ iacio.

con-niv-e-o § 79,2 (cōniveo) connixi καὶ νεώτ. connīv-i connivēre (συμμύω)· ὁ παρακ. connixi ὑποδεικνύει τὴν ἀρχ. ῥίζαν, ἥτις ἦτο οὐρανισκοφωνόληκτος· (πρβλ. ὁμοίαν σχέσιν ἐν τῷ nix niv-is καὶ ῥημ. ni-n-git).

con-sul-o consul-ui σελ. 117,4 consul-tum consulĕre (βουλεύομαι). Ἐκ τούτου παράγεται τὸ consul (οὐχὶ τἀνάπαλιν) καὶ consilium.

con-tice-sco (καὶ conticisco) § 121,2 καὶ 94, α' conticui conticescĕre (σιγῶ)· ἰδὲ taceo.

coquo (coq-si σελ. 117,3) coxi § 11.1 coctum § 11,3 coquĕre (πέσσω, μαγειρεύω). Εἶναι τῆς αὐτῆς ῥίζης μὲ τὰ ἑλλ. πέσσω πέπων ἀρτο-πόπος.

cre-do cre-dĭdi cre-dĭtum cre-dĕre (πιστεύω, δανείζω)· τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶναι τὸ do, ὃ ἰδέ· (τὸ α' συνθετικὸν εἶναι ἀβέβαιον).

crep-o (ἐκ τοῦ crep-a-o § 79,1) crep-ui σελ. 117,4 ὕστερ. crepāvi, crep-ĭtum § 92 crepāre (κροτεῖν).

cre-sco § 79,6. § 94 crē-vi crē-tum cre-scere (αὐξάνομαι).

cubo (ἐκ τοῦ cub-a o § 79,1) cub-ui ὕστερον cubāvi σελ. 117,4 cub-ĭtum § 92 cubāre (κατάκειμαι).

-cu-m-bo (ἐκ ῥίζ. cub-, cub-o, μὲ προσφ. n, § 79 4 καὶ 11,5) -cub-ui σελ. 117,4 -cub-ĭtum § 92 -cumbĕre. (Μόνον ἐν συνθέσει: accumbo, incumbo, occumbo...)

cup-io cupīvi cupītum cupĕre (ἐπιθυμῶ). Ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ γλώσσῃ πάντες οἱ τύποι ἐσχηματίζοντο κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (cupīre, cupīret, cupīs).

curr-o cu-curri (ἀντὶ ce-curri § 84) (curr-sum § 90, σελ. 119 cursum currĕre (τρέχω).

# D

dēb-e-o § 79,2 deb ui σελ. 117,4 deb-ĭtum § 92 debēre (ὀφείλω)· εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ στερητ. de- καὶ habeo (de-hibeo dēbeo: κυρ. κρατῶ μακρὰν, οὐκ ἀποδίδω).
dec-e-o § 79, 2 dec ui σελ. 117, 4 decēre (ἁρμόζω) καὶ ἀπρόσ. decet decuit decēre (ἁρμόζει, προσήκει).
de-fend-o de-fend-i § 85 (defend-tum) defensum § 11,12 defendĕre (ὑπερασπίζω).
de-fetiscor (§ 121,2: ἰδὲ fatiscor) defessus sum defetisci (ἀποκάμνω).
dē-go (de-ago deĭgo dēgo) dēgi degĕre (διάγω)· ἰδὲ ago.
de-lite-sco (καὶ delitisco § 94) de-lit ui delitescĕre (ἀποκρύπτομαι)· ἰδὲ lateo
dēmo dem-p-si σελ. 117, 3. § 11, 7 dem-p-tum § 11, 7 σημ. dēmere (ἀφαιρῶ σύνθ. de-emo deĭmo dēmo· ἰδὲ como sumo promo).
de-sĭno (desivi) desii desĭtum desinere (παύομαι, λήγω)· ἰδὲ sino
de-vertor deverti § 72,6 deverti (καταλύω ἐν τῷ οἴκῳ τινός).
dīc-o (dic-si σελ. 117,3) dixi dic-tum dicĕre (φράζω, λέγω)· πρβλ. § 96. Ῥίζ. deic- ἑλλ. δείκ-νυμι.
di-ligo (dis-lego· § 105, 2 καὶ § 121,2) di-lexi § 89 di-lectum diligĕre (φιλῶ)· ἰδὲ lego.
di-mic-o (dis-mĭco § 105.2) di-mic-ui (ὕστερον dimicāvi) di-mic āre (διαμάχομαι) ἰδὲ mico.
dir-ibeo (dis-habeo dis-hibeo diribeo § 105, 2. § 121, 2. § 11, 8. σελ. 9, ὑποσημ. 2) diribui diribēre (διαχωρίζω τὰς ψήφους κατὰ τὴν διαλογήν)· ἰδὲ habeo.
di-rigo § 105 2 direxi di-rectum dirigere (dis-rego) διευθύνω· ἰδὲ rego.
dir-imo (dis-emo dis-imo dir-imo §§ 105, 2. 121, 2. 11,8) dir-ēmi dir-em-p-tum dirimĕre (χωρίζω).
di-ripio (dis-rapio § 105, 2) ἰδὲ rapio.
disco didici discere (διδάσκομαι, μανθάνω)· ῥίζ. dec- (ὅθεν doc-e-o διδάσκω), ὁ ἐνεστ. (dí-dec-sc-o §§ 79. 7. 80. σημ. dí-dc-sco) disco, παρακ. didici ἀντὶ dedici § 84.
di-vĭdo (dis-vido § 105, 2) (di-vid-si divĭs-si) divīsi σελ. 117,3 § 11,2 ὑποσ. dividĕre (διαιρῶ).
do dĕ-di σελ. 105, 1 α' dă-tum § 93 μετὰ σημ. dă-re (διδόναι)· τὰ σύνθετα μετὰ μονοσυλλάβου συνθετικοῦ σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγ. εἰς -do -dĭdi -dĭtum -dĕre: (condo red-do, ad-do...) τὰ λοιπὰ σύνθετα κατὰ τὸ ἁπλοῦν: circúm-do circúmdĕdi circúm-dătum circúm-dăre.



doc-e-o § 79, 2 doc-ui σελ. 117, 4 doc-tum docēre (διδάσκω)· ἰδὲ disco.
dol-e-o § 79. 2. dol-ui σελ. 117, 4. (dol-ĭtum § 92) dolēre (ἀλγῶ)
domo (dom-a-o § 79, 1) dom-ui σελ. 117, 4 (ὕστερον domāvi) dom-ĭtum § 92 domāre (δαμάζω).
duc-o (duc-si σελ. 117, 3) duxi duc-tum ducĕre (ἡγοῦμαι, ἄγω).

# E

ĕd-o ēdi σελ. 116, 2 (ēd-tum ēs-sum) ē-sum ĕdĕre καὶ (ed-se) ēs-se (ἰδὲ τὸν σχηματισμὸν ἐν σελ. 125): ῥίζ. ed- ἑλλ. ἐδ- (ἔδομαι, ἐδήδοκα).
eg-e-o § 79.2 eg-ui σελ.117.4 egēre (στεροῦμαι)· συνθ. ind-igeo ind-igui ind-igēre (δέομαι, στεροῦμαι).
e-licio (ex-lacio) elicui § 89 elicĭtum § 92 elicĕre (ἐξελκύω)
e-min-e-o § 79,2 emin ui σελ. 117, 4 eminēre (ὑπερέχω).
em-o ēm-i σελ. 116, 2 em-p-tum § 11, 7 σημ. emĕre (ἀγοράζω)· τὰ σύνθετα ἤτοι ἔχουσιν ὡς καὶ τὸ ἁπλοῦν (co-ĕmo co-ēmi co-em-p tum co-emĕre) ἢ ἔχουσιν ἐξησθενημένον τὸ ĕ εἰς i § 121, 2: ad-imo adēmi ademptum adimere· πρβλ. καὶ (co-emo co-ĭmo) cōmo (de-emo de-ĭmo) dēmo (pro-emo pro-ĭmo) prōmo (sub-emo subĭmo submo) sūmo.
e-mu-n-go (ex-mu-n-go § 79 4) emunxi (emung-si) σελ. 117, 3 emunc-tum emungere (ἀπομύττω)· § 80 ῥίζ. mug- ἑλλ. μύξ-α, μυκτῆρες.
eo ī-vi ĭ-tum īre (εἶμι) ἰδὲ σελ. 129—130.
ex-perg-i-scor § 94 ex-perrectus sum expergisci (ἐξεγείρομαι) ἰδὲ perg-o.
ex-per-i-or ex-per-tus sum ex-per-ī-ri (πεῖραν λαμβάνω)· ἰδὲ comperio.
exuo exui exūtum exuĕre (ἀποδύω).

# F

fac-io § 79, 3 fēc-i σελ. 116 — 117 fac-tum facĕre

(ποιῶ). Τὰ σύνθετα μὲ α' συνθετ. πρόθεσιν σχηματίζονται εἰς -ficio -fēci -fectum -ficere § 121.2 (deficio, conficio...). Ἡ προστακτικὴ τοῦ ἁπλοῦ fac, τῶν συνθέτων -fice (§ 96 καὶ σημ.). Τὰ λοιπὰ σύνθετα (cale-facio, assue-facio...) σχηματίζονται ὡς τὸ ἁπλοῦν.

fal-l-o (ἀντὶ fal-n-o) § 79,4 fe-fell-i σελ. 115, 1, α'. § 83 καὶ σημ. fal-sum σελ. 119 fallĕre (σφάλλω). Ῥίζ. fal- (ἑλλην. σφάλ-λω).

farc-i-o § 79,3 (farc-si) far-si σελ. 117,3 farc-tum καὶ far-tum farcīre (σάττω). Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -fercio -fersi -fertum -fercire § 121,2.

fat-e-or § 79,2 (fat tus) fassus sum fatēri (ὁμολογῶ). Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -fiteor -fessus sum -fiteri § 121,2.

fat-i-sc-o § 94 fatiscere καὶ ὡς ἀποθετικὸν fatiscor fatisci (διαρρήγνυμαι. σχίζομαι).

fav-e-o § 79, 2 (fav-vi?) fāvi σελ. 116,2 fau-tum favēre (εὐνοῶ) συν. τῷ foveo.

fero tŭli lātum (fer-e-re) ferre· ἰδὲ σελ. 126. Ἐκ δύο ῥιζῶν fer-, ἑλλ. φέρ-ω καὶ tel- tol- (tol-lo) tla- ἑλλ. τλῆναι· ὁ παρακ. (te-tol-i) te-tŭli καὶ κατὰ τὰ σύνθετα tŭli § 85 καὶ σημ. Τὸ σουπῖνον (t)lā-tum.

ferv-e-o § 79,2 καὶ ferv-o (ferv-vi) ferv-i καὶ (ferv-ui?) ferbui fervēre καὶ fervĕre.

fīd-o (fid-tus fis-sus) fīsus sum § 11.12 fidere (πέποιθα). Ἡμιαποθετικόν, § 72· confīdo, diffīdo.

fīgo (fig-si) fixi σελ. 117, 3 fixum § 90, σελ. 119, σημ. figĕre (πήγνυμι).

fi-n-do (ῥίζ. fid-) § 79. 4 fĭd-i § 85 καὶ σημ. (fid-tum) fissum § 11.12 findĕre (σχίζω).

fi-n-go (ῥίζ. fig-, § 79, 4, ἰδὲ fig-ūra) (fi-n-g-si) finxi § 80 (fig-tum) fictum fing re (πλάττω).

fīo· ἰδὲ σελ. 132.

flec-t-o § 79,5 (flec-si) flexi σελ. 117,3 flexum § 90, σελ. 119, σημ. flectĕre (κάμπτω).

flīg-o (flig-si) flixi σελ. 119.3 flictum fligere (ἀράσσω).

flor-e-o § 79.2 flor-ui σελ. 117,4 florēre (ἀνθῶ).

flore sc-o § 79.6 flor-ui § 94 florescĕre (ἀνθῶ).

flu-o (ἀρχαιότ. fluv-o flugu-o ὅθεν παρακ.) fluxi fluxum § 90, σελ. 119, σημ. fluĕre (ῥέω)· ἡ ῥίζ. flugu- φαίνεται καὶ ἐν τῷ ἀρχαϊκῷ σουπίνῳ fluc-tum καὶ τοῖς παραγώγοις fluctus (flugu-ius) fluvius κλ.



fod-i-o § 79, 3 fōd-i σελ. 116,2 (fod-tum) fossum § 11.12 fodĕre (ὀρύττω)· κλίνεται κατὰ τὸ capio § 95, σελ. 122).

for (fa-or)· σελ. 134, (ῥίζ. fa- fa-ma, ἑλλ. φημί.)

fov-e-o § 79,2 fōv-i σελ. 116.2 (fou-tum) fō-tum fovēre (θερμαίνω)· συγγ. τῷ faveo.

fra-n-go § 79,4, ῥίζ. frag- ἑλλ. Fραγ- ῥήγνυμι, frēg-i σελ. 116—117 (frag-tum) fractum frangere (ῥήγνυμι).

frem-o frem-ui σελ. 117, 4 frem-ĭtum § 92 fremĕre (γογγύζω, μουγκρύζω).

fre-n-do § 79, 4 (fred-tum) frĕssum ἢ frēsum § 11, 12 frend-re (βρύχω, τρίζω τοὺς ὀδόντας).

frico (fric-a-o § 79,1) fric-ui σελ. 117,4 fric-tum, ὕστερον fricā-tum fricare (ψήχω, ψῶ).

fru-or fru-ĭtus καὶ fruc-tus (ἐκ ῥίζ. frug-, frūg-es) frui (καρποῦμαι, ἀπολαύω).

fug-i-o § 79. 3 fūg-i σελ. 116, 2 (fug-ĭ-tum) fugĕre (φεύγω)· ῥίζ. fŭg- (fug-a ἑλλ. φυγ-ή).

fulc-i-o § 79, 3 (fulc-si) fulsi σελ. 117, 3 ful-tum (ἀντὶ fulc-tum) fulcīre (στηρίζω).

fulg-e-o § 79,2 (fulg-si) ful-si σελ. 117,3 fulgēre (ἀστράπτω).

fu n-do (ῥίζ. fud-), § 79, 4 fūd-i σελ. 116, 2 (fūd-tum fussum) fūsum § 11,12 fundĕre (χέω).

fung or func-tus sum fungi (ἐπιτελῶ).

## G

gaud-e-o (ἐκ τοῦ gávideo) § 79, 2 (gavid-tus gavis-sus) gavīsus sum § 11,12 gaudēre (γηθέω, χαίρω) § 72· ὁ παρακ. (gavid-si) gavisi ἀρχαϊκός.

gem-o gem-ui σελ. 117,4 gem-ĭtum § 92 gemĕre (στένω).

ger-o (ἀντὶ ges-o § 11, 8, ῥίζ. ges-) ges-si σελ. 117,3 ges-tum gerĕre (φέρω, πράττω).

gi-gn-o (ἀντὶ gi geno) § 79.7 σελ. 114 gen-ui σελ. 117, 4 σουπ. gen-ĭtum § 92 gignĕre (γεννῶ)· ῥίζ. gen- ἑλλ. γεν-έσθαι.

grad-i or § 79,3 gressus sum (κατὰ τὰ σύνθετα, ἀντὶ grassus ἐκ τοῦ grad-tus § 11,12) grad-i (βαδίζω)· ῥίζ. grad- grad-us. Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -gredior -gressus sum -grĕdi § 121,2.

## H

hab-e-o (§ 79,2) hab-ui (σελ. 117,4) hab-ĭtum (§ 92)

habēre (ἔχειν)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -hibeo -hibui -hibĭtum -hibēre (prohibeo, adhibeo, cohibeo· ἔτι δὲ καὶ (prae-hibeo) praebeo· (de-hibeo) debeo.

haer-e-o (ἀντὶ haes-e-o § 11,8. § 79,2) (haes-si) haesi (haes-sum) haesum (σελ. 119) haerēre (ἐμπέπηγα).

haur-i-o (ἀντὶ haus-i-o (§ 11,8. § 79,3) (haus-si) hausi haustum (hausum σελ. 119) haurīre (ἀντλῶ).

horr-e-o (§ 79,2) [horr-ui σελ, 117,4] horrēre (φρίττω).

horre-sc-o (§ 79,6) horrui (§ 90, α΄) horrescĕre (φρίττω).

## I

iac-e-o § 79,2, iac-ui σελ. 117,4 [iac-ĭtum § 92] iacēre (κεῖμαι).

iac-i-o § 79,3 iēc-i σελ. 116—117 iactum iacĕre (ῥίπτω). Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -icio (-jicio) -iēci -iectum -icere (-jicere) § 121,2 (conicio. adicio..,)

igno-sco (ἀντὶ in-gno-sco) ignōvi ignōtum ignoscĕre (συγγιγνώσκω)· ἰδὲ nosco.

il-lic-i-o (in καὶ *lac-i-o) § 79,3 § 121.2 il-lēxi § 89 il-lec-tum illicere (δελεάζω).

im-bu-o (im-bu-vi) imbui imbūtum imbuere (ἐμβάπτω)· σύνθ. ἐκ τῆς προθ. in καὶ τοῦ buo, ὅπερ ἁπλοῦν ἄχρηστον.

im plico (ἐκ τοῦ implic-a-o § 79,1) implic-ui σελ. 117,4 implic-ĭtum § 92 καὶ ὕστερον implicāvi implicātum, implicāre (ἐμπλέκω) ἰδὲ plico.

in-cend-o (συνθ. in προθ. καὶ *cando) § 121,2 incend i § 85 (incend-tum incens-sum) incensum § 11.12 incendere (ἀνάπτω).

indulg-e-o § 79,2 (indulg si) indul-si σελ. 117,3 (indul-tum ἐκ τοῦ indulg-tum) indulgēre (χαρίζομαι).

induo (indu-vi) indui indūtum induere (ἐνδύω).

in-gem-i-sco § 79,6 § 94 in-gem-ui ingemiscĕre (ἐπιστενάζω)· ἰδὲ gemo.

intel-lego (intel leg-si) intel-lexi σελ. 117,3 § 89 (intel-leg-tum) intel-lec-tum intellegere (κατανοῶ)· ἰδὲ lego.

ira-scor ira-tus sum ira sci (ὀργίζομαι).

iub-e-o § 79,2 ius-si ius-sum iubēre (διατάσσω)· ἡ ῥίζα ἦτο iudh- iud- ἐξ ἧς ὁ παρακ. (iud-si σελ. 117,3) iussi σελ. 16, ὑποσ. 1 καὶ τὸ σουπῖνον (iud-tum) iussum § 11,12· ὁ ἐνεστὼς ἐγένετο ἐκ μεταβεβλημένης ῥίζης iub-

iu-n-go (ῥιζ. iug- πρβλ. iug-um con-iug-ium) § 79,4 § 80 (iung si) iunxi (iung tum) iunctum iungĕre (ζεύγνυμι).



iŭvo ἐκ τοῦ iuv-a-o § 79.1 iūv-i σελ. 116.2 iu-tum (ἐκ τοῦ iuv-tum) ὕστερον iuvātum iuvare (ὠφελῶ, βοηθῶ, τέρπω.

## L

lab-or lap-sus sum § 11,4 lab ī (ὀλισθαίνω, σφάλλομαι).

lacesso lacessīvi lacessitum § 87 § 91 lacessĕre (ἐρεθίζω).

laed-o (laed-si σελ. 117.3 laessi) laesi (laed-tum laes-sum) laesum § 11,12 laedĕre (βλάπτω)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -līdo līsi -līsum -lidere § 121,2.

langu e-o § 9,2 (langu-vi) langu-i languēre (ἀτονῶ).

langue-sco § 79,6 § 90 languescĕre ἄτονος γίγνομαι.

lat-e-o § 79,2 lat-ui σελ. 117,4 latēre (λανθάνω)· ῥιζ. lat-Lat-ōna, ἑλλ. Λατώ, Λητώ, λάθος.

lăvo (lav-a o) § 79,1 lāv-i σελ. 116,2 (lav-tum, lau-tum ὕστερον lavātum) lavāre (λούω, νίπτω, πλύνω)· ἡ ῥίζ. lov- ἑλλ. λοϝ-εω, λούω) lovāre lavāre.

lib-et (ἢ lubet) § 79,2 lib-uit σελ. 117,4 καὶ lib-ĭtum est libēre ἀπρόσ. (ἀρέσκει).

lic-e o § 79,2 lic ui σελ. 117,4 lic ĭtum § 92 licēre (ὤνιός εἰμι, πωλοῦμαι).

lic e or § 79,2 lic-ĭtus sum § 92 licēri (ἀγοράζω, ὠνοῦμαι).

lic-et § 79,2 lic-uit σελ, 117,4 ἢ lic-ĭtum est § 92 licēre ἀπρόσ. (ἔξεστι).

li-n-go § 79,4 § 80 (ling-si) linxi σελ. 117,3 (ling-tum) linctum lingĕre (λείχω). Ἡ ῥίζ lig-, ἑλλ. λιχ-ανὸς (λείχω).

lĭ-n-o § 79,4 lī-vi καὶ lē-vi lĭ-tum lĭnere (ἀλείφω). Ῥίζ. lei- (ὅθεν ὁ παρακ. lei-vi lē-vi) li- (ὅθεν lī-vi) καὶ lĭ- (lĭ-n-o lĭ-tum)· ἑλλ. ἀ-λίν-ειν (=ἀλείφειν).

li-n-quo § 79,4 līqui σελ. 116;2 lic-tum linquĕre (λείπω, καταλείπω). Ῥίζ. leiq- līq- lĭq-, ἑλλην. λειπ- λιπ-.

loqu-or locu-tus sum loqu-i (διαλέγομαι).

luc-e-o § 79,2 (luc-si σελ. 117,3) luxi lucēre (φωτίζω). Ῥίζ. luc- ἑλλ λύχ-νος, (ἀμφι-λύκη) παραγ. lūmen lūna.

lūd-o (lud-si σελ. 117,3) lusi (lud-tum lus-sum) lusum ludĕre (παίζω). Ῥίζ. loid- loed- (ἑλλ. λοίδ-ορος?), lūd-.

lug-e-o § 79,2 (lug-si σελ. 117.3) luxi (lug-tum) luc-tum lugēre (πενθῶ)· ῥίζ. lug-, ἑλλ. λυγ-ρός.

lu-o (lu-vi) lui (lu-ĭtum § 92) luĕre (ἀποτίνω).

## M

mad-e-o § 79,2 mad-ui σελ. 117,4 madēre (ὑγρός εἰμι).

mālo malui malle (προτιμῶ) ἰδὲ σελ. 127—129.

ma-n-do ma-n-di (mand-tum) mansum § 11,12 mandĕre (μασῶμαι) § 79,4. § 80.

man-e-o § 79.2 man-si σελ. 117,3 man-snm σελ. 119 manēre (μένω)·

me-min-i meminisse (μέμνημαι) ἰδὲ σελ. 135· ῥιζ. men- (mé-men-i mé-mini § 83)· πρβ. com-men-to mens mon-e-o, ἑλλ. μέ-μον-α.

mer-e-o § 79,2 mer-ui σελ. 117,4 mer-ĭtum § 92 merēre (ἄξιός τινός εἰμι, γίγνομαι).

mer e-or § 79,2 merĭtus sum merēri (ἄξιός τινός εἰμι, γίγνομαι).

merg-o (merg-si) mersi σελ. 117,3 mersum σελ. 119, mergĕre (καταδύω).

met-i-or § 79,3 mensus sum metiri (μετρῶ)· ῥίζα met- (ἑλλ. μέτ-ρον)· ὁ παρακ. mensus sum (κατὰ τὸ συγγενὲς pensus τοῦ ῥημ. pendo=σταθμῶμαι) ἀντὶ messus sum.

met-o messui messum metere (θερίζω)· ῥίζα met-, σουπ. (met-tum messum § 11,12· ὁ παρακ. messui ἐσχηματίσθη βραδύτερον καὶ πιθανώτατα ἐκ τοῦ σουπίνου messum.

metu-o (metu-vi) metu-i metūtum metuĕre (φοβοῦμαι).

mico (mic-a-o) § 79,1 mic-ui σελ. 117,4 micare (σφαδάζω, ἀσπαίρω, λάμπω).

mi-n-go § 79,4 καὶ § 80 (ming-si) minxi minctum ἢ mictum mingere (οὐρεῖν)· ῥιζ. mig- ἑλλ. ὀ-μιχ-εῖν.

minu-o (minuvi) minui minūtum minuere (ἐλαττῶ·minus)

mi-sc-e-o (ἀντὶ mig-sc-e-o) misc-ui σελ. 117,4 mixtum (mistum) miscēre (μίγνυμι)· ῥιζ. mig- (ἑλλ. μίγνυμι)· ὁ παρακ. ἔχει δύο προσφύματα, -sc- -e- (§ 80 σημ.) ὁ παρακ. ἐκ θέμ. misc-, τὸ σουπῖνον (mig sc-tum? mixctum?) mixtum καὶ μεταγεν. mis-tum· πρβλ. σελ. 114, ὑποσ. 1.

miser-e-o § 79,2 miser-ui σελ. 117,4 miser-tum ἢ miser-ĭtum § 92, miserēre (οἰκτίρω).

miser-e-or § 79,2 miser-ĭtus sum miserēri.

miser-et miser-uit ἢ miseritum est miserēre.

mĭtto ἀρχαιότ. mīto (1) (mīt si mīssi) mīsi § 11,2 ὑποσ. 1 (mit-tum) mĭssum § 11,12 mittere (πέμπω).

molior molītus sum molīri (μηχανῶμαι).

mol-o mol-ui σελ. 117,4 mol-ĭtum § 92 molĕre (ἀλήθω, μύλλω)· ῥίζα mol-, ἑλλ. μύλ-η, μύλ-ος.

mon-e-o § 79,2 mon-ui σελ. 117,4 mon-ĭtum § 92 monēre (παραινῶ, ὑπομιμνήσκω)· ῥίζα men- (me-min-i· ἰδὲ



τοῦτο)· mon-e-o ἑλλ. μέ-μον-α.

mord-e-o § 79,2 mo-mord-i (ἀντὶ me-mord-i σελ. 115,1 α' § 84 (mord-tum mors-sum) morsum § 11,12 mordēre (δάκνω).

mer i-or § 79,3 mortuus sum mŏri (ἀποθνήσκω)· ῥίζα mer- mor- ἑλλ. μορ-τὸς (βροτός). Ἡ μετοχὴ κανονικῶς ἦτο mor tus ἢ mor-tos· ὕστερον κατὰ τὸ ἀντίθετον vi-vos ἐγένετο mortvos mortvus, ἐξ οὗ τὸ mortuus. Μετοχὴ μελλ. mor-ĭ-turus· πρβλ. καὶ moribundus. Τὸ mor-s mor-tis ἀντὶ mor-tis mortis (mor- ῥίζα καὶ -tis παραγωγικὴ κατάληξις=ἑλλ. -τις -σις.)

mov-e-o § 79,2 mōv-i σελ. 116,2 (mov-tum mou-tum) mōtum movēre (κινῶ).

mulc e-o § 79.2 (mulc-si) mulsi σελ. 117, 3 (mulc-tum καὶ) mul-sum σελ. 119 mulcēre (ψῶ. θέλγω).

mulg-e-o § 79,2 (mulg si) mulsi σελ. 117,3 mulc-tum § 11,3 mulgēre (ἀμέλγω) Ῥίζ. mulg- ἑλλ. ἀ-μέλγ-ω.

## N

na-n-c-i-sc-or (Ῥίζ. nac-) nac-tus ἢ na-n-ctus sum § 80 nancisci (ἐπιτυγχάνω, κατορθῶ). Ὁ ἐνεστὼς ἔχει δύο προσφύματα -n- καὶ -sc- § 80 σημ.

na-sc-or § 79.6 na tus sum na-sci (γεννῶμαι). Ἡ ῥίζ. gna- (πρβλ. co-gnā-tus, ἑλλ. κασί-γνη-τος). Ἐν λέξεσιν ἀρχομέναις ἀπὸ gn· τὸ g ἐξέπεσεν, ἐν ᾧ διετηρήθη ἐν τοῖς συνθέτοις· πρβλ. gno- (g)nosco (g)nomen co-gnosco co-gnomen i-gnominia· πρβλ. ἑλλ. γνο- γι-γνώσκω ἀ-γνο-ῶ.

neco (nec-a o § 79,1 nec-ui σελ. 119,4 (ὕστερον necā-vi) nectum (ὕστερον necatum) necāre (φονεύω). Ῥίζ. nec- nex nec is ἑλλ. νέκ-υς. Τὸ σύνθετον e-nĭco § 121,2 ἢ eneco σελ. 162, ὑποσ. 3.

nec-t-o § 79,5 (nec-si σελ. 117,3) nexi καὶ nexui § 88 nexum σελ. 119 nectĕre (συνδῶ, συνάπτω).

neg leg-o ἢ neglĭgo § 121,2 (σύνθ. nec καὶ lego) neglexi § 89 neglectum neglegĕre (ἀμελῶ).

ne-queo ne-quivi nequīre σελ. 131.

---

(1) Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ συνέβη ὥστε **φύσει** μακρὰ συλλαβὴ πρὸ ἁπλοῦ συμφώνου νὰ γίνῃ θέσει μακρὰ βραχυνθέντος τοῦ φωνήεντος καὶ διπλασιασθέντος τοῦ ἑπομένου συμφώνου: Jūpiter — Jŭppiter, lītera — lĭttera, pāricīda—părricīda.

ni-n-g-it ἢ ni-n gu-it § 79,4. § 80 (ni-n-g-sit) ninxit σελ. 117,3 ningere (ninguere) (νίφει). Ἡ ῥίζ. niguh- (ἑλλ. νίφ-) nigu- (ni-n-gu-it) nig- (ni-n g-it, nix) niv- (niv is γεν. τοῦ nix)· πρβλ. καὶ nix γεν. ninguis (ἀρχαϊκ.=nivis) κλ.

nit-e-o § 79,2 nit-ui σελ. 117,4 nitēre (ἀστράπτω, λάμπω).

nite-sc-o § 79,6 § 90 nitescĕre (λαμπρὸς γίγνομαι, φαίνομαι).

nit-or nixus sum ἢ (nit-tus nis-sus) § 11,12 nīsus sum niti (ἐρείδομαι, ἀγωνίζομαι)· ῥίζα nig- (ὅθεν nixus) niv- (ὅθεν con-niv-e-o, ἀλλὰ con-ni-xi). Ὁ ἐνεστὼς nītor εἶναι ἀντὶ *nivitor, ὅπερ θὰ ἦτο θαμιστικὸν ἄλλου ῥήματος (?niveo, ?niv-o) παρηγμένου ἐκ τῆς ῥίζης niv-.

noc-e-o § 79,2 noc-ui σελ. 117,4 noc-ĭtum § 92 nocēre (βλάπτω)· ῥίζα nec- (nec-a o nec-o) noc-.

no-sc-o § 79,6 nō-vi nō-tum noscĕre (γιγνώσκω)· ῥίζα gno- (co-gnosco, i-gnosco, ἑλλ. γι-γνώσκω)· no- (ἰδὲ ὅσα εἴπομεν ἀνωτέρω περὶ τοῦ nascor natus-cognatus. Τὰ σύνθετα σχηματίζονται ὡς τὸ ἁπλοῦν, πλὴν ὅτι τὸ agnosco, cognosco (re-cognosco) σχηματίζουσι σουπῖνον agnĭtum, cognĭtum (recognĭtnm).

nub-o (nub-si) nup-si σελ. 117,3 (nub-tum) nuptum § 11,4 nubĕre (ὑπανδρεύομαι)· ῥίζα nub-, ἑλλ. νυφ- (νύ-μ-φ-η).

-nuo (-nu-vi) nuĭ nū-tum -nuere (νεύω)· μόνον ἐν συνθέσει ab-nuo ad-nuo... ῥίζα neu- (ἑλλ. νεύω) nu-.

## O

ob-dormi-sco § 79,6 ob-dormi-vi obdormiscĕre (καταδαρθάνω).

ob-liv-i-sc-or § 79,6 (oblivitus) oblītus sum oblivisci (ἐπιλανθάνομαι).

eb oedio (ob-audio) oboedīvi oboedítum oboedire (ὑπακούω) § 121,2 ὑποσημ. 2.

oc-cul-o oc-cul-ui σελ. 117,4 oc-cul-tum occulĕre (ἀποκρύπτω.

odi odisse σελ, 135.

of-fend-o of-fend-i § 85 (of-fend tum ofens sum) offensum § 11.12 offendĕre (προσκρούω).

ol-e-o § 79,2 ol-ui σελ. 117.4 olēre καὶ ol-o olĕre (ὄζω)· ῥίζα ol-, od- (od-or, ἑλλ. ὀδ-μή)

o-per-i-o § 79,3 oper-ui σελ. 117,4 o-per-tum operīre (καλύπτω)· πρβλ. a per-i o.

oport-et § 79,2 oport-uit σελ. 117,4 oportēre (δεῖ, συμφέρει).



op-per-i-or § 79.3 op-pert-us sum (ὕστερον op-peritus sum) opperiri (ἀναμένω)· ἰδὲ com-per-i-o, ex-per-i-or.

ord-i-or § 79,3 (ord-tus orssus) orsus sum § 11,12 ordīri (ἄρχομαι, ἀρχίζω)· ῥίζα ord- ord-o (ἡ σειρά, ἡ τάξις).

or-i-or § 79,3 or-tus sum (ἀλλὰ orĭturus) orīri (ἀνατέλλω)· ῥίζα or- ἑλλ. ὄρ-νυ-μι.

os-tend-o (ἀντὶ obs-tend-o) (1) os-tend-i § 85 os-ten-tum (ἢ os-tensum) ostendĕre (δείκνυμι)· ἰδὲ tendo.

## P

pac-i-sc-or § 79,6 pac-tus sum pac-isci (συντίθεμαι, ὁμολογῶ.

paenit-et (paenit-e-o) § 79,2 paenit-uit σελ. 117,4 paenitēre (μεταμέλει).

pall-e-o § 79,2 pall-ui σελ. 117,4 pallēre (ὠχρός εἰμι).

palle-sc-o § 79.6 § 94 pall-ui pallescĕre (ὠχρὸς γίγνομαι.)

pa-n-do § 79,4 § 80 pand-i § 85 (2) (pand-tum) pansum § 11,12 ἢ passum (padtum) pandĕre (πετάννυμι, ἀνοίγω)· ῥίζα pat- (pat-e-o, ἑλλ. πίτ-νημι πετ-άννυμι)· ὁ ἐνεστ. pa-n-do κατὰ ἀντιμετάθεσιν ἀντὶ pat-n-o (πρβλ. καὶ pango ἀντὶ pac-n-o)· u-n-da ἀντὶ ud-na (ὕδωρ)· fu-n-d-us ἀντὶ fud-nus (πυθμήν).

pa-n-go (§ 79,4 ἀντὶ pac-n-o ἰδὲ pando ἐν τέλει) pe-pig-i σελ. 115, 1 α' καὶ pēg-i σελ. 116—117 καὶ (pan-g-si) panxi σελ. 117,3 § 80 § 89 pa-n-ctum § 80 καὶ pac-tum pangĕre (πήγνυμι)· ῥίζα pac- pac-i-scor (ἢ καὶ pag- πάγ-ος.)

parc-o pe-perc-i σελ. 115. 1, α' ἢ (parc-si) par-si σελ. 117,3 (parc-ui σελ. 117,4) par-sum σελ. 119 (parc-ĭtum § 92) parcĕre (φείδομαι).

par-e-o § 79,2 par-ui σελ. 117,4 par-ĭtum § 92 parēre (φαίνομαι).

par-i-o § 79,3 pe-per-i σελ. 115,1,α', § 83 par-tum (ἀλλὰ par-ĭtūrus) parĕre (γεννῶ). Καὶ τοῦτο, ὡς καὶ τὸ cupio σελ. 118, ὑποσ. 1 καὶ ἄλλα εἰς -io τῆς γ' συζυγίας ἀρχαιότερον ἐσχηματίζοντο κατὰ τὴν δ' συζυγ. (parīre, parībo...)

pa-sc-o § 79,6 pa-vi pa-stum σελ. 121 σημ. pascĕre (ποιμαίνω, βόσκω θρέμματα) καὶ

---

(1) o b s=ob πρβλ. abs=ab (abs-tineo).

(2) Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ θεωρηθῶσι πάντες οἱ μὴ ἀναδεδιπλωμένοι παρακείμενοι ὡς ἐπίδρασις τῶν συνθέτων (§ 85 σημ.), ἀλλά τινες ἐκ τούτων, ὡς τὸ pandi ἐσχηματίσθησαν ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ κατ' ἀναλογίαν ἄλλων.

pa-sc·or § 79,6 pastus sum pasci (βόσκω, ἐπὶ θρεμμάτων). Ἡ ῥίζ. pa- (pa-bulum, pā-nis...).

pat·e-o § 79,2 pat-ui σελ. 117,4 patēre (ἀναπέπταμαι). Ῥίζ. pat- ἰδὲ pando.

pat i-or § 79,3 (pat-tus) passus sum § 11,12 pat·i (ἀνέχομαι, πάσχω).

pav e o § 79,2 pāv-i σελ. 116,2 pavēre (τρέμω, πεφόβημαι).

pave·sc o § 79,6 pavescere (φοβοῦμαι).

pec·t-o § 79,5 (pec-si σελ. 117,3) pexi pexum σελ. 119 σημ. (καὶ pect-ĭtum ὅλως ἀνωμάλως) pectĕre (κτενίζω). Ῥίζ. pec- (pec-ten=κτείς), ἑλλ. πέκ- πέκος πόκος.

pel-l-o (ἀντὶ pel-n-o § 79,4) pe-pul-i σελ. 115, 1, α′ pulsum (ἀρχαϊκῶς καὶ κανονικῶς *pul-tum ὅθεν τὸ pultare) pellĕre (ὠθῶ). Ῥίζ. pel- ἑλλ. πέλ-ας πίλ-ναμαι. Τὸ σουπῖνον pul·sum προϋποθέτει (σελ. 119) παρακ. pulsi.

pend-e-o § 79,2 pe-pend-i σ. 115,1,α′ pendēre (κρέμαται).

pend·o pe-pend i σ. 115,1,α′ (pend·tum) pensum § 11, 12 pendĕre ([κρεμῶ], σταθμῶμαι, ζυγίζω).

per-cel-l o (σύνθ per καὶ *cel-l-o ἀντὶ cel-n-o § 79,4), perculi § 85 per cul sum percellĕre (κατὰ γῆς βιαίως ῥίπτω, καταβάλλω). Τὸ σουπ. per-cul sum προϋποθέτει (σελ. 119) παρακ. per-cul-si.

per-do (σύνθ. per καὶ do -dare) per-dĭdi, per dĭtum, perdĕre (ἀπολλύναι)· ἰδὲ do.

per-go (σύνθ. per καὶ rego, pér-rego pér-rĭgo perrgo pergo), per rexi per-rectum pergĕre (χωρῶ)· ἰδὲ rego.

pet·o pet-īvi pet-ītum § 87 petĕre (φέρομαι πρός τι, ζητῶ τι). Ῥίζ. pet- ἑλλ. πετ- (πέτ-ομαι) πτ- (πίπτω).

pig et (pig-e-o § 79,2) pig uit σελ. 117,4 καὶ pig·ĭtum est pigēre (ἀηδές, ἀνιαρόν ἐστι).

pi-n-go § 79,4 (pi-n g-si § 80, σελ. 117,3 pinxi, pic tum, pingere (ζωγραφῶ).

pins-o pinsi § 85 ἢ pins-ui σελ. 117,4 (pins-tum) pistum ἢ pins-ĭtum § 92 ἢ pinsum σελ. 119 pīsum, pinsere (πτίσσω, κοπανίζω).

plac-e-c § 79,2 plac-ui σελ. 117,4 plac-ĭtum § 92 placēre (ἀρέσκω)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἴτε εἰς -pliceo, -plicui -plicĭtum -plicēre (displiceo), εἴτε κατὰ τὸ ἁπλοῦν (complaceo, perplaceo).

pla·n-go § 79,4 § 80 planxi σελ. 117,3 planc-tum plangĕre (πλήττω)· ῥίζα plag- ἑλλ. κατε-πλάγ-ην.



plaud-o (plaud-si) plausi σελ. 117,3 § 11,2 ὑποσ. (plaud-tum plaussum) plausum § 11,12 plaudĕre (κροτῶ).

plec-t-o § 79,5 plexi σελ. 117,3 plexum σελ. 119 plectĕre (πλέκω)· ῥίζα plec- ἑλλ. πλέκω.

plic-o plic-ui σελ. 117,4 (plicātum) plicāre (πτύσσω).

pol-lic-e-or § 79,2 pol-lic-ĭtus sum pollicēri (ὑπισχνοῦμαι).

polluo pollui pollūtum polluere (μιαίνω).

pōno posui posĭtum ponĕre (ἀποτίθημι, ἀφήνω)· τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν (a)po ( = ἀπὸ) καὶ sino : (pósino pósno) pōno· ὁ παρακ. (pó·sivi posvi) posui.

por-tend-o por-tend-i § 85 por-ten-tum portendĕre (προλέγω, προσημαίνω)· ἰδὲ tendo.

posco po-posc-i σελ. 115,1 α′ § 84 poscĕre (ζητῶ μετὰ παρακλήσεων).

pos-sid·e-o § 79,2 pos-sēd-i σελ. 116,2 (pos-sed-tum) possessum possidēre (κατέχω)· σύνθ. μὲ β′ συνθετικὸν τὸ sedeo, ὃ ἰδέ.

possum σελ 123 – 125.

potior potītus sum potīri (κύριος γίγνομαι)· παραγ. ἐκ τοῦ potis=δυνατός, ἑλλ. πόσις, πότνια.

praebeo (prae-habeo praehibeo § 121,2 praebeo) praebui praebĭtum praebēre (παρέχω)· ἰδὲ habeo.

prand-e-o § 79,2 prand-i (prand-tum) pransum § 11.12 prandēre (ἀριστῶ, προγευματίζω) § 73.

prehend-o (ἢ prēndo) prehend-i (prehend-tum) prehensum prehendere (καταλαμβάνω).

prem-o (presm-o?) pres-si (θέμ. pres-) pres-sum σελ. 119 premĕre (πιέζω)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -primo -pressi -pressum -primĕre (opprĭmo, exprĭmo, comprĭmo) § 121,2.

pro-do pro-dĭdi pro-dĭtum pro-dĕre (προδίδωμι)· ἰδὲ do.

pro-fici-sc-or § 79,6 pro-fectus sum proficisci (ἀπέρχομαι)· σύνθ. pro καὶ *faci-sc-or ἐναρκτ. τοῦ facio § 121,2 § 79,6 § 94.

prōmo (pró emo próĭmo prōmo) prom-p-si σελ. 117,3 § 11,7 prom-p-tum § 11,7 σημ. promĕre (ἐξάγω, προσφέρω).

pudet (pud-e-o § 79,2) pud-uit σελ. 117,4 ἢ pudĭtum est pudēre αἰδὼς ἔχει, αἰδώς ἐστι).

pu-n-go § 79,4 pu-pŭg-i ἀντὶ pe-pŭg-i σελ. 115, 1α′ § 84, punc-tum § 80, pungĕre (κεντῶ, στίζω).

## Q

quaer-o (ἐκ τοῦ quaes-o § 11,8) (quaes-sīvi) quaesīvi (quaes-sītum) quaesītum § 87 quaerĕre (ζητῶ, παρακαλῶ)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -quīro, -quisīvi, -quisitum, -quirĕre (ac-quīro, conquīro...) § 121,2.
quat-i-o § 79,3 (quat-si) quassi σελ. 117,3 quassum (quat-tum) § 11,12 quatĕre (σείω)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cutio -cussi -cussum -cutere (concutio, excutio...)
queo· σελ. 131.
quer-or (ἐκ τοῦ ques-or § 11,8) ques-tus sum queri (μέμφομαι).
quie-sco § 79,6 § 94 quiē-vi quiē-tum quiescĕre (ἡσυχάζω).

## R

rad-o (rad-si) rāsi § 11,2 ὑποσημ. σελ. 117,3 (rad-tum) rāsum § 11,12 radĕre (ξέω).
rap-i-o § 79,3 rap-ui σελ. 117,4 rap-tum rapĕre (ἁρπάζω)· ῥίζα rap- ἑλλ. ἁρπάζω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -ripio -ripui -reptum -ripĕre (corripio, eripio...)
red-do red-dĭdi red-dĭtum red-dĕre (ἀποδίδωμι)· σύνθ. red- § 105,4 καὶ do, δ ἰδέ.
reg-o (reg si) σελ. 117,3 rec-tum regĕre (εὐθύνω)· ῥίζα reg- ἑλλ. ὀ-ρέγ-ω.
re-min-i-scor reminisci (ἀναμιμνήσκομαι)· ἰδὲ comminiscor καὶ memini.
reor ratus sum rēri (λογίζομαι).
re-per-i-o re-pĕr-i ἢ reppĕri § 85 ὑποσ. 1 re-per-tum reperīre (ἀνευρίσκω) ἰδὲ comperio, experior, opperior.
rep o rep-si σελ. 117,3 rep-tum repĕre (ἕρ-πω) ἰδὲ serpo.
re-sipi-sco (ἰδὲ sapio) § 79,6 § 121,2 re-sip-ui ἢ re-sipīvi resipii § 75,1 resipiscere (ἐπανέρχομαι εἰς ἐμαυτόν, ἀναφρονῶ).
re-stingu-o re-stinxi re-stinctum restinguĕre (ἀποσβέννυμι).
re-tic-e-o (ἰδὲ taceo) § 121,2 reticui reticēre (ἀποσιωπῶ).
re-tice-sc-o § 79,6 reticui § 94 α' reticescere (ἀποσιωπῶ).
re-vert-or reverti § 72,7 reverti (ἐπιστρέφω).
re-viv-i-sc-o (ἰδὲ vivo) § 79,6 revixi revictum § 94 α' reviviscĕre (ἀναζῶ).
rid-e-o (rid-si) rīsi σελ. 117,3 § 11,12 ὑποσ. (rid-tum) rīsum § 11,12 ridēre (γελῶ).



rod-o (rod-si) rōsi (rod-tum) rōsum rodĕre (τρώγω).
ru-m-po § 79,4 rūp-i rup-tum rumpĕre (ῥήγνυμι).
ru-o (ruvi) rui rŭtum (ἀλλὰ ruĭturus) ruĕre (καταπίπτω).

## S

saep-i-o (sepio) § 79,3 saep-si σελ. 117,3 saep-tum saepīre (περιφράττω).
sal-i-o § 79,3 sal-ui σελ. 117,4 (salii), sal-tum salīre (ἅλ-λο-μαι)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -silio -silui -sultum -silīre (desilio).
salveo σελ. 134,5 β'.
sanc-i-o § 79,3 (sanc-si) sanxi σελ. 117,3 sanctum sancīre (κυρῶ).
sap-i-o § 79,3 (sapī-vi) sapii sapĕre (χυμόν, γεῦσιν ἔχω)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -sipio -sipĕre· πρβλ. καὶ resipisco.
sarc-i-o § 79,3 (sarc-si) sar-si σελ. 117,3 (sarc-tum) sar-tum sarcīre (ἀκοῦμαι, ἐπισκευάζω).
scalp-o scalp-si σελ. 117,3 (scalp-tum) scalpĕre (γλάφω).
scand-o scand-i (κατὰ τὰ σύνθετα § 85 σημ.) (scand-tum) scansum § 11,12 scandĕre (βαίνω)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -scendo -scendi -scensum -scendĕre (a-scendo, de-scendo...)
sci-n-do § 79,4 scĭd-i § 85 σημ. (scid-tum) scissum § 11,12 scindĕre (σχίζω)· ῥίζα scid- ἑλλ. σχίζω, πολυ-σχιδ-ής.
scio scivi scītum scīre (οἶδα)· προστ. scīto scitōte μόνον.
sci-sco § 79,6 scivi (scii) scītum § 94 α' sciscere (πυνθάνομαι, ζητῶ νὰ γνωρίσω).
scrībo (scrib-si) scrīp-si σελ. 117,3 (scrib-tum) scrip-tum § 11,4 scribĕre (γράφω).
sculp-o sculp-si σελ. 117,3 sculp-tum sculpĕre (γλύφω).
seco (sec-a-o § 79,1) sec-ui σελ. 117,4 sec-tum (ἀλλὰ secatūrus) secare (τέμνω).
sed-e-o § 79,2 sēd-i σελ. 116,2 (sed-tum) sessum § 11,12 sedēre (κάθημαι)· τὰ σύνθετα μὲ μονοσύλλαβον α' συνθετικὸν σχηματίζονται εἰς -sideo -sēdi -sessum -sidēre· obsideo insideo, assideo, possideo, ἀλλὰ supersedeo, circumsedeo, κατὰ τὸ ἁπλοῦν· § 121,2 καὶ ὑποσ. ῥίζα sed- ἑλλ. σεδ- ἕδ-ρα (ἕδ-jομαι) ἕζομαι.
sent-i-o § 79,3 (sent-si) sensi σελ. 117,3 § 11,2 (sent-tum) sensum § 11,12 sentīre (αἰσθάνομαι).
sepel-i-o § 79,3 sepeli-vi § 80 sepul-tum sepelīre (θάπτω).

sequ-or secu-tus sum sequi (ἕπομαι)· ῥίζ. seq- ἑλλ. (σ)ἕπ-ομαι.
sero sē-vi să-tum serĕre (σπείρω)· ῥίζα sē- (sēvi, sēmen) ἑλλ. ση- σε- (σί-ση-μι) ἵημι (σι-σέ-ναι) ἱέναι· ὁ ἐνεστὼς sero εἶναι ἀντὶ si-ro (ἐκ τοῦ si-so, διότι ἔχει ἐνεστωτικὴν ἀναδίπλωσιν § 79,3)· τὸ σουπῖνον sătum ἐγένετο ἐκ τοῦ ἀσθενοῦς θέματος.
sero ser-ui σελ. 117,4 ser-tum serĕre (εἴρω)· ῥίζα ser- ser-ies ἑλλ. σειρὰ (σερ-jα).
serp-o serp-si σελ. 117,3 serpĕre (ἕρπω) συγγ. τῷ repo, ὃ ἰδέ, καὶ τῷ ἑλλ. ἕρπω.
sīdo sēd-i sessum sidĕre (καθίζω) ῥίζα sed- (sed-eo ὃ ἰδέ)· ὁ ἐνεστὼς sīdo ἐκ τοῦ sí-sed- § 79,7 sí-sd-o ἑλλ. (σι-σεδ-ω· σί-σδ-ω) ἵζω· ὁ παρακ. sī-di κατὰ τὸν ἐνεστῶτα.
sil-e-o § 79,2 sil-ui σελ. 117,4 silēre (σιωπῶ).
si-n-o § 79,4 si-vi si-tum sinĕre (ἐῶ) ἐκ τῆς προθ. (a)po καὶ sino ἐγένετο τὸ (pósino posno) pōno, ὃ ἰδέ.
si-sto § 79,7 stĕ-ti ἢ stĭti § 89 σελ. 115,1 α' stă-tum sistĕre (ἵστημι)· ῥίζα stă- ἑλλ. ἵσταμαι· ὁ παρακ. stĕti ἐκ τοῦ sto, ὃ ἰδέ, ὁ δὲ stĭti κατὰ τὰ σύνθετα exstĭti, constĭti κλπ.
sol-e-o § 79,2 solĭtus sum § 72,3 solēre (εἴωθα).
solv-o (solv-vi) solvi (ἢ solui) solūtum solvĕre (λύω, ἀποτίνω).
sono (son-a-o § 79,1) son-ui σελ. 117,4 son-ĭtum § 92 sonāre (ἠχῶ).
sorb-e-o § 79,2 sorb-ui σελ. 117,4 sorbēre (ῥοφῶ).
sparg-o (sparg-si) sparsi σελ. 117,3 sparsum σελ. 119 spargĕre (ῥαίνω. πάσσω)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -spergo -spersi -spersum -spergĕre (conspergo... § 121,2).
spec-i-o § 79,3 spexi (spec-si) σελ. 117,3 spec-tum spe-cĕre (ὁρῶ, θεῶμαι)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς *-spicio -spexi -spectum -spicere: respicio, conspicio... § 121,2 ῥίζα spec- ἑλλ. σκέπ-τομαι.
sper-n-o § 79,4 sprē-vi spre-tum spernĕre (καταφρονῶ, ἀπωθοῦμαι)· ῥίζ. SPERE- sper- (sper n-o) sprē- (sprē-vi)
spond-e-o § 79,2 spopondi σελ. 115,1 α' § 82 § 84 (spond-tum) sponsum § 11,12 spondēre (ἐγγυῶμαι).
statu-o (statu-vi) statui statūtum statuĕre (ἱδρύω, στήνω)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -stituo... § 121,2.
ster-n-o § 79,4 strā-vi strā-tum sternĕre (στορέννυμι)· ῥίζα ster- (ἑλλ. στέρνον).



stingu-o (stingu-si) stinxi σελ. 117,3 stinctum § 11,3 stinguĕre (σβέννυμι).
sto (sta-o) stĕti σελ. 115,1 α' § 82 (stătum) stāre (ἵσταμαι) ῥίζα sta- ἑλλ. ἵ-στα-μαι· τὸ σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν μονοσύλλαβον σχηματίζονται εἰς -sto -stĭti [statum] -statūrus -stare· τὰ λοιπὰ ὡς τὸ ἁπλοῦν.
strep-o strep-ui σελ. 117, 4 strep-ĭtum § 92 strepĕre (ψοφῶ)
strid-e-o § 79.2 strid-i stridēre } σίζω, τρίζω
strid-o strid-i stridĕre }
stri-n-g-o § 79.4 (string-si) strinxi σελ. 117,3 § 80 strictum stringĕre (σφίγγω).
stru-o strux-i stru-ctum struĕre (στοιβάζω).
stud-e-o § 79,2 stud-ui σελ. 117,4 studēre (σπουδάζω).
suad-e-o § 79,2 (suad-si) suāsi σελ 117,3 § 11.2 ὑποσ. (suad-tum) suāsum § 11 12 suadēre (παραινῶ).
sug-o (sug-si) suxi σ. 117,3 suctum sugĕre (βδάλλω, μυζῶ).
sum fui esse σελ. 88.
sūmo (súps-ĕmo súps-ĭmo súps-mo súbsmo sūmo) sum-p-si σελ. 117,3 § 11,7 sum-p-tum § 11,7 σημ. sumĕre (λαμβάνω)· ἰδὲ emo-como, demo.
su-o (su-vi) sui sūtum suĕre (ῥάπτω, καττύω ἐκ τοῦ κατ(α)-σύω=κασ-σύω suo).
surg-o (súb-rego súrrĭgo surgo) surrexi surrectum surgĕre (ὀρθῶ, ἀνίστημι, ἐγείρω)· ἰδὲ rego.

## T

tac-e-o § 79,2 tac-ui σελ. 117,4 tac-ĭtum § 92 tacēre (σιωπῶ)· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -ticeo -ticui -ticēre καὶ ἐναρκτ. -ticesco (ἢ -ticisco) -ticui -ticescere § 121,2.
taed-e-o § 79,2 ἀπρόσ. taedet taeduit σελ. 117,4 ἢ (per-) taesum est taedēre (ἄση με ἔχει, σικχαίνομαι).
ta-n-go § 79.4 te-tĭg-i σελ. 115.1 α' § 83 tac-tum tangĕre (ἅπτομαι)· ῥίζα tag- ἑλλ. τε-ταγ-ών· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -tingo -tĭgi § 80 -tactum -tingere.
teg-o (teg-si) texi σελ. 117,3 tec-tum tegĕre (στέγω) πρβλ. τέγος.
tem-n-o § 79.4 -tem-p-si σελ. 117,3 § 11,7 -tem-p-tum § 11,7 σημ. temnĕre (καταφρονῶ).
tend-o te-tendi σελ. 115,1 α' (tend-tum) tensum § 11,12

καὶ tentum tenděre (τείνω)· σύνθ. -tendo -tendi § 85-tentum -tendere.
ten-e-o § 79,2 ten-ui σελ. 117,4 ten-tum tenēre (κατέχω, κρατῶ)· σύνθετα -tineo -tinui -tentum -tinēre § 121,2.
terg-e-o § 79,2 (terg-si) tersi σελ. 117,3 tersun σελ. 119 tergēre καὶ tergo tersi tersum tergěre (σμήχω).
tero tri-vi trītum terěre (τρίβω)· ρίζα ter- τέρ-jω, τείρω· ὁ παρακ. καὶ τὸ σουπῖνον ἐκ ρίζης trī- ἑλλ. τρῖ-βω.
terr-e-o § 79,2 terr-ui σελ. 117,4 terr-ĭtum § 92 terrēre (φοβίζω).
tex-o tex-ui σελ. 117,4 tex-tum texěre (ὑφαίνω).
tim-e-o § 79,2 tim-ui σελ. 117,4 timēre (φοβοῦμαι).
ting-o ἢ tinguo (ting-si) tinxi σελ. 117,3 tinctum tingěre (tinguěre) (βρέχω, βάπτω).
tol-lo (tol-n-o § 79,4) sus-tŭli sub-lātum tollěre (αἴρω)· ἰδὲ fero.
tond-e-o § 79,2 to-tondi σελ. 115,1,α' καὶ § 84 (tond-tum) tonsum tondēre (κείρω).
tono (ton-a-o § 79,1) ton-ui σελ. 117,4 ton-ĭtum § 92 tonare (βροντῶ).
torqu-e-o § 79,2 (torq-si) torsi σελ. 117,3 tor-tum (ἀντὶ torc-tum) torquēre (στρέφω).
torr-e-o (ἀντὶ tors-e-o) § 79,2 torr-ui σελ. 117,4 (tors-tum) tostum torrēre (ξηραίνω)· ρίζ. ters- ἑλλ. τέρσ-ομαι tors-.
trah-o (trah-si) traxi σελ. 117,3 tractum trahěre (σύρω).
trem-o trem-ui σελ. 117,4 treměre (τρέμω).
tribu-o (tribu-vi) tribui tribūtum tribuěre (ἀπονέμω).
trud-o (trud-si) trūsi § 11,2 ὑποσ. (trud-tum) trūsum § 11,12 truděre (ὠθῶ).
tu-e-or tu-ĭtus ἢ tū-tus sum tuēri (τηρῶ).
tu-n-do § 79,4 tu-tud-i σελ. 115, 1, α'. § 84 (tund-tum) tūsum § 80, § 11,12 tunděre (κρούω, ἀράσσω).
turg-e-o § 79,2 (turg-si) tursi σελ. 117,3 turgēre (οἰδῶ).

## U

ulc-i-sc-or § 79,6 (ulc-tus) ultus sum ulcisci (τιμωροῦμαί τινα).
ungu-o (ungo) (ungu-si) unxi σελ. 117,3 unc-tum unguěre (ungěre) (ἀλείφω).
urg-e-o § 79,2 (urg-si) ursi σελ. 117,3 urgēre (ὠθῶ).



ūr-o (ἀντὶ ūs-o) us-si σελ. 117,3 us-tum urěre (καίω). Ρίζ. eus- ἑλλ. εὔ(σ)-ω, ūs- uso uro § 11,8.
ut-or (ut-tus) ūsus sum § 11,12 ut-i (χρῶμαι).

## V

vad-o (vad-si) vāsi § 11,2 ὑποσ. (vad-tum) vāsum § 11,12 vaděre (βαίνω, βαδίζω).
val-e-o § 79,2 val-ui σελ. 117,4 valēre (ἰσχύω, εὖ ἔχω).
veh-o (veh-si) vexi σελ. 117,3 vec-tum vehěre (ὀχῶ).
vel-l-o (vel-n-o § 79,4) vell-i § 80 καὶ vul-si vul-sum σελ. 119 vellěre (τίλλω).
ven-do ven-dĭdi ven-dĭtum ven-dere (πωλῶ) σύνθετον ἐκ τοῦ venum καὶ do, ὃ ἰδέ.
ven-eo ven-īvi καὶ ven-ĭi ven-ĭtum ven-īre (πωλοῦμαι)· παθητικὸν τοῦ vendo καὶ σύνθετον ἐκ τοῦ venum καὶ eo, ὃ ἰδέ.
ven-i-o § 79,3 vēn-i σελ. 116,2 ven-tum venīre (ἔρχομαι). τῆς αὐτῆς ρίζης μὲ τὸ ἑλλ. βαίνω.
ver-e-or § 79,2 verĭtus sum verēri (αἰδοῦμαι, εὐλαβοῦμαι).
verg-o (verg-si) ver-si σελ. 117,3 vergěre (κλίνω πρός τι μέρος).
verr-o -verr-i § 85 versum verrěre (σαρῶ).
vert-o vert-i (vert-tum) versum § 11,12 vertěre (στρέφω).
vet-o vet-ui σελ. 117,4 vet-ĭtum § 92 vetare (ἀπαγορεύω).
vid-e-o § 79,2 vīd-i σελ. 116,2 (vid-tum) vīsum § 11,12 vidēre (ὁρῶ)· ρίζ. vid- ἑλλ. Ϝιδεῖν.
vinc-i-o § 79,3 (vinc-si) vinxi σελ. 117,3 vinc-tum vinc-īre (δεσμεύω).
vi-n-co § 79,4 vīc-i σελ. 116,2 vic-tum vincěre (νικῶ).
viv-o vixi victum vivěre (ζῶ).
vol-o vol-ui σελ. 117,4 (vel-se) velle· ἰδὲ σελ. 127—129.
volv-o (volv-vi) volvi volū-tum volvěre (ἑλύω, ἑλίττω, κυλίνδω).
vom-o vom-ui σελ. 117,4 vom-ĭtum § 92 voměre (ἐμέω-ἐμῶ).
vov-e-o § 79,2 (vov-vi) vōv-i σελ. 116,2 (vov-tum) vōtum vovēre (εὔχομαι).

## III. Αἱ κυριώταται καὶ συνηθέσταται συντομίαι· λέξεων καὶ φράσεων

Ἐν τοῖς βιβλίοις, ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ἀλλαχοῦ συνήθεις τινὲς λέξεις καὶ φράσεις γράφονται συντετμημέναι, ἃς δέον νὰ ἐξηγήσωμεν ἐνταῦθα.

### Α′ Συντομίαι προωνυμίων

| | | |
|---|---|---|
| A.=Aulus | L.=Lucius | Q.=Quintus |
| Ap =Appius | M.=Marcus | S. ἢ Sex.=Sextus |
| C. ἢ G =Gaius | M'.=Manius | Ser.=Servius |
| Cn.=Gnaeus | Mam.=Mamercus | Sp.=Spurius |
| D.=Decimus | N ἢ Num.=Numerius | T.=Titus |
| K.=Kaeso | P.=Publius | Ti.=Tiberius |

### Β′ Συντομίαι ὀνομάτων, ἀρχῶν, ἀξιωμάτων,

| | | |
|---|---|---|
| P. M. ἢ Pont. Max =pontifex maximus | proc.=proconsul | tr pl.=tribunus plebis |
| S.=senatus | pr =praetor | imp.=imperator |
| cos =consul | aed =aedilis | leg.=legatus |
| coss.=consules | tr =tribunus | praef.=praefectus |

### Γ′ Ἕτεραι συντομίαι ἐν τοῖς γραπτοῖς μνημείοις

S. P. Q R.=Senatus populusque Romanus

| | |
|---|---|
| p =populus | p R,=populus Romanus |
| des.=designatus | cand =candidatus |
| Quir.=Quirites | P C.=patres conscripti |
| E. Q. R.=eques Romanus | S. C ἢ SCtum=senatus consultum |
| Resp.=respublica | pl.=plebis |
| Ictus=iuris consultus | |

O. M.=optimus maximus  D =Divus  Dn.=Dominus

Q. D. B V.=quod deus bene vertat

Q F. F. Q. S.=quod felix faustumque sit

Q. B. F F. Q. S.=quod bonum, felix faustumque sit.

### Δ′ Συντομίαι ἐν ἐπιστολαῖς

s. d.=salutem dicit  s. p. d salutem plurimam dicit

s. v b. e. e. v.=si vales, bene est; ego valeo

### Ε′ Συντομίαι ἐν χρονολογίαις

| | |
|---|---|
| a. u. c.=anno urbis conditae | K. ἢ Kal.=Kalendae |
| a. Chr.=ante Christum natum | N.=Nonae  Id.=Idus |
| p. Chr.=post Christum natum | a. c.=anno currente |
| a. d.=ante diem | a. pr.=anno praeterito |

### ΣΤ′ Συντομίαι ἐν ἐπιγραφαῖς τάφων ἢ ἀναθημάτων

f.=filius ἢ filia  n.=nepos  pr =pronepos  l.=libertus(-a)

—v. a....=vixit annos  q v. a.=qui (quae) vixit annos ...

—p. v. a....=pius vixit annos  h. s. e.=hic situs (sita) est

s. t. t. l.=sit tibi terra levis

D. M.=dis Manibus ἢ D. M. S.=dis Manibus sacrum

g. p. r. f.=genio populi romani feliciter

d. d.=dono dedit ἢ d. d. d.=dono dedit dicavit

d. s.=de suo ἢ d s. p p.=de sua pecunia posuit

f. c. ἢ fac. cur.=faciendum curavit

### Ζ′ Ἕτεραί τινες συντομίαι ἐν βιβλίοις

| | | |
|---|---|---|
| mss.=manuscripti | scil.=scilicet | l. l.=loco laudato |
| cf.=confer | l. s.=loco sigilli | sq.=sequens |
| l. c.=loco citato | i. e.=id est | sqq.=sequentes |